

**ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE
OBMOČNA ENOTA BREŽICE**

**LOVSKO UPRAVLJAVSKI NAČRT ZA
VII. POSAVSKO
LOVSKO UPRAVLJAVSKO OBMOČJE
(2011 – 2020)**

**Načrt sprejela:
Vlada Republike Slovenije,
Ljubljana, 8. november 2012**

(Ur. l. RS št. 87/2012)

KAZALO VSEBINE

1	POVZETEK	1
2	UVOD	13
3	OPIS LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA.....	14
3.1	Opis lovsko upravljavskega območja in pomen za upravljanje z divjadjo.....	14
3.2	Krajinsko ekološke značilnosti lovsko upravljavskega območja	15
3.3	Lovišča v lovsko upravljavskem območju.....	17
3.4	Lovišča v upravni organiziranosti lovsko upravljavskega območja.....	19
3.5	Obore.....	20
4	ZAVAROVANA OBMOČJA, NARAVNE VREDNOTE, EKOLOŠKO POMEMBNA OBMOČJA IN POSEBNA VARSTVENA OBMOČJA (NATURA 2000) V LOVSKO UPRAVLJAVSKEM OBMOČJU.....	21
4.1	Zavarovana območja	21
4.2	Naravne vrednote.....	21
4.3	Ekološko pomembna območja.....	25
4.4	Posebno varstveno območje (območje Natura 2000).....	26
4.5	Habitatni tipi	28
5	OPREDELITEV GLAVNIH PROBLEMOV UPRAVLJANJA S POPULACIJAMI DIVJADI.....	29
5.1	Glavni problemi v povezavi s stanjem v populacijah divjadi oziroma njihovih medsebojnih odnosih	29
5.2	Glavni problemi v povezavi z življenjskim okoljem divjadi	29
5.3	Glavni problemi, ki izhajajo iz upravno administrativnih ovir oziroma določb	29
6	ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI	30
6.1	Pretekla vlaganja v življenjsko okolje divjadi.....	30
6.2	Presoja usklajenosti divjadi in njenega življenjskega okolja	32
6.3	Ocena stanja življenjskega okolja divjadi (tudi trendi).....	39
6.4	Ciljno stanje življenjskega okolja divjadi	39
6.5	Usmeritve za doseganje ugodnega stanja življenjskega okolja divjadi ter izvajanje biomeliorativnih in biotehničnih del	40
7	UPRAVLJANJE S POSAMEZNIMI VRSTAMI DIVJADI.....	45
7.1	SPLOŠNO	45
7.2	SRNA (<i>Capreolus capreolus</i> L.)	47
7.3	NAVADNI JELEN (<i>Cervus elaphus</i> L.)	54
7.4	DAMJAK (<i>Dama dama</i> L.).....	61
7.5	GAMS (<i>Rupicapra rupicapra</i> L.).....	68
7.6	DIVJI PRAŠIČ (<i>Sus scrofa</i> L.)	74
7.7	LISICA (<i>Vulpes vulpes</i> L.).....	82
7.8	JAZBEC (<i>Meles meles</i> L.)	84
7.9	KUNA BELICA (<i>Martes foina</i> Erxleben.) in KUNA ZLATICA (<i>Martes martes</i> L.).....	86

7.10	PIŽMOVKA (<i>Ondatra zibethica</i> L.).....	89
7.11	POLJSKI ZAJEC (<i>Lepus europaeus</i> Pallas.)	91
7.12	NUTRIJA (<i>Myocastor coypus</i> Molina.)	93
7.13	NAVADNI POLH (<i>Glis glis</i> L.)	94
7.14	RAKUNASTI PES (<i>Nyctereutes procyonoides</i> Gray.).....	95
7.15	FAZAN (<i>Phasianus colchicus</i> L.)	96
7.16	POLJSKA JEREBICA (<i>Perdix perdix</i> L.).....	98
7.17	RACA MLAKARICA (<i>Anas platyrhynchos</i> L.).....	100
7.18	SRAKA (<i>Pica pica</i> L.), ŠOJA (<i>Garrulus glandarius</i> L.) in SIVA VRANA (<i>Corvus corone cornix</i> L.).....	102
8	ZAKLJUČEK	105
9	PRILOGE	106
9.1	Zavarovana območja z varstvenimi režimi	106
9.2	Naravne vrednote z varstvenimi režimi	108
9.3	Ekološko pomembna območja z varstvenimi režimi	110
9.4	Posebna varstvena območja (območja Natura 2000).....	113
9.5	Kronologija nastanka načrta.....	120

KAZALO SLIK

Slika 1:	Položaj lovsko upravljavskega območja v Sloveniji	14
Slika 2:	Ekološke enote v Posavskem LUO	16
Slika 3:	Lovišča v lovsko upravljavskem območju	18
Slika 4:	Zavarovana območja v lovsko upravljavskem območju	21
Slika 5:	Naravne vrednote v lovsko upravljavskem območju	25
Slika 6:	Ekološko pomembna območja v lovsko upravljavskem območju	26
Slika 7:	Območja Natura 2000 v lovsko upravljavskem območju	28
Slika 8:	Gibanje stopnje poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja po višinskih razredih – podatki za vse drevesne vrste iz opravljenih »podrobnih« popisov v letih 1996, 2000 in 2004.....	33
Slika 9:	Popisne enote v lovsko upravljavskem območju.....	33
Slika 10:	Trendi izplačanih odškodnin za nastalo škodo od rastlinojedih parkljastih in ostalih vrst v lovsko upravljavskem območju za obdobje 2001 - 2010	38
Slika 11:	Primerjava med izplačanimi odškodninami za nastalo škodo od divjega prašiča in njegovim odvzemom v lovsko upravljavskem območju v obdobju 2001 – 2010.....	38

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1:	Lovišča v lovsko upravljavskem območju	17
Preglednica 2:	Lovišča v upravni organiziranosti v lovsko upravljavskem območju	19
Preglednica 3:	Seznam obor v lovsko upravljavskem območju.....	20
Preglednica 4:	Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v lovsko upravljavskem območju v obdobju 2001 - 2010	30
Preglednica 5:	Ocena števila osebkov na ha in stopnja poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja po višinskih razredih – podatki za vse drevesne vrste iz opravljenih »podrobnih« popisov v letih 1996, 2000 in 2004.....	32
Preglednica 6:	Delež posameznih drevesnih vrst v mladju po višinskih razredih in stopnja poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja – podatki za vse drevesne vrste iz opravljenih »podrobnih« popisov v letih 1996, 2000 in 2004.....	32

Preglednica 7: Število popisanih osebkov in njihov delež po višinskih razredih za posamezno popisno enoto na območju LUO.....	34
Preglednica 8: Primerjava deležev razvojnih faz med modelnim in dejanskim stanjem po popisnih enotah na lovsko upravljavskem območju.....	36
Preglednica 9: Izplačana odškodnina na lovnih površinah od posameznih vrst divjadi po skupinah škodnih objektov v lovsko upravljavskem območju za obdobje 2001 – 2010	37
Preglednica 10: Realizacija načrtovanega odvzema srnjadi po spolnih in starostnih razredih .	47
Preglednica 11: Pregled podatkov o srni za obdobje 2001 - 2010.....	51
Preglednica 12: Pregled podatkov o navadnem jelenu za obdobje 2001 - 2010	58
Preglednica 13: Pregled podatkov o damjaku za obdobje 2001 - 2010	65
Preglednica 14: Pregled podatkov o gamsu za obdobje 2001 - 2010.....	71
Preglednica 15: Pregled podatkov o divjem prašiču za obdobje 2001 - 2010	79
Preglednica 16: Pregled podatkov o lisici za obdobje 2001 - 2010	83
Preglednica 17: Pregled podatkov o jazbecu za obdobje 2001 - 2010	85
Preglednica 18: Pregled podatkov o kuni zlatici za obdobje 2001 - 2010.....	87
Preglednica 19: Pregled podatkov o kuni belici za obdobje 2001 - 2010	88
Preglednica 20: Pregled podatkov o pižmovki za obdobje 2001 - 2010.....	90
Preglednica 21: Pregled podatkov o poljskem zajcu za obdobje 2001 – 2010.....	92
Preglednica 22: Pregled podatkov o fazanu za obdobje 2001 – 2010	97
Preglednica 23: Pregled podatkov o poljski jerebici za obdobje 2001 – 2010	99
Preglednica 24: Pregled podatkov o raci mlakarici za obdobje 2001 – 2010	101
Preglednica 25: Pregled podatkov o sraki, šoji in sivi vrani za obdobje 2001 – 2010.....	104

1 POVZETEK

1.1 Predstavitev območja (LUO)

Opis območja in pomen za upravljanje z divjadjo

Območje se nahaja na jugovzhodu države. Meja LUO poteka južno od mejnega prehoda Obrežje, na Gorjancih po državni meji z Republiko Hrvaško, nato mimo Kostanjevice na Krki proti Tržišču in naprej proti Šentjanžu. Od tu proti reki Savi in po njej gorvodno do Zidanega mosta, nato proti vzhodu čez Veliko Kozje, Lisco, Bohor, Orlico do reke Sotle in po njej južno po meji z Republiko Hrvaško do mejnega prehoda Obrežje. Na severu meji na Savinjsko-Kozjansko, na severozahodu na Zasavsko in na zahodu na Novomeško LUO.

Najštevilčnejša divjad v območju je srnjad, med parkljastimi vrstami divjadi ji sledijo divji prašič, damjak, jelenjad in gams. Od vrst malih zveri so prisotne lisica, kuna belica in zlatica ter jazbec, od male poljske divjadi pa poljski zajec, fazan, raca mlakarica in poljska jerebica. Od ostalih vrst lovne divjadi so prisotne še siva vrana, sraka, šoja, pižmovka in navadni polh.

Upošteva se reliefne in ekološke značilnosti delimo LUO na štiri ekološke enote: Gorjanci, Krško-Brežiška kotlina, Bohor-Orlica in Posavsko hribovje.

Površina LUO (lovna, nelovna, delež gozda)

Površina LUO znaša 82.844 ha, od tega je 76.510 ha lovne površine, kar znaša 92 % območja. 51,6 % lovne površine pokriva gozd. Največje lovišče v LUO je lovišče Brestanica (4.988 ha), najmanjše pa lovišče Veliki Kamen (2.030 ha).

Lovišča v lovsko upravljavskem območju

Z lovišči v Posavskem LUO upravljajo naslednje lovske družine: Mokrice, Čatež ob Savi, Cerklje ob Krki, Podbočje, Kostanjevica na Krki, Dobova, Kapele, Globoko, Brežice, Veliki Podlog, Raka, Bizeljsko, Pišece, Artiče, Videm ob Savi, Krško, Studenec – Veliki Trn, Boštanj, Bučka, Brestanica, Senovo, Veliki Kamen, Sevnica, Zabukovje in Loka pri Zidanem Mostu.

Upravne enote, občine

Upravno območje pokrivajo upravne enote Brežice, Krško in Sevnica. Lovsko upravljavsko območje spada v Gozdno gospodarsko območje Brežice in Celje.

1.2 Zavarovana območja, naravne vrednote, ekološko pomembna območja in posebna varstvena območja (Natura 2000) v lovsko upravljavskem območju

Zavarovana območja

Zavarovana območja so ožja ali širša območja narave, za katere je vlada ali pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti ali skupaj vlada in pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti sprejel akt o zavarovanju (55. člen ZON). Ožja zavarovana območja so naravni spomenik, naravni rezervat in strogi naravni rezervat. Širša zavarovana območja so narodni, regijski in krajinski park.

Na zavarovanih območjih je potrebno, v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov na varovana območja, za posege (postavitev lovskih objektov: lovskih prež, krmišč, obor in mrhovišč) izvesti presojo sprejemljivosti posegov v naravo.

Seznam vseh zavarovanih območij v LUO in njihovi varstveni režimi, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 8.2 Zavarovana območja z varstvenimi režimi.

Vsa zavarovana območja so prikazana tudi v naravovarstvenem atlasu (ZO – Zavarovana območja) na internetni povezavi <http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=ZO@ZRSVN>.

Naravne vrednote

Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Zlasti so to geološki pojavi, minerali, fosili ter njihova nahajališča, površinski in podzemni kraški pojavi, podzemne jame, soteske in tesni ter drugi geomorfološki pojavi, ledeniki in oblike ledeniškega delovanja, izviri, slapovi, brzice, jezera, barja, potoki in reke z obrežji, morska obala, rastlinske

in živalske vrste, njihovi izjemni osebki ter njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava. Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije (4. člen ZON). Za vse naravne vrednote so v načrtu LUO predpisane splošne in podrobnejše varstvene usmeritve!

Ekološko pomembna območja

Ekološko pomembno območje (v nadaljevanju: EPO) je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti (32. člen ZON). So prepoznana kot biotsko najpomembnejša območja. Na teh področjih se z blagim varstvenim režimom, zlasti z usmeritvami za načrtovanje rabe prostora in naravnih dobrin ter izvajanja spodbujevalnih ukrepov zagotavlja ugodno stanje habitatov in vrst. Ekološko pomembna območja zagotavljajo širše ohranjanje biotske raznovrstnosti na obsežnih površinah, povezanost območij Natura 2000 in zagotavljanje tamponskih con okoli njih.

Za vsa ekološko pomembna območja so v načrtu LUO predpisane splošne in podrobnejše varstvene usmeritve!

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000)

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropske unije pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (33. člen ZON). Na njihovem območju se izvajajo najpomembnejše aktivnosti za ohranjanje biotske raznovrstnosti na ravni Evropske unije.

Na posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) je potrebno, v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov na varovana območja, za posege (postavitve lovskih objektov – lovskih prež, krmišč, obor in mrhovišč) izvesti presojo sprejemljivosti posegov v naravo.

Za posebno varstveno območje Natura 2000 so v načrtu LUO predpisane splošne in podrobnejše varstvene usmeritve!

Habitatni tipi

Habitatni tip je biotopsko ali biotsko značilna in prostorsko zaključena enota ekosistema, katerega ohranjanje v ugodnem stanju prispeva k ohranjanju ekosistemov (31. člen ZON). Za ohranjanje habitatnega tipa v ugodnem stanju se uporabljajo določila 3. člena Uredbe o habitatnih tipih ter varstveni cilji za doseganje ustreznih ekoloških razmer za posamezne skupine habitatnih tipov, ki so navedeni v Prilogi 2 iste uredbe.

Za habitatne tipe so v načrtu LUO predpisane splošne in podrobnejše varstvene usmeritve!

Vse naravovarstvene usmeritve, ki so vključene v načrt LUO so pridobljene v obliki naravovarstvenih smernic s strani ZRSVN. Smernice so usklajene med obema zavodoma, ZRSVN je potrdil primerno vgrajenost v osnutek načrta LUO.

1.3 Opredelitev glavnih problemov upravljanja s populacijami divjadi

Glavni problemi v povezavi s stanjem v populacijah divjadi oziroma njihovih medsebojnih odnosih

Stanje v populacijah divjadi oziroma njihovo medsebojno usklajenost v LUO ocenjujemo kot dobro. Pri vrstah parkljaste divjadi ne ugotavljamo negativnih vplivov v medsebojnih odnosih, le lokalno preštevilčna populacija damjaka lahko vpliva na manjšo številčnost srnjadi. Pri vplivih malih zveri na populacije male divjadi ocenjujemo, da so vrste medsebojno številčno dobro usklajene.

Glavni problemi v povezavi z življenjskim okoljem divjadi

Življenjsko okolje divjadi se v nižinskem delu LUO vztrajno slabša, predvsem na račun prostorskih posegov (izgradnja verige HE na spodnji Savi, industrijske cone,...), urbanizacije in intenzivnega kmetijstva. Izvajanje biomeliorativnih del je oteženo, ker upravljavci lovišč nimajo zemljišč v svoji lasti, kjer bi lahko načrtno izboljševali razmere za divjad, tako da je to odvisno predvsem od vsakoletnih dogovorov z lastniki zemljišč.

Glavni problemi, ki izhajajo iz upravnih administrativnih ovir oziroma določb

Ugotavljamo, da nekateri upravljavci lovišč z internimi akti omejujejo lov na določene kategorije oz. vrste divjadi.

1.4 Življenjsko okolje divjadi

Pretekla vlaganja v življenjsko okolje divjadi

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi so se v preteklosti pomanjkljivo evidentirali, realizacija zadnjih nekaj let kaže trend naraščanja. Pri načrtovanju obsega biomeliorativnih ukrepov je stopnja izvedbe ukrepov odvisna od prostorskih možnosti, dogovorov z lastniki zemljišč ter izvedbenih zmožnosti upravljavcev lovišč. V povprečju se je travnike in pašnike vzdrževalo na površini med 30 in 40 hektarjev. V zadnjih letih opažamo trend manjšanja tako ukrepa vzdrževanja pasišč s košnjo, kot ukrepa priprave pasišč za divjad. Ta ukrepa sta pomembna predvsem v hribovitih delih LUO, kjer so obsežnejši kompleksi gozdov ter tako posamezni travniki in pašniki izboljšujejo prehranske razmere za divjad, hkrati pa izboljšujejo razmere za uspešen lov. Ukrep vzdrževanja grmišč se letno izvaja na površini okoli 10 hektarjev in je pomemben ukrep za izboljšanje tako prehranskih kot bivalnih razmer za več vrst divjadi. Upravljalci lovišč so v preteklem obdobju vzdrževali remize za malo divjad povprečno na površini okoli 28 hektarjev. Obseg opravljenih del niha iz leta v leto, saj se dela na posameznih površinah ponavljajo na 3-6 let. Ukrep se v največji meri izvaja v nižinskem delu LUO, kjer primanjkuje naravnih površin za kritje, predvsem za malo divjad pa tudi srnjad. V preteklem obdobju se je povprečno izdelalo in vzdrževalo 52 kaluž in posamezni večji vodni viri. Ta ukrep je pomemben predvsem v delih območja, kjer je prepustna matična podlaga in primanjkuje površinskih vodnih virov. V preteklem desetletju se je obseg krmljenja divjadi skušalo omejiti. Glede na začetek obdobja se je obseg položene krme znižal skoraj za polovico. Najbolj se je znižal obseg zimskega krmljenja (mala divjad in navadni jelen). Znižal se je tudi obseg preprečevalnega krmljenja divjih prašičev, obseg privabljalnega krmljenja pa je vseskozi dokaj enakomeren, na začetku obdobja ni bil evidentiran. Upravljalci lovišč so v povprečju letno obdelovali okoli 30 hektarjev krmnih in 10 hektarjev pridelovalnih njiv. Pomen krmnih njiv je predvsem v izboljšanju prehranskih razmer na območju večjih gozdnih kompleksov in tudi ponekod v nižinskem delu LUO, kjer primanjkuje naravne hrane.

Presoja usklajenosti divjadi in njenega življenjskega okolja

Trend vpliva parkljaste divjadi na gozdno vegetacijo

Objedenost gozdnega mladja

S primerjavo popisa objedenosti iz let 1996, 2000 in 2004 ugotovimo, da delež objedenega gozdnega mladja upada. Povprečna objedenost v letu 2004 je bila 18 %, kar je 6 % manj kot osem let prej. Ta objedenost je ugotavljana le za mladje višje od 15 cm, ki je za pomlajevanje najpomembnejše. V letu 2009 in 2010 se je popis objedenosti izvedel po novi metodi v popisnih enotah Gorjanci, Dolenjska in Kozjansko.

Značilnost popisne enote Kozjansko je velika pestrost drevesnih vrst v mladju in tudi največ mladja na enoto površine v razredu 100-150 cm. Po podatkih popisa objedenosti v najnižjem razredu prevladujejo plemeniti listavci, visok delež imajo tudi drugi trdi listavci. Z rastjo mladja v višino narašča delež smreke, jelke, bukve in drugih trdih listavcev, medtem ko delež plemenitih listavcev in hrasta upada. V najvišjem razredu mladja (100-150 cm), ki ni več ogrožen zaradi objedanja, je tako najpogostejša vrsta bukev, sledijo jelka, drugi trdi listavci in plemeniti listavci. Glede na število osebkov na hektar ocenjujemo, da je dovolj osebkov vseh drevesnih vrst za zagotovitev ciljne drevesne sestave.

V popisni enoti Dolenjska II je najmanj osebkov v višinskem razredu mladja 100-150 cm na enoto površine. V mladju prevladuje bukev, sledi smreka, ostali in plemeniti listavci ter hrasti. Večji delež hrastov v mladju napram ostalim popisnim enotam je predvsem zaradi dobovih gozdov v GGE Krakovo. V najvišjem razredu mladja (100-150 cm) prevladuje bukev, sledijo hrasti, drugi trdi listavci in smreka. Ocenjujemo, da številčnost mladja zadostuje za doseganje gozdno gospodarskih ciljev, nizko je le število plemenitih listavcev. Kljub temu pa podatki vrasti v razvojno fazo drogovnjakov kažejo, da se delež plemenitih listavcev z preraščanjem ne zmanjšuje. Prav tako uspešno preraščajo vse druge pomembnejše drevesne vrste, največji delež v vrasti imajo ostali trdi listavci in bukev.

V mladovjih popisne enote Gorjanci prevladuje bukev z več kot polovičnim deležem, sledi smreka, drugi trdi listavci in plemeniti listavci, druge drevesne vrste pa so skromno zastopane. Z rastjo mladja v višino bukev vse bolj prevladuje. V najvišjem razredu mladja (100-150 cm) je relativno malo plemenitih listavcev in drugih drevesnih vrst, hrastov pa ob izvedbi popisa ni bilo. Kljub temu podatki o vrasti v razvojno fazo drogovnjakov kažejo uspešno preraščanje bukve, smreke kot tudi ostalih in plemenitih listavcev, glede na majhen delež v mladju pa uspešno preraščajo tudi hrasti.

Ostale poškodbe parkljaste divjadi na gozdni vegetaciji (obgrizenost, lupljenje)

V preteklem obdobju je bil v LUO zabeležen le eden primer lupljenja, ki ga je povzročila jelenjad.

Škode od divjadi na kmetijskih kulturah, domačih živalih in objektih

Dinamika izplačila odškodnin v LUO kaže v prvi polovici obdobja trend naraščanja, nato pa trend upadanja. Največ izplačanih odškodnin je bilo leta 2005, najmanj leta 2001. Gledano po vrstah divjadi, je bilo največ izplačil zaradi divjega prašiča (59 %), sledi srnjad (31,2 %), jelenjad (7,3 %) in ostale vrste (2,5 %).

Parkljaste vrste divjadi povzročajo škode predvsem na kmetijskih kulturah, srnjad in jelenjad še na sadnemu drevju, divji prašič pa na travnikih.

Glede na podatke o izplačanih odškodninah je srnjad povzročala največ škod v letih 2005 in 2006, nato pa zopet manj. Škode po navadnem jelenu so bile celotno obdobje dokaj enakomerne. Škode po divjih prašičih so bile najvišje v obdobju med leti 2002 in 2005. Izplačane odškodnine po ostalih vrstah divjadih so zaenkrat še zanemarljive, začele pa so se pojavljati od leta 2007 naprej.

Ocena stanja življenjskega okolja divjadi in trendi

Prehranske in bivalne razmere za divjad v LUO so relativno dobre. V nižinskem delu LUO so razmere še vedno dokaj ugodne, za malo poljsko divjad so ponekod bivalne in prehranske razmere slabšajo, kar je posledica izsekavanja omejkov in naravnih živih mej za pridobitev večje pridelovalne površine. Prav tako na razmere za malo divjad negativno vpliva osnovanje velikih površin ene vrste poljščine. Razmere za raco mlakarico so ugodne ob umetno osnovanih vodnih površinah (gramoznice), potokih in manjših rekah (Sotla, Krka), zaradi obsežnih prostorskih posegov pa se iz leta v leto slabšajo ob Savi.

Razmere za parkljaste vrste divjadi so dokaj ugodne. Ponekod v nižinskih gozdovih hrasta doba in belega gabra primanjkuje kritja za srnjad, saj je zelo malo pomlajenih površin ali pa so zaščitena z ograjo. Prav tako so slabši bivalni pogoji ponekod v hribovitem delu območja, kjer na večjih površinah prevladujejo gozdovi v razvojnih fazah debeljaka in drogovnjaka, premalo pa je mladovij.

Ciljno stanje življenjskega okolja divjadi

Za doseg ciljnega stanja je potrebno ohranjanje naravnih življenjskih združb in pestrost habitatov, ohranjanje gozdnih ostankov v nižinskem delu LUO, povečanje površin remiz in grmišč, povečanje travniških površin v večjih gozdnih kompleksih, izboljšati prehranske razmere posameznih vrst divjadi s krmljenjem in krmnimi njivami, ohraniti posamezna vodna telesa, z gozdnogospodarskimi ukrepi povečati delež mladovij in pospeševati plodonosno drevje, ohranjanje primerno strukturiranega gozdnega roba, obvodnih pasov in posamičnega gozdnega drevja v kmetijski krajini,...

Usmeritve za doseganje ciljnega stanja življenjskega okolja divjadi

Ohranjanje, vzdrževanje, ponovna vzpostavitev in osnovanje novih pašnih površin sodi med najpomembnejše biomeliorativne ukrepe. Priporočamo, da te površine v gozdni krajini znašajo najmanj 5 hektarjev na 1000 hektarjev gozda, v ostalih delih območja pa se z intenzivnost ukrepa prilagaja stanju v naravi (razmerje gozda in pašnih površin). Ukrep naj se prednostno izvaja na površinah manjših od 3 ha, obdanimi z čim večjo površino gozda. V naslednjem obdobju želimo zaustaviti trend upadanja izvajanja tega ukrepa. Izvajati se mora vsaj v obsegu 30 ha, priporočljivo pa je da se poveča na obseg iz sredine prejšnjega obdobja, na 40 do 50 ha.

V nižinskem delu območja se izvaja ukrep vzdrževanja remiz, prednostno v predelih, kjer tudi v okolici obstajajo ugodne razmere za malo divjad ter v območjih, kjer se dodaja divjad v lovišče iz umetne vzreje. Zaradi ohranjanja ugodnih razmer v nižinskem delu območja, bi bilo potrebno v naslednjem obdobju vzdrževati vsaj 25-30 ha remiz. Potrebno bo vzpostaviti tudi nove površine na območjih, kjer se bodo izvedli veliki prostorski posegi (izgradnja HE Brežice, HE Mokrice, gospodarsko središče Feniks, industrijske in obrtne cone,...).

Ukrep vzdrževanja grmišč naj se izvaja predvsem v območjih strjenih gozdov, kjer primanjkuje mladovij. Ukrep je pomemben za vse vrste parkljarjev.

Sadnja in ohranitev plodonosnega drevja in grmovja je zaželen ukrep, s katerim izboljšujemo prehranske razmere za prostoživeče živali. Izvaja naj se predvsem na območjih strjenih gozdov.

Vzdrževanje kaluž je priporočeno v območjih s prisotnostjo divjega prašiča, jelenjadi in damjaka, predvsem kjer ni površinskih vod (kraški tereni), v obsegu najmanj 3 kaluže / 1000 ha. Pri tem je treba preprečiti dostop soli v vodo. Kaluže in drugi vodni viri se vzdržujejo na način, ki ohranja biotsko pestrost in le v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali, to je predvsem pozno jeseni ali pozimi. Če je vodni vir suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti.

V LUO je dovoljeno zimsko krmljenje damjaka in male divjadi, preprečevalno krmljenje divjega prašiča in privabljalno krmljenje jelenjadi, damjaka, divjega prašiča, lisice in obeh vrst kun. Krmljenje srnjadi, razen v izjemnih razmerah, ni dovoljeno. Zimsko krmljenje damjaka je dovoljeno v loviščih z odvzemom nad 10 kosov, privabljalno pa v loviščih, ki upravljajo z obstoječimi kolonijami. Privabljalno krmljenje jelenjadi je dovoljeno v loviščih južno od Save. Lovišča imajo lahko po eno preprečevalno krmišče za divje prašiče na 1000 ha

gozda in praviloma eno privabljalno krmišče na 200-600 ha gozda. Krmišča za malo divjad so dovoljena v vseh loviščih.

1.5 Upravljanje s posameznimi vrstami divjadi

Upravljanje s posameznimi vrstami divjadi – splošni del

Praviloma osnovni prostorski okvir načrtovanja za populacije posameznih vrst divjadi predstavlja zaokroženo lovsko upravljavsko območje. Zaradi morebitnih naravnih ali umetnih ločnic, razlik v gostotah posameznih vrst divjadi, različnega okolja ali znanih medvrstnih odnosov z ostalimi živalskimi vrstami, je marsikje smiselna dodatna obravnava po notranjih »ekoloških enotah« – v okviru skupin lovišč ali izjemoma po posameznih loviščih znotraj LUO. Kjer je moč natančneje določiti območje populacijske razširjenosti za posamezno vrsto, je le-ta obravnavana znotraj konkretnega populacijskega območja.

Za lovsko upravljavsko območje oz. posamezne »ekološke enote« se na podlagi analiz podatkov določijo stanje, cilji, usmeritve in ukrepi, ki upoštevajo dejansko stanje v populacijah divjadi in njihovem življenjskem okolju ter želena smer razvoja.

Srna

Prostorski okviri obravnave

Srnjad se lovi v vseh ekoloških enotah (Krško-Brežiška kotlina, Gorjanci, Posavsko hribovje in Bohor-Orlica) in v vseh loviščih v LUO ter jo v okviru načrta tudi enotno obravnavamo.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Povprečen odvzem je znašal 2283 kosov na leto, kar pomeni 2,98 kosa/100 ha lovne površine. Realizacija načrtovanega odvzema je bila 98,8 %, spolno razmerje je bilo 50,7 : 49,3 v korist ženskega spola. Odvzetih je bilo 14,5 % moških mladičev, 15,4 % lanščakov, 19,3 % srnjakov 2+, 18,6 % ženskih mladičev, 11,4 % mladic in 20,8 % srn 2+. Odvzem po spolnih in starostnih kategorijah je bil v skladu z načrtovanim, kaže pa se višje poseganje v razred lanščakov in nižje v razred moških mladičev. Izgube srnjadi so znašale 20,3 % odvzema, večina izgub je bila zaradi povoza na cestah (56,9 %).

Ocena stanja populacije

Populacija srnjadi v LUO je stabilna, v zadnjih nekaj letih je v nekaterih loviščih številčno nekoliko upadla. Najvišja gostota srnjadi je v ekološki enoti Krško – Brežiška kotlina, najnižja pa na zahodnem delu ekološke enote Posavsko hribovje. Zdravstveno stanje srnjadi je dobro, bolezni v izgubah predstavljajo 10,7 %.

Cilj upravljanja s populacijo

V prihodnje želimo ohraniti srnjad v okviru sedanje gostote, v posameznih loviščih, kjer so deleži izgub najvišji pa je potrebno številčnost srnjadi nekoliko znižati. Prav tako je potrebno številčnost lokalno znižati na območjih kjer so predvidene obnove nižinskih gozdov hrasta doba in smrekovih monokultur. Ciljno spolno razmerje je nekoliko večji delež ženskega spola v populaciji, kar je tudi naravno razmerje za srnjad. Srnjad kot osnovna in najpomembnejša vrsta v LUO ima prednost pred ostalimi alohtonimi vrstami.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Izhodiščna struktura načrtovanega odvzema je 50-60 % mladičev in enoletnih obeh spolov ter 40-50 % dve in več letnih osebkov. Morebitne cilje zmanjševanja ali povečevanja številčnosti primarno dosegamo s prilagojeno višino celotnega odvzema.

Dovoljeno odstopanje od načrta odvzema je v višini ± 15 %, prav tako v kategoriji nad dvoletnih srnjakov in srn. Pri kategorijah mladičev in enoletnih osebkov obeh spolov je odstopanje ± 30 %, kar pomeni da je možno npr. kompenzirati višji odvzem lanščakov z nižjim odvzemom moških mladičev. Po opravljeni kompenzaciji je dopustno odstopanje ± 15 % pri posameznem spolu. Z letnimi načrti se bo določila vezava odstrela srn 2+ in srnjakov 2+.

Navadni jelen

Prostorski okviri obravnave

Jelenjad je v LUO stalno prisotna v loviščih južno od Save. Avtocesta Obrežje- Novo mesto razmejuje populacijo jelenjadi v LUO na dve skupini, skupino, ki obsega območje Gorjancev in Krakovskega gozda in skupino ki obsega področje severno od avtoceste in južno od Save.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bil odvzem realiziran le 37 %, realizacija se je izboljšala v zadnjih letih. Skupaj je bilo odvzetih 272 kosov jelenjadi, večina odvzema je bila na Gorjancih (151 kos), sledi Posavsko hribovje (103 kos), Krško-Brežiška kotlina (10 kos) in Bohor-Orlica (8 kos). Spolno razmerje odvzema je bilo 59:41 v korist ženskega spola, delež mladih je znašal 57,6 %. Izgube so predstavljale 15,1 % odvzema ali povprečno 4 kose na leto. Več kot dve tretjini izgub je bilo zaradi prometa.

Ocena stanja populacije

Številčnost jelenjadi je stabilna, v zadnjih letih je opazen trend rahlega naraščanja. V populaciji prevladuje ženski spol, glede na podatke o odvzemu je jelenjad prisotna v vseh starostnih kategorijah. Zdravstveno stanje jelenjadi je dobro.

Cilj upravljanja s populacijo

Glavnino populacije jelenjadi v LUO želimo zadržati na področju ekoloških enot Gorjanci in Posavsko hribovje, kjer pa želimo ohraniti trenutno številčnost ali pa le-to še nekoliko dvigniti, vendar le do meje, ko ne bo povzročala negativnih vplivov na ostale vrste parkljarjev ter na okolje – njive, vrtovi, sadovnjaki, gozd. Ne načrtujemo prostorskega širjenja ali številčnega višanja populacije jelenjadi v druge dele LUO, ravno nasprotno – tam je jelenjad nezaželena in ji bomo z določitvijo ukrepov onemogočili širitev oz. obstoj.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Odvzem podrobneje načrtujemo le južno od reke Save, to je za lovišča v ekološki enoti Gorjanci in lovišču Veliki Podlog ter ekološki enoti Posavsko hribovje. Z letnimi lovsko upravljavskimi načrti se bo odvzem jelenjadi načrtoval za skupine lovišč, ki gospodarijo z istimi skupinami jelenjadi. Načrt odvzema bo obsegal višino in obvezujočo strukturo odvzema, ki se bo lahko na nivoju posameznega lovišča in skupine lovišč zagotavljala tudi v več letih skupaj. Poudarek pri načrtovani strukturi bo v razmerju med dve- in več letnimi jelenji in košutami, ter ostalo netrofejno jelenjadjo. V loviščih severno od reke Save se odvzema jelenjadi številčno ne omejuje. Dopustno odstopanje od načrta odvzema za LUO in po loviščih je v višini praviloma do +/-20 % od skupno načrtovanega števila odvzema vseh kategorij.

Damjak

Prostorski okviri obravnave

Z damjakom se v LUO načrtno upravlja v lovišču Boštanj (Boštanjska kolonija) in loviščih Kostanjevica na Krki, Raka te Veliki Podlog (Krakovska kolonija). Drugje v LUO se občasno pojavljajo iz obor pobegli osebki.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 282 kosov damjaka, odvzem se je skozi obdobje povečeval in dosegel najvišjo vrednost leta 2010. Spolno razmerje odvzetih živali je bilo 46,8: 53,2 v korist ženskega spola. Največ odvzema je bilo v lovišču Boštanj (80,5 %), sledijo lovišča Krakovske kolonije (11 %), preostali osebki pa so bili odvzeti v sosednjih loviščih. Izgube so znašale 12,1 % odvzema, večina je bila zaradi prometa.

Ocena stanja populacije

V preteklem desetletju se je številčnost damjaka, predvsem v lovišču Boštanj povišala, kolonija v Krakovskem gozdu pa postopoma izginja, ostalo naj bi še okoli 20 živali. Drugje se občasno pojavljajo iz obor pobegli damjaki. Ocenjujemo, da v populaciji prevladuje ženski spol, zdravstveno stanje damjakov je dobro.

Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja s populacijo damjaka v Posavskem LUO je zmanjševanje številčnosti in dolgoročno odstranitev populacije iz območja.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Podroben odvzem bomo načrtovali le za lovišča, ki upravljajo z obstoječima kolonijama, odvzem navzgor bo sproščen v skladu usmeritvami. V ostali loviščih bo odvzem damjaka popolnoma sproščen, le v loviščih ki mejijo na obe koloniji bo pred odstrelom jelena 2+ potrebno odstreliti košuto 2+.

Gams

Prostorski okviri obravnave

Gams je v LUO stalno prisoten v lovišču Loka pri Zidanem Mostu, pogosteje se pojavlja še v loviščih Zabukovje, Senovo, Bizeljsko in Boštanj.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 100 gamsov, 97 v lovišču Loka pri Z.M., po eden pa v loviščih Bizeljsko, Zabukovje in Senovo. Odvzem ni bil realiziran v nobenem letu, kar je posledica načrtovanja v loviščih, kjer je gams le prehodna divjad. Spolno razmerje v odvzemu je bilo 51:49 v korist ženskega spola. Zabeleženi so bili trije kosi izgub, dva zaradi bolezni, eden iz neznanega razloga.

Ocena stanja populacije

Največja številčnost gamsov v LUO je v lovišču Loka pri Zidanem Mostu, kjer je po ocenah okoli 80 gamsov. Od tu gamsi prehajajo v sosednja lovišča (Zabukovje, Senovo) in tudi v Savinjsko-Kozjansko (lovišče Jurklošter) in Zasavsko LUO (lovišče Radeče). Zadnji dve leti se dva do trije gamsi redno zadržujejo v lovišču Boštanj, občasno je prisoten še v lovišču Bizeljsko, kamor pride iz Savinjsko-Kozjanskega LUO (lovišče Bistrica ob Sotli).

Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja s populacijo gamsa je stabilna, zdrava s prehrabnimi zmoglostmi okolja in drugimi živalskimi vrstami usklajena populacija. Ocenjujemo, da trenutno zmerno številčno naraščanje in prostorsko širjenje populacije gamsa za okolje ni problematično. Gams naj zasede zanj vse primerne habitate.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Odvzem načrtujemo v spolnem razmerju 1:1 in v vseh starostnih razredih – s poudarkom na varovanju srednjega starostnega razreda. Podrobno strukturiran odvzem gamsa bomo predvidoma načrtovali le za lovišče Loka pri Zidanem Mostu, v ostalih loviščih pa le v primeru pojava gamsa v večjem številu.

Divji prašič

Prostorski okviri obravnave

Divji prašiči so prisotni povsod po gričevnatem in hribovitem svetu LUO, pa tudi v strnjjenih nižinskih gozdnih kompleksih. Glede na to, da je številčnost divjih prašičev različna po posameznih ekoloških enotah oz. skupinah lovišč, prav tako pa tudi življenjski pogoji za divjega prašiča (upoštevajoč možne konflikte s kmetijstvom), so v načrtu predstavljeni podatki in ocene za te skupine lovišč

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo v LUO odvzetih 2732 divjih prašičev, kar znaša 90,6 % načrtovanega odvzema. Najvišji odvzem je bil leta 2010 (373 kosov), najnižji pa leta 2006 (216 kosov). V starostni strukturi odvzema so mladiči obeh spolov zastopani z 59,2 %, lanščaki 20,8 %, lanščakinje 12,2 %, merjasci 4,0 % in svinje 3,8 %. Po spolni strukturi je bil odvzem realiziran v razmerju M : Ž 54 : 46, če pa upoštevamo samo enoletne ter dve in več letne osebkke, pa je bilo spolno razmerje odvzema 60,7 : 39,3 v korist moškega spola, kar je posledica predvsem (pre)visokega odstrela lanščakov. Izgube so znašale 2 % odvzema, največ izgub je bilo zaradi prometa (67,9 %).

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je številčnost divjih prašičev v LUO še vedno dokaj visoka, vendar glede na podatke o izplačanih odškodninah relativno dobro usklajena z danostmi okolja. Glede na preteklo obdobje, razen spontane naselitve divjih prašičev na območje Dobrave, večjih sprememb v prostorski razporeditvi populacije divjih prašičev ni bilo.

Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja z divjim prašičem je stabilna, vitalna (viabilna) populacija naravne spolne in starostne strukture, ki mora biti usklajena z okoljem (kmetijstvo) in s populacijami drugih vrst divjadi ter zavarovanimi živalskimi vrstami. V večjem delu LUO želimo številčnost divjega prašiča ohraniti, v predelih kjer se pojavljajo škode v večjem obsegu in v nižinskih delih LUO pa znižati.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Usmeritve za upravljanje s populacijo divjega prašiča se ločijo glede na cilj upravljanja, ki je lahko uravnavanje (ohranjanje) številčnosti ali znižanje številčnosti. Za uravnavanje številčnosti populacije je treba načrtovati predvsem dovolj veliko poseganje med vse kategorije divjega prašiča, še zlasti pa v kategorijo ozimcev, kjer sledimo cilju, da v razred enoletnih osebkov preraste minimalno število osebkov. Za doseganje zmanjševanja številčnosti populacije se mora poleg intenzivnega odstrela ozimcev v odvzemu povečati tudi delež ženskih osebkov (lanščakinje in svinje 2+), pri čemer je smiselno z načrtom predpisati vsaj minimalno število rodnih samic obeh kategorij, ki jih je potrebno odvzeti iz LUO.

Lisica

Prostorski okviri obravnave

Lisica je prisotna v vseh ekoloških enotah in v vseh loviščih v LUO in se jo enotno obravnava.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Načrtovan odvzem lisice ni bil omejen s predpisanimi odstopanji, dosežen pa je bil le leta 2002. Povprečen letni odvzem lisice v preteklem obdobju je znašal 764 živali. Skozi preteklo desetletje je odvzem vseskozi upadal in se zadnja leta ustalil pri okoli 500 odvzetih živali. Izgube po posameznih letih so znašale od 3,8 do 12,8 % odvzema, največ izgub je bilo zaradi prometa (80 %).

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je populacija lisice, ki je v preteklem obdobju številčno upadla stabilna in dokaj usklajena z okoljem in drugimi živalskimi vrstami.

Cilj upravljanja s populacijo

Zaradi preprečevanja izbruha virusa stekline in garjavosti želimo populacijo lisice številčno zadrževati na sedanjem stanju, lokalno pa tudi znižati. Kjer ima vrsta pomemben redukcijski vpliv na malo divjadi (primarno nižinska in sredogorska lovišča Krško-Brežiške kotline) jo je potrebno držati na zelo nizki številčnosti in le-to še znižati od trenutne obstoječe številčnosti.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema. Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je v višini navzdol do – 30 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Jazbec

Prostorski okviri obravnave

Jazbec je prisoten v vseh ekoloških enotah in loviščih v LUO. Sodeč po podatkih odvzema je pogostejši v hribovitem delu LUO.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 378 jazbecev, kar pomeni 87,9 % realizacijo načrtovanega odvzema. Pri jazbecu beležimo relativno visok delež izgub, ki znaša po posameznih letih od 10 do 45 % odvzema. Največ izgub je zaradi prometa.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da številčnost jazbecev nekoliko narašča.

Cilj upravljanja s populacijo

Ohranjanje okolju primerne številčnosti jazbega, ki bo usklajena do ostalih vrst (predvsem gozdne in poljske kure) in ne bo povzročala večjih škod v okolju.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema. Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je v višini navzdol do – 50 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Kuna belica in kuna zlatica

Prostorski okviri obravnave

Obe vrsti kune se pojavljata v vseh ekoloških enotah in loviščih v LUO.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 107 kun zlatice in 657 kun belice. Realizacija načrta odvzema kune belice je bila 67,0 %, kune zlatice pa 47,6 %.

Ocena stanja populacije

Številčnost kun v Posavskem prostoru je ustaljena in ne ugotavljamo večjih sprememb v številčnosti.

Cilj upravljanja s populacijo

Ohranjanje primerne številčnosti, v območjih z malo divjadjo in habitatih gozdnih kur je potrebno številčnost kun znižati.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odzvem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všteto v realizacijo odvzema. Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je v višini navzdol do – 50 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Pižmovka

Prostorski okviri obravnave

Pižmovka se pojavlja vzdolž vodotokov v celotnem LUO.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Na začetku preteklega obdobja je bila pižmovka razširjena ob vodotokih v večjem delu LUO. V obdobju po letu 2000 je prišlo zaradi neznanega vzroka do izrazitega upada številčnosti pižmovk v Sloveniji in tudi v Posavskem LUO. V preteklem obdobju je bilo odvzetih le 64 pižmovk, po letu 2005 ni bilo več evidentiranega odstrela.

Ocena stanja populacije

Vzrok skokovitega upada številčnosti je neznan.

Cilj upravljanja s populacijo

Vrsto ohraniti v zelo majhni številčnosti v Posavskem LUO, (gre za tujerodno živalsko vrsto), poskusiti ugotoviti razloge za nenaden upad številčnosti.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odzvem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všteto v realizacijo odvzema.

Poljski zajec

Prostorski okviri obravnave

Prisoten je v vseh ekoloških enotah v LUO. Številčno je zgoščen v nižinskem delu LUO v Krško-Brežiški kotlini.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 2995 poljskih zajcev ali 108 % načrtovanega odvzema. V letu 2002 ni bilo načrtovanega odvzema poljskega zajca, kar se je izkazalo za pravilno odločitev, saj od tega leta naprej ugotavljamo postopno naraščanje številčnosti. Izgube predstavljajo 19,4 % odvzema, največ izgub je zaradi prometa.

Ocena stanja populacije

Ocene po posameznih loviščih kažejo, da se je številčnost poljskega zajca v območju popravila. O prisotnosti ali razmahu katere od zajčjih bolezni nimamo informacij ali ocen.

Cilj upravljanja s populacijo

Ohranitev številčnosti in trajnostno izkoriščanje populacije z lovom.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Lov poljskega zajca v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja. Načrtovane višine odvzema poljskega zajca ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % načrtovanega odvzema.

Nutrija

Prostorski okviri obravnave

Kolonija nutrij naj bi obstajala v okolici Sevnice.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V okolici Sevnice naj bi bili dve nutriji povoženi leta 2010 (vir: Veterinarsko higienska služba).

Ocena stanja populacije

Ni podatkov.

Cilj in usmeritve upravljanja s populacijo

Nutrija, je tujerodna in invazivna vrsta, zato se v LUO načrtuje popolna izločitev. Odvzema v celotni lovni dobi (vrsta nima delnega lovopusta) se ne omejuje, potrebno je odstreliti vse opažene osebkke.

Navadni polh

Prostorski okviri obravnave

Lov na polha se izvaja v majhnem obsegu po celotnem LUO.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V zadnjih letih je bil zabeležen odvzem navadnega polha le v loviščih Kostanjevica na Krki (25 kos), Globoko (18 kos) in Boštanj (1 kos).

Ocena stanja populacije

Temeljitejše raziskave o etologiji in ekologiji polha v Posavju ni.

Cilj upravljanja s populacijo

Zmeren in usmerjan lov. Izhodišče je zagotavljanje primerne številčnosti polha.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Številčne omejitve lova na polha ni, zato tudi z letnimi načrti LUO ne bo predpisan načrtovan količinski odvzem. Lov naj se izvaja skladno s trajnostno rabo, njegov uspeh pa je (bo) vezan izključno na pojav polhov v večji številčnosti ob letnem gozdnem obrodu zanj ključnih drevesnih in grmovnih vrst (bukev, leska).

Rakunasti pes

Prostorski okviri obravnave

Po sedanjih podatkih v LUO ni prisoten.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Odvzem ni bil zabeležen.

Ocena stanja populacije

V LUO ni prisoten.

Cilj in usmeritve upravljanja s populacijo

Ob morebitnem pojavu rakunastega psa, ki je tujerodna in invazivna vrsta, se v LUO načrtuje popolna izločitev. Odvzema v lovni dobi se ne omejuje, potrebno je redukcijsko odstreliti vse opažene osebkke.

Fazan

Prostorski okviri obravnave

Fazan je prisoten v vseh ekoloških enotah v LUO. Številčno najpogostejši je v nižinskem delu LUO – ekološki enoti Krško-Brežiška kotlina.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 6730 fazanov, kar pomeni 85,5 odstotno realizacijo načrtovanega odvzema. Skozi obdobje je odvzem postopoma naraščal, dosegel najvišjo vrednost leta 2007 (897 kos), nato pa rahlo upadel. Izgube so znašale 4,2 % odvzema, največ izgub je zaradi plenilcev.

Ocena stanja populacije

Po opažanjih v loviščih se je številčnost fazana v zadnjih letih dvigala, v zadnjem letu pa je nekoliko upadla.

Cilj upravljanja s populacijo

Ohranitev številčnosti, pri čemer bi želeli povečati številčnost naravnih fazanov in zmanjšati delež vlaganj iz umetne vzreje ter trajnostno izkoriščanje populacije z lovom.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča kjer se izvaja lova na naravnega fazana, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Načrtovane višine odvzema fazana ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % načrtovanega odvzema.

Poljska jerebica

Prostorski okviri obravnave

Poljska jerebica ima ustrezne pogoje za življenje le v ekološki enoti Krško-Brežiška kotlina.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V letu 2005 se je zaključil projekt repopulacije poljske jerebice v Posavskem LUO. Do leta 2008 lova na poljsko jerebico nismo načrtovali. Številčnost se je v prostoru LUO popravila do meje, ki že dovoljuje omejen lov v loviščih, kjer dodajajo poljsko jerebico. Največ izgub je zaradi plenilcev, sledi promet.

Ocena stanja populacije

Poljska jerebica je najpogosteje prisotna v loviščih Krško, Cerklje ob Krki, Veliki Podlog in Dobova. Pojavlja se tudi v drugih nižinskih loviščih v LUO. Ocenjujemo, da je številčnost nizka, vendar stabilna.

Cilj upravljanja s populacijo

V loviščih z dobrimi življenjskimi pogoji ohranitev in zvišanje številčnosti poljske jerebice.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtovane višine odvzema poljske jerebice ni potrebno dosežati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % načrtovanega odvzema. Lov poljske jerebice je z določili ZDLov-1 omejen samo na predhodno dodano divjad, t.i. »gojene poljske jerebice«. Dodajanje poljske jerebice se lahko izvaja v vrsti primerno okolje.

Raca mlakarica

Prostorski okviri obravnave

Prisotna na vseh večjih in srednjih vodotokih, vključno z odprtimi vodami (gramoznice, zajetja, ...). Nekatera lovišča imajo urejene račnjake (Krško, Brežice, Globoko), kjer se raca mlakarica dodaja v naravo in kjer se izvaja tudi druge ukrepe intenzivnega upravljanja z vrsto.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 3371 rac mlakaric. Do leta 2004 je odvzem naraščal, nato pa je postopoma upadal. Realizacija načrtovanega odvzema je bila 63,2 %, načrtovan odvzem je bil presežen le leta 2004. Izgube so znašale 2,1 % odvzema, največ jih je bilo zaradi plenilcev (51,4 %).

Ocena stanja populacije

Številčnost rase mlakarice je zadovoljiva, nižji odvzemi so bolj posledica majhnega zanimanja za lov na to vrsto, kot pa zmanjšana številčnost.

Cilj upravljanja s populacijo

Ohranitev številčnosti in trajnostno izkoriščanje populacije z lovom.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtovane višine odvzema rase mlakarice ni potrebno dosežati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % načrtovanega odvzema. Dodajanje rac na naravne vodotoke in druga vodna telesa, ki imajo priznan naravovarstveni status (IBA) ni dovoljeno. Dodajanje rac je izjemoma dovoljeno le v njim primerno umetno ustvarjeno okolje (račnjake), na lokacijah in področjih urejenih za revitalizacijo populacije ali intenzivno gospodarjenje.

Sraka, šoja in siva vrana

Prostorski okviri obravnave

Šoja je prisotna po celotnem LUO, siva vrana predvsem v nižinskem agrarnem delu, sraka pa v okolici večjih naselij.

Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 251 srak, 451 šoj in 1188 sivih vran. Načrtovanega odvzema šoje in srake ni bilo potrebno dosežati, načrtovan odvzem sive vrane pa je bil obvezen od leta 2007 naprej.

Ocena stanja populacije

Številčnost srake v zadnjih letih upada, vendar je še zmeraj dokaj pogosta. Najraje se zadržuje v naseljih ali v bližini naselij. Po ocenah je številčnost šoje zadovoljiva, številčnost sive vrane je dokaj visoka, lokalno se pojavljajo škode v kmetijstvu.

Cilj upravljanja s populacijo

Znižanje številčnosti sive vrane, ohranjanje številčnosti šoje in srake.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Odvzem srake in šoje se v osnovi načrtuje skladno s trajnostno rabo naravnih virov v minimalnem številu, praviloma pa le za primere preprečevanja povzročanja škode na človekovem premoženju. Lov sive vrane se načrtuje v obsegu, ki ima za posledico čim manjši vpliv te vrste na okolje in se predvsem izvaja na tistih kmetijskih površinah, kjer prihaja ali bi lahko prišlo do škodnih primerov.

2 UVOD

Namen Lovsko upravljavskega načrta za VII. Posavsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011 – 2020 je, da se na podlagi analize preteklega upravljanja s populacijami divjadi in njihovim življenjskim okoljem, sedanje ocene stanja populacij ter presoje naravnega ravnovesja in usklajenosti z okoljem, določijo cilji, usmeritve in ukrepi za zagotovitev trajnostnega upravljanja s populacijami divjadi in primerne življenjskega okolja za prihodnje desetletno obdobje.

V letu 2008 je pričel veljati Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 17/2008), ki je med drugim določil, da se dolgoročni načrt lovsko upravljavskega območja in dolgoročni načrt gozdnogospodarskega območja pripravita kot skupen gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrt območja v skladu z zakonom, ki ureja gozdove. Zato je pričujoči načrt že drugi dolgoročni načrt za VII. Posavsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011 – 2020, ki nadomešča predhodnega za obdobje 2007 – 2016.

Načrt bo v nadaljevanju predstavljal osnovo vsem bodočim letnim načrtom lovsko upravljavskega območja in bo služil kot strategija upravljanja s populacijami divjadi in njenim okoljem v naslednji dekadi. Izdelan je na osnovi številnih zelo podrobnih analiz dogajanj tako v populacijah, kot tudi v njenem življenjskem okolju v preteklem desetletju. Vsi podatki se skladno s predmetno zakonodajo sistematično zbirajo v okviru evidenc lovsko upravljavskega območja in se jih nadgrajuje z dodatnimi raziskovanji s področja divjadi in lovstva. Načrt vključuje tudi novejšo ugotovitve s področja upravljanja s populacijami divjadi, prav tako pa upošteva strategije drugih uporabnikov prostora.

Lovsko upravljavski načrt za VII. Posavsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011 – 2020 je izdelan skladno z:

- Zakonom o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št.16/04), Odločbo US (Ur.l. RS, št. 120/06) ter Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 17/08),
- Zakonom o gozdovih (Ur.l. RS, št. 30/93) ter Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o gozdovih (Ur.l. RS, št. 76/02 in 110/07),
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št.91/2010),
- Odlokom o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 110/04),
- Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 128/04),
- Uredbo o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur.l. RS, št. 101/04),
- Osnutkom ON - gozdnogospodarski del za Gozdnogospodarsko območje Brežice (2011-2020),
- Navodili za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji (izdelana na Oddelku za gozdne živali in lovstvo in usklajena z lovskimi organizacijami v letu 2011) in
- Predlogo za izdelavo lovsko upravljavskega dela ON, izdelano na Oddelku za gozdne živali in lovstvo ZGS, januarja 2011.

Za pogosteje uporabljene izraze so v pričujočem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

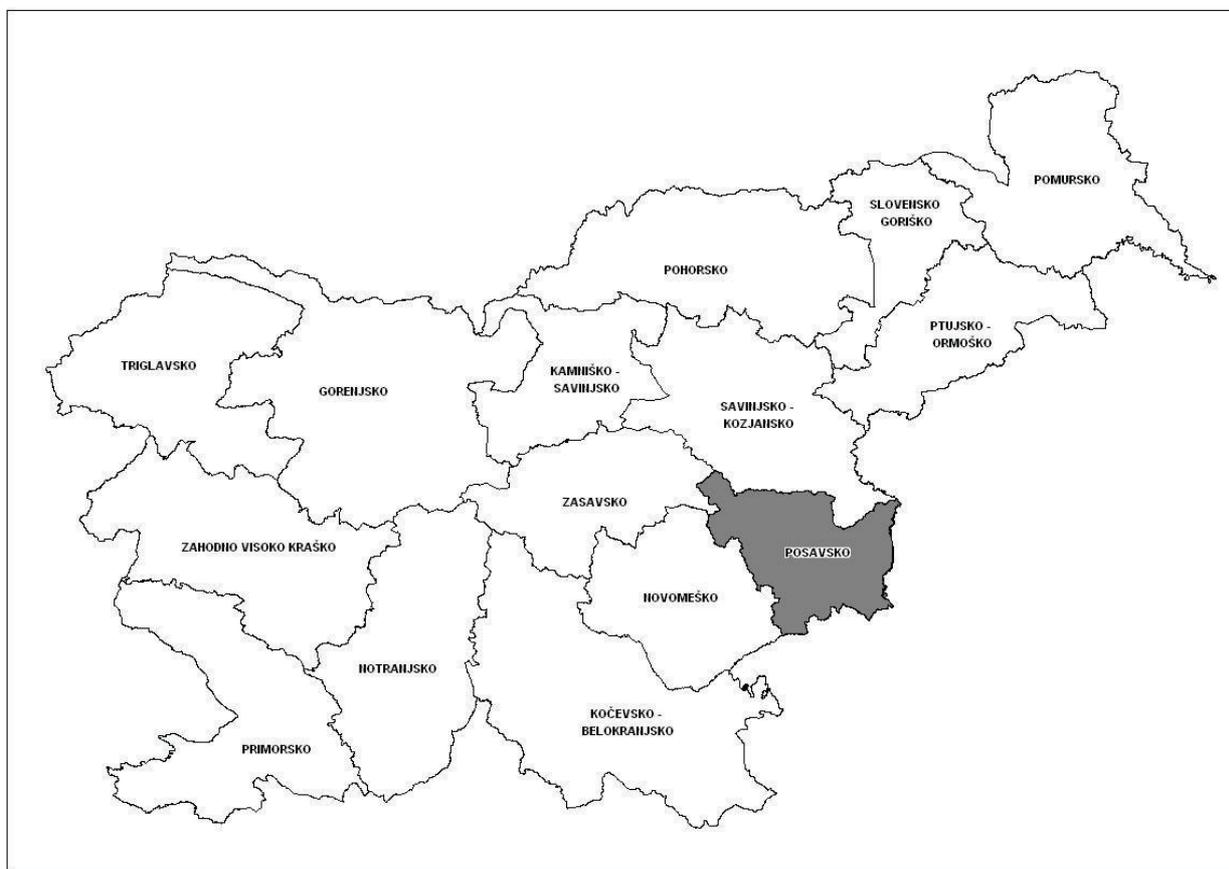
- LUO – VII. Posavsko lovsko upravljavsko območje,
- LD – lovška družina,
- OZUL – območno združenje upravljavcev lovišč,
- EE – ekološka enota,
- PE – popisna enota,
- GGO – Brežiško gozdnogospodarsko območje,
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije.

3 OPIS LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA

3.1 Opis lovsko upravljavskega območja in pomen za upravljanje z divjadjo

Območje se nahaja na jugovzhodu države. Meja LUO poteka južno od mejnega prehoda Obrežje, na Gorjancih po državni meji z Republiko Hrvaško, nato mimo Kostanjevice na Krki proti Tržišču in naprej proti Šentjanžu. Od tu proti reki Savi in po njej gorvodno do Zidanega mosta, nato proti vzhodu čez Veliko Kozje, Lisco, Bohor, Orlico do reke Sotle in po njej južno po meji z Republiko Hrvaško do mejnega prehoda Obrežje. Na severu meji na Savinjsko-Kozjansko, na severozahodu na Zasavsko in na zahodu na Novomeško LUO.

Najštevilčnejša divjad v območju je srnjad, med parkljastimi vrstami divjadi ji sledijo divji prašič, damjak, jelenjad in gams. Od vrst malih zveri so prisotne lisica, kuna belica in zlatica ter jazbec, od male poljske divjadi pa poljski zajec, fazan, raca mlakarica in poljska jerebica. Od ostalih vrst lovne divjadi so prisotne še siva vrana, sraka, šoja, pižmovka in navadni polh.

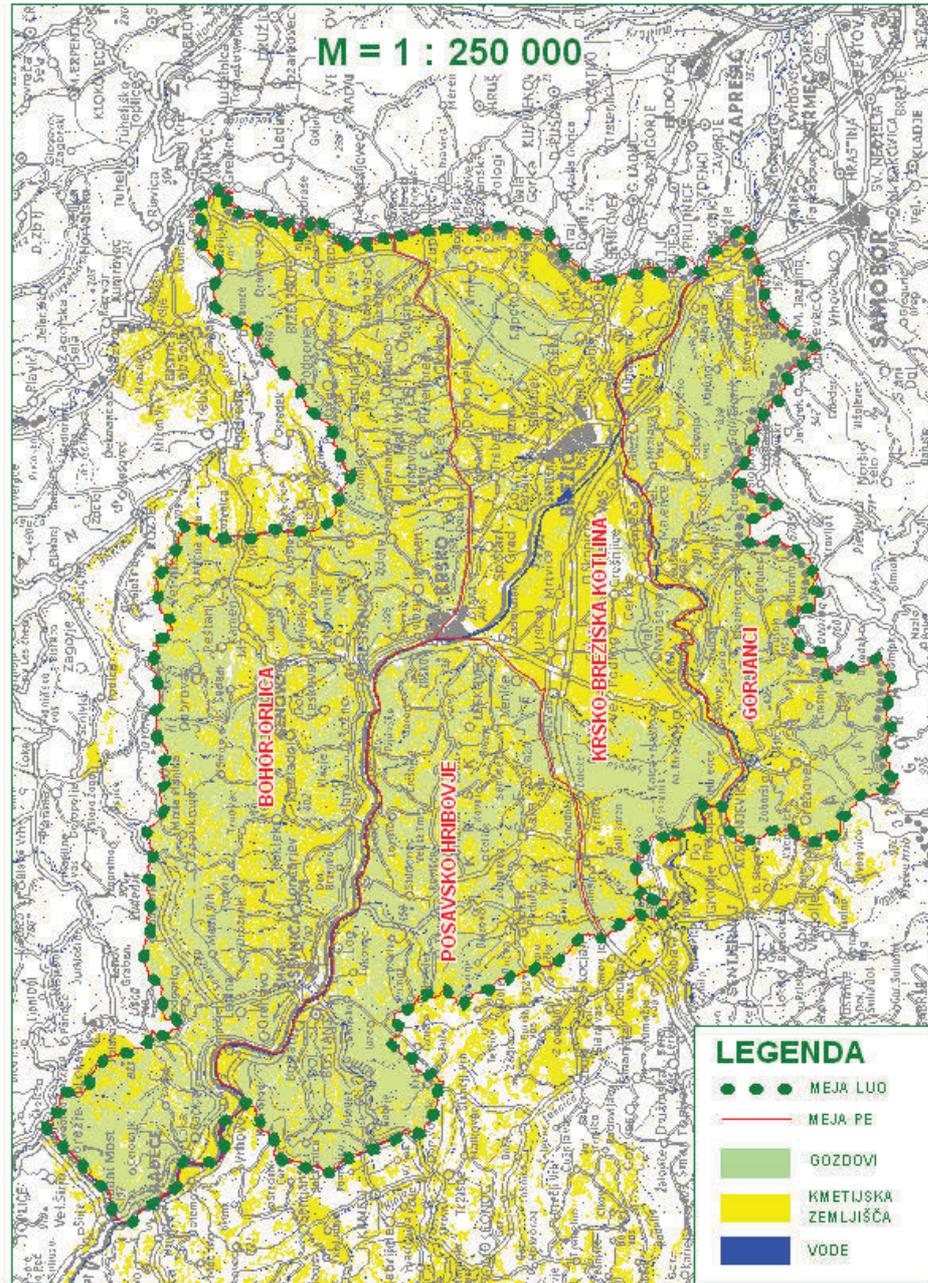

Slika 1: Položaj lovsko upravljavskega območja v Sloveniji

3.2 Krajinsko ekološke značilnosti lovsko upravljavskega območja

Upošteva reliefne in posledične ekološke značilnosti delimo območje na štiri ekološke enote (EE):

- **Gorjanci** (hribovit svet med mejo z Republiko Hrvaško in reko Krko, do Šentjerneja). Gorjanci so hribovito, gozdnato območje, na hrvaški strani se Gorjanci nadaljujejo v pogorje Žumberaka in tvorijo dokaj celovit in relativno zaokrožen svet, ki se nadaljuje tudi v Novomeško LUO. Prevladujejo bukovi gozdovi, precej je tudi panjevcev kostanja, ki nudijo divjadi dobre prehranske razmere. Značilnost enote so tudi številne košenice, predvsem na zahodnem delu. Večjih kmetijskih površin v enoti ni, na južnih pobočjih je veliko vinogradov. Na tem delu območja se pogosto zadržuje rjavi medved, občasno je prisoten tudi volk. Nekdaj prisoten, a danes v tem prostoru izjemno redek, je gams. Populacija jelenjadi je v tem prostoru številčno primerna in ustaljena. Vzhodni del enote je bogat z izviri vode in z manjšimi površinskimi vodotoki, na zahodnem delu pa je zaradi vodoprepustnih kamnin manj površinskih voda. Ekološka enota obsega 13.626 ha, v njo spadajo lovišča Mokrice, Čatež ob Savi, Cerklje ob Krki, Podbočje in Kostanjevica na Krki.
- **Krško-Brežiška kotlina** (nižinski svet območja od reke Sotle do Šentjerneja). Ekološka enota zajema nižinski svet na nadmorski višini okoli 160m. V enoti prevladuje kmetijska krajina, ponekod je veliko ograjenih sadovnjakov in površin za pridelovanje zelenjave. Kmetijstvo je večinoma intenzivne narave, na vzhodnem delu enote, v Jovsih, pa so še ohranjeni ekstenzivno gospodarjeni mokrotni travniki. Večja ostanka naravne vegetacije sta Krakovski gozd in Dobrava, kjer prevladujejo gozdovi hrasta doba in belega gabra, na najnižjih delih pa jelševja in vrbovja. Na delu ekološke enote so tudi plantaže topolovih klonov. V enoti je precej umetno osnovanih vodnih površin (gramoznic, ribnikov), potokov in rek. Mala divjad (poljski zajec, fazan, poljska jerebica) in srnjad najbolj zaznamujeta ta prostor, v preteklosti je bil naseljen damjak, zadnja leta pa je vse bolj pogost tudi divji prašič. Ekološka enota obsega 20.656 ha, v njo spadajo lovišča Artiče, Globoko, Dobova, Brežice, Kapele, Veliki Podlog, Krško, Videm ob Savi, Cerklje ob Krki, Kostanjevica na Krki, Bučka in Raka.
- **Bohor-Orlica** (hriboviti svet od reke Sotle na vzhodu do Zidanega mostu na zahodu). Prevladujejo bukovi gozdovi, na najvišjih legah na Bohorju tudi jelovo-bukovi gozdovi, na nekaterih južnih legah pa sestoji termofilnih listavcev. V enoti ni večjih kmetijskih površin, na južnih legah vzhodnega dela prevladujejo vinogradi in sadovnjaki. Na grebenih hribov te ekološke enote živi gams, na južnih legah pa je dokaj številčen divji prašič. Srnjad je številčnejša na vzhodnem delu, navadni jelen je zelo redek. Ekološka enota obsega 32.222 ha, v njo pa spadajo lovišča Bizeljsko, Pišece, Senovo, Veliki Kamen, Brestanica, Artiče, Globoko, Videm ob Savi, Sevnica, Loka pri Zidanem mostu in Zabukovje.
- **Posavsko hribovje med Savo in Krko** (hribovit, razgiban svet Posavskega hribovja). Prevladujejo bukovi gozdovi primešani z mnogimi vrstami listavcev in iglavcev. Na južnih legah so vinogradi, kmetijska zemljišča so malopovršinska. Srnjad in divji prašič najbolj zaznamujeta to enoto, v njej pa živita tudi navadni jelen in damjak. Občasno je prisoten tudi rjavi medved. Ekološka enota obsega 16.337 ha, v njo pa spadajo lovišča Raka, Krško, Boštanj, Studenec-Veliki Trn in Bučka.

Slika 2: Ekološke enote v Posavskem LUO

3.3 Lovišča v lovsko upravljavskem območju

V Posavskem LUO je 25 lovišč, ki obsegajo 82.844 ha površine, od tega je 76.510 ha lovni površini (92 %). Največje lovišče v območju je lovišče Brestanica (4.988 ha lovne površine), najmanjše pa je lovišče Veliki Kamen (2.030 ha lovne površine), v povprečju ima lovišče v Posavskem LUO 3.060 ha lovne površine. Vsa lovišča v LUO so uvrščena v sredogorski tip lovišča, razen lovišč Veliki Podlog, Brežice, Dobova in Kapele, ki spadajo v nižinski tip lovišča. Lovišča imajo v povprečju 51,2% delež gozda od skupne površine. Najnižji delež gozda imajo lovišča iz ekološke enote Krško-Brežiška kotlina. Z vsemi lovišči v Posavskem LUO, na podlagi v letu 2009 sklenjene koncesijske pogodbe za dobo 20 let, trajnostno gospodarijo lovske družine, ki so združene tudi v Posavski OZUL, ki jih skladno z zakonskimi določili predstavlja navzven do državnih in drugih institucij.

Preglednica 1: Lovišča v lovsko upravljavskem območju

ŠIFRA LOVIŠČA	IME LOVIŠČA	SKUPNA POVRŠINA (ha)	LOVNA POVRŠINA (ha)	DELEŽ GOZDA (%)
0713	Artiče	2741	2452	35,2
0715	Bizeljsko	2906	2694	38,0
0720	Mokrice	2684	2457	58,6
0716	Globoko	2454	2250	49,0
0719	Dobova	2396	2096	24,3
0721	Čatež ob Savi	2890	2689	61,1
0722	Cerklje ob Krki	4054	3537	28,5
0718	Brežice	2446	2133	18,0
0714	Pišce	2495	2344	54,3
0717	Kapele	2177	2049	26,5
0708	Senovo	2976	2800	62,6
0709	Veliki Kamen	2173	2030	47,3
0707	Brestanica	5510	4988	49,6
0710	Raka	3404	3202	53,7
0723	Veliki Podlog	2871	2755	43,8
0712	Videm ob Savi	3461	2945	48,7
0711	Krško	5430	4899	42,2
0725	Kostanjevica na Krki	5000	4749	67,7
0724	Podbočje	2668	2553	54,7
0703	Sevnica	2913	2581	53,1
0701	Loka pri Židanem mostu	3853	3688	67,4
0702	Boštanj	5068	4798	74,7
0706	Studenec-Veliki Trn	4341	4111	63,2
0704	Zabukovje	3799	3663	61,5
0705	Bučka	2134	2047	57,5

Slika 3: Lovišča v lovsko upravljavskem območju

3.4 Lovišča v upravni organiziranosti lovsko upravljavskega območja

Lovišča Posavskega LUO pokrivajo območje štirih občin (Brežice, Krško, Sevnica in Kostanjevica na Krki) in treh upravnih enot (Brežice, Krško, Sevnica). Vsa lovišča, razen lovišča Loka pri Zidanem Mostu, katerega manjši del leži v Celjskem GGO, ležijo v celoti znotraj Brežiškega gozdnogospodarskega območja.

Preglednica 2: Lovišča v upravni organiziranosti v lovsko upravljavskem območju

ŠIFRA LOVIŠČA	IME LOVIŠČA	UPRAVNA ENOTA	OBČINA	GOZDNO GOSPODARSKO OBMOČJE
0713	Artiče	Brežice	Brežice	Brežice
0715	Bizeljsko	"	"	"
0720	Mokrice	"	"	"
0716	Globoko	"	"	"
0719	Dobova	"	"	"
0721	Čatež ob Savi	"	"	"
0722	Cerklje ob Krki	"	"	"
0718	Brežice	"	"	"
0714	Pišece	"	"	"
0717	Kapele	"	"	"
0708	Senovo	Krško	Krško	"
0709	Veliki Kamen	"	"	"
0707	Brestanica	"	"	"
0710	Raka	"	"	"
0723	Veliki Podlog	"	"	"
0712	Videm ob Savi	"	"	"
0711	Krško	"	"	"
0725	Kostanjevica na Krki	"	Kostanjevica na Krki	"
0724	Podbočje	"	Krško	"
0703	Sevnica	Sevnica	Sevnica	"
0701	Loka pri Zidanem mostu	"	"	Brežice, Celje
0702	Boštanj	"	"	Brežice
0706	Studenec-VelikiTrn	"	"	"
0704	Zabukovje	"	"	"
0705	Bučka	"	"	"

3.5 Obore

Na območju Posavskega LUO je ob izdelavi tega načrta evidentiranih 23 obor za rejo divjadi, ki zavzemajo okoli 64 ha površin. Prevladuje reja damjakov, v oborah pa so prisotni še muflon, navadni jelen in divji prašič.

Preglednica 3: Seznam obor v lovsko upravljavskem območju

Zap. št.	KRAJEVNO IME	LOVIŠČE	POVR. (ha)	VRSTA DIVJADI	OPOMBE
1	Kapele	Kapele	2,5	Damjak	
2	Pavlova vas	Pišece	2	Damjak	
3	Brezovica	Bizeljsko	2	Damjak	
4	Brezje	Mokrice	3	Damjak, muflon	
5	Bušeča vas	Cerklje ob Krki	0,5	Damjak	
6	Vrh	Boštanj	4,3	Damjak	
7	Velika Dolina	Mokrice	2,2	Damjak	
8	Cirnik	Mokrice, Čatež ob Savi	1	Damjak	
9	Sela pri Dobovi	Dobova	9,9	Damjak, muflon, n. jelen	
10	Zavode	Kostanjevica na Krki	5,5	Divji prašič	
11	Globočice	Kostanjevica na Krki	2	Damjak	
12	Slivje	Podbočje	4,5	Damjak	
13	Pleš	Loka pri Zidanem Mostu	2	Damjak	
14	Okroglice	Loka pri Zidanem Mostu	3	Damjak, n. jelen, muflon	
15	Mala Breza	Loka pri Zidanem Mostu	1	Damjak	
16	Bukovje	Zabukovje	4,5	Damjak	
17	Ostrožnik	Zabukovje	1,5	Damjak	
18	Žigrski Vrh	Sevnica	1,5	Damjak	
19	Cirje	Zabukovje	0,5	Divji prašič	
20	Kališevac	Senovo	4	Damjak	
21	Križe	Veliki Kamen	2	Damjak	
22	Blanca	Brestanica	2	Damjak	
23	Lokavec	Loka pri Zidanem Mostu	2	Damjak	

Zakon o ohranjanju narave v 21. in 22. členu določa pogoje za postavitve obore, namenjene gojitvi – reji divjih živali. Fizična ali pravna oseba, ki namerava gojiti živali v obori mora za to pridobiti ustrezna dovoljenja s področja varstva okolja in urejanja prostora. Gojitev živali in označitev mora potekati na način, ki ga predpisuje predmetna zakonodaja s področja živinoreje in veterine. Lastnik gojenih živali mora skrbeti, da živali ne uidejo iz obor. V primeru pobega mora lastnik takoj obvestiti lovsko inšpekcijo, pristojnega upravljavca lovišča in Zavod za gozdove Slovenije. Tudi upravljavec lovišča v primeru, ko opazi pobeg živali iz obore, o tem obvesti lovsko inšpekcijo, ZGS in lastnika obore. Za škodo, ki jo povzročijo pobegle živali, odgovarja lastnik ne glede na krivdo. V primeru, da se gojene živali pojavijo v prosti naravi, ima lastnik osem dni časa, da jih odlovi in jih spravi nazaj v ograjeno površino, sicer se pobegle živali štejejo za prosto živečo divjad. O nadaljnjem ravnanju s pobeglo divjadjo odloča Zavod v skladu s strokovnimi usmeritvami iz načrtov LUO, ter v dogovoru z upravljavci lovišč in lovsko inšpekcijo. Avtohtone vrste, ki po navedenem roku ostanejo zunaj obore, upravljavec praviloma lovi skladno s potrjenim načrtom lovišča in predpisanimi lovniimi dobami, enako velja tudi za alohtone vrste, ki so v okolici obore predmet upravljanja medtem, ko je alohtone vrste v območju upravljavca(ev) kjer se z njimi ne upravlja, potrebno čimprej izločiti iz naravnega okolja ne glede na lovno dobo, o čemer odloča na predlog ZGS lovška inšpekcija z izdajo potrebnih dovoljenj. Enako velja tudi za vse osebkne vrst gojene divjadi, ki so pobegnile iz obore in kažejo atipično obnašanje, ki ni prilagojeno na naravno okolje (približevanje naseljem, ljudem ...). Po prenehanju gojenja divjadi v obori, je investitor dolžan v roku 6 mesecev odstraniti ograjo, sanirati morebitne poškodbe na površini, ki je bila ograjena in obvestiti krajevno pristojnega delavca Zavoda za gozdove Slovenije.

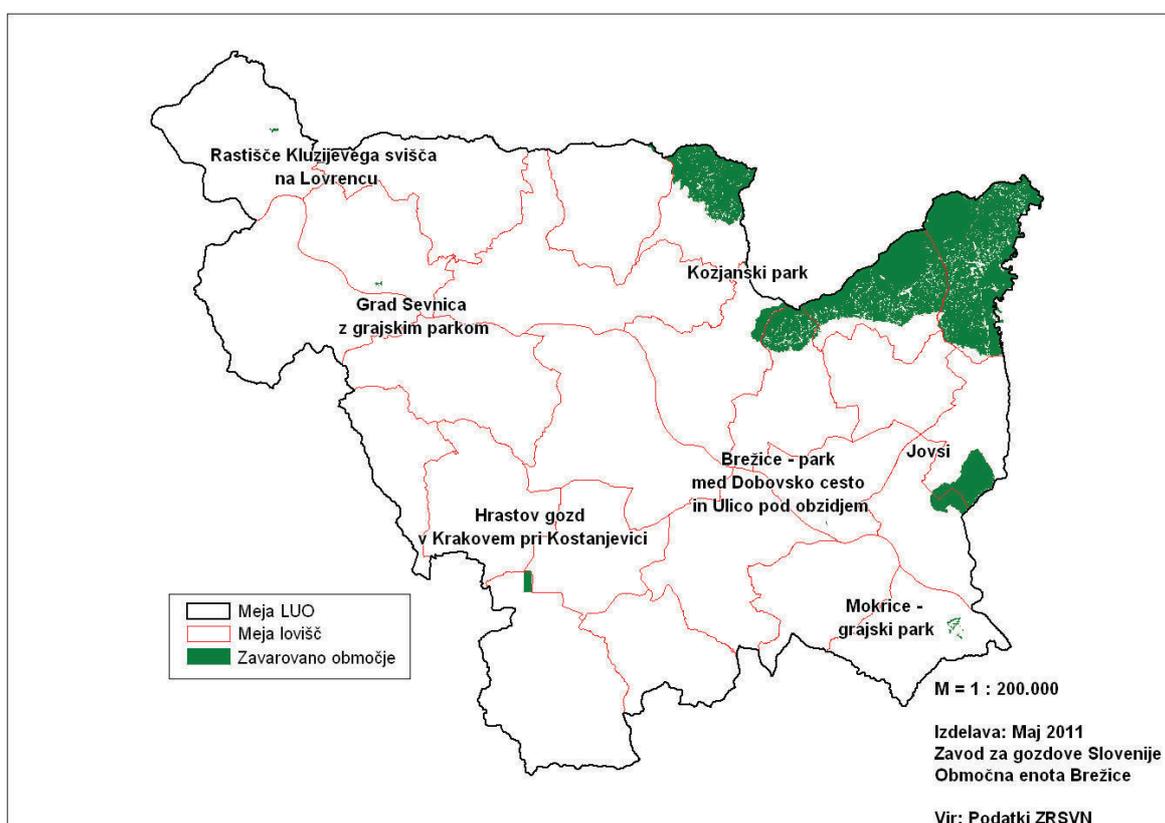
4 ZAVAROVANA OBMOČJA, NARAVNE VREDNOTE, EKOLOŠKO POMEMBNA OBMOČJA IN POSEBNA VARSTVENA OBMOČJA (NATURA 2000) V LOVSKO UPRAVLJAVSKEM OBMOČJU

4.1 Zavarovana območja

Zavarovana območja so ožja ali širša območja narave, za katere je vlada ali pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti ali skupaj vlada in pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti sprejel akt o zavarovanju (55. člen ZON). Ožja zavarovana območja so naravni spomenik, naravni rezervat in strogi naravni rezervat. Širša zavarovana območja so narodni, regijski in krajinski park.

Na zavarovanih območjih je potrebno, v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov na varovana območja, za posege izvesti presojo sprejemljivosti posegov v naravo.

Seznam vseh zavarovanih območij v LUO in njihovi varstveni režimi, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 8.1 Zavarovana območja z varstvenimi režimi. Vsa zavarovana območja so prikazana tudi v naravovarstvenem atlasu (ZO – Zavarovana območja) na internetni povezavi <http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=ZO@ZRSVN>.

Slika 4: Zavarovana območja v lovsko upravljavskem območju

4.2 Naravne vrednote

Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Zlasti so to geološki pojavi, minerali, fosili ter njihova nahajališča, površinski in podzemni kraški pojavi, podzemne jame, soteske in tesni ter drugi geomorfološki pojavi, ledeniki in oblike ledeniškega delovanja, izviri, slapovi, brzice, jezera, barja, potoki in reke z obrežji, morska obala, rastlinske in živalske vrste, njihovi izjemni osebki ter njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava. Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije (4. člen ZON).

Splošne varstvene usmeritve

Posegi in dejavnosti zunaj naravnih vrednot, na območju vpliva na naravno vrednoto se izvajajo tako, da vpliv posega ali dejavnosti ne povzroči uničenja ali bistvene spremembe lastnosti, zaradi katerih je bil del narave opredeljen za naravno vrednoto, ali uničenja naravne vrednote (6. člen Uredbe o zvrsteh naravnih vrednot).

Za potrebe priprave načrtov rabe naravnih dobrin se območje vpliva na naravno vrednoto opredeli glede na nameravani poseg ali dejavnost na podlagi naslednjih izhodišč:

- za hidrološko naravno vrednoto je območje vpliva na naravno vrednoto območje porečja ali dela porečja, v katerem se naravna vrednota nahaja,
- za podzemno geomorfološko naravno vrednoto je območje vpliva na naravno vrednoto površje nad podzemno jamo ter, če je naravna vrednota vodna podzemna jama, porečje voda, ki tečejo v podzemno jamo,
- za naravne vrednote drugih zvrsti je območje vpliva na naravno vrednoto območje, v katerem vplivi posegov in dejavnosti človeka lahko ogrozijo tiste lastnosti, zaradi katerih je bil del narave opredeljen za naravno vrednoto: za geomorfološke in geološke naravne vrednote je to zlasti njihova stabilnost, za botanične, zoološke, ekosistemske in drevesne naravne vrednote je to zlasti kvaliteta habitatov rastlin in živali.
- naravno vrednoto se lahko uredi za obisk javnosti z nadelavo poti, razgledišč, počivališč, postavitvijo ograj, tabel z informacijami, opozorili in podobno, vendar tako, da se bistveno ne spremenijo lastnosti naravne vrednote. Naravno vrednoto ali njen del, ki je posebej občutljiv na fizične učinke hoje, ki jih povzročijo obiskovalci, se uredi tako, da se onemogoči ogrožanje naravne vrednote.

Podrobnejše varstvene usmeritve

Površinske geomorfološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹. Na naravnih vrednotah označenih z »V« naj se z gradnjo lovskih objektov ne spreminja
- Zemeljska dela (izravnavanje, poglobljanje terena, nasipavanje, zasipavanje) **naj se na naravni vrednoti ne izvaja**. Izjema so naravne vrednote označene z »V«, kjer naj se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti dela izvajajo na tak način, da se ohranjajo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Odpadkov in drugega materiala naj se ne odlaga ali skladišči na naravni vrednoti.
- Na naravni vrednoti se lahko izvaja takšne športne in rekreacijske aktivnosti, zaradi katerih se bistveno ne spreminjajo fizične lastnosti naravne vrednote (npr. z obsežnim odstranjevanjem skal, pritrjevanjem klinov, jeklenih vrvi in podobnim).
- **Vegetacijo na naravni vrednoti se lahko odstrani le v primeru**, da se s tem omogoči dostop, izboljša vidnost ali prepreči vpliv rastlinstva na vrednoto.

Podzemeljske geomorfološke naravne vrednote

- Sigastih tvorb in drugega jamskega inventarja se ne poškoduje, uničuje, odstranjuje, odnaša.
- Tekočih odpadkov se ne odvaja v jamo in se jih ne izliva v jami.
- V jamo se ne vnaša organskih snovi.

Na površju nad znanimi rovi jame, v vplivnem območju ponornic:

- Gradnja objektov (tudi lovskih objektov) se ne izvaja, zemeljsko površje se ne spreminja.
- Vibracij zaradi eksplozij ali iz drugih virov se ne povzroča.
- Vegetacijsko odejo, vključno z njenim odstranjevanjem, se spreminja le v takšnem obsegu, da se ne ali bistveno ne spremenijo kakovostne (kemične) in količinske lastnosti pronicajoče vode.
- Ne slabša se kvalitete vod, ki tečejo v jamo. Uporablja naj se biološko razgradljiva olja. Onemogoči naj se vnos soli v vodne biotope.

V jamskem vhodu in njegovi neposredni okolici:

- Enostavne objekte (tudi lovske objekte), ki nimajo vsebinske povezave z naravno vrednoto, se namešča v takšni oddaljenosti, da se vidna podoba jamskega vhoda ohranja nespremenjena.
- V vegetacijsko združbo v jamskem vhodu se ne posega s fizičnim uničevanjem, spreminjanjem vrstne sestave ipd. Obseg odstranitve vegetacije sme biti tolikšen, da se ohranijo obstoječe lastnosti mikroklimi v jamskem vhodu in jami.

- Umeščanje krmišč in solnic naj bo na takšni oddaljenosti od jamskih vhodov, da ne prihaja do neposrednega vnosa soli in organskih snovi v jame.

Za vse jame s statusom naravna vrednota veljajo omejitve, ki so podane z Zakonom o varstvu podzemnih jam (Uradni list RS, št. 2/04). Varstveni režim je določen v 18. in 19. členu, obisk je določen v 14., 15., 16. in 17. členu, gradnja objektov je določena v 21. in 22. členu Zakona o varstvu podzemnih jam.

V letu 2006 je bil sprejet Pravilnik o sporočanju podatkov o podzemnih jamah (Uradni list RS, št. 120/06), katerega namen je zbiranje in izpopolnjevanje podatkov o jamah. V 8. členu omenjenega Pravilnika je opredeljen obseg sporočanja popolnejšega podatka za že znano jamo, vključno z natančnejšo določitvijo lege vhoda v že znano jamo. V kolikor razpolagate s takšnimi podatki jih sporočite Inštitutu za raziskovanje krasa Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU.

Geološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.
- Zemeljska dela (izravnavanje, poglobljanje terena, nasipavanje, zasipavanje) naj se na naravni vrednoti ne izvaja. Izjema so naravne vrednote označene z »V«, kjer naj se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti dela izvajajo na tak način, da se ohranjajo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena.
- Delov naravne vrednote se ne lomi, razbija, odkopava ali odnaša v takem obsegu, da se uniči nahajališče oziroma okrni lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto.
- Z namenom preprečitve erozije, neugodnega delovanja atmosferilij in vegetacije se naravno vrednoto lahko fizično zaščiti (prekrije), odstrani vegetacijo in podobno.

Hidrološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.
- Ne slabša se kvalitete vode. Uporablja naj se biološko razgradljiva olja.
- Na naravni vrednoti se ne postavlja solnic in krmišč za divjad, morebitne obstoječe solnice in krmišča pa naj se z naravne vrednote odstrani.
- Odpadkov in drugega materiala, vključno z odpadnim izkopnim ali gradbenim materialom, se ne odlaga ali skladišči na naravni vrednoti.
- V obrežno vegetacijo se posega s sekanjem, obsekavanjem, redčenjem, zasajanjem, tako da se bistveno ne spremenijo fizikalne lastnosti obrežja.

Botanične naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.
- Na **naravni vrednoti se ne postavlja solnic in krmišč za divjad**, morebitne obstoječe solnice in krmišča pa naj se z naravne vrednote odstrani.
- Združbo rastišča se spreminja z izkrčenjem gozda oziroma posameznih dreves, s pogozditvijo, oranjem in podobno, le toliko, da se bistveno ne spremenijo življenjske razmere na rastišču.
- Rastlin se ne požiga, nabira, izkoreninja, lomi ali drugače poškoduje ali uničuje.
- Sestave biocenoze se ne spreminja z vnašanjem rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst.
- Na naravni vrednoti se ne uporablja kemičnih sredstev za uničevanje živali in rastlin.
- Na naravni vrednoti, kjer se rastišče vzdržuje s tradicionalno kmetijsko rabo, se upošteva zlasti naslednje usmeritve: način in količina gnojenja se ne spreminjata glede na tradicionalen način gnojenja, na rastišča se ne vnaša mineralnih gnojil, pri času košnje se upošteva življenjski cikel rastlin, po možnosti se kosi po semenitvi.

Zoološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.

- Posege, dejavnosti in aktivnosti na naravni vrednoti se izvajajo tako, da se način in čas opravljanja posegov, dejavnosti in aktivnosti kar najbolj prilagodita življenjskim ciklom živalim; posege, dejavnosti in aktivnosti se izvajajo v času, ki ne sovpađa z obdobji, ko živali potrebujejo mir, npr. sekanje grmišč se opravlja izven obdobja gnezdenja ptic, gozdarska in druga opravila, ki lahko uničijo gnezda ali mladiče, se opravljajo po gnezdenju ali poleganju mladičev in na način, da se živali lahko umaknejo.
- Živali se ne vznemirja, preganja, nabira, zastruplja ali drugače uničuje.
- Sestave zoocenoze se ne spreminja z naseljevanjem živali tujerodnih vrst.
- Odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje naj se izvajajo le v takem obsegu, da ne bo negativnega vpliva na naravno vrednoto.
- Na naravni vrednoti se ne postavlja solnic in krmišč za divjad, morebitne obstoječe solnice in krmišča pa naj se z naravne vrednote odstrani.
- Eksploziji ali drugim dejanjem, ki povzročajo močan hrup ali vibracije, se ne izvajajo.
- Rekreativne in športne aktivnosti se preusmerja na spoznavanje in doživljanje narave.

Ekosistemske naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvajajo tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.
- Odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, spreminjanje vodnih razmer (npr. osuševanje, poplavitve), spreminjanje temperature vode, spreminjanje kislosti oziroma alkalnosti tal, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje, vključno z odlaganjem odpadnih materialov naj se izvajajo le v takem obsegu, da ne bo negativnega vpliva na naravno vrednoto.
- Na naravni vrednoti se ne postavlja solnic in krmišč za divjad, morebitne obstoječe solnice in krmišča pa naj se z naravne vrednote postopoma odstrani oziroma premesti na primernejše lokacije izven območja naravne vrednote.
- Sestave biocenoze se ne spreminja z naseljevanjem živali in rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst.
- Na naravno vrednoto se ne vnaša gensko spremenjenih organizmov.
- Na naravni vrednoti, kjer se habitat vzdržuje s tradicionalno kmetijsko rabo, se upošteva zlasti naslednje usmeritve: način in količina gnojenja se ne spreminjata glede na tradicionalen način gnojenja, na naravno vrednoto se ne vnaša mineralnih gnojil, pri času košnje se upošteva življenjski cikel rastlin in živali, po možnosti se kosi po semenitvi.
- Številčnost rastlinojede divjadi in divjega prašiča se ohranja na nivoju, ki še omogoča naravno pomlajevanje gozdnega ekosistema in trajnost predvsem biotopske funkcije in funkcije varstva naravnih vrednot in biotske pestrosti.
- Za vsa mokrišča velja usmeritev, da se po mokriščih ne hodi izven urejenih poti, na območjih naj se ne umešča lovskih stez ter druge lovske infrastrukture.

Za kale in druge vodne površine veljajo naslednje usmeritve:

- Kali se vzdržujejo na način, ki ohranja biotsko pestrost. Kali se obnavljajo le v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali, to je predvsem pozno jeseni ali pozimi. Če je kal suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti.
- Pri obnovi se ohranijo položne brežine kala, da se bodo vanj lahko naselile rastline in živali.
- Pri obnovi kalov naj se v čim večji uporablja naravne materiale.
- V kale se ne vnaša tujerodnih rastlin in živali.
- Na območju vpliva na kale se ohranja vegetacija in druge naravne lastnosti, ki omogočajo povezavo sistema kalov v mrežo.

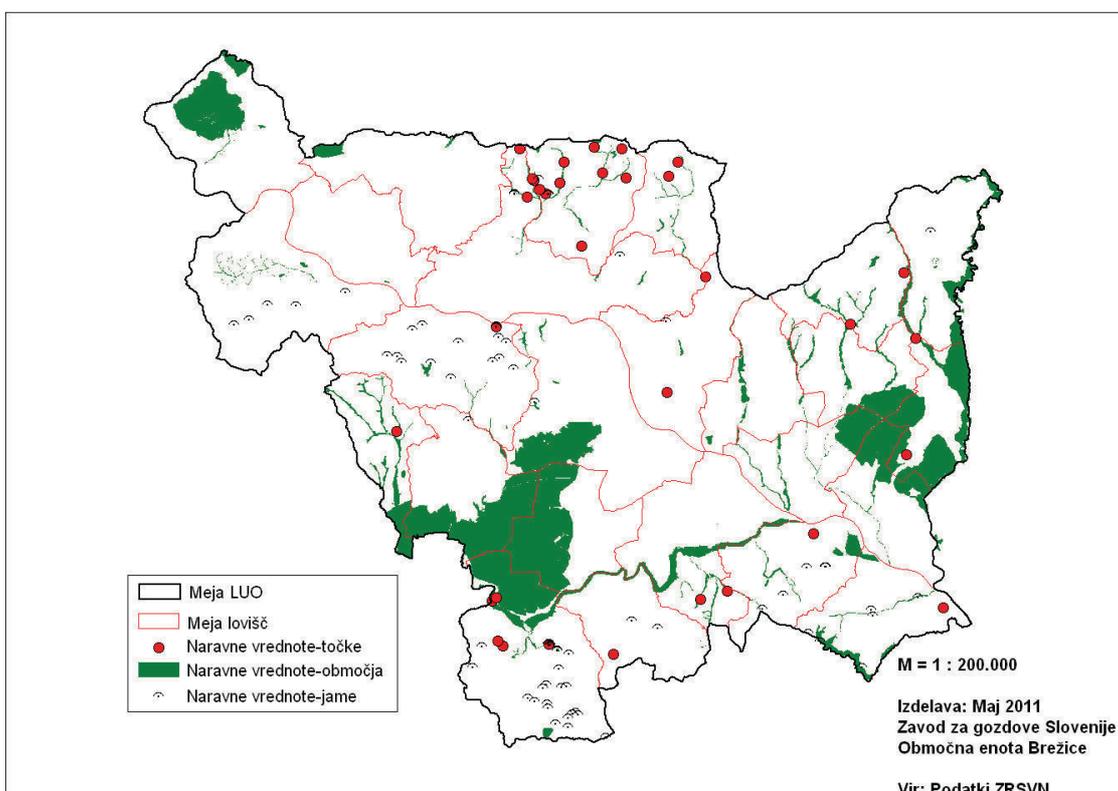
Drevesne naravne vrednote

- Vej, debel, drevesne skorje in korenin se ne lomi, seka, obsekava ali drugače poškoduje, razen če gre za sanacijske ukrepe na drevesu.
- Življenjske razmere na rastišču se ohranja nespremenjene, zato se ne odstranjuje zemlje, razkriva korenin, zasipava debela ali rastišča oz. površine nad koreninami, s hojo, vožnjo ali kako drugače ne tepta tal, ne poplavlja rastišča, spreminja višine podtalnice, kislosti oziroma alkalnosti tal, spuščajo škodljivih tekočin ali plinastih snovi na rastišče ter ne odlaga odpadkov.

¹ Lovski objekti naj se ne gradijo na točkovnih naravnih vrednotah, na območjih naravnih vrednot, ki niso označene z »V« pa naj bodo umeščene le izjemoma (tam kjer res ni druge možnosti). Pri tem naj se ne spreminja in uničuje lastnosti, zaradi katerih so bili naravni pojavi razglašeni za naravne vrednote.

- Podlago na rastišču naj se ne utrjuje, če ni druge možnosti je potrebno omogočiti zadostno zračnost in vodoprepustnost tal nad koreninskim sistemom.
- Na rastišče naj se ne postavlja objektov ali naprav.
- Na deblo, korenine in veje dreves se ne obeša, pritrjuje ali postavlja tujih teles, kot so plakati, obvestila, svetilke, nosilci žičnih vodov, table, omarice, antene in podobno. Na drevesne naravne vrednote naj se ne pritrjuje lovskih prež.
- Na območju habitusa drevesa (dve dolžini krošnje) naj se ne postavlja krmišč in solnic. Morebitne solnice in krmišča v neposredni bližini drevesne naravne vrednote naj se premesti na primernejše lokacije izven območja vpliva na naravno vrednoto.

Seznam vseh naravnih vrednot v LUO in morebitne konkretne usmeritve, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 8.2 Naravne vrednote z varstvenimi režimi. Vse naravne vrednote, za katere je potrebno upoštevati splošne in podrobnejše varstvene usmeritve so prikazane v naravovarstvenem atlasu (NV – Naravne vrednote) na internetni povezavi: <http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=NV@ZRSVN>.

Slika 5: Naravne vrednote v lovsko upravljavskem območju

4.3 Ekološko pomembna območja

Ekološko pomembno območje (v nadaljevanju: EPO) je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti (32. člen ZON). So prepoznana kot biotsko najpomembnejša območja. Na teh področjih se z blagim varstvenim režimom, zlasti z usmeritvami za načrtovanje rabe prostora in naravnih dobrin ter izvajanja spodbujevalnih ukrepov zagotavlja ugodno stanje habitatov in vrst. EPO zagotavljajo širše ohranjanje biotske raznovrstnosti na obsežnih površinah, povezanost območij Natura 2000 in zagotavljanje tamponskih con okoli njih.

Splošne varstvene usmeritve

Na EPO, ki niso tudi posebna varstvena območja, so vsi posegi in dejavnosti možne, načrtuje pa se jih tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst, njihova kvaliteta ter povezanost habitatov populacij in omogoča ponovno povezanost, če bi bila le-ta z načrtovanim posegom ali dejavnostjo prekinjena.

- Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.

- **Solnice za divjad** se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. **Solnica je lahko nameščena v razdalji 50 metrov in več od roba mokrišča in drugih vodni površin.** Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo temu predpisu naj se odstranijo.

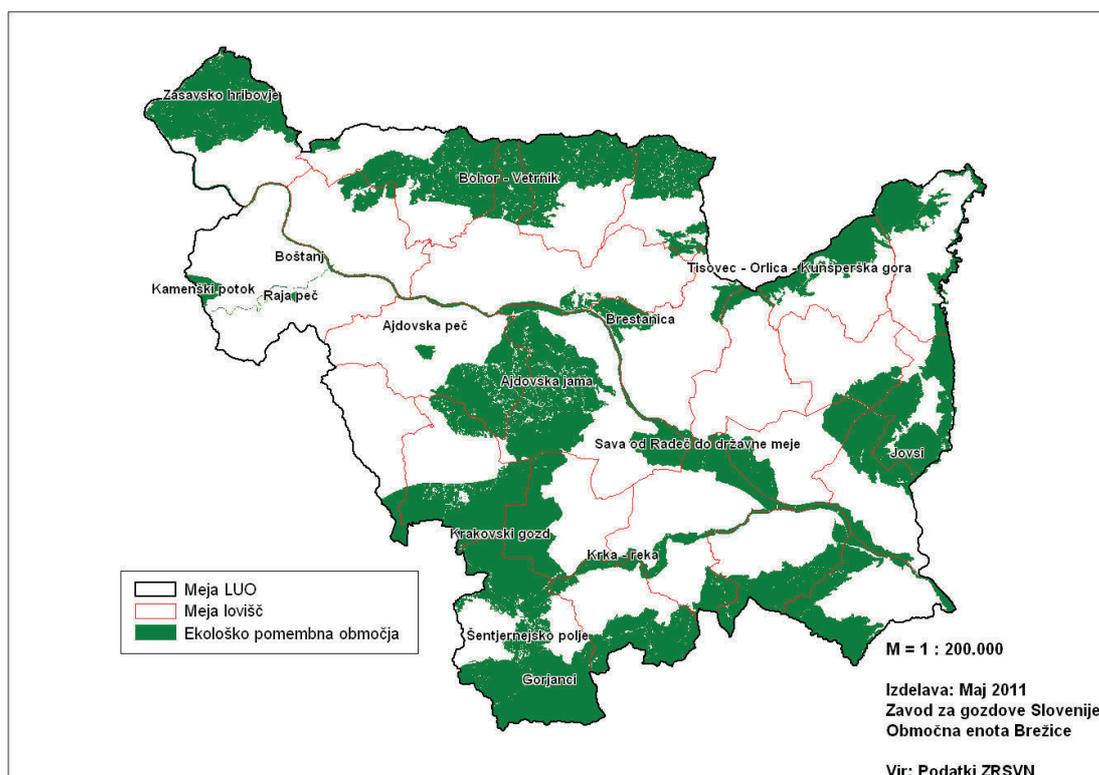
Podrobne varstvene usmeritve

Na EPO območjih, ki se prekrivajo z območji Natura 2000 je potrebno upoštevati varstvene usmeritve, ki so podane v poglavju 3.4 Posebna varstvena območja oziroma Konkretna varstvene usmeritve.

Na EPO območjih, ki se prekrivajo z zavarovanimi območji je potrebno upoštevati varstvene usmeritve, ki so podane v poglavju 3.1 Zavarovana območja.

Na EPO območjih, ki se prekrivajo z naravnimi vrednotami je potrebno upoštevati varstvene usmeritve, ki so podane v poglavju 3.2 Naravne vrednote.

Seznam vseh ekološko pomembnih območij v LUO in morebitne konkretne usmeritve, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 8.3 Ekološko pomembna območja z varstvenimi režimi. Vsa ekološko pomembna območja so prikazana v naravovarstvenem atlasu (EPO – Ekološko pomembna območja) na povezavi: <http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=Epo@ZRSVN>.

Slika 6: Ekološko pomembna območja v lovsko upravljavskem območju

4.4 Posebno varstveno območje (območje Natura 2000)

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropske unije pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (33. člen ZON). Na njihovem območju se izvajajo najpomembnejše aktivnosti za ohranjanje biotske raznovrstnosti na ravni Evropske unije.

Na posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) je potrebno, v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov na varovana območja, za posege izvesti presajo sprejemljivosti posegov v naravo.

Splošne varstvene usmeritve

Na vseh Natura območjih se posege in dejavnosti načrtuje tako, da se v čim večji možni meri:

- ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst;

- ohranja ustrezne lastnosti abiotskih in biotskih sestavin habitatnih tipov, njihove specifične strukture ter naravne procese ali ustrezno rabo;
- ohranja ali izboljšuje kakovost habitata rastlinskih in živalskih vrst, zlasti tistih delov habitata, ki so bistveni za najpomembnejše življenjske faze kot so zlasti mesta za razmnoževanje, skupinsko prenočevanje, prezimovanje, selitev in prehranjevanje živali;
- ohranja povezanost habitatov populacij rastlinskih in živalskih vrst in omogoča ponovno povezanost, če je le-ta prekinjena.

Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.

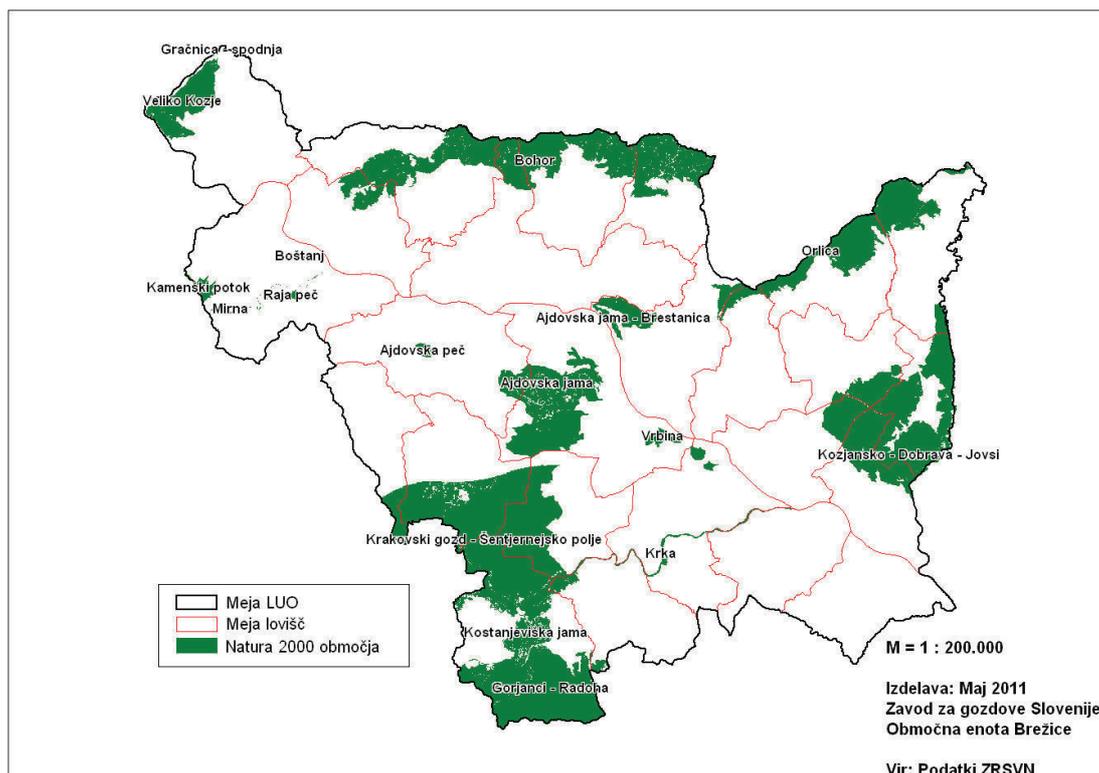
Čas izvajanja posegov, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin tako, da se:

- živalim prilagodi tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne, ali v čim manjši možni meri, sovпада z obdobji, ko potrebujejo mir oziroma se ne morejo umakniti, zlasti v času razmnoževalnih aktivnosti, vzrejanja mladičev, razvoja negibljivih ali slabo gibljivih razvojnih oblik ter prezimovanja,
- rastlinam prilagodi tako, da se omogoči semenenje, naravno zasajevanje ali druge oblike razmnoževanja.

Na Natura območja se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov.

- Na krmnih njivah naj se ne **zasaja tujerodnih invazivnih vrst** (kot je topinambur), oziroma sadi vrst (primer sončnica), s katerimi se lahko prenašajo invazivne vrste (topinambur).
- Velikost obstoječe **populacije alohtonih vrst divjadi** (damjak, pižmovka) naj se na območjih Nature 2000 **zmanjšuje oziroma vzdržuje** na taki ravni, da le te ne vplivajo na **ugodno stanje kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst**. Za nekatera območja je bilo ocenjeno, da tujerodne vrste ogrožajo kvalifikacijske habitatne vrste, zato je bila podana usmeritev za postopno izločanje alohtonih vrst divjadi.
- **Solnice za divjad** se ne smejo nameščati na način, **ki omogoča vnos soli v mokrišča** in druge vodne površine. **Solnica je lahko nameščena v razdalji 50 metrov in več od roba mokrišča in drugih vodni površin**. Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo temu predpisu naj se odstranijo.

Seznam vseh posebnih varstvenih območij v LUO ter območja s splošnimi ali konkretnimi usmeritvami, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 8.4 Posebna varstvena območja z varstvenimi režimi. Vsa posebna varstvena območja, za katere veljajo splošne varstvene usmeritve so prikazana v Naravovarstvenem atlasu (Natura 2000 – Območja Nature 2000) na internetni povezavi: <http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=N2K@ZRSVN>.

Slika 7: Območja Natura 2000 v lovsko upravljavskem območju

4.5 Habitatni tipi

Habitatni tip je biotopsko ali biotsko značilna in prostorsko zaključena enota ekosistema, katerega ohranjanje v ugodnem stanju prispeva k ohranjanju ekosistemov (31. člen ZON). Za ohranjanje habitatnega tipa v ugodnem stanju se uporabljajo določila 3. člena Uredbe o habitatnih tipih ter varstveni cilji za doseganje ustreznih ekoloških razmer za posamezne skupine habitatnih tipov, ki so navedeni v Prilogi 2 iste uredbe.

Splošne varstvene usmeritve

Habitatni tipi se ohranjajo v ugodnem stanju tako, da se posegi in dejavnosti na območjih habitatnih tipov načrtujejo in izvajajo na takšen način, da je njihov neugoden vpliv čim manjši.

Posegi in dejavnosti na območjih habitatnih tipov se načrtujejo na način in v obsegu:

- da se v kar največji možni meri ohranja ali večja naravna razširjenost habitatnih tipov in območij, ki jih posamezni habitatni tip znotraj te razširjenosti pokriva,
- da se v kar največji možni meri ohranjajo specifična struktura habitatnega tipa in naravni procesi ali ustrezna raba v skladu z varstvenimi cilji iz priloge 2 Uredbe o habitatnih tipih,
- da se ohranja ugodno stanje za te habitatne tipe značilnih rastlinskih in živalskih vrst v skladu z varstvenimi cilji iz predpisov, ki urejajo varstvo zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst.

Habitatni tipi, ki so tudi kvalifikacijski tipi za Naturo 2000 so natančneje obravnavani v poglavju 3.4 Posebna varstvena območja (območja Natura 2000).

Splošne usmeritve za zavarovane vrste

Osnovo varstva zavarovanih vrst predstavljata uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih in živalskih vrstah ter uredba o habitatnih tipih. Glede na to, da je upravljanje z divjadjo delno povezano tudi z varstvom vrst, samo podali nekatere usmeritve za ohranjanje habitatnih tipov ter usmeritve, ki so podane za območja s statusom. Pri upravljanju z divjadjo pa je potrebno upoštevati še:

- Strategijo upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos* L.) v Sloveniji,
- Strategija ohranjanja in trajnostnega upravljanja z volkom (*Canis lupus* L.) v Sloveniji.

5 OPREDELITEV GLAVNIH PROBLEMOV UPRAVLJANJA S POPULACIJAMI DIVJADI

5.1 Glavni problemi v povezavi s stanjem v populacijah divjadi oziroma njihovih medsebojnih odnosih

Stanje v populacijah divjadi oziroma njihovo medsebojno usklajenost v LUO ocenjujemo kot dobro. Pri vrstah parkljaste divjadi ne ugotavljamo negativnih vplivov v medsebojnih odnosih, le lokalno preštevilčna populacija damjaka lahko vpliva na manjšo številčnost srnjadi. Pri vplivih malih zveri na populacije male divjadi ocenjujemo, da so vrste medsebojno številčno dobro usklajene.

5.2 Glavni problemi v povezavi z življenjskim okoljem divjadi

Eden glavnih ciljev upravljanja s populacijami divjadi je v zagotavljanju usklajenosti populacij divjadi z zmožnostmi okolja oziroma v preprečevanju nastajanja škod, tako na kmetijskih zemljiščih, kot v gozdnem prostoru. Za zagotovitev usklajenosti so potrebni tako ukrepi v populacije divjadi, kot ukrepi za izboljšanje življenjskega okolja, ki se ponekod v LUO vztrajno slabša. Gre predvsem za nižinski agrarni del območja, kjer ponekod primanjkuje primerne naravne vegetacije, ki je predvsem v zimskem času bivalno okolje za srnjad in malo divjad. Uspešno izvajanje biomeliorativnih ukrepov je zelo oteženo, ker upravljavci lovišč večinoma nimajo zemljišč v svoji lasti, kjer bi se lahko načrtno izboljševalo življenjsko okolje divjadi. Tako je obseg izvajanja teh pomembnih ukrepov odvisen predvsem od vsakoletnih dogovorov z lastniki zemljišč in iznajdljivosti posameznih upravljavcev lovišč.

5.3 Glavni problemi, ki izhajajo iz upravno administrativnih ovir oziroma določb

Z internimi akti upravljavcev lovišč se pojavlja neustrezno omejevanje pri upravljanju z divjadjo in lovišči. Predvsem gre za interno skrajševanje lovnih dob na posamezne vrste oz. spolne in starostne kategorije divjadi. Dokaj običajen je že postal poznejši začetek izvajanja lova na trofejne srnjake, ponekod tudi na merjasce ter mladice in mladiče srnjadi. Dostikrat, predvsem pa v zadnjem primeru, so določila upravljavcev lovišč v nasprotju z določili lovsko upravljavskih načrtov, kjer je npr. priporočeno realizirati 70% načrta odvzema mladičev do konca oktobra. Upravljavci lovišč pogosto pri nekaterih kategorijah divjadi postavljajo tudi dodatne nepotrebne kriterije in omejitve za odstrel, kar lahko negativno vpliva na samo realizacijo odvzema. Nekateri upravljavci lovišč prav tako še vedno prepovedujejo lov in disciplinsko ali pa tudi finančno sankcionirajo uplenitelje določenih kategorij divjih prašičev, kar je pogosto predvsem pri odstrelu svinj, kljub temu, da so uplenjene v skladu z vsemi pravnimi akti in upravljavskimi načrti. Takšna neodgovorna ravnanja upravljavcev lovišč lahko onemogočajo doseganje z lovsko upravljavskimi načrti postavljenih ciljev.

6 ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI

6.1 Pretekla vlaganja v življenjsko okolje divjadi

Posamezni podatki o opravljenih vlaganjih v življenjsko okolje divjadi pred letom 2005 niso dostopni. Nekateri ukrepi se je evidentiralo v drugačnih enotah, kot so trenutno v uporabi, evidentirali pa so se tudi določeni ukrepi (nega habitatov redkih in ogroženih vrst, vzdrževanje mokrišč, sečnja v zimskem času, mrhovišča za velike zveri), ki jih z lovsko upravljavskimi načrti ne načrtujemo več. V letu 2005 je LZS uvedla informacijski sistem Lisjak, s katerim se je bistveno izboljšala kakovost vodenja podatkov v računalniški obliki.

Preglednica 4: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v lovsko upravljavskem območju v obdobju 2001 - 2010

Vrsta ukrepa / leto	Enota mere	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI											
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	1.440	408		702	1.722	469		696	1.447	1.599
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI											
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	156,7	38,2	44	44,9	45,2	47,9	42,1	39,6	38,3	30,4
Spravilo sena z odvozom	ha							2,2	2,4	2,7	2,9
Priprava pasišč za divjad	ha						2,9	2,3	1,7	1,5	1,3
Gnojenje travnikov	ha							0,6	0,6	0,6	0,6
Vzdrževanje grmišč	ha	100	13,8	8,7	12,9		11,3	18,6	9,9	7,5	9,4
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	42	35,4	25,1	27,9	44,7	21,5	18,1	20,9	33,5	17,1
Vzdrževanje gozdnega roba	ha							4,3	6,4	5,4	4,1
Izdelava in vzdrževanje kaluž	št.	63	65	50	53	56	44	43	49	49	48
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	št.					4		3	2	4	8
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	št.	200	100	200	150	150	200	200	19	33	45
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	št.									1	3
3. BIOTEHNIČNI UKREPI											
Zimsko krmljenje	kg	115.870	92.085	50.300	75.800	104.000	62.570	58.070	48.900	48.100	47.347
Preprečevalno krmljenje	kg	41.100	44.540	42.175	30.100	33.000	31.550	26.750	17.200	21.300	23.120
Privabljalno krmljenje	kg			27.300				21.950	20.700	17.300	19.740
Krmne njive	ha	25,3	26,7	23,8	48,3	30,7	25,8	31,3	21,2	44,4	23,4
Pridelovalne njive	ha	8	8,5	9,4	8,8	12,6	15,6	11,6	11,7	11,8	9,1
Solnice	kg	3.000	3.433	2.980	3.200	4.500	4.692	3.983	2.409	4.600	2.587
4. LOVSKI OBJEKTI											
Solnice (obnova in novogradnja)	št.	1.800	1.900	1.800	1.800	1.900	2.036	1.918	1.535	1.213	1.565
Lovske preže (obnova in novogradnja)	št.	272	218	170	182	240	316	328	273	289	209
Krmišča (obnova in novogradnja)	št.	210	119	130	83	120	190	204	160	153	150
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	55,4	39,9	35	26	38	58,1	44,8	52,3	44,3	42,4
5. Ukrepi za preprečevanje škod od divjadi											
Kemična sredstva	št. obj.	27	38	17	21	25	45	36	58	15	51
Tehnična sredstva	št. obj.	24	37	20	4	11	15	27	25	30	

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi

V to vrsto ukrepov sodi nadzor lovišč v okviru izvajanja lovsko čuvajske službe ter načrtnega spremljanja stanja in razvoja populacij divjadi. Ukrepi so se izvajali vsa leta preteklega obdobja, vendar so se pomanjkljivo evidentirali. Obseg realizacije v zadnjih treh letih kaže trend naraščanja, ki ni nujno posledica povečevanja del temveč bolj doslednega evidentiranja.

Biomeliorativni ukrepi

Pri načrtovanju obsega biomeliorativnih ukrepov je stopnja izvedbe ukrepov odvisna od prostorskih možnosti, dogovorov z lastniki zemljišč ter izvedbenih zmožnosti upravljavcev lovišč. V povprečju se je

travnike in pašnike vzdrževalo na površini med 30 in 40 hektarjev. V zadnjih letih opažamo trend manjšanja tako ukrepa vzdrževanja pasišč s košnjo, kot ukrepa priprave pasišč za divjad. Ta ukrepa sta pomembna predvsem v hribovitih delih LUO, kjer so obsežnejši kompleksi gozdov ter tako posamezni travniki in pašniki izboljšujejo prehranske razmere za divjad, hkrati pa izboljšujejo razmere za uspešen lov.

Ukrep vzdrževanja grmišč se letno izvaja na površini okoli 10 hektarjev in je pomemben ukrep za izboljšanje tako prehranskih kot bivalnih razmer za več vrst divjadi.

Upravljalci lovišč so v preteklem obdobju vzdrževali remize za malo divjad povprečno na površini okoli 28 hektarjev. Obseg opravljenih del niha iz leta v leto, saj se dela na posameznih površinah ponavljajo na 3-6 let. Ukrep se v največji meri izvaja v nižinskem delu LUO, kjer primanjkuje naravnih površin za kritje, predvsem za malo divjad, pa tudi za srnjad.

V preteklem obdobju se je povprečno izdelalo in vzdrževalo 52 kaluž in posamezni večji vodni viri. Ta ukrep je pomemben predvsem v delih območja, kjer je matična podlaga prepustna in primanjkuje površinskih vodnih virov.

Biotehnični ukrepi

V preteklem desetletju se je obseg krmljenja divjadi skušalo omejiti. Glede na začetek obdobja se je obseg položene krme znižal skoraj za polovico. Najbolj se je znižal obseg zimskega krmljenja (mala divjad in navadni jelen). Znižal se je tudi obseg preprečevalnega krmljenja divjih prašičev, obseg privabljalnega krmljenja pa je vseskozi dokaj enakomeren, na začetku obdobja ni bil evidentiran.

Upravljalci lovišč so v povprečju letno obdelovali okoli 30 hektarjev krmnih in 10 hektarjev pridelovalnih njiv. Pomen krmnih njiv je predvsem v izboljšanju prehranskih razmer na območju večjih gozdnih kompleksov in tudi ponekod v nižinskem delu LUO, kjer primanjkuje naravne hrane.

V preteklem obdobju se je v solnice povprečno letno položilo okoli 3.500 kg soli.

Lovski objekti

Pri načrtovanju lovskih objektov (preže, lovske steze, ...) se je sledilo predlogom upravljavcev lovišč oziroma njihovim potrebam.

Ukrepi za preprečevanje škod od divjadi

V preteklem obdobju so upravjalci lovišč izvajali ukrepe za preprečevanje škode z raznimi kemičnimi in tehničnimi sredstvi povprečno na 53 objektih letno. Tehnična sredstva za preprečevanje škod na kmetijskih površinah so praviloma električni pastirji, ograje, silhuete divjadi, kemična sredstva pa razne vrste odvrtačal (Arbin, Kemakol).

6.2 Presoja usklajenosti divjadi in njenega življenjskega okolja

6.2.1 Trend vpliva parkljaste divjadi na gozdno vegetacijo

Objedenost gozdnega mladja

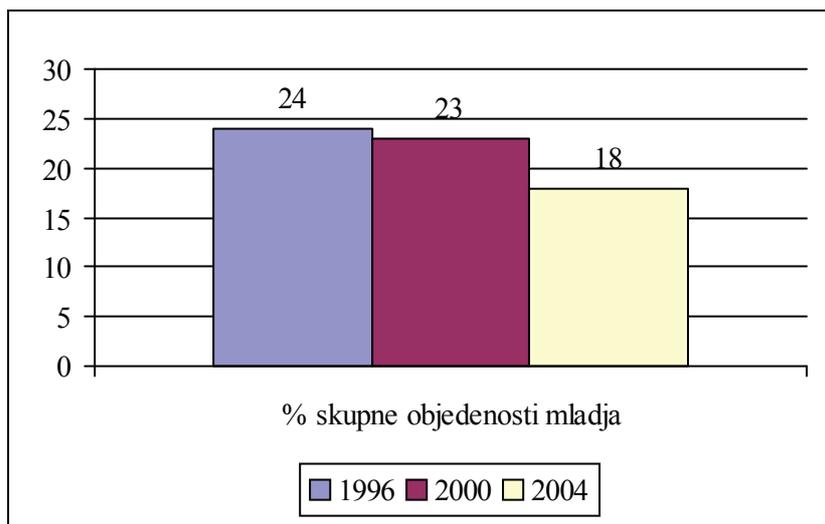
Leta 1996 je ZGS pričel s sistematičnim spremljanjem objedenosti gozdnega mladja na ploskvah, ki so morala zadostovati v naprej določenim pogojem. Popis se je ponavljal in sicer v letih 1996, 2000 in 2004 podroben popis (vse poškodbe nad statistično srednjo višino razreda v oddaljenosti od vrha poganjka) skupaj s podrobnim popisom (poškodbe terminalnega poganjka nastale v približno enem letu) ter v letih 1998 in 2000 samo podroben popis.

Preglednica 5: Ocena števila osebkov na ha in stopnja poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja po višinskih razredih – podatki za vse drevesne vrste iz opravljenih »podrobnih« popisov v letih 1996, 2000 in 2004

VIŠINSKI RAZRED	OCENA ŠTEVILA / HA			OBJEDENOST v %		
	1996	2000	2004	1996	2000	2004
do 15 cm	34884	19638	25651	10	10	8
od 16 do 30 cm	22978	21565	26405	22	21	16
od 31 do 60 cm	9371	11399	11397	28	28	23
od 61 do 150 cm	3194	4943	5139	29	21	18
SKUPAJ (od 16 do 150 cm)	35543	37907	42942	24	23	18
SKUPAJ (od 0 do 150 cm)	70427	57545	68592	17	19	14

Preglednica 6: Delež posameznih drevesnih vrst v mladju po višinskih razredih in stopnja poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja – podatki za vse drevesne vrste iz opravljenih »podrobnih« popisov v letih 1996, 2000 in 2004

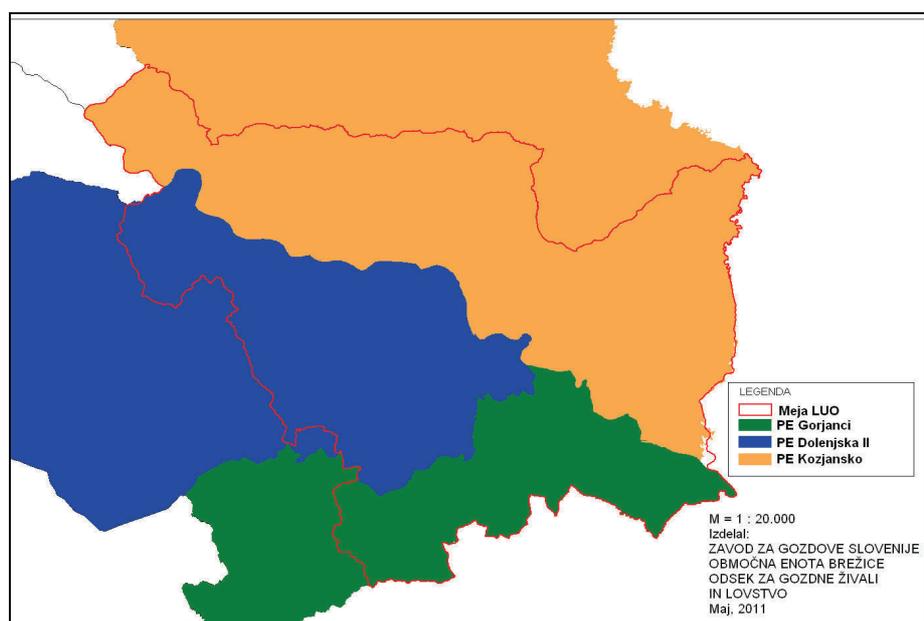
DREVESNA VRSTA	% drev. vrste	DELEŽ DREVESNE VRSTE V MLADJU									OBJEDENOST (%)		
		do 30 cm			od 31 do 60 cm			od 61 do 150 cm			1996	2000	2004
		1996	2000	2004	1996	2000	2004	1996	2000	2004			
Kostanj	3	70	65	63	25	30	30	5	5	7	38	55	51
Gorski javor	12	60	61	79	28	30	19	12	9	2	45	38	44
Maklen	1	56	64	51	34	26	39	10	10	10	41	40	41
Češnja	1	58	54	73	30	27	27	12	19		32	34	38
Graden	10	93	82	79	7	17	19		1	2	24	30	34
Dob	5	76	81	75	24	18	24		1	1	24	38	34
Mali jesen	3	50	43	44	29	39	34	21	18	22	20	11	31
Veliki jesen	1	70		74	22		25	8		1	42		31
Beli gaber	11	65	55	54	30	29	33	5	16	13	30	26	28
Topokrpi javor	1		42	49		36	29		22	22		13	22
Jerebika	1			56			27			17			12
Bukev	50	62	49	61	28	35	26	10	16	13	13	14	10
Smreka	5	51	46	35	36	31	35	13	23	30	3	1	2
Gorski brest	1	52	54		37	27		11	19		61	51	
Jelka	1		47			36			17			12	
Cer	1	87	96		12	4		1			17	7	
Mokovec	1	82	44		14	37		4	19		55	5	
Ostrolistni jesen	1	62			33			5			2		
VSE SKUPAJ		65	57	61	26	30	27	9	13	12	24	23	18

Slika 8: Gibanje stopnje poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja po višinskih razredih – podatki za vse drevesne vrste iz opravljenih »podrobnih« popisov v letih 1996, 2000 in 2004

Odstotki objedenosti mladice gozdnega drevja (ne glede na drevesno vrsto) po podatkih od leta 1996 nakazujejo trend upadanja. V nasprotni smeri zmerno naraščajo kazalci stopnje nepoškodovanega mladja. Najbolj pomembni so odstotki nepoškodovanosti gozdnega mladja v zgornjih višinskih razredih, saj se z rastjo v višino mladje izogne poškodbam po objedanju divjadi. V zgornjih višinskih razredih (od 30 cm naprej) podatki za LUO nakazujejo trend višanja odstotkov nepoškodovanosti po divjadi. Podrobnejši vpogled v zbrane podatke o poškodovanosti gozdnega mladja gorskega javorja, hrastov doba in gradna ter bukve, kaže nihanje v odstotkih poškodovanosti med obdobji popisovanja. Poškodovanost gorskega javorja (v povprečju nekaj nad 40 %) je še vedno zelo visoka. Tudi poškodovanost obeh vrst hrastov (nad 30 %) je visoka. Omeniti velja dejstvo, da mladje gorskega javorja poškodb po objedanju zelo dobro prenaša (ne prihaja do uničenja mladice), medtem, ko so poškodbe pri mladju hrastov za mladico praviloma usodne.

Zaradi izpada številnih ploskev, ker le te niso več izpolnjevala že omenjenih pogojev (osebki so prerasli 1,5 metrov višine, zastor matičnega sestoja se je povečal prek 80 – 90 %), je ZGS leta 2004 izvedel zadnji popis po zgornji metodi. V letih 2009 in 2010 se je po celi Sloveniji opravil popis objedenosti gozdnega mladja po prenovljeni in racionalnejši metodi, ki bo na podlagi dolgoročnega in periodičnega izvajanja omogočala koreknejše analize, tudi s pomočjo statističnih orodij. Osnova za izvedbo popisa predstavljajo popisne enote, ki ob upoštevanju težko prehodnih ovir in populacijskih območij rastlinojede parkljaste divjadi, združujejo med seboj si podobne gozdnogospodarske enote glede na območne rastiščno-gojitvene tipe.

Slika 9: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju

Posavsko LUO obsega dele popisnih enote Kozjansko, Dolenjska II in Gorjanci. Popisna enota Kozjansko obsega vsa lovišča Posavskega LUO, ki ležijo severno od reke Save, z izjemo manjšega dela lovišč Brežice, Videm ob Savi in Čatež ob Savi ter se nadaljuje proti severu v Savinjsko-Kozjansko LUO. Popisna enota Gorjanci leži na južnem delu LUO in obsega celotno ali večji del lovišč Mokrice, Čatež ob Savi, Cerklje ob Krki, Podbočje in Kostanjevica na Krki. Proti vzhodu se nadaljuje v Novomeško LUO. Popisna enota Dolenjska II obsega lovišča Boštanj, Studenec, Bučka, Raka, Krško, Veliki Podlog in manjše dele lovišč Cerklje ob Krki, Videm ob Savi in Artiče. Proti vzhodu se nadaljuje v Novomeško LUO. Popis v popisni enoti Kozjansko smo izvedli v letu 2009, v letu 2010 pa v popisnih enotah Gorjanci in Dolenjska II. S tem smo pridobili podatke za celotno Posavsko LUO.

Kot dobro alternativo ugotavljanja % objedenosti gozdnega mladja, ki je v preteklosti s povprečno stopnjo objedenosti in domnevnim pragom sprejemljivosti objedanja v veliko primerih zavajala, bomo v bodoče uporabljali prisotnost drevesnih vrst v različnih višinskih razredih. Nova metodologija popisa razdvaja razred 60 do 150 cm v dva razreda med 60 do 100 cm in 100 do 150 cm višine. Drevesa prisotna v razredu 100 do 150 cm predstavljajo tiste osebkke, ki so prerasli najbolj kritično območje objedanja, ki se nahaja na višini 40 - 55 cm. Nad višino 85 cm se intenziteta objedanja močno zmanjša, kar so pokazale nekatere tuje raziskave.

Značilnost popisne enote Kozjansko je velika pestrost drevesnih vrst v mladju in tudi največ mladja na enoto površine v razredu 100-150 cm. Po podatkih popisa objedenosti v najnižjem razredu prevladujejo plemeniti listavci, visok delež imajo tudi drugi trdi listavci. Z rastjo mladja v višino narašča delež smreke, jelke, bukve in drugih trdih listavcev, medtem ko delež plemenitih listavcev in hrasta upada. V najvišjem razredu mladja (100-150 cm), ki ni več ogrožen zaradi objedanja, je tako najpogostejša vrsta bukev, sledijo jelka, drugi trdi listavci in plemeniti listavci. Glede na število osebkov na hektar ocenjujemo, da je dovolj osebkov vseh drevesnih vrst za zagotovitev ciljne drevesne sestave.

V popisni enoti Dolenjska II je najmanj osebkov v višinskem razredu mladja 100-150 cm na enoto površine. V mladju prevladuje bukev, sledi smreka, ostali in plemeniti listavci ter hrasti. Večji delež hrastov v mladju napram ostalim popisnim enotam je predvsem zaradi dobovih gozdov v GGE Krakovo. V najvišjem razredu mladja (100-150 cm) prevladuje bukev, sledijo hrasti, drugi trdi listavci in smreka. Ocenjujemo, da številčnost mladja zadostuje za doseganje gozdno gospodarskih ciljev, nizko je le število plemenitih listavcev. Kljub temu pa podatki vrasti v razvojno fazo drogovnjakov kažejo, da se delež plemenitih listavcev s preraščanjem ne zmanjšuje. Prav tako uspešno preraščajo vse druge pomembnejše drevesne vrste, največji delež v vrasti imajo ostali trdi listavci in bukev.

V mladovjih popisne enote Gorjanci prevladuje bukev z več kot polovičnim deležem, sledi smreka, drugi trdi listavci in plemeniti listavci, druge drevesne vrste pa so skromno zastopane. Z rastjo mladja v višino bukev vse bolj prevladuje. V najvišjem razredu mladja (100-150 cm) je relativno malo plemenitih listavcev in drugih drevesnih vrst, hrastov pa ob izvedbi popisa ni bilo. Kljub temu podatki o vrasti v razvojno fazo drogovnjakov kažejo uspešno preraščanje bukve, smreke kot tudi ostalih in plemenitih listavcev, glede na majhen delež v mladju pa uspešno preraščajo tudi hrasti.

Preglednica 7: Število popisanih osebkov in njihov delež po višinskih razredih za posamezno popisno enoto na območju LUO

POPISNA ENOTA KOZJANSKO										
	ŠT. OSEBKOV NA HA in DELEŽ DREV. VRSTE V POS. VIŠ. RAZREDU									
	DO 15	%	15-30	%	30-60	%	60-100	%	100-150	%
SMREKA	627	1,4	1.191	2,7	2.135	7,4	1.058	7,6	113	2,3
JELKA	4.705	10,7	2.872	6,5	2.249	7,8	1.380	9,9	794	15,9
BORI		0,0		0,0	76	0,3	170	1,2	76	1,5
BUKEV	4.496	10,2	9.694	21,9	9.751	33,9	6.198	44,4	2.627	52,5
HRASTI	3.346	7,6	3.345	7,5	1.266	4,4	170	1,2		0,0
PLEM. LIST.	22.689	51,5	17.858	40,3	6.104	21,2	1.814	13,0	529	10,6
DRUGI T. LIS.	7.946	18,1	9.316	21,0	6.709	23,3	2.646	18,9	699	14,0
MEHKI LIST.	209	0,5	57	0,1	472	1,6	529	3,8	170	3,4
IGLAVCI	5.332	12,1	4.063	9,2	4.460	15,5	2.608	18,7	983	19,6
LISTAVCI	38.687	87,9	40.271	90,8	24.302	84,5	11.357	81,3	4.025	80,4
SKUPAJ	44.019	100,0	44.334	100,0	28.762	100,0	13.965	100,0	5.008	100,0

POPISNA ENOTA DOLENJSKA II										
	ŠT. OSEBKOV NA HA in DELEŽ DREV. VRSTE V POS. VIŠ. RAZREDU									
	DO 15	%	15-30	%	30-60	%	60-100	%	100-150	%
SMREKA	506	1,0	1.222	2,2	3.005	8,0	1.462	12,2	260	8,5
JELKA	101	0,2	220	0,4	160	0,4	180	1,5		0,0
OSTALI IGLAVCI		0,0	80	0,1	60	0,2		0,0		0,0
BUKEV	9.720	18,4	20.772	37,7	20.732	55,4	7.251	60,5	2.003	65,8
HRASTI	25.818	48,9	20.411	37,0	4.647	12,4	1.102	9,2	341	11,2
PLEMENITI LISTAVCI	6.277	11,9	2.824	5,1	1.222	3,3	160	1,3	20	0,7
DRUGI TRDI LISTAVCI	10.428	19,7	9.555	17,3	7.511	20,1	1.622	13,5	300	9,9
MEHKI LISTAVCI		0,0	20	0,0	80	0,2	200	1,7	120	3,9
IGLAVCI	607	1,1	1.522	2,8	3.225	8,6	1.642	13,7	260	8,5
LISTAVCI	52.243	98,9	53.581	97,2	34.192	91,4	10.336	86,3	2.784	91,4
SKUPAJ	52.850	100,0	55.104	100,0	37.417	100,0	11.978	100,0	3.045	100,0
POPISNA ENOTA GORJANCI										
	ŠT. OSEBKOV NA HA in DELEŽ DREV. VRSTE V POS. VIŠ. RAZREDU									
	DO 15	%	15-30	%	30-60	%	60-100	%	100-150	%
SMREKA	210	0,4	361	0,9	324	0,9	252	1,4	90	2,1
JELKA		0,0	180	0,5	90	0,2		0,0		0,0
BUKEV	11.975	24,7	23.255	59,0	25.418	69,6	14.944	82,7	3.786	89,8
HRASTI	9.454	19,5	3.101	7,9	1.082	3,0	234	1,3		0,0
PLEMENITI LISTAVCI	16.071	33,2	8.761	22,2	5.210	14,3	1.316	7,3	90	2,1
DRUGI TRDI LISTAVCI	10.714	22,1	3.732	9,5	4.417	12,1	1.316	7,3	252	6,0
MEHKI LISTAVCI		0,0	36	0,1		0,0	18	0,1		0,0
IGLAVCI	210	0,4	541	1,4	415	1,1	252	1,4	90	2,1
LISTAVCI	48.214	99,6	38.884	98,6	36.126	98,9	17.829	98,6	4.128	97,9
SKUPAJ	48.424	100,0	39.425	100,0	36.541	100,0	18.081	100,0	4.218	100,0

Na podlagi analiziranih podatkov ocenjujemo, da poleg tega da gozdno mladje v LUO razen z nekaj lokalnimi izjemami uspešno prerašča v zgornje višinske razrede in s tem daje osnovo za kakovostne ciljne sestoje gozda, obstaja resen problem nesorazmerja med modelnim in dejanskim stanjem razvojnih faz gozda (glej preglednico 8). V vseh popisnih enotah primanjkuje mladovja na račun večjega deleža zrelejših faz gozda – drogovnjakov in debeljakov, kar pa s stališča ponudbe prehrane za rastlinojede parkljarje ni ugodno in predstavlja dodatno oviro, ko govorimo o posledičnem pritisku teh vrst divjadi na dejansko obstoječe gozdno mladje.

Preglednica 8: Primerjava deležev razvojnih faz med modelnim in dejanskim stanjem po popisnih enotah na lovsko upravljavskem območju

RAZVOJNA FAZA	PE KOZJANSKO			
	model		dejansko	
	ha	%	ha	%
Mladovje	3031,5	14	456,2	6,1
Drogovnjak	8864,9	41	2392,9	32
Debeljak	6951,6	32,2	3616,3	48,4
Sest. v obnovi	2770,7	12,8	777,7	10,4
Ostalo			239,3	3,2

RAZVOJNA FAZA	PE DOLENJSKA II			
	model		dejansko	
	ha	%	ha	%
Mladovje	3325,1	13,3	471,1	6,3
Drogovnjak	10248,0	41	2953,8	39,5
Debeljak	8293,1	33,2	2714,5	36,3
Sest. v obnovi	3110,9	12,5	493,5	6,6
Ostalo			845,0	11,3

RAZVOJNA FAZA	PE GORJANCI			
	model		dejansko	
	ha	%	ha	%
Mladovje	983,1	13,1	396,3	5,3
Drogovnjak	2930,6	39,2	2153,6	28,8
Debeljak	2567,1	34,3	2983,7	39,9
Sest. v obnovi	997,0	13,3	732,8	9,8
Ostalo			1203,9	16,1

Presoja razmerja med razvojnimi fazami je podrobno opisana tudi v poglavju 3.2.2 v GGN GGO Brežice 2011-2020.

Ostale poškodbe parkljaste divjadi na gozdni vegetaciji (obgrizenost, lupljenje)

V preteklem desetletnem obdobju ni bilo poškodb na mladovjih v obliki drgnjenja ali lupljenja skorje v goščah ali letvenjakih, razen v enem primeru poškodovanja bukove gošče/letvenjaka z drgnjenjem in lupljenjem skorje na območju KE Sevnica na površini 5 ha. Obseg poškodovanih dreves je bil ocenjen na 5-10 %, povzročitelj poškodb je bila jelenjad, ki je v tem predelu prezimovala.

6.2.2 Škode od divjadi na kmetijskih kulturah, domačih živalih in objektih

Preglednica 9: Izplačana odškodnina na lovnih površinah od posameznih vrst divjadi po skupinah škodnih objektov v lovsko upravljavskem območju za obdobje 2001 – 2010

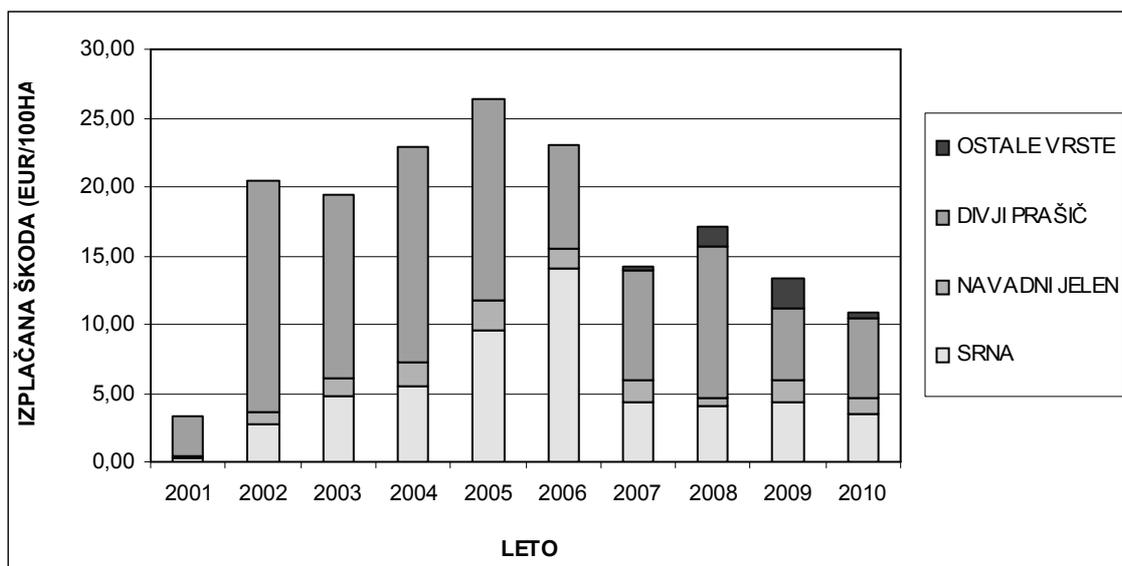
Vrsta divjadi	Kultura	IZPLAČANA ODŠKODNINA (v EUR / 100 ha)									
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SRNA	kulture	0,14	2,70	3,98	3,84	4,50	14,00	4,27	1,66	0,18	3,31
	travniki										
	sadno drevje					0,25	0,11		2,44	3,30	0,20
	gozd										
	ostalo	0,14		0,76	1,72	4,79		0,07		0,91	
skupaj SRNA		0,28	2,70	4,74	5,57	9,54	14,11	4,33	4,10	4,39	3,51
NAVADNI JELEN	kulture	0,13	0,91	1,39	1,63	1,57	1,44	1,32		1,61	1,10
	travniki										
	sadno drevje							0,21	0,52		
	gozd										
	ostalo					0,65		0,07			
skupaj NAVADNI JELEN		0,13	0,91	1,39	1,63	2,22	1,44	1,60	0,52	1,61	1,10
DIVJI PRAŠIČ	kulture	2,43	16,86	10,22	13,90	13,46	7,31	7,59	9,36	4,15	5,84
	travniki	0,51		3,05	1,78	1,04	0,12	0,38	1,67	1,01	
	ostalo					0,14		0,03			
skupaj DIVJI PRAŠIČ		2,94	16,86	13,27	15,68	14,64	7,43	7,99	11,03	5,16	5,84
SKUPAJ PARKLJARJI		3,35	20,47	19,40	22,88	26,40	22,98	13,92	15,65	11,16	10,45
JAZBEC									0,05	0,05	
LISICA										0,09	
POLJSKI ZAJEC									0,52		
SIVA VRANA										0,39	0,21
OST. VRSTE									0,89	1,60	0,16
SKUPAJ OSTALE VRSTE						0,03		0,31	1,46	2,13	0,37
VSE SKUPAJ		3,35	20,47	19,40	22,88	26,43	22,98	14,23	17,11	13,29	10,82

Dinamika izplačila odškodnin za nastalo škodo od divjadi na lovnih površinah v LUO kaže v prvi polovici obdobja trend naraščanja, nato pa trend upadanja. Največ izplačanih odškodnin je bilo leta 2005, najmanj leta 2001. Gledano po vrstah divjadi, je bilo največ izplačil zaradi divjega prašiča (59 %), sledi srnjad (31,2 %), jelenjad (7,3 %) in ostale vrste (2,5 %).

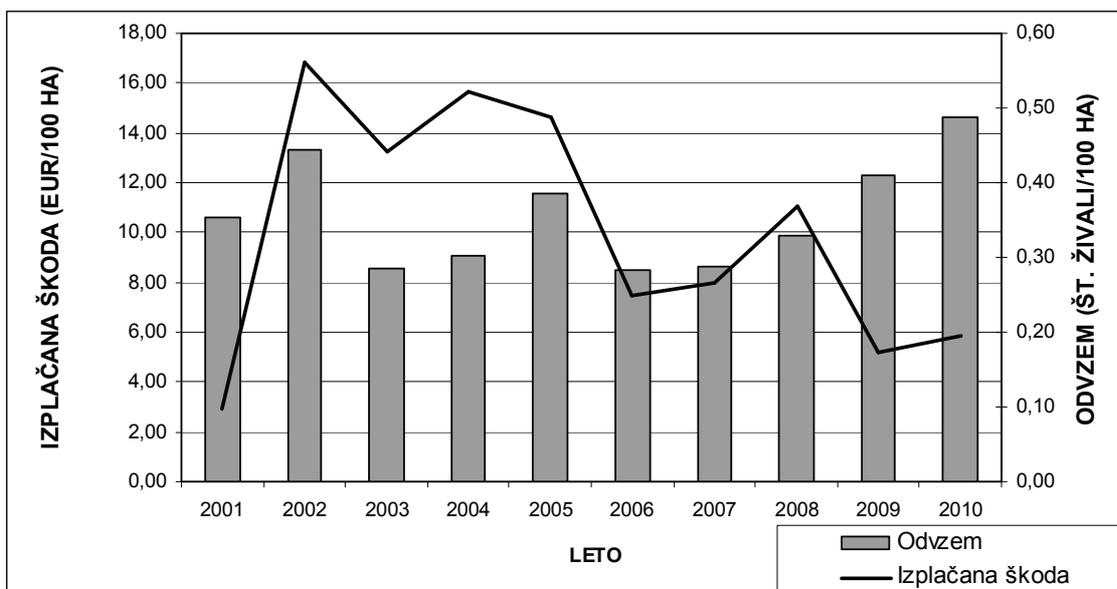
Parkljaste vrste divjadi povzročajo škode predvsem na kmetijskih kulturah, srnjad in jelenjad še na sadnemu drevju, divji prašič pa na travnikih.

Glede na podatke o izplačanih odškodninah je srnjad povzročala največ škod v letih 2005 in 2006, nato pa zopet manj. Škode po navadnem jelenu so bile celotno obdobje dokaj enakomerne in nizke. Škode po divjih prašičih so bile najvišje v obdobju med leti 2002 in 2005. Izplačane odškodnine po ostalih vrstah divjadih so zaenkrat še zanemarljive, začele pa so se pojavljati od leta 2007 naprej.

Podatki o obsegu in vrstah škod glede na izplačane odškodnine nam kažejo samo del povzročene škode. Višina izplačane odškodnine je odvisna tudi od letnega gibanja cen kmetijskih pridelkov. Upravljavci lovišč se z lastniki zemljišč tudi pogosto dogovorijo o povračilu škode v pridelku ali na kakšen drug način (saniranje škode z lastnim delom, ...), tako da je dejanski obseg škod verjetno nekoliko večji.

Slika 10: Trendi izplačanih odškodnin za nastalo škodo od rastlinojedih parkljastih in ostalih vrst v lovsko upravljavskem območju za obdobje 2001 - 2010

Slika 11: Primerjava med izplačanimi odškodninami za nastalo škodo od divjega prašiča in njegovim odvzemom v lovsko upravljavskem območju v obdobju 2001 – 2010

6.3 Ocena stanja življenjskega okolja divjadi (tudi trendi)

Prehranske in bivalne razmere za divjad

Prehranske in bivalne razmere za divjad v LUO so relativno dobre. V nižinskem delu LUO so razmere še vedno dokaj ugodne, za malo poljsko divjad so ponekod bivalne in prehranske razmere slabšajo, kar je posledica izsekavanja omejkov in naravnih živih mej za pridobitev večje pridelovalne površine in sistema obračunavanja spodbud v kmetijstvu (Gerk-i). Prav tako na razmere za malo divjad negativno vpliva osnivanje velikih površin ene vrste poljščine. Razmere za raco mlakarico so ugodne ob umetno osnovanih vodnih površinah (gramoznice), potokih in manjših rekah (Sotla, Krka, Mirna), zaradi obsežnih prostorskih posegov pa se iz leta v leto slabšajo ob Savi.

Razmere za parkljaste vrste divjadi so dokaj ugodne. Ponekod v nižinskih gozdovih hrasta doba in belega gabra primanjkuje kritja za srnjad, saj je zelo malo pomlajenih površin ali pa so zaščiteni z ograjo. Prav tako so slabši bivalni pogoji ponekod v hribovitem delu območja, kjer na večjih površinah prevladujejo gozdovi v razvojnih fazah debeljaka in drogovnjaka, premalo pa je mladovij.

Vpliv rabe prostora na bivalne razmere

Zaradi postopne, vendar stalne, širitve vasi (razpršena poselitev), mest (pospešena gradnja industrijskih in obrtnih con, individualne gradnje), pospešenih gradenj infrastrukture (avtocesta), energetskih objektov (veriga hidroelektrarn na Savi) in vedno večjega obsega raznih vrst rekreacije v naravnem okolju, se bivalne razmere za divjad slabšajo in se bodo v bodoče zaradi predvidenih posegov v prostor še slabšale. V zadnjih letih se ponekod pojavljajo motnje pri zagotavljanju miru divjadi zaradi prisotnosti manjših terenskih štirikolesnikov, motornih sani in ponekod vožnje s terenskimi vozili po naravnem okolju.

Omeniti velja posledice posameznih opuščanj rabe kmetijskih površin, ki z zaraščanjem (predvsem v nižinskem svetu) pomenijo kritje in boljše prehranske razmere za divjad, v hribovitem delu pa je učinek obraten. Obseg opuščanja kmetijskih površin v nižinskem delu ni velik.

6.4 Ciljno stanje življenjskega okolja divjadi

Ena izmed osnovnih nalog lovstva je skrb za usklajenost številčnosti populacij divjadi z naravnim in kulturnim okoljem. Pri tem seveda ne gre zgolj za enostransko prilagajanje številčnosti divjadi okolju, ampak tudi za izvajanje ukrepov, ki omogočajo divjadi in okolju strpno sobivanje.

Ciljno stanje življenjskega okolja divjadi je opredeljeno z zahtevami posameznih vrst divjadi in njihovo usklajenostjo z naravnimi možnostmi.

Za doseg ciljnega stanja je potrebno ohranjanje naravnih življenjskih združb in pestrost habitatov, ohranjanje gozdnih ostankov v nižinskem delu LUO, povečanje površin remiz in grmišč, povečanje travniških površin v večjih gozdnih kompleksih, izboljšati prehranske razmere posameznih vrst divjadi s krmljenjem in krmnimi njivami, ohraniti posamezna vodna telesa, z gozdnogospodarskimi ukrepi povečati delež mladovij in pospeševati plodonosno drevje (podrobno opisano v poglavju 5.4 GGN GGO Brežice 2011-2020), ohranjanje primerno strukturiranega gozdnega roba, obvodnih pasov in posamičnega gozdnega drevja v kmetijski krajini,...

6.5 Usmeritve za doseganje ugodnega stanja življenjskega okolja divjadi ter izvajanje biomeliorativnih in biotehničnih del

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi

Dela se izvajajo predvsem v okviru organizirane lovsko čuvajske službe ter nadzora lovišča članov lovskih družin. Ukrep obsega spremljavo stanja in varovanja habitatov in populacij prostoživečih živali. Ukrepov z letnimi načrti lovišč predvidoma ne bomo posebej predpisovali.

Biomeliorativni ukrepi

Ohranjanje, vzdrževanje, ponovna vzpostavitev in osnovanje novih pašnih površin sodi med najpomembnejše biomeliorativne ukrepe. Priporočamo, da te površine v gozdni krajini znašajo najmanj 5 hektarjev na 1000 hektarjev gozda, v ostalih delih območja pa se z intenzivnost ukrepa prilagaja stanju v naravi (razmerje gozda in pašnih površin). Ukrep naj se prednostno izvaja na površinah manjših od 3 ha, obdanimi z čim večjo površino gozda. Izvajanje ukrepov je zelo pomembno za jelenjad, delno pa tudi za damjaka in srnjad. V naslednjem obdobju želimo zaustaviti trend upadanja izvajanja tega ukrepa. Izvajati se mora vsaj v obsegu 30 ha, priporočljivo pa je da se poveča na obseg iz sredine prejšnjega obdobja, na 40 do 50 ha.

V nižinskem delu območja se izvaja ukrep vzdrževanja remiz, prednostno v predelih, kjer tudi v okolici obstajajo ugodne razmere za malo divjad ter v območjih, kjer se dodaja divjad v lovišče iz umetne vzreje. Zaradi ohranjanja ugodnih razmer v nižinskem delu območja, bi bilo potrebno v naslednjem obdobju vzdrževati vsaj 25-30 ha remiz. Potrebno bo vzpostaviti tudi nove nadomestne površine na območjih, kjer se bodo izvedli veliki prostorski posegi (izgradnja HE Brežice, HE Mokrice, gospodarsko središče Feniks, industrijske in obrtne cone,...).

Ukrep vzdrževanja grmišč naj se izvaja predvsem v območjih strjenih gozdov, kjer primanjkuje mladovij. Ukrep je pomemben za vse vrste parkljarjev.

Sadnja in ohranitev plodonosnega drevja in grmovja je zaželen ukrep, s katerim izboljšujemo prehranske razmere za prostoživeče živali. Izvaja naj se predvsem na območjih strjenih gozdov skozi sodelovanje upravljavcev lovišč, lastnikov gozdov in javno gozdarsko službo - ZGS.

Vzdrževanje kaluž je priporočeno v območjih s prisotnostjo divjega prašiča, jelenjadi in damjaka, predvsem kjer ni površinskih vod (kraški tereni), v obsegu najmanj 3 kaluže / 1000 ha. Pri tem je treba preprečiti dostop soli v vodo. Kaluže in drugi vodni viri se vzdržujejo na način, ki ohranja biotsko pestrost in le v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali, to je predvsem pozno jeseni ali pozimi. Če je vodni vir suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti.

Izvajanje biomeliorativnih ukrepov v okolju je zaželeno, zato se jih pospešuje in ne omejuje.

Biotehnični ukrepi

Krmne njive pomagajo zmanjševati pritisk jelenjadi na naravno rastje, zato so dobrodošel pripomoček v uravnavanju usklajenosti jelenjadi z okoljem. Krmne njive za divje prašiče so zaželene v smislu preprečevanja škod na kmetijskih površinah. Ne omejujemo jih po obsegu, pač pa le usmerjamo lokacijsko. Na krmnih njivah se skladno z naravovarstvenimi smernicami ne sme saditi invazivnih rastlinskih vrst (npr. topinambur).

Pridelovalne njive so dovoljene z namenom pridelave krme za privabljalna oz. preprečevalna krmišča v obdobju po spravilu pridelkov. Po obsegu jih ne omejujemo.

Krmljenje:

Kot ukrep krmljenja sodijo vse vrste polaganja hrane v naravno okolje, ki je namenjena prehrani divjadi. Za polaganje hrane se ne smatra posek drevja za objedanje in pridelava krme na kmetijskih površinah (t.i. krmnih njivah), s katero se divjad prehranjuje neposredno na rastočih rastlinah. Kot ukrep krmljenja prav tako ne šteje polaganje soli, kljub temu pa je pri polaganju le te potrebno upoštevati v načrtih zapisane usmeritve in omejitve. Krmljenje s krmo pridelano na travnatih površinah (pašniki, travniki), ki jih vzdržujejo upravljavci lovišč, se šteje kot ukrep krmljenja, in je tudi te lokacije potrebno vnesti v kataster krmišč. Takšno polaganje krme se lahko omeji v primerih negativnih učinkov divjadi na okolje.

Razen krmljenja nekaterih vrst male divjadi (fazan, poljska jerebica, poljski zajec), pri kateri je zaradi trenutnega stanja v Sloveniji osnovni cilj dvig številčnosti, krmljenje ne sme biti namenjeno ali imeti za posledico dvig natalitete in s tem gostot posameznih vrst divjadi ne glede na danosti (neprimernost) življenjskega prostora in s tem na preživetje manj vitalnih osebkov v populacijah ali celo na vzdrževanje preštevilnih populacij divjadi v ohranjenih habitatih.

Ker so nameni krmljenja za posamezne vrste divjadi različni, je temu prilagojeno tudi krmljenje. Zelene učinkine krmljenja po vrstah divjadi se zagotavlja s prostorsko in časovno opredelitvijo krmljenja ter sestavo krme.

Po namenu krmljenja ločujemo zimsko, preprečevalno in privabljalno krmljenje.

Zimsko krmljenje se izvaja z namenom zmanjšanja pritiska divjadi na naravne prehranske vire in tvorbe energijske rezerve v času prehranske ožine. S tem ukrepom se divjad v obdobju leta, ko nastopi prehranska ožina prostorsko zadržuje v predelih zimovališč. Pri mali divjadi je namenjeno povečanju prehranske ponudbe tudi izven zimskega obdobja ter s tem preživetju posameznih osebkov oz. skupin divjadi, ki imajo kot skupni učinek povečevanje številčnosti te divjadi.

Zimsko se v LUO krmi naslednje vrste divjadi:

- Damjak
- Mala divjad (fazan, poljska jerebica, poljski zajec, raca mlakarica)

Preprečevalno krmljenje se izvaja le za divjega prašiča v časovno omejenem vegetacijskem obdobju, kar bo opredeljeno z letnimi načrti LUO, z namenom zadrževanje živali v predelih, kjer so manjše možnosti nastanka škod na kmetijskih površinah.

Privabljalno krmljenje se izvaja z namenom privabljanja divjadi zaradi odstrela. Privabljalno se krmi naslednje vrste divjadi:

- Navadni jelen
- Damjak
- Divji prašič
- Lisica
- Kuna belica
- Kuna zlatica

Namensko krmljenje srnjadi in gamsa v LUO, razen v izjemnih razmerah, ni dovoljeno.

Vrste, količina in sestava krme:

Vrste krme so obravnavane s stališča energijske vrednosti, vsebnosti vode ter izvora po naslednjih skupinah:

- močna škrobna krma (koruza, žita, kostanj, želod, briketi s hrano rastlinskega izvora),
- sočna krma (okopavine, tropine, sadje),
- voluminozna krma (seno, vejniki, travna silaža, koruzna silaža, pesni rezanci) in krma živalskega izvora v skladu z veterinarskimi predpisi.

Vse ostale vrste krme, razen zgoraj navedenih, z izjemo krme živalskega izvora, ki je namenjena malim zverem, za krmljenje parkljaste divjadi niso dovoljene.

Količina močne škrobne krme za zimsko krmljenje rastlojede vrste divjadi (damjak) naj bo v najnižjem deležu, praviloma ne sme presegati 10 % delež v skupni količini (po masi) krme. Na istem krmišču, namenjenem zimskemu krmljenju rastlojede parkljaste divjadi mora biti struktura krme v sledečih deležih – močna škrobna krma do 10%, sočna krma do 30%, voluminozna krma vsaj 60%. Odstopanja od navedene strukture krme za rastlojedo parkljasto divjad v času zimskega krmljenja so le v smislu vzdrževanja pasišč s košnjo in naknadnim sušenjem sena, ko je le-tega dovoljeno samostojno zložiti v jasli.

Gostota krmišč:

Zaradi preprečitve prekomernega krmljenja parkljaste divjadi, gostitve divjadi na neprimernih lokacijah, neželenih migracij divjadi ali krmljenja, ki bi imelo za posledico zmanjševanje vpliva naravne selekcije med divjadjo, se z letnimi lovsko upravljavskimi načrti določi tako količina kot tudi vrsta krme, oziroma število krmišč. Število krmišč za malo divjad in male zveri ni omejeno.

Kataster krmišč v lovsko upravljavskem območju je popis (vključno s kartnim gradivom) lokacij vseh krmišč, ki je pri upravljanju z divjadjo v danem trenutku strokovno ter okoljsko sprejemljiv in dopusten. V katastru krmišč so opredeljene natančne lokacije krmišč po posameznih loviščih, ciljna živalska vrsta katero se krmi, namen krmljenja, tip krmišča ter vrste in količine krme.

Zavod za gozdove Slovenije v sodelovanju z upravljavci lovišč ter območnim združenjem upravljavcev lovišč (OZUL) izdelava in vodi kataster krmišč v lovsko upravljavskem območju. Na predlog ZGS ali upravljavca lovišča ter po strokovni presoji ZGS se kataster lahko spremeni ali dopolni.

V katastru krmišč se vodijo lokacije za sledeče vrste krmišč in načine krmljenja na krmiščih:

- krmišča za zimsko krmljenje damjaka
- krmišča za privabljalno krmljenje navadnega jelena in damjaka, kjer se poleg sočne krme polaga še ostale vrste krme
- krmišča za preprečevalno krmljenje divjih prašičev
- krmišča za privabljalno krmljenje divjih prašičev

Kataster krmišč je sestavni del načrtov upravljanja z divjadjo. Del vsebin iz katastra krmišč mora biti sestavni del letnega lovsko upravljavskega načrta LUO za konkretno koledarsko/lovsko/načrtovalsko leto, predvsem so to: kriteriji, pogoji in načini krmljenja (podrobnejša navodila) za vrste parkljaste divjadi, ter tudi dovoljene maksimalne količine krme (kjer so le te omejene), kar velja tudi za krmišča za katera se ne vodi katastra. V načrtih LUO mora biti opredeljeno tudi maksimalno število krmišč za posamezne vrste divjadi v posameznem lovišču.

Usmeritve za krmljenje po posameznih vrstah divjadi:

Srnjad, Gams:

Krmljenje srnjadi in gamsa, razen v izjemnih primerih, ni dovoljeno.

V primeru izjemnih zimskih razmer (dolgotrajnejša visoka snežna odeja), je dovoljeno krmljenje srnjadi in gamsa le v predelih, kjer je na večjih površinah s prehranskega vidika osiromašeno življenjsko okolje, a je tudi v tem primeru dovoljeno krmljenje samo s kombinacijo krme (sočna, močna in voluminozna krma) in ne zgolj samo z eno od teh. Oceno izrednih razmer, ki bi upravičevale izjemno zimsko krmljenje srnjadi in gamsa, opravi upravljavec lovišča samostojno ter o tem z vlogo (opis izrednih razmer, kraj oz. območje potrebnega krmljenja, čas) pisno obvesti OE ZGS. Soglasje (pozitivno ali negativno) k začetku krmljenja izda pristojna OE ZGS pisno ter o tem obvesti tudi lovsko inšpekcijo. Pred izdajo dovoljenja za krmljenje srnjadi ali gamsa morajo biti izvedeni ukrepi povečevanja prehranske ponudbe z ukrepi omogočanja prehrane z naravno hrano (posek drevja in grmovja za objedanje, pluženje). Povečevanje prehranske ponudbe z ukrepi omogočanja prehrane z naravno hrano (posek drevja in grmovja za objedanje, pluženje) je dovoljeno in v ostrejših zimskih razmerah priporočljivo, zato se jih ne omejuje.

Z namenom zmanjšanja povoza srnjadi je izjemoma v bližini prometnic z močno povečanim povozom srnjadi v zimskem času za kratek čas (največ 1-2 tedna) dovoljeno t.i. prestrezno krmljenje (*»intercept feeding«*), s katerim zmanjšamo potrebo po približevanju (prehranjevanju) srnjadi na brežinah cest. Tovrstno prestrezno krmljenje je mogoče dovoliti le, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- dolgotrajna ali visoka snežna odeja;
- zaznana pogosto prehranjevanje srnjadi na brežini ceste;
- registrirano večje število povožene srnjadi v dotičnem lovišču v času te zime (>3 po 1.12.);
- krmljenje se izvaja v pasu 300-500 m od problematičnega/ih odseka/ov cest(e).

Za pridobitev dovoljenja za prestrezno krmljenje veljajo enaki pogoji kot za izjemoma dovoljeno zimsko krmljenje srnjadi (podana pisna informacija z vlogo na ZGS s strani upravljavca, izdano soglasje s strani OE ZGS ter obveščanje lovske inšpekcije). Pred izdajo dovoljenja morajo biti predhodno vzpostavljeni ukrepi dostopa srnjadi do naravnih prehranskih virov (pluženje visokega snega do robidovja in ostalih virov naravne hrane,...).

Damjak:

Zimsko krmljenje damjaka je dovoljeno od 1. oktobra do 1. aprila. Krmimo ga s kombinacijo močnih, sočnih in voluminoznih krmil. Priporočljivo je, da je močna krma v maksimalnem deležu do 10 %, damjaku na razpolago predvsem v jesenskih mesecih (oktober – december). Količina sočne in grobo vlaknate krme ni omejena, količine položene krme naj bodo odvisne od naravne ponudbe hrane. Krmljenje samo z močnimi škrobnimi krmili na posameznih krmiščih ni dovoljeno, pač pa mora biti na voljo na istem krmišču strukturno vsa potrebna krma (močna, voluminozna, sočna).

Odstrel na teh krmiščih ni dovoljen.

Zimsko krmljenje damjaka je dovoljeno le v loviščih s povprečnim letnim odvzemom nad 10 kosov v zadnjih treh letih, kar ob trenutni situaciji nastanka tega načrta pomeni le v lovišču Boštanj. V ostalih loviščih zimsko krmljenje damjaka ni dovoljeno.

Privabljalno krmljenje damjaka je namenjeno privabljanju te vrste divjadi z namenom odstrela. Za doseganje učinka privabljanja so na krmišču potrebne in priporočene le minimalne količine krme, ki opravljajo funkcijo privabljanja damjakov. Privabljalno krmljenje se lahko izvaja v času lovne dobe. Damjaku je lahko na privabljalnem krmišču dostopno največ 5 kg močnih vrst krme (briketov, žit ali koruze) na dan.

Privabljalno krmljenje damjaka je dovoljeno v loviščih Boštanj, Veliki Podlog, Raka in Kostanjevica na Krki. Lokacije krmišč morajo biti opredeljene v katastru krmišč in načrtih za upravljanje z divjadjo.

Navadni jelen:

Privabljalno krmljenje se izvaja s ciljem olajšanega opazovanja in odstrela jelenjadi. Tu je odstrel dovoljen. Privabljalno krmljenje jelenjadi se lahko izvaja le v času lovne dobe na jelenjad. Pri privabljalnem krmljenju je dovoljeno zalagati največ 1 krmišče na 500 ha lovne površine lovišča, pri čemer je na posameznem krmišču dovoljeno dnevno položiti skupno največ 50 kg krme, od tega količina močne krme, ki je dnevno dostopna jelenjadi, ne sme presegati 5 kg. V načrtih LUO se lahko določijo dodatne omejitve površin za lovišča, glede na dejanske razmere v LUO (npr. majhna gostota odvzema, prepletene travniške površine v gozdu ipd). Privabljalno krmljenje jelenjadi je dovoljeno le v loviščih južno od reke Save.

Divji prašič:

Zimsko krmljenje divjega prašiča je na celotnem območju Republike Slovenije ter tako tudi v Posavskem LUO prepovedano.

Preprečevalno krmljenje divjega prašiča je dovoljeno zgolj v loviščih, kjer povprečni letni odvzem divjega prašiča v zadnjih treh letih dosega 5 ali več kosov. Preprečevalno krmljenje je v ustreznih razmerah strnjenih gozdov in primerne oddaljenosti od kmetijskih površin, namenjeno odvratanju tropov divjih prašičev od kmetijskih kultur, pri čemer se priporoča tudi krmljenje z beljakovinsko hrano na osnovi žit (soja, rastlinske beljakovine,...). Priporočeno obdobje izvajanja preprečevalnega krmljenja je od začetka junija do konca oktobra, izjemoma za konkretna lovišča v primeru večletnega pojavljanja škod tudi prej. Podroben časovni termin izvajanja preprečevalnega krmljenja z letnim načrtom lovišča opredeli upravljavec lovišča. Lovišče sme praviloma imeti le eno preprečevalno krmišče na začetnih 1000 ha gozdne površine, pri določanju primernosti lokacij se upošteva tudi strnjenost gozdnega kompleksa (gozdne krajine). Preprečevalno krmišče mora biti oddaljeno praviloma vsaj 500 m od zunanje meje gozdnega kompleksa z negozdno krajino. Lov na teh krmiščih je prepovedan.

Privabljalno krmljenje divjih prašičev je prvenstveno namenjeno opazovanju ter lažjemu izvrševanju odstrela. Za doseganje učinka privabljanja so na krmišču potrebne in priporočene le minimalne količine krme, ki opravljajo funkcijo privabljanja divjih prašičev. Privabljalno krmljenje divjega prašiča se lahko izvaja vse leto. Divjadi naj bo dnevno dostopno na privabljalnem krmišču največ do 2 kg ustrezne vrste krme (žit ali koruze), kar posledično pomeni, da je maksimalna dovoljena letna količina krme na posameznem privabljalnem krmišču 730 kg. Termin založenosti (v letu) je v pristojnosti upravljavca lovišča. Gostota in lokacije privabljalnih krmišč se glede na obseg problematike upravljanja z divjim prašičem (gostota odvzema, problematika škod...) in značilnosti lovsko upravljavskega območja (delež in razdrobljenost gozdov...) podrobneje določi v letnih načrtih LUO. Krmišča so praviloma lahko locirana po eno na vsakih 200-600 ha gozdne površine. Pri tem je potrebno zagotoviti, da so mesta privabljalnega krmljenja divjega prašiča zadosti oddaljena od krmišč, kjer se izvaja preprečevalno krmljenje. Med seboj morajo biti oddaljena vsaj 300 m.

Za krmo je priporočljivo uporabljati vse vrste žit in koruze. Priporočeno je le krmljenje na način, da je krma na krmiščih dostopna predvsem divjemu prašiču (npr. krmni valj, polaganje krme v tla, prekrivanje krme, ...) in ne ostali divjadi (srnjadi).

Krmljenje divjega prašiča se v osrednjem in robnem življenjskem prostoru rjavega medveda omeji skladno z določili Strategije upravljanja z rjavim medvedom v Sloveniji.

Mala poljska divjad in ostale vrste divjadi:

Zimsko krmljenje male poljske divjadi je dovoljeno v vseh loviščih, upoštevajoč pri tem prisotnost posamezne vrste. Kljub temu, da je krmljenje male poljske divjadi smiselno in potrebno izvajati tudi izven zimskega obdobja, se krmljenje v smislu biotehniških del opredeljuje med zimsko krmljenje. Krmljenje mora biti

izvajano z vrsto krme in na način, ki je v največji možni meri prilagojena vrsti divjadi katero se krmi (poljski zajec, fazan, poljska jerebica, raca mlakarica). Pri krmljenju z močno škrobno krmo mora biti le ta položena tako, oziroma zaščitena s tehničnimi objekti (nadkritje, lese), da se prepreči, da bi pretežni del krme zaužila srnjad.

Lokacije krmljenja male poljske divjadi se ne upoštevajo kot krmišče, katere se vodi v katastru krmišč, mora pa biti lokacija opredeljena v letnem načrtu lovišča..

Male poljske divjadi se na krmiščih ne lovi.

Krmljenje malih zveri (lisica, kuna belica) ima izključno značaj privabljalnega krmljenja z namenom lova. Izvaja se s krmo živalskega izvora ter s krmo rastlinskega izvora (sadje). Krmljenje mora biti izvajano na način, ki je skladen z veterinarskimi predpisi o ravnanju s stranskimi živalskimi proizvodi.

Malih zveri ne krmimo v območjih habitatov gozdnih kur.

Solnice:

Namen solnic je olajšati predvsem spomladanski prehod na sočno naravno hrano, preskrbo z mineralnimi snovmi ter doseganje načrta odvzema, zato je priporočljivo zalaganje solnic v zmernih količinah s soljo in mineralnimi kamni (priporočeno do največ 3 kg na solnico). Postavljanje solnic je prepovedano:

- V gozdnih sestojih - mladovjih in sestojih v obnovi, oz. je dovoljeno le ob soglasju lastnika gozda in ZGS.
- Ob cestah in v območju gozdnih rezervatov.
- Ob vodnih virih oz. le v minimalni oddaljenosti 50 m in na način, ki onemogoča vnos soli vanje. Soli tudi ni dovoljeno neposredno vnašati v luže, kaluže in ostala vodna telesa.
- V območja ali bližino območij, kjer so prisotne redke, ogrožene in zavarovane vrste živali ter rastišča redkih, ogroženih in zavarovanih rastlinskih vrst.
- V bližino območij naravnih vrednot, v ožja zavarovana območja in v dele širših zavarovanih območij s strožjim varstvenim režimom (IUCN kategorija II). Izjemoma je tudi na teh območjih možna začasna postavitvev.

Ukrepi za preprečevanje škod na divjadi

Ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub, predvsem povoza, ki se izvajajo v okolju so: kemična odvrčala, zvočna odvrčala, silhuete, odsevniki, plašilne naprave pri kosilnicah, cestno prometni znaki, ipd, ter predvsem količinsko in strukturno pravočasna realizacija načrtovanega odvzema.

7 UPRAVLJANJE S POSAMEZNIMI VRSTAMI DIVJADI

7.1 SPLOŠNO

Praviloma osnovni prostorski okvir načrtovanja za populacije posameznih vrst divjadi predstavlja zaokroženo lovsko upravljavsko območje.

Zaradi morebitnih naravnih ali umetnih ločnic, razlik v gostotah posameznih vrst divjadi, različnega okolja ali znanih medvrstnih odnosov z ostalimi živalskimi vrstami, je marsikje smiselna dodatna obravnava po notranjih »ekoloških enotah« – v okviru skupin lovišč ali izjemoma po posameznih loviščih znotraj LUO. Kjer je moč natančneje določiti območje populacijske razširjenosti za posamezno vrsto, je le-ta obravnavana znotraj konkretnega populacijskega območja.

Za lovsko upravljavska območja oz. posamezne »ekološke enote« se na podlagi analiz podatkov določijo stanje, cilji, usmeritve in ukrepi, ki upoštevajo dejansko stanje v populacijah divjadi in njihovem življenjskem okolju ter zeleno smer razvoja.

V realizacijo načrta odvzema se pri parkljasti divjadi poleg odstrela štejejo vse z materialnimi dokazi (čeljust, rogovje) dokumentirane izgube. V primerih, kjer materialnega dokaza zaradi popolnega uničenja trofeje in/ali čeljusti ni možno predložiti ali kjer lahko odvzem materialnega dokaza zaradi stanja kadavra pomeni tveganje za zdravje lovca, je dovolj tudi uradni zaznamek (zapisnik) odgovornih oseb lovske organizacije in drugih (VURS, Veterinarska fakulteta, Policija,...), ob hkratnem obveznem kronološkem vpisu v evidenčno knjigo odstrela in izgub velike divjadi.

Pri mali divjadi in ostalih vrstah divjadi se v realizacijo štejejo poleg odstrela vse dokumentirane izgube, ki so kronološko vpisane v evidenčno knjigo odstrela in izgub male divjadi, razen v kolikor predpisi ne določajo drugače.

Starostni in spolni razredi (kategorije) so za vsako vrsto parkljaste divjadi posebej opredeljeni v naslednjih poglavjih. Pri ostalih vrstah divjadi ta ločitev na kategorije ni potrebna in ni smiselna.

Za prehod v višji starostni razred pri parkljasti divjadi, razen pri divjem prašiču, se upošteva datum 1. april. Pri parkljasti divjadi se za ugotavljanje in oceno starosti uporablja metoda okularne ocene razvitosti (menjave) in obrabljenosti zobovja, ki jo opravi Komisija za oceno odstrela in izgub v LUO. Pri divjem prašiču se za prehod v višji starostni razred upošteva okularna ocena dejanske starosti v mesecih na podlagi pregleda razvitosti zobovja. Ocena komisije v LUO glede določitve starosti za vpis v bazo podatkov je dokončna. V primerih, ko komisija pri oceni starosti odvzete divjadi ni enotna, se lahko pred svojo suvereno in dokončno odločitvijo posvetuje s predstavnikom ali komisijo upravljavca lovišča.

Višina odvzema je odvisna od cilja glede na relativno številčnost populacije in drugih kazalnikov njenega stanja. Vodilo pri upravljanju z vrstami parkljaste divjadi je ohranitev vitalnih, zdravih populacij, številčno usklajenih z okoljem ob hkratnem upoštevanju človekovih interesov in dejavnosti v okolju (lovstvo, kmetijstvo, gozdarstvo, promet...). Za doseg cilja je zato nujno doseganje dovolj visokega količinskega in strukturnega odvzema, ob hkratnem izvajanju izbirnega, t.i. kvalitativnega odstrela/odvzema. Iz populacije naj se pri mlajših kategorijah praviloma odstranjujejo podpovprečno telesno razviti osebk, varuje srednji starostni razred in zopet močneje posega v starejše/prestarele osebke. Pogoji izbirnega odstrela so lahko opredeljeni v letnih načrtih LUO zgolj kot priporočila.

Starostna in spolna razdelitev odvzema je odvisna od postavljenega cilja glede številčnosti in sestave populacije, ter ocene trenutne starostne in spolne strukture populacije posamezne vrste parkljaste divjadi. Spolna in starostna struktura načrtovanega odvzema ne sme imeti za posledico nenaravno strukturiranih populacij, ter mora stremeti k oblikovanju populacij s piramidalno strukturo in čim bolj naravno spolno strukturo, ki je v naravi sicer redko v razmerju 1:1, kar zlasti velja za starejšo divjad. To pa pomeni, da odvzem ne sme biti višji pri spolu, ki je v naravnih populacijah v manjšini.

V območjih s prisotnostjo velikih zveri (medveda, volka in risa), se njihov vpliv na vedenje in številčnost parkljaste divjadi upošteva, tako v višini kot tudi starostni strukturi načrtovanega odvzema divjadi.

V načrtih morajo biti določena tudi dopustna odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema pri posamezni vrsti divjadi. Realizacija dosežena v okviru dopustnih odstopanj šteje, da je načrt ustrezno realiziran.

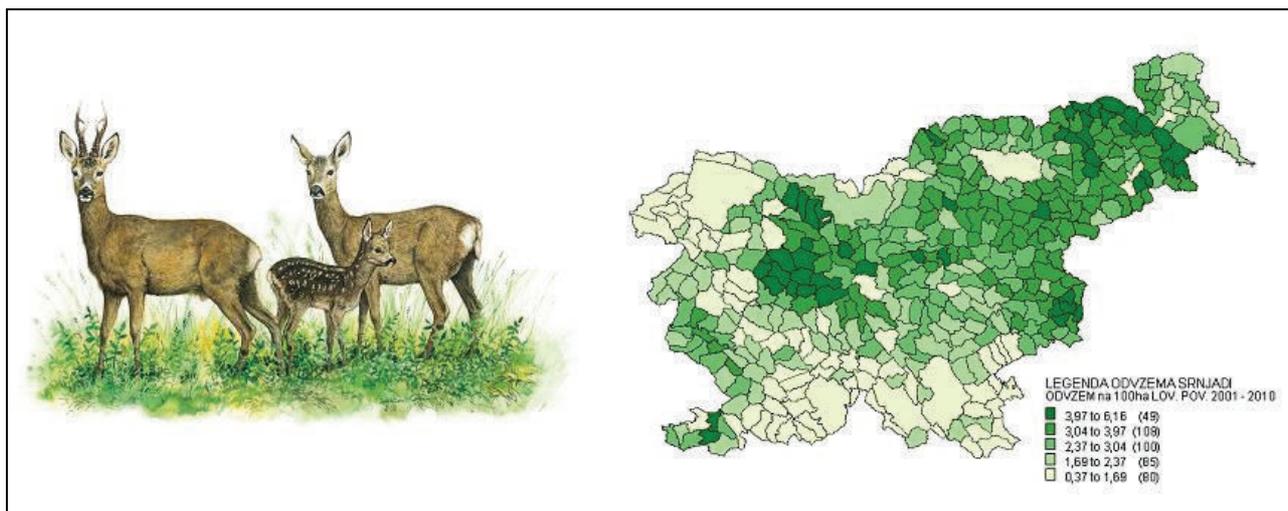
Odstopanja od načrtovanega odvzema, po višini in strukturi, še zlasti v starostnem razredu osebkov 2+ in starejši (prednostno srednji starostni razred - nosilci populacije, ki so različno oblikovani glede na vrsto divjadi) ter ne glede na to da so znotraj dopustnih odstopanj realizacije, morajo biti smiselno izravnana v načrtih naslednjih let, predvsem v prvem letu. Dinamiko odstrela z namenom izpolnitve načrtov se priporoča z letnimi načrti LUO.

Podobno kot pri višini odvzema, morajo biti tudi pri starostni in spolni strukturi določena dopustna odstopanja pri realizaciji. Realizacija dosežena v okviru dopustnih odstopanj v vseh starostnih in spolnih razredih (kategorijah) šteje, da je načrt ustrezno realiziran.

Pri vseh vrstah divjadi preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub določene vrste divjadi po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Morebitni dodatni/drugi bioindikatorji za določitev stanja populacij divjadi, kot so opredeljeni s tem načrtom bodo v naslednjem obdobju veljavnosti dolgoročnega načrta uvedeni v prakso kot posledica sprememb podzakonskih predpisov ali medsebojnih dogovorov med znanstveno-raziskovalnimi ustanovami, lovskimi organizacijami v LUO in ZGS.

7.2 SRNA (*Capreolus capreolus* L.)

7.2.1 Prostorski okviri obravnave

Po številu odvzetih živali je srnjad najpogostejša vrsta divjadi v LUO in je za upravljavce lovišč tudi gospodarsko najpomembnejša vrsta. Srnjad se lovi v vseh ekoloških enotah (Krško-Brežiška kotlina, Gorjanci, Posavsko hribovje in Bohor-Orlica) in v vseh loviščih v LUO ter jo v okviru načrta tudi enotno obravnavamo.

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

Načrtovan odvzem v preteklem obdobju je bil realiziran 98,8 % in je bil skozi celotno obdobje v okviru dopustnih odstopanj. Najnižja realizacija odvzema je bila leta 2001 (91,9 %), najvišja pa leta 2005 (105,6 %). Povprečen odvzem je znašal 2.283 kosov, kar znaša 2,98 kos/100 ha lovne površine in je nižji le od odvzema v Slovensko Goriškem, Ptujsko Ormoškem in Savinjsko Kozjanskem LUO. Najvišji odvzem na enoto površine je bil realiziran v ekološki enoti Krško-Brežiška kotlina (3,8 kos/100 ha), najnižji pa v ekološki enoti Posavsko hribovje (2,4 kos/100 ha).

Razmerje odvzema glede na spol je znašalo 50,7 % : 49,3 % v korist ženskega spola, kar je v skladu z načrtovanim odvzemom v orientacijskem spolnem razmerju 1 : 1. Delež mladičev in enoletnikov v odvzemu je 59,6 %, kar je ugodno in skladno z načrti.

Odvzem po spolnih in starostnih razredih je bil v skladu z načrtovanim, nakazuje pa nekoliko nižje poseganje v razred moških mladičev (82 % načrtovanega odvzema) in nekoliko višje poseganje v razred lanščakov (116 % načrtovanega odvzema).

Preglednica 10: Realizacija načrtovanega odvzema srnjadi po spolnih in starostnih razredih

	Mladiči M	Lanščaki	Srnjaki 2+	Mladiči Ž	Mladice	Srne 2+
Načrtovan odvzem	4.018	3.029	4.260	4.281	2.683	4.749
Realiziran odvzem	3.311	3.520	4.424	4.267	2.619	4.751
Stopnja realizacije (%)	82	116	104	100	98	100

Odstrel v preteklem obdobju je predstavljal 79,7 % odvzema. Odstreljeno je bilo 18.258 kosov srnjadi, od tega 53,7 % moškega spola in 46,3 % ženskega spola. V strukturi odstrela moški mladiči predstavljajo 14,7 %, lanščaki 17,2 %, srnjaki 2+ 21,8 %, mladiči ženskega spola 19,7 %, mladice 10,9 % in srne 2+ 15,7 %. Odstreljenih je bilo za 39 % več srnjakov 2+ kot srn 2+.

Izgube srnjadi v preteklem obdobju so znašale 20,3 % odvzema, kar pomeni povprečno 463 kosov na leto. V primerjavi z ostalimi LUO, je bil delež izgub pod povprečjem (22,3 % odvzema) a ga še vedno ocenjujemo za visokega. Tekom preteklega desetletja je delež izgub med leti nihal, najnižji je bil v letu 2001 (17 %), najvišji pa v letu 2010 (23,3 %). Večina izgub je nastala zaradi povoza na cestah (56,9 %), sledi 12,6 % izgub iz neznanih razlogov in 10,7 % izgub zaradi bolezni.

Večji delež izgub je pri ženskem spolu, kjer znaša 27,4 % odvzema, pri moškem spolu pa 12,8 %. Gledano po starostnih in spolnih razredih je največ izgub v razredu srn 2+ (39,7 % odvzema), sledijo mladice (23,9 %), moški mladiči (18,8 %), ženski mladiči (15,8 %), lanščaki (11,0 %) in srnjaki 2+ (9,9 %). Podatki o izgubah po spolu so mestoma nekoliko neverodostojni, kar izhaja iz vzorčne preiskave na DNA analizo spola, ki jo je naročila pri BF lovsko inšpekcija.

Stopnja realizacije načrtovanega odvzema po loviščih v preteklem desetletnem obdobju je znašala od 87 % v lovišču Studenec – Veliki Trn, do 109 % v lovišču Zabukovje. Delež izgub po posameznih loviščih znaša od 5 % do 34 % celotnega odvzema. Lovišča z najmanjšim deležem izgub (5-12 %) so Kostanjevica na Krki, Pišece, Veliki Kamen in Globoko, lovišča z najvišjim deležem izgub (25-34 %) pa Brestanica, Podbočje, Mokrice, Brežice, Videm ob Savi, Studenec-Veliki Trn, Bučka in Boštanj.

Biološki kazalniki

Analiza trendov gibanja povprečnih telesnih mas odstreljenih srnjakov in srn ne kaže statistično značilnih trendov bistvenega spreminjanja le-teh v preteklem desetletnem obdobju. Najbolj so povprečne telesne mase upadle v razredu lanščakov in mladic, medtem ko so v razredu srnjakov 2+ nekoliko narasle. V primerjavi z ostalimi območji, so telesne mase srnjadi v Posavskem LUO med najvišjimi v vseh starostnih in spolnih kategorijah.

Povprečne mase trofej odvzetih srnjakov starosti 2+ so nihale in postopoma upadale, zadnja tri leta pa se kaže ponoven trend naraščanja. Mase trofej so se gibale med 250 in 280 grammi in so v primerjavi z ostalimi območji nadpovprečne.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Ocenjujemo da je bil načrtovan odvzem v preteklem obdobju primeren, tako po višini kot po spolni in starostni strukturi, kar kaže tudi uspešna realizacija načrta odvzema in tudi vse manj izplačanih odškodnin zaradi nastale škode od srnjadi v zadnjih letih. Višina načrtovanega odvzema srnjadi je v prvi polovici naraščala, v obdobju 2006-2008 je bil načrtovan odvzem najvišji (2.500 kos), nato pa je bil zopet znižan. Upravljavci lovišč so večinoma realizirali načrtovan odvzem v okviru dovoljenih odstopanj.

7.2.2 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

Na osnovi podatkov upravljavcev lovišč in lastnega monitoringa zaključujemo, da je populacija srnjadi v LUO stabilna, v nekaterih loviščih je številčno nekoliko upadla. Gostota srnjadi po ekoloških enotah je nespremenjena, najvišja gostota srnjadi je v ekološki enoti Krško-Brežiška kotlina, najnižja pa v zahodnem delu ekološke enote Posavsko hribovje, v loviščih Boštanj in Studenec – Veliki Trn.

Spolna in starostna struktura

Na podlagi podatkov iz dolgoletnega spremljanja odvzema – odstrela in izgub ocenjujemo, da je v populaciji srnjadi višji delež ženskega spola. Podrobnejših podatkov o starostni strukturi nimamo, ocenjujemo da je primerna.

Zdravstveno stanje

V preteklem obdobju je bilo povprečno letno 50 kosov izgub zaradi bolezni. Te so predvsem posledica tradicionalnih bolezni srnjadi kot so notranji zajedavci, driskavost, nosni zolj... Nekaj osebkov je poginilo tudi zaradi starosti. Glede na to, da predstavljajo bolezni v izgubah le 10,7 %, ocenjujemo da je zdravstveno stanje srnjadi dobro.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Vpliv drugih vrst parkljaste divjadi na srno je lahko v konkurenci za prehranske vire, vendar je zaradi nizke številčnosti drugih vrst v LUO to le lokalno. Od plenilcev ima lahko v LUO večji vpliv na prirastek srnjadi lisica, vendar je te izgube skoraj nemogoče evidentirati, zato dejanski vpliv ni merljiv ter ga ni moč kvantitativno izraziti.

7.2.3 Cilj upravljanja s populacijo

Želeni trend številčnosti s ciljno gostoto in prostorska razporeditev

V prihodnje želimo ohraniti srnjad v okviru sedanje številčnosti oz. gostote. V loviščih (Brestanica, Podbočje, Mokrice, Brežice, Videm ob Savi, Studenec-Veliki Trn, Bučka in Boštanj,...), kjer beležimo najvišje deleže izgub, želimo številčnost srnjadi nekoliko znižati, predvsem v okolici najbolj prometnih cest (odseki cest Brestanica-Blanca, Prilipe-Mokrice, Dobrava, Dolenja vas-Krško, Krško-Sevnica, Boštanj-Tržišče,...), ker je največ izgub zaradi povoza. Ob tem je potrebno vložiti napore tudi v druge ukrepe, ki lahko pripomorejo k zmanjšanju izgub na cestah. Prav tako je potrebno znižanje številčnosti na območjih, kjer na večjih površinah poteka ali pa je načrtovana obnova nižinskih gozdov hrasta doba in belega gabra (Krakovski gozd, Dobrava) ter smrekovih monokultur.

Ciljna starostna, spolna in kakovostna strukture

Ciljno spolno razmerje je rahlo pomaknjeno v smer večjega deleža ženskega spola, ciljni delež mladičev in enoletnikov je 50 do 60 %, ciljni delež starejših pa 40 do 50 %.

Ciljno razmerje z ostalimi populacijami vrst divjadi

Srnjad je osnovna vrsta divjadi v LUO, tako po številu kot po gospodarskem pomenu za upravljavce lovišč, zato ima prednost pred drugimi, predvsem alohtonimi vrstami (damjak). Potrebno je vzdrževati nizko številčnost vrst, ki lahko vplivajo na številčnost srnjadi, predvsem lisico in divjega prašiča.

7.2.4 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji

Starostni in spolni razredi (kategorije):

Srnjaki	Srne
Mladiči M	Mladiči Ž
Lanščaki	Mladice
Srnjaki 2 + *	Srne 2 + *

* dopolnjeno življenjsko leto; prehod v višji starostni razred s 1.4.

Ob izvršenem odstrelu in najdenih izgubah se ugotovi in evidentira tudi spol mladičev. Pri izvajanju načrtovanega odvzema v razredu mladičev obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je potrebno izvršiti količinsko zadosten odzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.

Starostna in spolna struktura načrtovanega odvzema:

Starostni razred	Struktura odvzema (v %)				Skupaj
	M		Ž		
Mladiči M / Mladiči Ž	15 min	25 - 30	15 min	25 - 30	50 - 60
Lanščaki / Mladice	15 max		15 max		
Srnjaki 2+ / Srne 2+	20 - 25		20 - 25		40 - 50
Skupaj	100				

Morebitne cilje zmanjševanja ali povečevanja številčnosti srnjadi dosegamo primarno s prilagojeno višino celotnega odvzema/odstrela.

Dejanska struktura načrtovanega odvzema za območje oziroma ekološke enote in predvsem za posamezna lovišča, lahko odstopa od izhodiščne v primeru večjih odstopanj realizacije odvzema od načrtovanega odvzema v preteklem (preteklih) letih ali zaradi ostalih strokovnih vzrokov (struktura izgub, vzroki izgub). Odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema po višini in znotraj spolne in starostne strukture (še posebej v starostnem razredu 2+), se smiselno upošteva pri načrtovani višini in strukturi odvzema za naslednje leto. V letnem lovsko upravljavskem načrtu območja se opredeli zahteve, katere je potrebno upoštevati pri nadaljnji razdelitvi odvzema srnjadi po loviščih, ki so nastale zaradi odvzema v posameznem lovišču v preteklem letu.

Časovna dinamika odvzema

Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel srn in mladičev, predvidoma najmanj 70 % do 31. oktobra. Do 25.7. je priporočeno odstreliti največ 2/3 za odzem predvidenih srnjakov 2+.

Ostalo

Izraz »odstopanje« v nadaljevanju pomeni razliko med realiziranim in načrtovanim odvzemom srnjadi. Izraženo je lahko v absolutni količini (osebek) ali v % od načrtovanega odvzema

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema pri srni:

Starostni razred	Dovoljena odstopanja (v % od načrtovanega št. v danem razredu)			
	M		Ž	
Mladiči	+/- 30 %*	+- 15 %	+/- 30 %*	+- 15 %
Lanščaki / Mladice	+/- 30 %*		+/- 30 %*	
Srnjaki 2+ / Srne 2+	+- 15 %		+- 15 %	
Skupaj	+- 15 %			

* Pri kategorijah mladičev in enoletnih osebkov obeh spolov do +/-30 % pomeni možnost kompenzacije številčnega odvzema obeh navedenih kategorij v okviru istega spola, kar konkretno pomeni, da je možno npr. od načrtovanega absolutnega števila mladičev M spola odvzeti le-teh do 30 % manj/več, to pa je potem potrebno kompenzirati s zmanjšanim/povečanim odvzemom od načrtovanega absolutnega števila v razredu lanščakov in obratno. V posameznem lovišču je po opravljeni kompenzaciji, kot je predhodno opisano, dovoljeno odstopanje realizacije v obeh kategorijah (mladiči, enoletni) skupaj in pri posameznem spolu v višini do +/-15 % načrtovanega števila odvzema.

Dopustno odstopanje v kategoriji nad dvoletnih srnjakov in srn je do +/-15 % od načrtovanega števila odvzema te kategorije. Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja med nad dvoletno srnjadjo načrt LUO določa neposredno vezavo med višino realiziranega odstrela srnjakov 2+ in srn 2+, ki mora biti v razponu med 70 in 100 %, pri čemer se vezava dotičnih kategorij kot redni postopek vpelje skozi letne načrte LUO postopoma, najkasneje pa v treh letih od nastopa veljavnosti območnih načrtov.

V posameznem lovišču je dovoljeno odstopanje realizacije v višini do +/-15 % načrtovanega skupnega odvzema srnjadi. V primeru, da je v posameznem starostnem razredu načrtovan odvzem nižji od 10 živali, dopustna toleranca +/-15 % pomeni dve (2) živali, pri načrtovanem odvzemu 10 ali več kosov pa zaokrožitev na najbližjo celo vrednost.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Osnova za pridobivanje ocen o dogajanjih v populaciji so informacije, ki jih zbirajo upravljavci lovišč. S tesnejšim sodelovanjem in vpeljavo sistematičnosti v pridobivanje ocen je potrebno kvaliteto le-teh o dogajanjih v populaciji dvigniti na zadovoljiv in (še) boljši nivo. Izjemno pomembno je dosledno voditi predpisane evidence, pri izgubah s pravilno določitvijo vzroka izgube ter spola in starostne kategorije izločenega osebk.

Preglednica 11: Pregled podatkov o srni za obdobje 2001 - 2010

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
mladiči M	267	318	292	356	325	306	338	400	343	366	3311	29,4	14,5
lanščaki	285	265	352	344	424	410	371	354	370	345	3520	31,3	15,4
srnjaki 2+	386	429	427	431	471	492	462	433	457	436	4424	39,3	19,3
skupaj SRNJAKI	938	1012	1071	1131	1220	1208	1171	1187	1170	1147	11255	100,0	49,2
mladiči Ž	395	418	407	446	473	394	436	452	423	423	4267	36,7	18,6
mladice	194	216	264	246	267	293	294	291	287	267	2619	22,5	11,4
srne 2+	375	427	454	463	468	562	542	531	474	455	4751	40,8	20,8
skupaj SRNE	964	1061	1125	1155	1208	1249	1272	1274	1184	1145	11637	100,0	50,8
SKUPAJ odstrel in izgube	1902	2073	2196	2286	2428	2457	2443	2461	2354	2292	22892		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
načrt - skupaj	2000	2115	2204	2292	2300	2500	2500	2500	2.400	2.300	23111
odstrel in izgube / načrt	95,1	98,0	99,6	99,7	105,6	98,3	97,7	98,4	98,1	99,7	99,1
delež SRNJAKOV	49,3	48,8	48,8	49,5	50,2	49,2	47,9	48,2	49,7	50,0	49,2
delež srnjakov 2+	20,3	20,7	19,4	18,9	19,4	20,0	18,9	17,6	19,4	19,0	19,3
delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	60,0	58,7	59,9	60,9	61,3	57,1	58,9	60,8	60,5	61,1	59,9

Izgube

kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	265	339	374	342	352	378	344	372	389	368	3523	76,0
naravne izgube	59	73	98	93	133	146	144	101	100	164	1111	24,0
skupaj izgube	324	412	472	435	485	524	488	473	489	532	4634	100,0
% izgub	17,0	19,9	21,5	19,0	20,0	21,3	20,0	19,2	20,8	23,2	20,2	
čisti odstrel	1578	1661	1724	1851	1943	1933	1955	1988	1865	1760	18258	

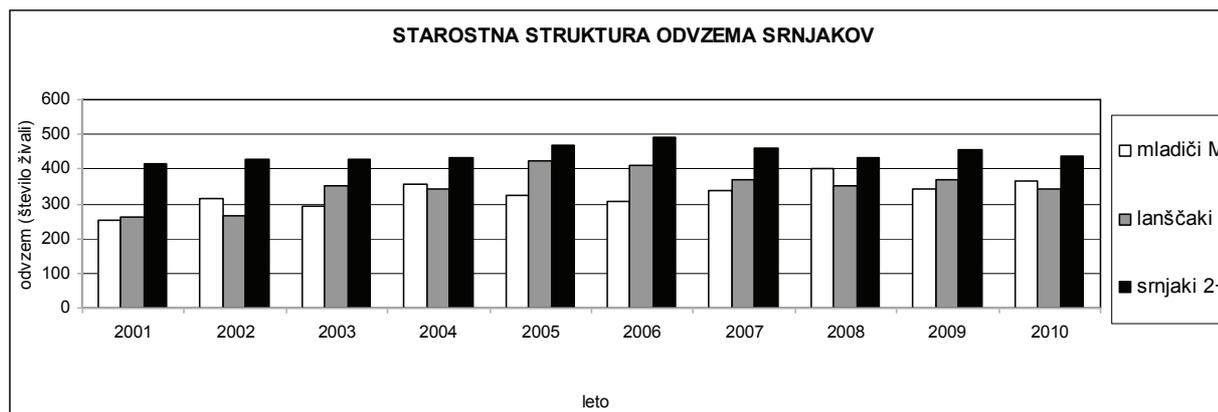
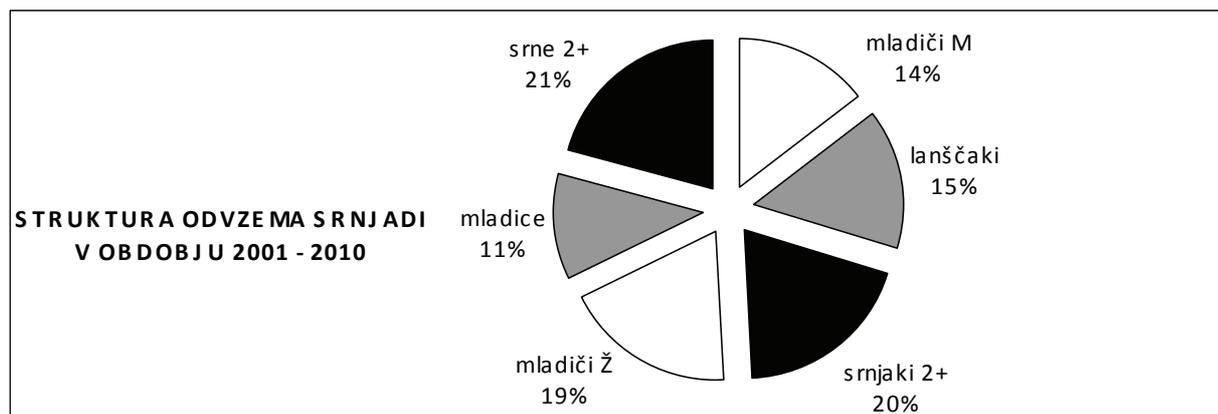
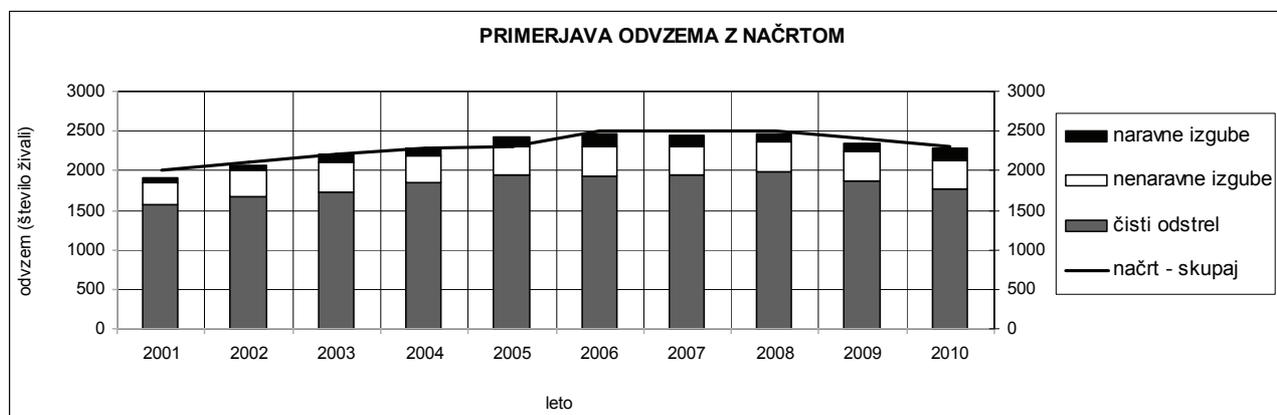
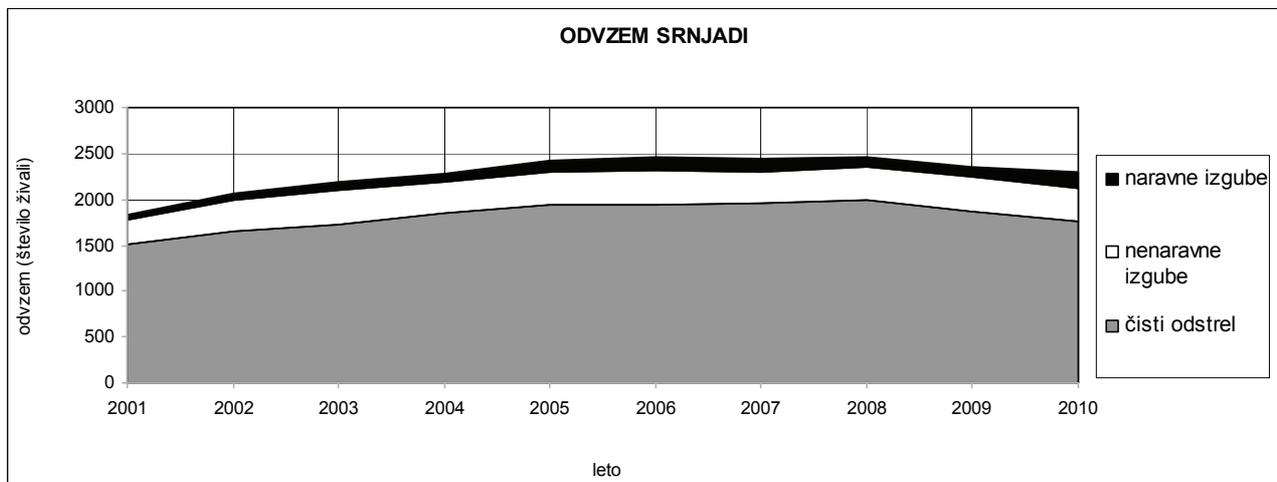
Vzroki izgub

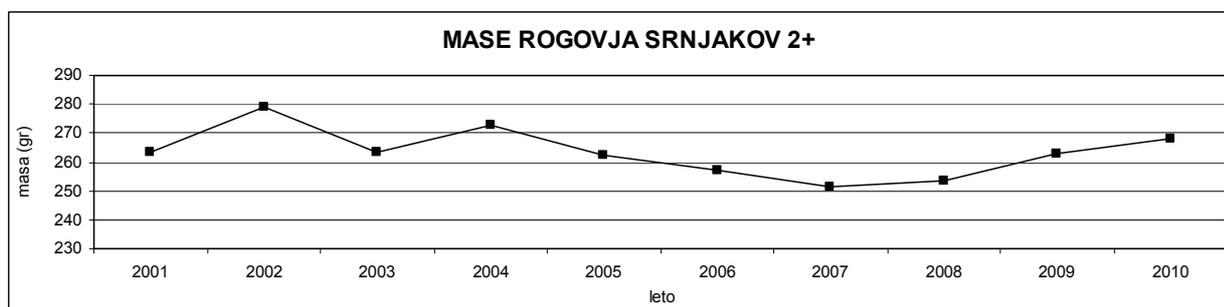
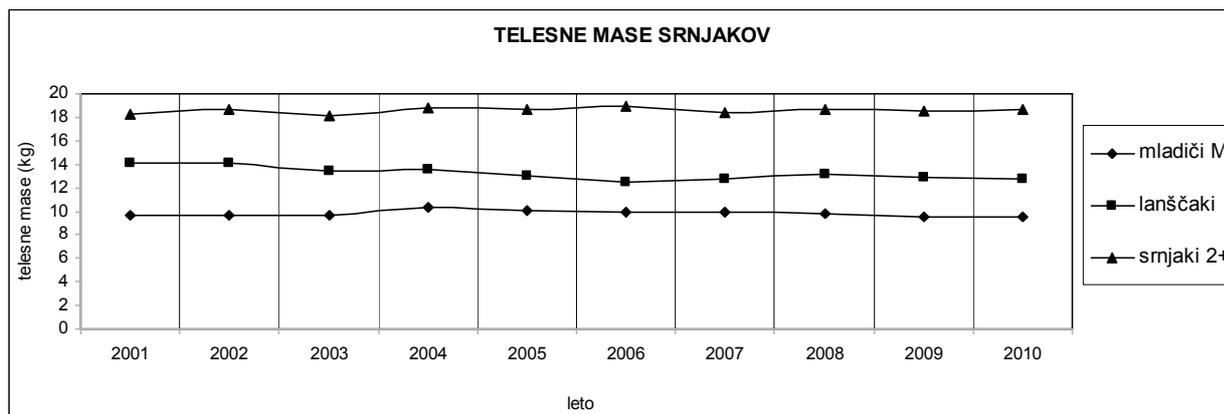
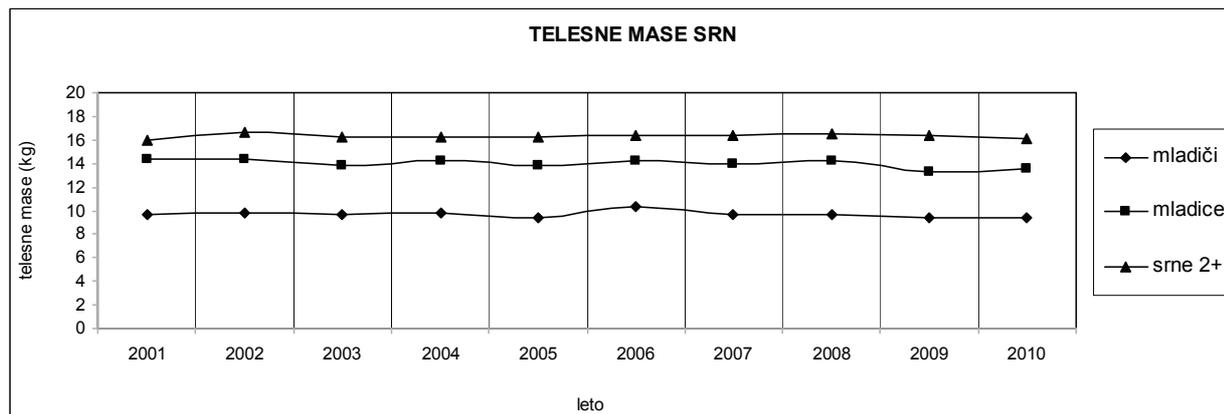
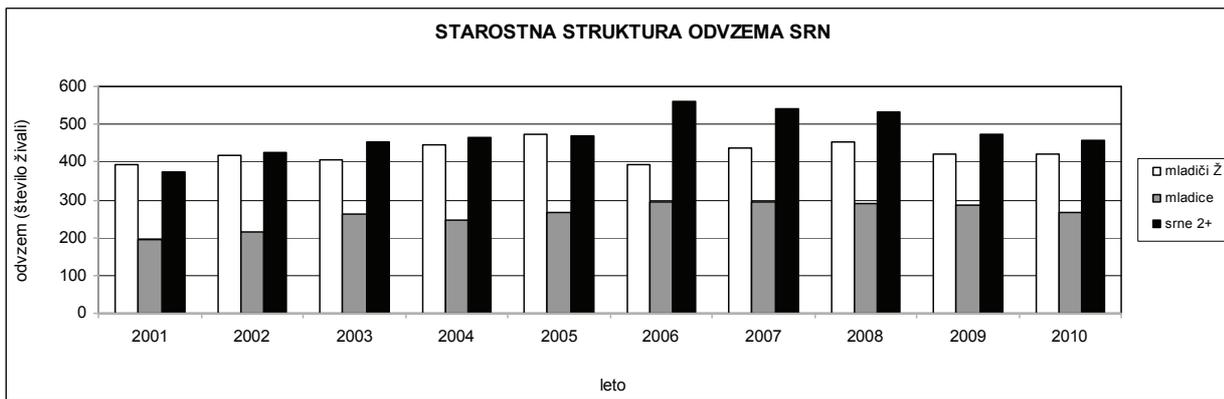
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan	20	46	61	4	105	65	71	47	42	125	586	12,6
2 bolezen	26	25	37	88	6	94	73	51	57	39	496	10,7
3 krivolov	10	3	11	8	7	7	8	13	8	10	85	1,8
4 cesta	172	234	280	270	269	288	253	301	295	274	2636	56,9
5 železnica	17	6	7	8	2	5	6	5	3	13	72	1,6
6 plenilci	13	2						3	1		19	0,4
7 psi	41	39	43	21	32	43	44	30	37	35	365	7,9
8 kosilnica	25	57	33	36	42	22	21	16	34	36	322	6,9
9 garje											0	0,0

Telesne mase (biološka telesna masa) v kg

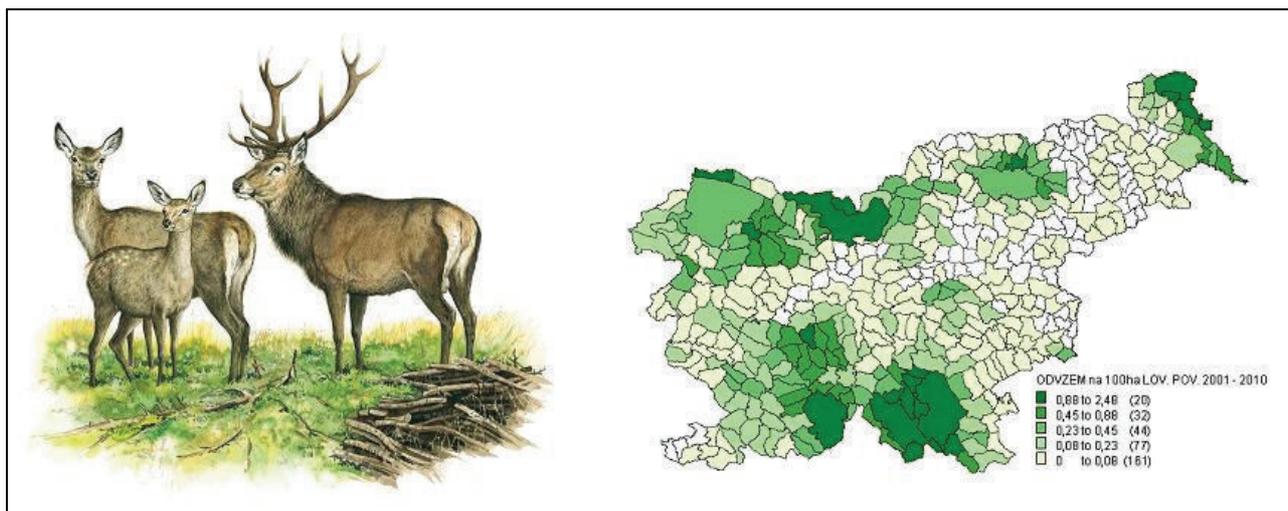
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
mladiči M	9,7	9,6	9,7	10,3	10,1	10	9,9	9,8	9,5	9,5
indeks	100,0	99,0	100,0	106,2	104,1	103,1	102,1	101,0	97,9	97,9
lanščaki	14,1	14,1	13,4	13,5	13	12,49	12,8	13,2	12,9	12,8
indeks	100,0	100,0	95,0	95,7	92,2	88,6	90,8	93,6	91,5	90,8
srnjaki 2+	18,2	18,6	18,1	18,8	18,7	18,86	18,4	18,6	18,5	18,7
indeks	100,0	102,2	99,5	103,3	102,7	103,6	101,1	102,2	101,6	102,7
mladiči Ž	9,7	9,8	9,6	9,8	9,4	10,32	9,7	9,7	9,4	9,4
indeks	100,0	101,0	99,0	101,0	96,9	106,4	100,0	100,0	96,9	96,9
mladice	14,3	14,4	13,8	14,2	13,8	14,2	13,9	14,2	13,3	13,5
indeks	100,0	100,7	96,5	99,3	96,5	99,3	97,2	99,3	93,0	94,4
srne 2+	16	16,6	16,2	16,3	16,2	16,4	16,4	16,5	16,4	16,1
indeks	100,0	103,8	101,3	101,9	101,3	102,5	102,5	103,1	102,5	100,6

Masa trofej srnjakov 2+ (g)		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Povprečna masa trofej / leto		263,5	278,8	263,5	272,95	262,4	257,29	251,6	253,4	262,7	267,9
srnjaki 2+		263,5	278,8	263,5	272,95	262,4	257,29	251,6	253,4	262,7	267,9
indeks		100,0	105,8	100,0	103,6	99,6	97,6	95,5	96,2	99,7	101,7

7.3 NAVADNI JELEN (*Cervus elaphus* L.)

7.3.1 Prostorski okviri obravnave

Jelenjad je stalno prisotna na področju ekoloških enot Gorjanci in Posavsko hribovje. Z izjemo lovišča Veliki Podlog, je v ostalih ekoloških enotah prisotna le občasno. Območje stalne prisotnosti jelenjadi v LUO razmejuje avtocesta Obrežje-Novo mesto, ki onemogoča oz. otežuje prehajanje iz Gorjancev in Krakovskega gozda proti Posavskemu hribovju in obratno, ter tako ustvarja dve ločeni skupini jelenjadi. Jelenjad na območju Gorjancev je prostorsko in populacijsko povezana z območjem Žumberaka v Republiki Hrvaški, območjem Gorjancev v Novomeškem LUO in območjem Krakovskega gozda. Populacija jelenjadi v Posavskem hribovju pa je prostorsko in populacijsko povezana z Zasavskim (lovišče Radeče) in Novomeškim (lovišča Šentjanž, Tržišče, Šentrupert,...) LUO, ki ima širše zaledje v t.i. »kočevski jelenjadi«. Severno od reke Save se občasno pojavljajo posamični osebk, predvsem mlajši jeleni, manjši tropi pa zelo redko.

7.3.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

V preteklem obdobju je bil načrtovan odzem jelenjadi realiziran le 37 %. Najnižja stopnja realizacije načrtovanega odvzema je bila leta 2002 (35,1 %), najvišja pa leta 2010 (91,7 %). Skupaj je bilo v preteklem obdobju odvzetih 272 kosov. Največ odvzema je bilo v ekološki enoti Gorjanci (151 kos), sledi Posavsko hribovje (103 kos), Krško-Brežiška kotlina (10 kos) in Bohor-Orlica (8 kos). Gledano po loviščih je bil najvišji odzem jelenjadi v loviščih Mokrice (54 kos), Čatež ob Savi (45 kos) in Boštanj (41 kos). V povprečju je znašal letni odzem 27,1 kos, v spolnem razmerju 59 : 41 % v korist ženskega spola. Delež mladih osebkov (teleta in enoletni osebk obeh spolov) je v desetletnem obdobju znašal 57,6 %.

Izgube so v preteklem obdobju znašale 15,1 % odvzema ali povprečno 4 kose/leto. Več kot dve tretjini izgub je bilo zaradi prometa. Največ izgub je bilo v lovišču Boštanj.

Biološki kazalniki

Za korektno statistično analizo trendov gibanja telesnih mas in mas trofej je na voljo premalo podatkov, ki bi ponazorile dogajanja v populaciji. V primerjavi z ostalimi LUO so bile telesne mase jelenjadi v preteklem desetletju nadpovprečne, višje so le v Pomurskem LUO.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Načrtovan odzem v preteklem obdobju ni bil dosežen v okviru dopustnih odstopanj, predvsem na račun prvih nekaj let preteklega desetletnega obdobja. Nizka realizacija je predvsem posledica tedanjega sistema načrtovanja, v katerem se je »po željah upravljavcev lovišč« načrtovalo odzem za vsako lovišče, kjer bi se lahko potencialno pojavila jelenjad, ki pa kasneje ni bil realiziran. Realizacija odvzema se je približala načrtovanemu le v zadnjih dveh letih preteklega obdobja, kar je predvsem posledica dogovorov in

realnejšega načrtovanja na nivoju LUO in ekoloških enot ter upoštevanja dejanske številčnosti jelenjadi pri izdelavi razdelilnika za posamezna lovišča.

S spolno in starostno strukturo odvzema v preteklem obdobju smo zadovoljni. Večji delež ženskega spola je primarno posledica načrtovanja odvzema v ekološki enoti Posavsko hribovje v spolnem razmerju 2 : 1 v korist ženskega spola.

7.3.3 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

Ugotavljamo, da je številčnost jelenjadi v ekoloških enotah Gorjanci in Posavsko hribovje stabilna, zadnja leta je opazen trend rahlega naraščanja. V ostalih ekoloških enotah je številčnost relativno majhna in sezonsko ter medletno spremenljiva.

Spolna in starostna struktura

Ocenjujemo, da v populaciji prevladuje ženski spol, kar predstavlja naravno sestavo jelenje populacije. Podrobnejših podatkov ali ocen o starostni strukturi nimamo, vendar na osnovi podatkov o odvzemu zaključujemo, da imamo v LUO jelenjad v vseh starostnih kategorijah, pri čemer smo šele v preteklem desetletnem obdobju z načrtnim upravljanjem dosegli, da so tudi dve in večletni jeleni preraščali v razred zrelejših 5-9 in 10+ jelenov, ki jih je moč zaslediti v odvzemu. V nekaterih ekoloških enotah (Gorjanci, Posavsko hribovje) je socialna zgradba populacije docela zgrajena – z osebki obeh spolov in vseh starostnih kategorij, v ostalih, kjer se pojavljajo posamezni osebki ali manjše skupinice jelenjadi pač ne.

Zdravstveno stanje

V preteklem obdobju so bili evidentirani trije kosi izgub zaradi bolezni. Ocenjujemo, da je zdravstveno stanje jelenjadi dobro.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Jelenjad zaradi relativno majhne populacije v LUO ne vpliva bistveno na druge vrste rastlinojedih parkljarjev. V območjih s prisotnostjo jelenjadi, ki je vrsta z generalističnim značajem in ima boljše konkurenčno osnovo kot srnjad, je nekoliko nižja številčnost srnjadi napram območjem brez jelenjadi. V LUO, razen rjavega medveda na področju Gorjancev, ni stalno prisotnih velikih zveri, ki bi lahko redukcijsko vplivale na populacijo jelenjadi.

7.3.4 Cilj upravljanja s populacijo

Želeni trend številčnosti s ciljno gostoto in prostorska razporeditev

Glavnino populacije jelenjadi v LUO želimo zadržati na področju ekoloških enot Gorjanci in Posavsko hribovje, kjer pa želimo ohraniti trenutno številčnost ali pa le-to še nekoliko dvigniti, vendar le do meje, ko ne bo povzročala negativnih vplivov na ostale vrste parkljarjev (primarno srnjad) ter na okolje (morebitne škode v gozdovih in na obdelovalnih površinah – njive, vrtovi, sadovnjaki). Ne načrtujemo prostorskega širjenja ali številčnega višanja populacije jelenjadi v druge dele LUO, ravno nasprotno – tam je jelenjad nezaželena in ji bomo z določitvijo ukrepov onemogočili širitev oz. obstoj.

Ciljna starostna, spolna in kakovostna strukture

Vodilo pri upravljanju z jelenjadjo je ohranitev vitalne, zdrave in viabilne populacije, številčno usklajene z danostmi okolja. Za doseg cilja je zato nujno doseganje dovolj visokega količinskega odstrela, hkrati z upoštevanjem izbirnega, t.i. kvalitativnega odstrela. Iz populacije naj se praviloma v večjem deležu odstranjujejo podpovprečno telesno in trofejno razviti osebki, kar pomeni, da se v populaciji temelji k varovanju telesno in tudi po rogovju močnejše razvitih osebkov, pri čemer pa se vendarle upošteva tudi vidik trajnostne gospodarske rabe divjadi z lovom. Pogoji izbirnega odstrela bodo opredeljeni v letnih načrtih LUO oz. po posameznih ravneh načrtovanja upravljanja kot priporočila. V prihodnjem desetletnem obdobju bomo z načrti odvzema poskusili posnemati naravno sestavo populacije, kjer ob zgrajeni socialni strukturi populacije prevladuje ženski spol.

Ciljno razmerje z ostalimi populacijami vrst divjadi

Vpliv jelenjadi na lokalno nižjo številčnost srnjadi želimo ohraniti na sedanjem nivoju oz. preprečiti povečevanje tega vpliva.

7.3.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo**Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji**

Starostni razredi:

Jeleni	Košute
Teleta M	Teleta Ž
Lanščaki	Junice
Jeleni 2-4*	Košute 2+*
Jeleni 5-9*	
Jeleni 10+*	

* dopolnjeno življenjsko leto; prehod v višji starostni razred s 1.4.

Ob izvršenem odstrelu se ugotovi in evidentira tudi spol telet. Pri izvajanju načrtovanega odvzema v razredu telet obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je potrebno izvršiti količinsko zadosten odzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.

Ob kategorizaciji se na podlagi obrabljenosti zobovja oceni tudi starost nad dvo letnih jelenov in košut.

Odvzem podrobneje načrtujemo le južno od reke Save, to je za lovišča v ekološki enoti Gorjanci in lovišču Veliki Podlog ter ekološki enoti Posavsko hribovje. Jelenjad se v teh loviščih pojavlja v posameznih skupinah, ki so dokaj samostojne in prostorsko ločene od osrednjega in robnih populacijskih območij jelenjadi.

Z letnimi lovsko upravljavskimi načrti se bo odzem jelenjadi načrtoval za skupine lovišč, ki gospodarijo z istimi skupinami jelenjadi. Predvidoma bo to skupina lovišč na območju Gorjancev in Krakovskega gozda (Mokrice, Čatež ob Savi, Cerklje ob Krki, Podbočje, Kostanjevica na Krki, Veliki Podlog in Raka) ter skupina lovišč, ki obsega večino območja južno od Save in severno od avtoceste (Krško, Studenec – Veliki Trn, Boštanj in Bučka).

Načrt odvzema bo obsegal višino in obvezujočo strukturo odvzema, ki se bo lahko na nivoju posameznega lovišča in skupine lovišč zagotavljala tudi v več letih skupaj. Poudarek pri načrtovani strukturi bo v razmerju med dve- in več letnimi jeleni in košutami, ter ostalo netrofejno jelenjadjo. Odvzem bo praviloma načrtovan v razmerju 1 dve- in več letni jelen : 3 - 5 kosi ostale netrofejne jelenjadi (teleta obeh spolov, lanščaki, junice, košute). Načrtovan odvzem košut 2+ mora biti večji ali enak načrtovanemu odvzemu jelenov 2+. V primeru trendov znatnega povečanja ali zmanjšanja trenutne številčnosti jelenjadi, bo struktura načrtovanega odvzema jelenjadi lahko odstopala od izhodiščne, kar bo določeno z letnimi načrti LUO. Le-ti bodo lahko opredeljevali tudi podrobnejša določila v zvezi z razdelitvijo in pokrivanjem spolnih in starostnih struktur pri jelenjadi med lovišči.

V loviščih severno od reke Save (ekološki enoti Bohor-Orlica in Krško-Brežiško polje) se odvzema jelenjadi številčno ne omejuje, se pa lahko z letnim lovsko upravljavskim načrtom veže odstrel jelenov 2+ s košutami 2+ ali netrofejno jelenjadjo.

Dopustna odstopanja v realizaciji:

Dopustno odstopanje od načrta odvzema za LUO in po loviščih je v višini praviloma do +-20 % od skupno načrtovanega števila odvzema vseh kategorij. Dopustno odstopanje za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 kosov navadnega jelena je lahko do +- 2 kosa, lahko pa se z letnimi lovsko upravljavskimi načrti dovoli večje preseganje načrta.

Načrta odvzema v razredu dve in večletnih jelenov ni treba realizirati ter ga tudi ni dovoljeno presepati, razen sorazmerno s preseganjem skupno načrtovanega odvzema, če je tako določeno z letnim načrtom LUO. Z letnimi načrti LUO se uredi tudi nadomeščanje med kategorijami dve in večletnih jelenov. Odvzem junic in lanščakov se lahko nadomesti z odvzemom telet in obratno. Odstrel košut 2+ po posameznih loviščih mora biti v obdobju treh let enak ali višji odstrelu jelenov 2+. Načrt odvzema jelenov razreda 5-9 in 10+ je lahko skupen.

Časovna dinamika odvzema:

Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel telet, junic in košut, predvidoma najmanj 70 % do 30. novembra.

Ostalo:

Naseljevanje in doseljevanje (dodajanje) jelenjadi v prosto naravo v Posavskem LUO ni potrebno in strokovno ni dopustno.

Določitev morebitnih osrednjih in robnih površin življenjskega prostora za doseganje ciljne številčnosti ter smeri širjenja v določene predele lovsko upravljavskega območja

Osrednje območje v LUO, kjer se jelenjad stalno zadržuje, je ekološka enota Gorjanci in ekološka enota Posavsko hribovje skupaj z loviščem Veliki Podlog. Širjenje jelenjadi izven tega območja ni zaželeno in ga ne načrtujemo.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Osnova za pridobivanje ocen o dogajanjih v populaciji so informacije, ki jih zbirajo upravljavci lovišč, predvsem o pojavnosti jelenjadi, formiranih tropih, razmnoževalnem obdobju (ruk...), morebitnih škodah itn. S tesnejšim sodelovanjem in vpeljavo sistematičnosti v pridobivanje ocen je potrebno kvaliteto ocen o dogajanjih v populaciji še dvigniti na bolj zadovoljiv nivo. Pomembno je tudi dosledno voditi predpisane evidence, posebej pri izgubah s pravilno določitvijo vzroka izgube ter spola in starostne kategorije izločenega osebka.

Preglednica 12: Pregled podatkov o navadnem jelenu za obdobje 2001 - 2010

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
teleta M	1		1	3	3	4	3	4	3	5	27	24,1	9,9
lanščaki	1	1	2			2	2	4	4	5	21	18,8	7,7
jeleni 2-4	5	6	3	6	5	7	3	2	2		39	34,8	14,3
jeleni 5-9	1	2	4	3	2	2	1	2	2	4	23	20,5	8,5
jeleni 10 +									2		2	1,8	0,7
skupaj JELENI	8	9	10	12	10	15	9	12	13	14	112	100,0	41,2
teleta Ž	6	7	4	7	5	9	4	4	5	6	57	35,6	21,0
junice	4	4	3	3	6	6	4	7	8	7	52	32,5	19,1
košute 2+	1	6	3	9	5	6	6	3	6	6	51	31,9	18,8
skupaj KOŠUTE	11	17	10	19	16	21	14	14	19	19	160	100,0	58,8
SKUPAJ odstrel in izgube	19	26	20	31	26	36	23	26	32	33	272		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
načrt - skupaj	32	74	50	74	51	50	40	40	36	36	483
odstrel in izgube / načrt	59,4	35,1	40,0	41,9	51,0	72,0	57,5	65,0	88,9	91,7	56,3
delež JELENOV	42,1	34,6	50,0	38,7	38,5	41,7	39,1	46,2	40,6	42,4	41,2
delež trofejnih jelenov 2+ in več	31,6	30,8	35,0	29,0	26,9	25,0	17,4	15,4	18,8	12,1	23,5
delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	63,2	46,2	50,0	41,9	53,8	58,3	56,5	73,1	62,5	69,7	57,7

Izgube

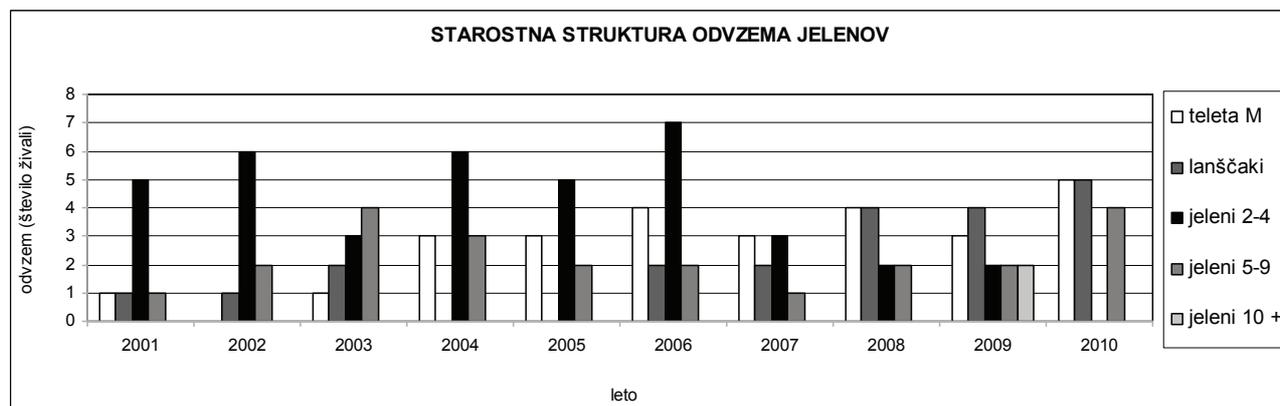
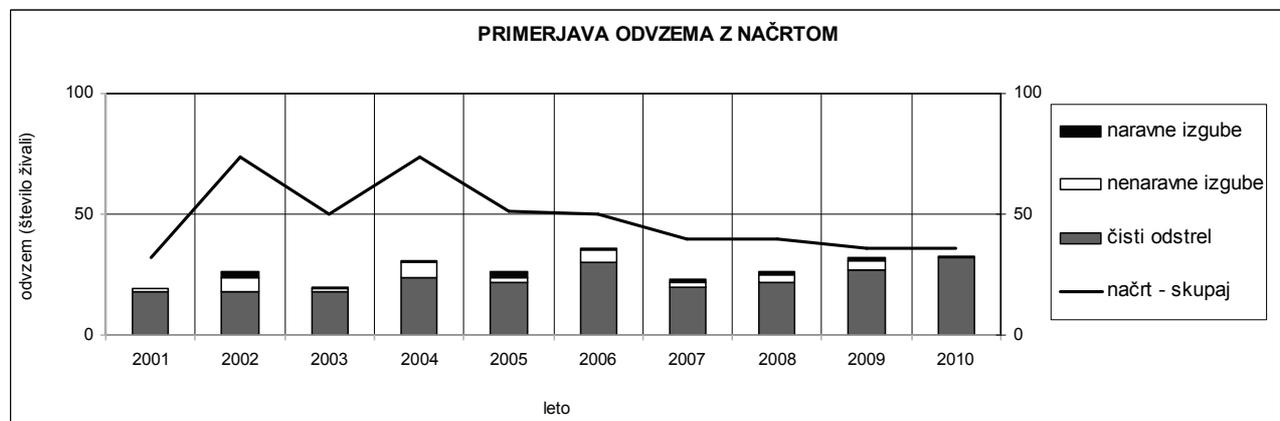
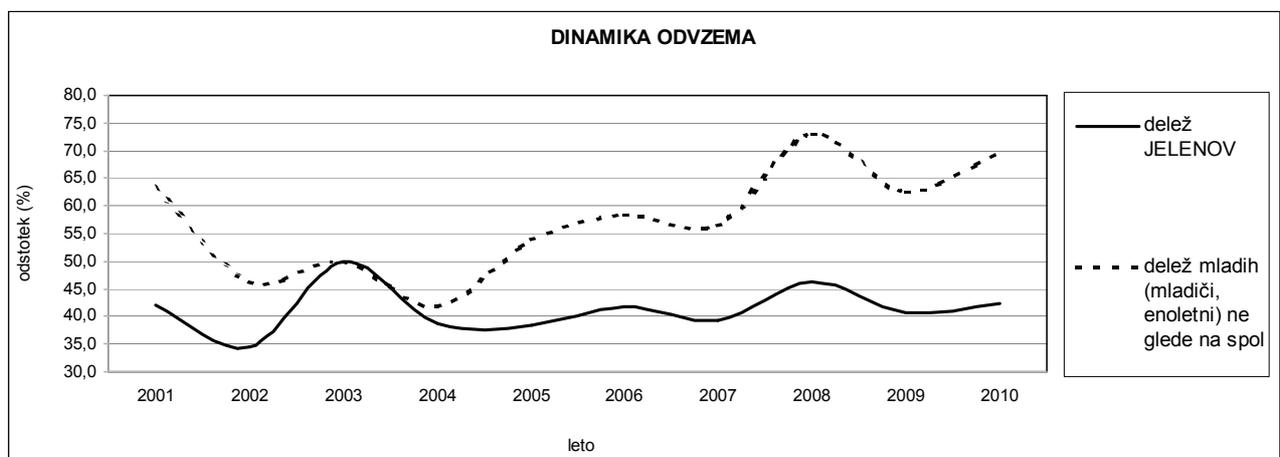
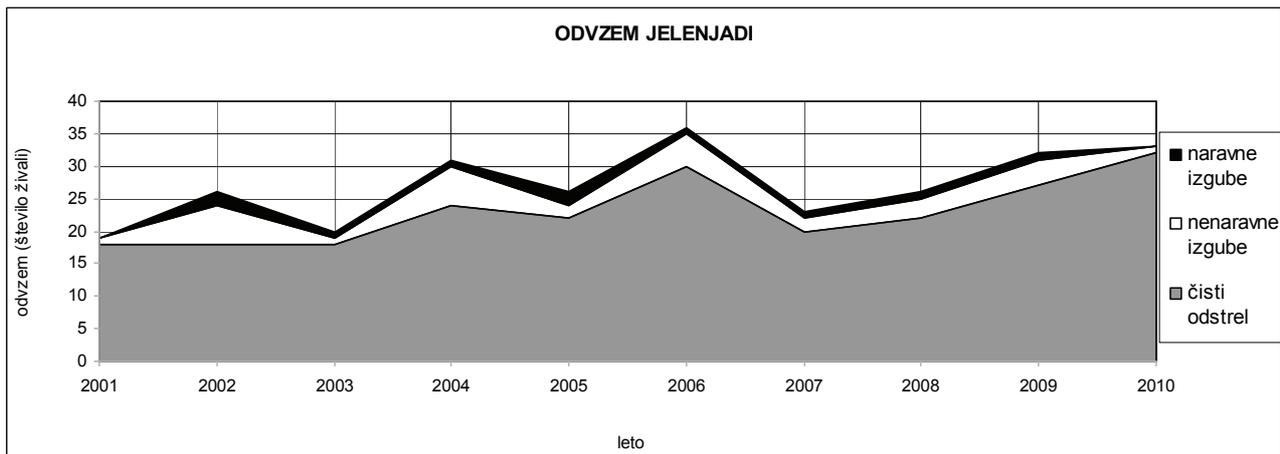
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	1	6	1	6	2	5	2	3	4	1	31	75,6
naravne izgube		2	1	1	2	1	1	1	1		10	24,4
skupaj izgube	1	8	2	7	4	6	3	4	5	1	41	100,0
% izgub	5,3	30,8	10,0	22,6	15,4	16,7	13,0	15,4	15,6	3,0	15,1	
čisti odstrel	18	18	18	24	22	30	20	22	27	32	231	

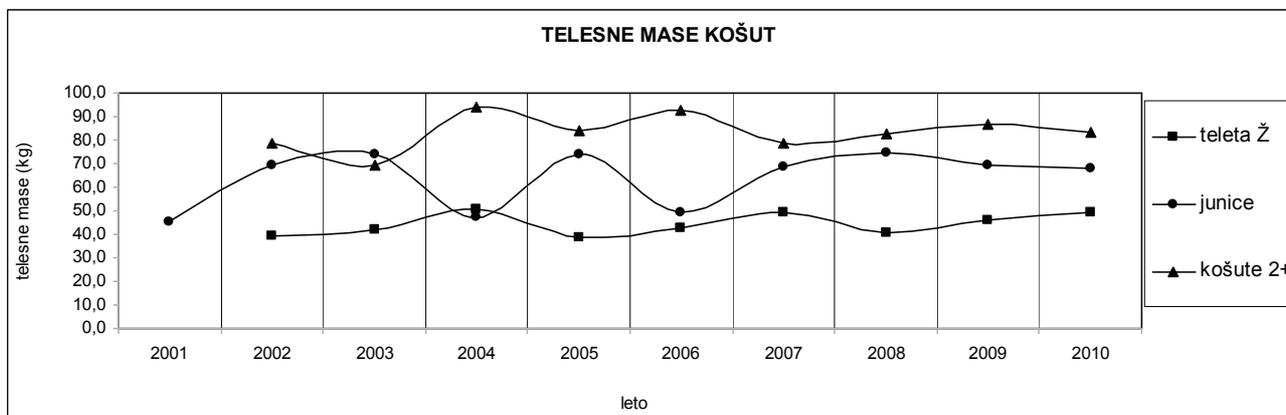
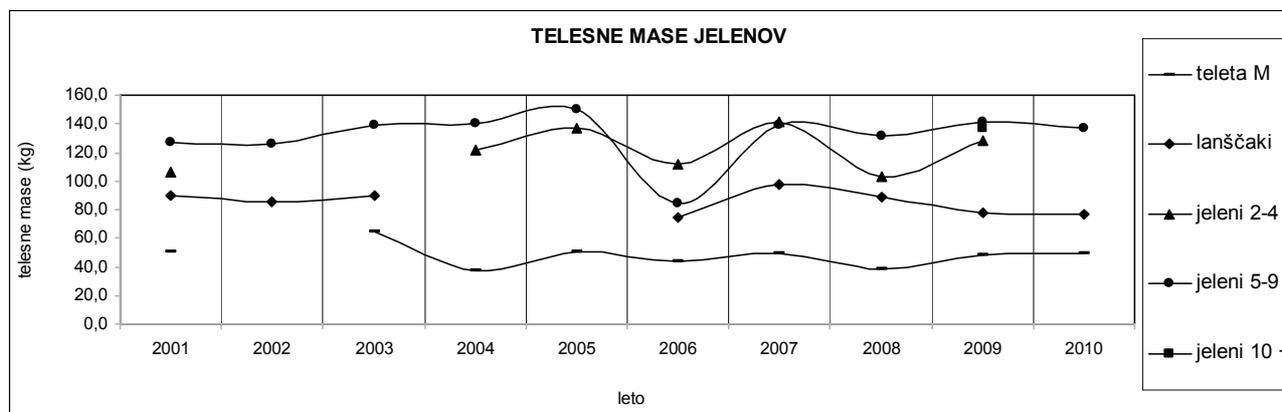
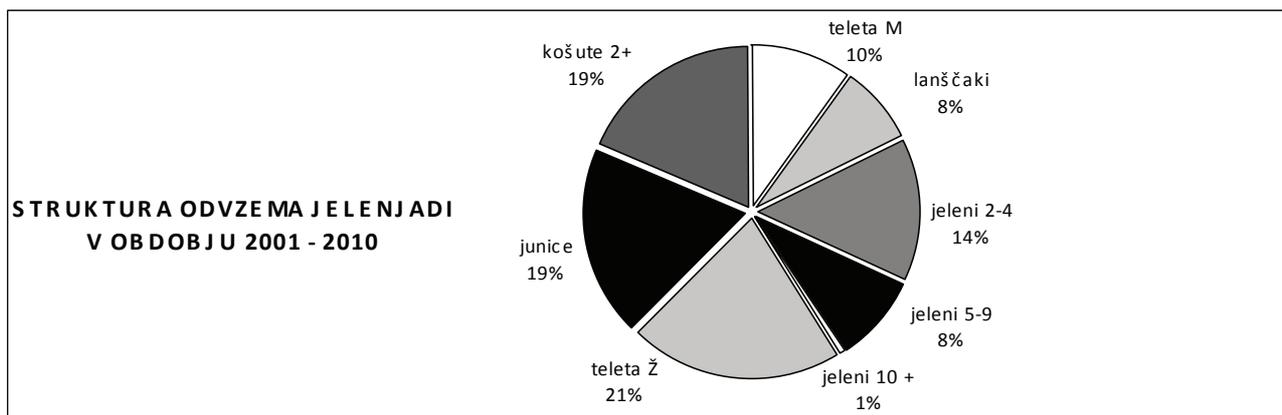
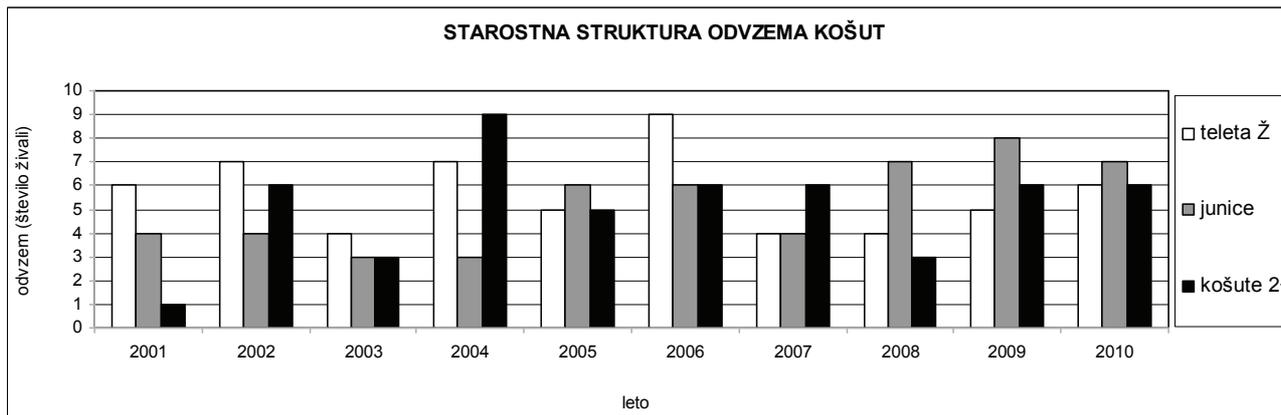
Vzroki izgub

vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan		2	1		2	1			1		7	17,1
2 bolezen				1			1	1			3	7,3
3 krivolov			1	1				2			4	9,8
4 cesta	1	6		5	1	5	2	1	4	1	26	63,4
5 železnica					1	1					2	4,9

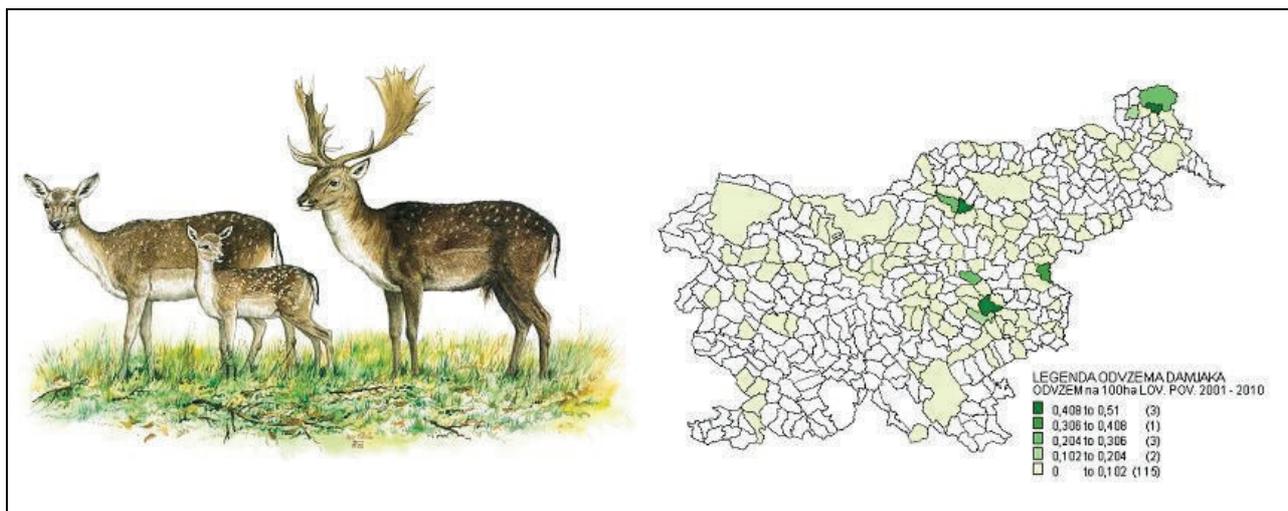
Telesne mase (biološka telesna masa) v kg

Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
teleta M	50,0		65,0	37,0	50,7	43,3	49,7	38,0	47,7	49,2
indeks	100,0	0,0	130,0	74,0	101,4	86,6	99,4	76,0	95,4	98,4
lanščaki	90,0	86,0	90,0			75,0	98,0	88,3	78,3	76,3
indeks	100,0	95,6	100,0	0,0	0,0	83,3	108,9	98,1	87,0	84,8
jeleni 2-4	106,0			121,3	136,8	111,4	141,0	103,0	128,5	
indeks	100,0	0,0	0,0	114,4	129,1	105,1	133,0	97,2	121,2	0,0
jeleni 5-9	127,0	126,1	139,5	140,3	150,0	84,0	139,0	132,0	141,5	137,3
indeks	100,0	99,3	109,8	110,5	118,1	66,1	109,4	103,9	111,4	108,1
jeleni 10 +									136,5	
indeks									100,0	
teleta Ž		39,3	41,7	50,6	38,4	42,6	49,3	41,0	46,0	49,3
indeks		100,0	106,1	128,8	97,7	108,4	125,4	104,3	117,0	125,4
junice		45,5	69,3	74,3	47,5	74,2	49,4	68,5	69,3	67,9
indeks		100,0	152,3	163,3	104,4	163,1	108,6	150,5	164,8	149,2
košute 2+			79,0	69,3	94,2	84,0	93,0	78,8	83,0	83,5
indeks			100,0	87,7	119,2	106,3	117,7	99,7	105,1	105,7

7.4 DAMJAK (*Dama dama* L.)

7.4.1 Prostorski okvir obravnave

Damjaki, kot dodana vrsta divjadi v Posavskem prostoru so bili v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja naseljeni na treh lokacijah in sicer v Dobravi pri Brežicah, Krakovskem gozdu in v Boštanju pri Sevnici. Dobravske populacije zaradi različnih vzrokov ni več, Krakovska in Boštanjnska kolonija damjakov pa živita v bližnji in širši okolici samega kraja naselitve. Upravljanje z damjakom se tako obravnava predvsem v lovsko upravljavskem bazenu Krakovski gozd (lovišča Kostanjevica na Krki, Veliki Podlog in Raka) in lovišču Boštanj, od koder občasno prehaja v sosednja lovišča, ki so del Posavskega, Zasavskega in Novomeškega LUO.

Občasno se v prostoru LUO pojavljajo tudi iz obor pobegli damjaki.

7.4.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 282 kosov damjaka v spolnem razmerju 46,8 % M in 53,2 % Ž. Delež mladih je znašal 62,4 %, delež trofejnih jelenov pa 19,1 %. Odvzem je skozi celotno obdobje postopoma naraščal in dosegel najvišjo vrednost v letu 2010 (51 kosov). Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu se je izboljšala v drugi polovici obdobja, ko je v posameznih letih realiziran odvzem presegal načrtovanega. Večina odvzema damjaka je bila izvršena v lovišču Boštanj (80,5 % oz. 227 kosov), v loviščih kolonije v Krakovskem gozdu je bilo odvzetih 31 kosov (11,0 %), preostali osebki so bili odvzeti v loviščih, ki mejijo na obe opisani koloniji, nekaj pa je bilo tudi iz obor pobeglih damjakov.

Izgube damjaka v preteklem obdobju so znašale 12,1 % odvzema (34 kosov). Zabeležene so bile v loviščih Boštanj (29 kosov), Studenec-Veliki Trn (4 kosi) in Brežice (1 kos). Večina izgub je bila zaradi prometa (70,6 %), zabeležene pa so še izgube zaradi krivolova, psov in neznanih razlogov.

Biološki kazalniki

Gibanja telesnih mas in mas trofej ne kažejo bistvenih in statistično značilnih sprememb v trendu.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Za lažje izvajanje usmeritve gospodarjenja z alohtonim damjakom se od leta 2009 načrtuje minimalni odvzem, od katerega je dovoljeno neomejeno odstopanje navzgor, z edino omejitvijo v zasledovanju načrtovane starostne in spolne strukture osnovnega načrta odvzema. Takšna oblika načrtovanja se je pokazala kot uspešna, kar je razvidno iz realizacije načrtov zadnjih dveh let. Večja odstopanja na začetku obdobja so posledica načrtovanja v loviščih, kjer se damjak pojavlja redkeje, načrtovalo pa se je vsaj 2 kosa,

da se je zadostilo spolnemu razmerju načrtovanega odvzema (1:1). Ocenjujemo, da smo v preteklem obdobju pravilno načrtovali odvzem, tako številčno kot po spolni in starostni strukturi.

7.4.3 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

Številčnost populacije damjakov se je v zadnjih letih predvsem v lovišču Boštanj nekoliko povišala, ocene številčnosti so med 100 in 130 živali. Tu se lokalno pojavljajo težave pri gospodarjenju z gozdovi, predvsem pri sanaciji površin, kjer so bile v preteklosti gradacije podlubnikov in je otežena tako naravna kot umetna obnova gozda. Kolonija na območju Krakovskega gozda postopoma izginja, po ocenah naj bi bilo le še okoli 15-20 živali, drugje v LUO pa se občasno pojavijo iz obor pobegli damjaki.

Spolna in starostna struktura

Ocenjujemo, da v populaciji skladno z naravno zgradbo prevladuje ženski spol. Podatkov ali ocen o starostni strukturi nimamo, na osnovi podatkov o odvzemu pa zaključujemo, da imamo v LUO damjaka v vseh starostnih kategorijah.

Zdravstveno stanje

Zdravstveno stanje damjakov je dobro, v preteklem obdobju ni bilo evidentiranih izgub zaradi bolezni.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Primerjava odvzema damjaka in srnjadi po loviščih v LUO kaže, da se vrsti v prostoru izključujeta, saj v delih lovišč, kjer je damjak številčno močnejše prisoten, upravljavci ugotavljajo podpovprečno številčnost srnjadi, kar je predvsem posledica etologije obeh vrst in manj prehranske konkurence. Damjak je s pretežno celodnevnim ritmom aktivnosti moteč v istem prostoru za srnjad, ki ima predvsem jutranje večerni ritem aktivnosti, prek dneva pa pretežno počiva na dnevnih ležiščih.

7.4.4 Cilj upravljanja s populacijo

Želeni trend številčnosti s ciljno gostoto in prostorska razporeditev

Cilj upravljanja s populacijo damjaka v Posavskem LUO je zmanjševanje številčnosti in dolgoročno odstranitev populacije iz območja.

Ciljna starostna, spolna in kakovostna struktura

Načrtujemo višji odvzem v ženskem kot v moškem spolu. Delež mladih v odvzemu mora dosegati vsaj 55 %. Z izbirnim odstrelom damjaka poskušamo praviloma varovati telesno in pri samcih tudi trofejno močnejše razvite osebkke, pri čemer upoštevamo tudi potrebe gospodarske rabe vrste z lovom. Pogoji izbirnega odstrela bodo kot priporočilo opredeljeni v letnih načrtih LUO oz. po posameznih ravneh načrtovanja upravljanja.

Ciljno razmerje z ostalimi populacijami vrst divjadi

Vplivi na srnjad so lokalno omejeni, zato razen načrtovane dolgoročne odstranitve damjaka, ne načrtujemo drugih posebnih ukrepov.

7.4.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji

Starostni in spolni razredi:

Jeleni	Košute
Teleta M	Teleta Ž
Lanščaki	Junice
Jeleni 2-4*	Košute 2+*
Jeleni 5-8*	
Jeleni 9+*	

* dopolnjeno življenjsko leto; prehod v višji starostni razred s 1.4.

Podroben odvzem po posameznih spolnih in starostnih kategorijah damjaka načrtujemo za kolonijo »Boštanj« in kolonijo »Krakovski gozd«. V primeru širjenja damjaka v druga lovišča v večjem številu, se z letnimi lovsko upravljavskimi načrti določi načrt odvzema tudi za ta lovišča.

Izhodiščna starostna in spolna struktura načrtovanega odvzema:

Starostni razred	M	Ž
Teleta M / Ž	15-20	15-22
Lanščaki / Junice	do 8	10
Jeleni 2-4*	10-13	min 20-25
Jeleni 5-8*	5-7	
Jeleni 9+*	do 4	
M : Ž	43-48	52-57

V loviščih z odvzemom nad 10 živali je dovoljeno odstopanje realizacije od načrta odvzema navzdol v višini – 15 % načrtovanega odvzema damjakov, ter tudi znotraj posamezne kategorije. V kolikor 15 % znotraj posamezne spolne in starostne kategorije predstavlja manj kot 1 kos, se kot dopustno odstopanje šteje +- 1 kos. Odvzema navzgor se ne omejuje. Po doseganju načrtovanega števila damjakov za odvzem, je navzgor odvzem količinsko sproščen, ob doseganju min 55 % mladinskega razreda (teleta in enoletni osebki obeh spolov) ter spolnega razmerja M : Ž = 45 : 55 %, kamor telet ne prištevamo, pač pa zgolj osebke 1+ in starejše. Realizacija odvzema telet se lahko kompenzira z odstrelom junic ali lanščakov ter obratno. Odstrel košut naj znaša praviloma vsaj med 70 do 100 % višine odstrela nad dvo letnih jelenov.

V loviščih z odvzemom do 10 živali, se načrtuje in spremlja realizacija odvzema za posamezna lovišča ali za skupino lovišč. Pri načrtu odvzema do vključno 10 kosov damjaka, se lahko kot dopustno odstopanje od načrta šteje realizacija do – 3 kose. Odvzema navzgor se ne omejuje. Pri realizaciji načrta v povprečju zadnjih treh let mora biti odvzem košut 2+ enak odvzemu jelenov 2+, odvzem ostalih kategorij je povsem sproščen.

Posamezni osebki, ki se priložnostno pojavijo v območjih izven prostorskih okvirov načrtovanja (vsa ostala lovišča v LUO, razen Boštanj, Kostanjevica na Krki, Veliki Podlog in Raka) niso predmet upravljanja z vrsto in jih je kot take v teh loviščih treba odstreliti skladno z lovno dobo ali drugimi določili predmetne zakonodaje.

V loviščih v LUO, ki mejijo na obe opisani koloniji damjakov, je dovoljen odstrel vsakega kosa jelena kategorije 2+ zgolj ob predhodnem odstrelu košute 2+, odstrel osebkov ostalih kategorij pa je količinsko povsem sproščen. V vseh ostalih loviščih v LUO, kjer se damjak pojavlja le izjemoma, je dovoljen neomejen odstrel vseh damjakov, ne glede na letni načrt lovišča in strukturo. Pri odstrelu osebkov, za katere se predvideva da izvirajo iz obor, se upoštevajo določila 8. odstavka 50. čl. ZDlov-1.

Časovna dinamika odvzema:

Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel telet, junic in košut, predvidoma najmanj 70 % do 30. novembra. Za lažjo realizacijo načrta odvzema naj se upoštevajo odločbe državnih organov o lovu določenih kategorij damjaka izven lovne dobe, predpisane z zakonodajo.

Ostalo:

Naseljevanje in doseljevanje damjaka v prosto naravo v LUO ni zaželeno in strokovno ni dopustno.

Določitev morebitnih osrednjih in robnih površin življenjskega prostora za doseganje ciljne številčnosti ter smeri širjenja v določene predele lovsko upravljavskega območja

Osrednji območji življenjskega prostora damjaka v Posavskem LUO sta lovišče Boštanj in Krakovski gozd. Prostorskega širjenja damjaka izven teh dveh območij ne načrtujemo.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Osnova za pridobivanje ocen o dogajanjih v obeh kolonijah damjakov v LUO ter sosednjih loviščih so informacije, ki jih zbirajo upravljavci lovišč. S tesnejšim sodelovanjem in vpeljavo sistematičnosti v pridobivanje ocen je potrebno kvaliteto ocen o dogajanjih v populaciji še dvigniti na bolj zadovoljiv nivo. Pomembno je tudi dosledno voditi predpisane evidence, posebej pri izgubah s pravilno določitvijo vzroka izgube ter spola in starostne kategorije izločenega osebka.

Preglednica 13: Pregled podatkov o damjaku za obdobje 2001 - 2010

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
teleta M	1	3	2	2	2	3	10	5	5	12	45	34,1	16,0
lanščaki	1	2			2	5	4	6	7	6	33	25,0	11,7
jeleni 2-4	1	5	2	1	2	4	5	2	5	2	29	22,0	10,3
jeleni 5-8	1			1	2	2	3	4	3	4	20	15,2	7,1
jeleni 9 +								1	2	2	5	3,8	1,8
skupaj JELENI	4	10	4	4	8	14	22	18	22	26	132	100,0	46,8
teleta Ž		6	3	4	6	6	3	7	8	8	51	34,0	18,1
junice	4	2	3	5	2	5	6	3	8	9	47	31,3	16,7
košute 2+		2	4	5	6	5	7	6	9	8	52	34,7	18,4
skupaj KOŠUTE	4	10	10	14	14	16	16	16	25	25	150	100,0	53,2
SKUPAJ odstrel in izgube	8	20	14	18	22	30	38	34	47	51	282		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
načrt - skupaj	17	27	33	35	33	33	33	45	30	40	326
odstrel in izgube / načrt	47,1	74,1	42,4	51,4	66,7	90,9	115,2	75,6	156,7	127,5	86,5
delež JELENOV	50,0	50,0	28,6	22,2	36,4	46,7	57,9	52,9	46,8	51,0	46,8
delež trofejnih jelenov 2+ in več	25,0	25,0	14,3	11,1	18,2	20,0	21,1	20,6	21,3	15,7	19,1
delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	75,0	65,0	57,1	61,1	54,5	63,3	60,5	61,8	59,6	68,6	62,4

Izgube

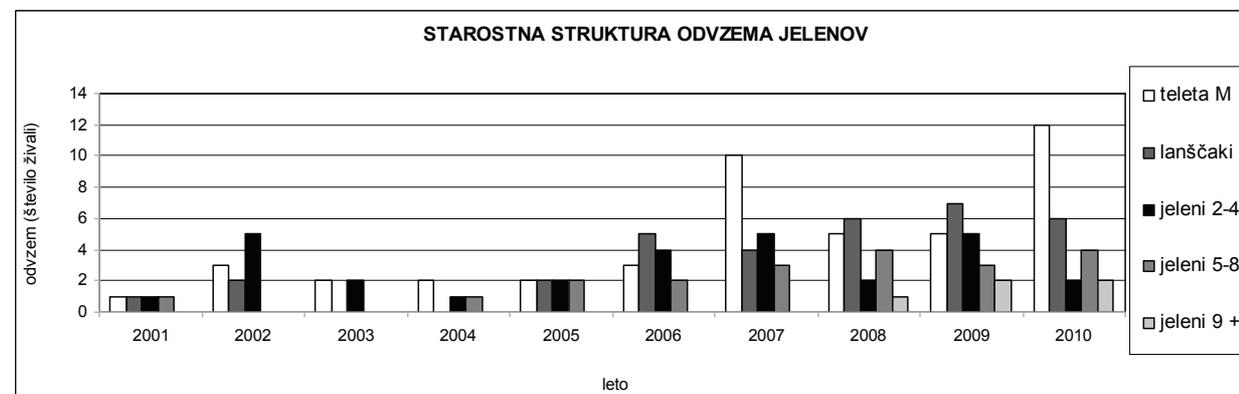
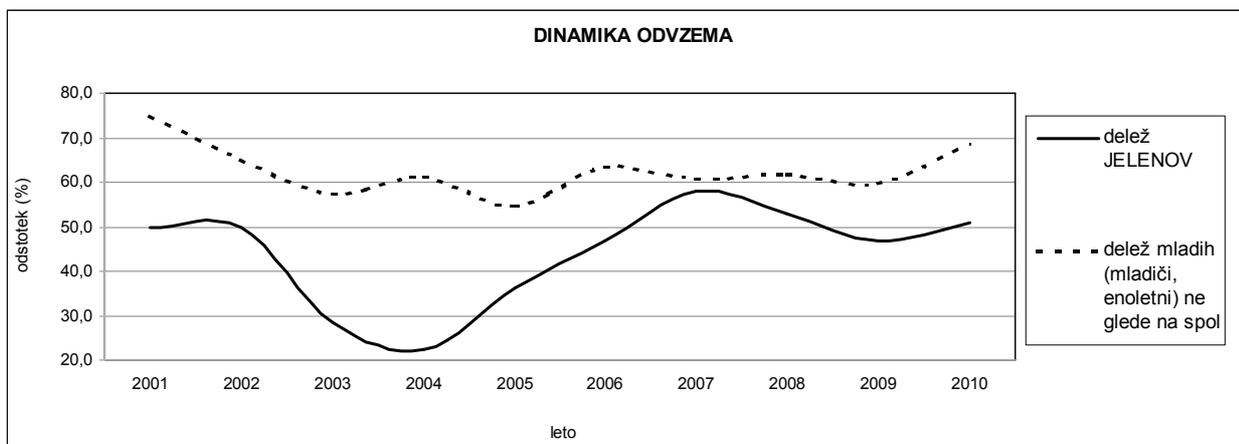
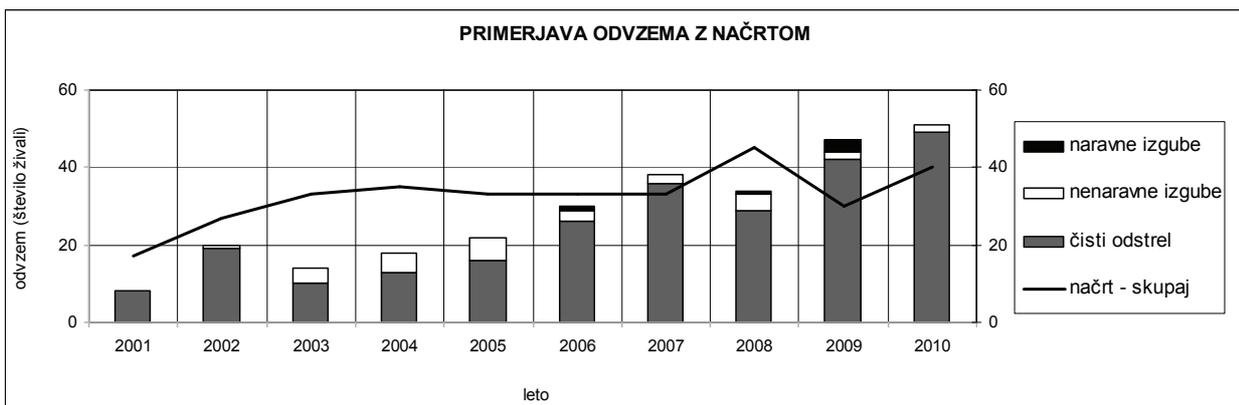
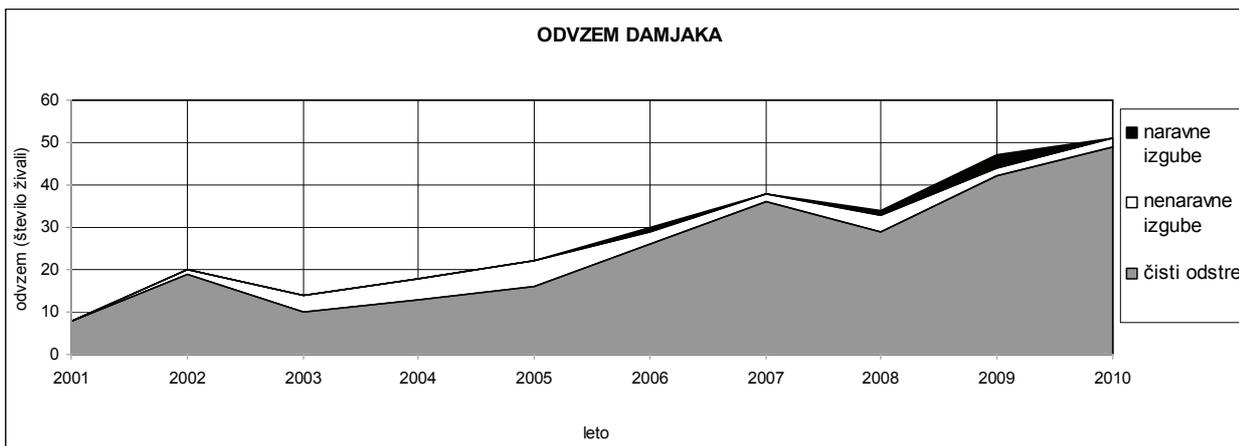
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube		1	4	5	6	3	2	4	2	2	29	85,3
naravne izgube						1		1	3		5	14,7
skupaj izgube	0	1	4	5	6	4	2	5	5	2	34	100,0
% izgub	0,0	5,0	28,6	27,8	27,3	13,3	5,3	14,7	10,6	3,9	12,1	
čisti odstrel	8	19	10	13	16	26	36	29	42	49	248	

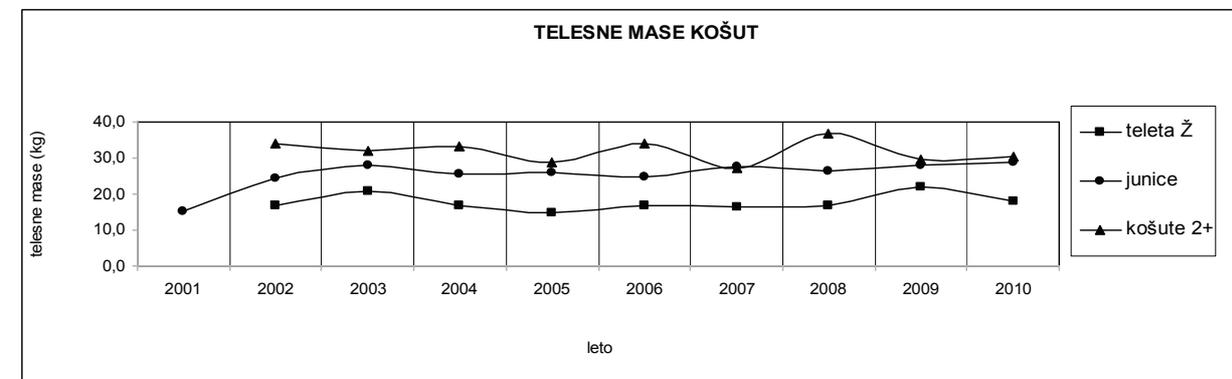
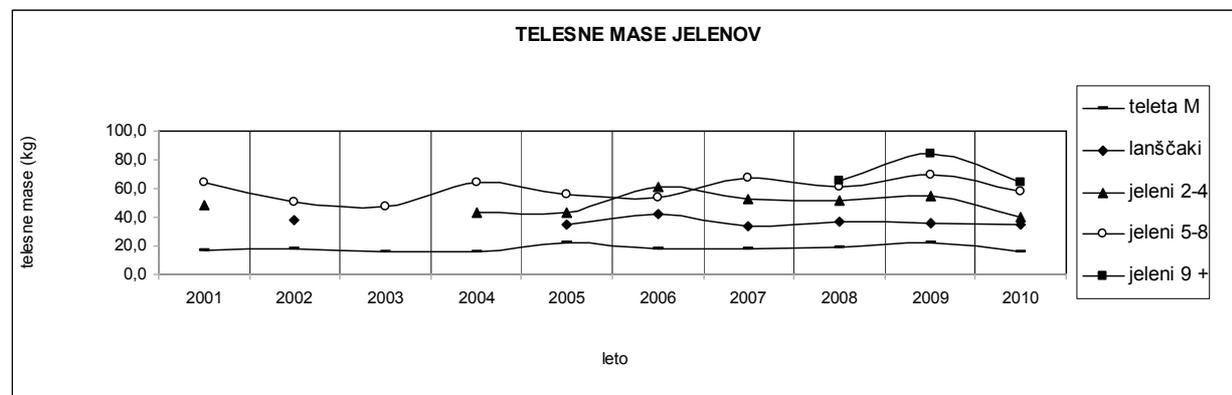
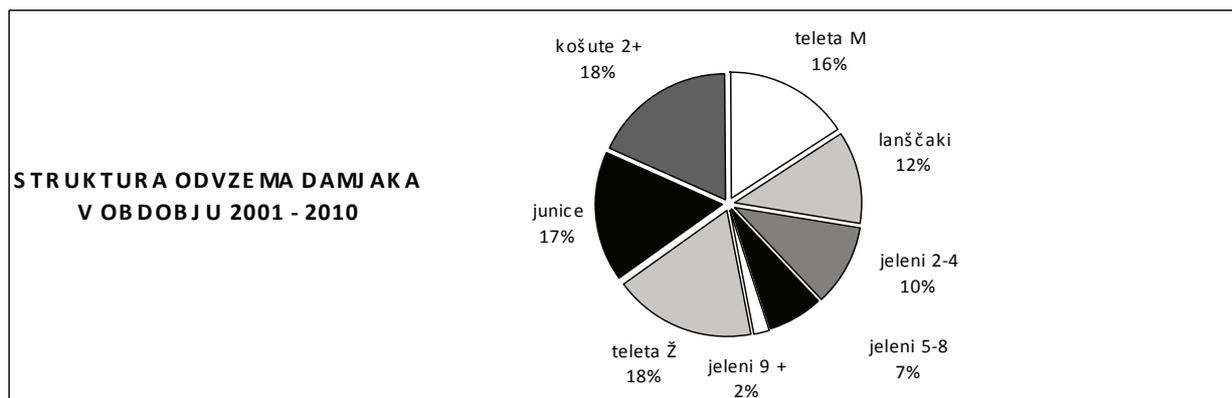
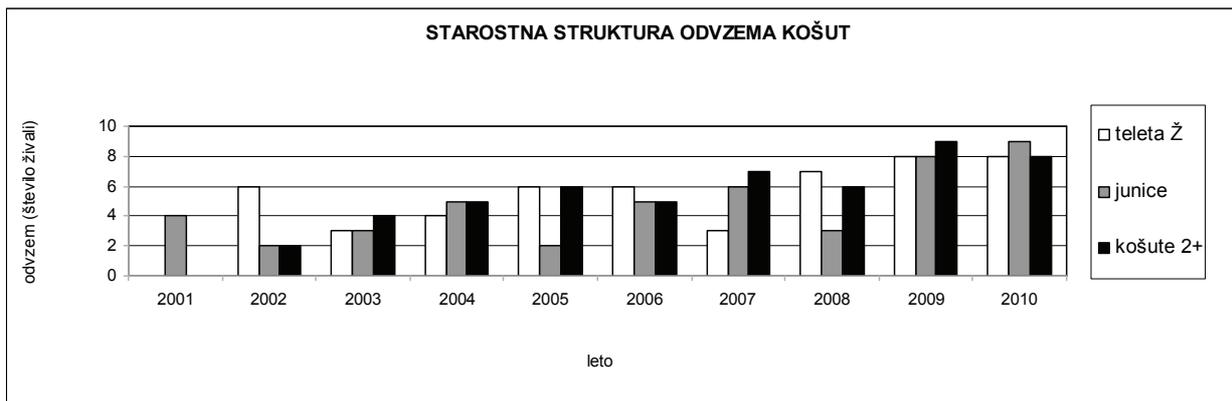
Vzroki izgub

vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan						1		1	4		6	17,6
3 krivolov								3			3	8,8
4 cesta		1	4	5	4	3	2	1	1	1	22	64,7
5 železnica				1	1						2	5,9
7 psi					1					1	2	5,9

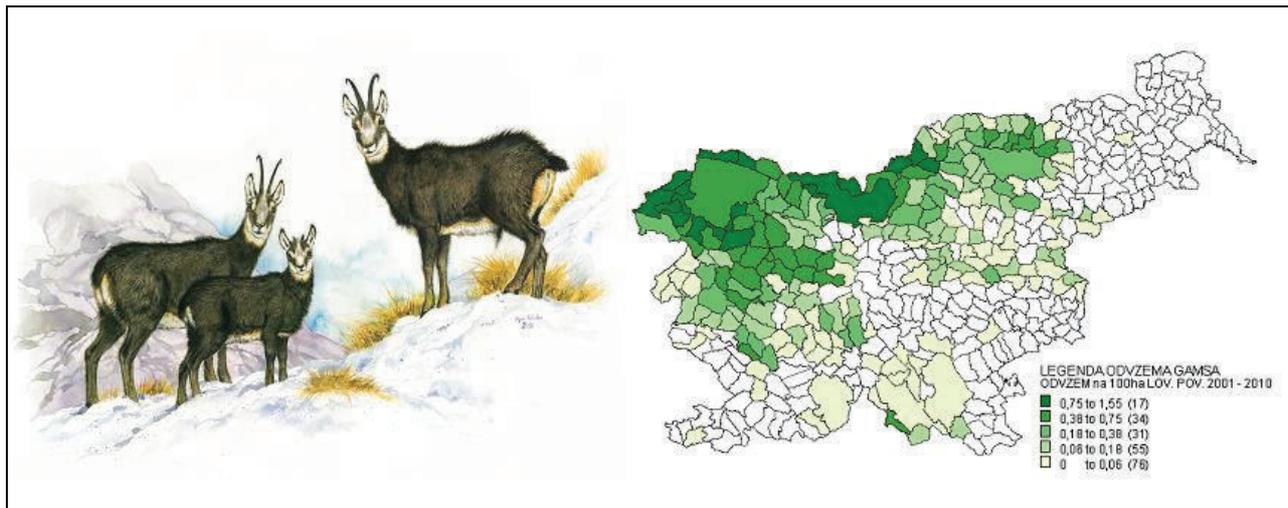
Telesne mase (biološka telesna masa) v kg

Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
teleta M	17,0	18,3	16,0	16,0	22,0	18,0	17,4	18,8	21,6	16,1
indeks	100,0	107,6	94,1	94,1	129,4	105,9	102,4	110,6	127,1	94,7
lanščaki		38,0			35,0	42,0	33,8	36,8	36,1	34,8
indeks		100,0			92,1	110,5	88,9	96,8	95,0	91,6
jeleni 2-4		48,0			43,0	43,0	61,3	52,5	54,3	40,0
indeks		100,0			89,6	89,6	127,7	109,4	113,1	83,3
jeleni 5-8		64,0	51,0	47,0	64,0	56,0	54,0	67,3	61,0	69,3
indeks		100,0	79,7	73,4	100,0	87,5	84,4	105,2	95,3	108,3
jeleni 9 +									65,0	84,0
indeks									100,0	129,2
teleta Ž		16,7	21,0	17,0	14,7	16,7	16,3	16,7	22,1	18,0
indeks		100,0	125,7	101,8	88,0	100,0	97,6	100,0	132,3	107,8
junice		15,3	24,5	28,0	25,7	26,0	25,0	27,7	26,5	27,9
indeks		100,0	160,1	183,0	168,0	169,9	163,4	181,0	173,2	182,4
košute 2+			34,0	32,0	33,3	29,0	34,0	27,4	37,0	29,6
indeks			100,0	94,1	97,9	85,3	100,0	80,6	108,8	87,1

7.5 GAMS (*Rupicapra rupicapra* L.)

7.5.1 Prostorski okviri obravnave

Gams je stalno prisoten v LUO v lovišču Loka pri Zidanem Mostu (po pisnih virih že več kot stoletje). Pred nekaj desetletji se je pojavil gams tudi v okolici Kunšperka v lovišču Bistrica ob Sotli (Savinjsko-Kozjansko LUO), ki meji na lovišče Bizeljsko (Posavsko LUO). V preteklem obdobju je bil gams opažen v hribovitih predelih lovišč prostorske enote Bohor-Orlica, na obrobju Dobrave (lovišče Globoko) in v lovišču Boštanj (v letih 2003, 2009 in 2010). V preteklosti je bil gams prisoten tudi na območju ekološke enote Gorjanci.

7.5.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

V preteklem obdobju je bilo v Posavskem LUO odvzetih 100 gamsov, od tega 97 v lovišču Loka pri Zidanem Mostu, po eden pa v loviščih Bizeljsko, Zabukovje in Senovo. Realizacija načrtovanega odvzema je bila 57,5 %. Načrtovan odvzem po višini ni bil realiziran v nobenem letu, kar je posledica načrtovanja odvzema v loviščih, kjer je gams le redka in prehodna divjad. V zadnjih treh letih se kaže višja stopnja realizacije načrtovanega odvzema. Spolno razmerje odvzema je bilo 51 : 49 % v korist ženskega spola. Najvišje poseganje je bilo v I. starostnem razredu (64 %).

Zabeleženi so bili 3 kosi izgub gamsa, vsi v lovišču Loka pri Zidanem Mostu. Dva kosa sta bila zaradi bolezni in eden iz neznanega razloga.

Biološki kazalniki

Za korektno analizo trendov gibanja telesnih mas je na voljo premalo podatkov.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Ocenjujemo, da smo v preteklem obdobju pravilno načrtovali poseganje v populacijo gamsa v LUO. Zaradi majhnega števila gamsov in nepredvidljivosti pojava v loviščih ekološke enote Bohor-Orlica je bil načrtovan odvzem višji od realiziranega odvzema.

7.5.3 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

Največja številčnost gamsov v LUO je v lovišču Loka pri Zidanem Mostu, kjer je po ocenah okoli 80 gamsov. Od tu gamsi prehajajo v sosednja lovišča (Zabukovje, Senovo) in tudi v Savinjsko-Kozjansko (lovišče Jurklošter) in Zasavsko LUO (lovišče Radeče). Zadnji dve leti se dva do trije gamsi redno zadržujejo v lovišču Boštanj, občasno je gams prisoten še v lovišču Bizeljsko, kamor pride iz Savinjsko-Kozjanskega LUO (lovišče Bistrica ob Sotli).

Spolna in starostna struktura

Natančnih podatkov ali ocen o starostni strukturi nimamo, vendar na osnovi podatkov o odvzemu zaključujemo, da imamo v LUO gamsa v vseh starostnih kategorijah.

Zdravstveno stanje

Zdravstveno stanje gamsa je dobro, tradicionalne boleznih gamsa (garjavost, slepota) niso prisotne, pri nekaterih osebkih starejšega razreda je bil zaznan podkožni zolj.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Ni neuskklajenosti z ostalimi vrstami ali okoljem.

7.5.4 Cilj upravljanja s populacijo

Želeni trend številčnosti s ciljno gostoto in prostorska razporeditev

Cilj upravljanja s populacijo gamsa je stabilna, zdrava in s prehrabnimi zmoglostmi okolja in drugimi živalskimi vrstami usklajena populacija. V skladu z načeli populacijske dinamike z načrtovanim odvzemom zasledujemo naravno gibanje številčnosti gamsa v LUO. Ocenjujemo, da trenutno zmerno številčno naraščanje in prostorsko širjenje populacije gamsa za okolje ni problematično. Gams naj zasede zanj vse primerne habitate.

Ciljna starostna, spolna in kakovostna strukture

V populaciji gamsa mora biti enakomerna zastopanost obeh spolov in primeren delež srednje starih in starih osebkov.

Ciljno razmerje z ostalimi populacijami vrst divjadi

Ohranitev trenutnega stanja, ki ni moteče za nobeno od prisotnih vrst.

7.5.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji

Spolni in starostni razredi:

Starostni razred	Kozli	Koze
I	0+, 1+, 2+	0+, 1+, 2+
II	3+ - 7+	3+ - 10+
III	8+ in starejši	11+ in starejše

Razred mladih gamsov – I. starostni razred, predstavljajo 0+, 1+ in 2+ gamsi obeh spolov. Praviloma ti gamsi še ne sodelujejo v reprodukciji. Naravna smrtnost je največja v prav v tem starostnem razredu. Znotraj razreda mladih še posebej ločimo mladiče - 0+ in enoletne - 1+ gamse ter gamse starosti 2+.

Razred srednje starih gamsov – II. starostni razred, predstavljajo kozli 3+ do vključno 7+, ter koze 3+ do vključno 10+. Ta starostni razred tvorijo nosilci populacije, katere je treba v kar največji možni meri varovati.

Razred starih gamsov – III. starostni razred, predstavljajo kozli 8+ in starejši, ter koze 11+ in starejše. Ta starostni razred predstavljajo osebki največjih starosti. Zadostno preraščanje gamsov v III. starostni razred je tudi eden izmed splošnih ciljev upravljanja z gamsi.

Uporaba takšnih starostnih razredov je pričela veljati leta 2002.

Odvzem načrtujemo v spolnem razmerju 1:1 in v vseh starostnih razredih – s poudarkom na varovanju srednjega starostnega razreda. Podrobno strukturiran odvzem gamsa bomo predvidoma načrtovali le za lovišče Loka pri Zidanem Mostu, v ostalih loviščih pa le v primeru pojava gamsa v večjem številu.

Pomembnejše od izbirnega odstrela je količinsko in strukturno doseganje načrtovanega odvzema. Ob izvršenem odstrelu in ugotovljenih izgubah se ugotovi in evidentira tudi spol mladičev. Namen skupnega

načrtovanja odvzema mladičev izhaja iz težnje, da je potrebno opraviti količinsko zadosten odvzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.

Dopustno odstopanje od skupnega števila načrtovanega odvzema po loviščih in za LUO je v višini +- 15 %. Odvzem v II. razredu pri vsakem spolu posebej se lahko prekorači le do 10 %. V kolikor 10% znotraj posamezne spolne kategorije II. starostnega razreda predstavlja manj kot 1 kos, se kot dopustno odstopanje šteje +- 1 kos. Neizvršeni odvzem v II. starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v I. in III. starostnem razredu. Odvzem v III. starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v I. starostnem razredu. Dopustno odstopanje v spolni strukturi za vse starostne kategorije razen mladičev je praviloma do 3 % od realizirane strukture v odstotkih (npr.: 47 : 53 %). Morebitna odstopanja pri spolni strukturi prek meja dopustnih odstopanj se upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju. Morebitna odstopanja pri starostni strukturi v II. starostnem razredu pri obeh spolih se ne glede na meje dopustnih odstopanj upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema od vključno 4 do vključno 10 kosov gamsa, se kot dopustno odstopanje od načrta praviloma šteje realizacija + 1 kos do - 2 kosa. V teh loviščih se II. starostni razred pri obeh spolih skupaj lahko praviloma preseže za največ 1 kos, razlika v spolnem razmerju pa lahko pri realizaciji odstopa tudi za največ 1 kos.

Za lovišča, ki imajo skupen načrt odvzema, oziroma kjer načrt za posamezno lovišče ne presega 3 kose, načrta odvzema ni obvezno dosegati, lahko pa se ga presega za 1 kos. Morebitna odstopanja pri starostni strukturi v II. starostnem razredu pri obeh spolih se, ne glede na meje dopustnih odstopanj, upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju.

Morebitna odstopanja realiziranega odvzema od načrtovanega prek dovoljenih meja, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub gamsa po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Določitev morebitnih osrednjih in robnih površin življenjskega prostora za doseganje ciljne številčnosti ter smeri širjenja v določene predele lovsko upravljavskega območja

Osrednje območje populacije gamsa v LUO je v lovišču Loka pri Zidanem Mostu, od koder se populacija po pogorju Bohorja širi proti vzhodnemu delu LUO in tudi južno v lovišče Boštanj.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Osnova za pridobivanje ocen o dogajanjih v populaciji so informacije, ki jih zbirajo upravljavci lovišč. S tesnejšim sodelovanjem in vpeljavo sistematičnosti v pridobivanje ocen je potrebno kakovost ocen o dogajanjih v populaciji dvigniti na zadovoljiv nivo. Vsa lovišča naj bodo še posebej pozorna na evidentiranje izgub pri gamsih, kjer je potrebno posebno pozornost nameniti zdravstvenemu stanju živali. Vse na bolezen sumljive živali je potrebno posredovati na ustrezen veterinarski pregled.

Preglednica 14: Pregled podatkov o gamsu za obdobje 2001 - 2010

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
mladiči M	2	1	1		1	1	1	2	2	1	12	24,5	12,0
kozli 1+					1		1	1	1	1	5	10,2	5,0
kozli 2+			4			1	1	2	1		9	18,4	9,0
I. starostni razred	2	1	5	0	2	2	3	5	4	2	26	53,1	26,0
kozli 3-7		3		1		1		2	1	2	10	20,4	10,0
kozli 8+	2		2	1	1	2	1	2	1	1	13	26,5	13,0
skupaj KOZLI	4	4	7	2	3	5	4	9	6	5	49	100,0	49,0
mladiči Ž	4	2	2	2	1	2	1	2	2	3	21	41,2	21,0
koze 1+	1			2		1	1		2	1	8	15,7	8,0
koze 2+	2	1	2	1		1	1			1	9	17,6	9,0
I. starostni razred	7	3	4	5	1	4	3	2	4	5	38	74,5	38,0
koze 3-10	1	1		2	1				1	2	8	15,7	8,0
koze 11+	1					1	2	1			5	9,8	5,0
skupaj KOZE	9	4	4	7	2	5	5	3	5	7	51	100,0	51,0
SKUPAJ odstrel in izgube	13	8	11	9	5	10	9	12	11	12	100		100,0

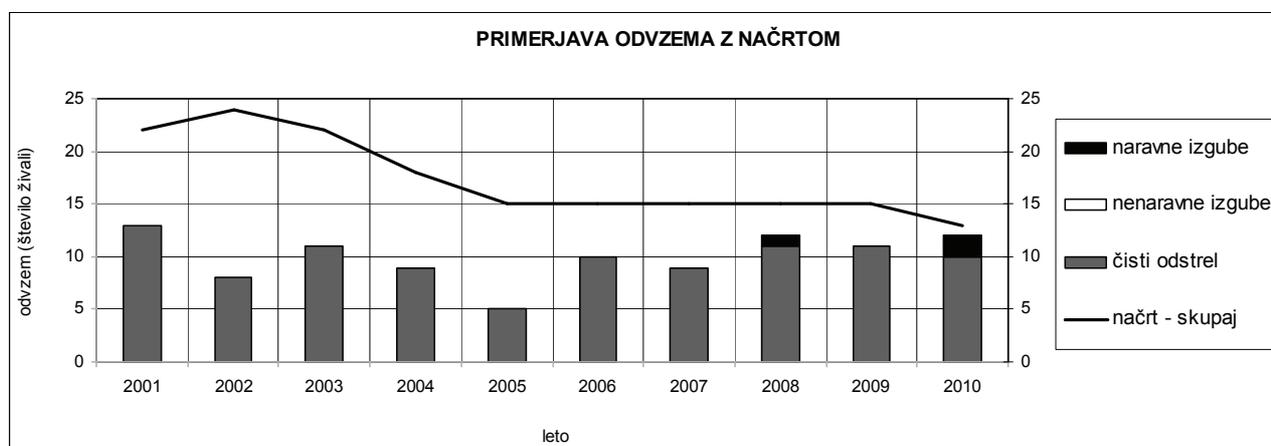
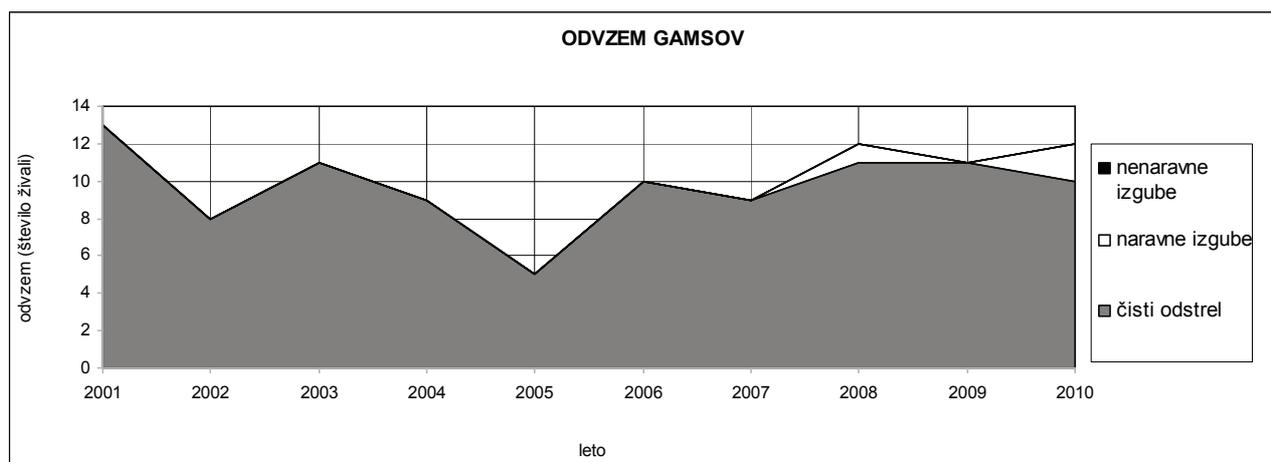
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom											
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
načrt - skupaj	22	24	22	18	15	15	15	15	15	13	174
odstrel in izgube / načrt	59,1	33,3	50,0	50,0	33,3	66,7	60,0	80,0	73,3	92,3	57,5
delež KOZLOV	30,8	50,0	63,6	22,2	60,0	50,0	44,4	75,0	54,5	41,7	49,0
delež kozlov 2+ in več	15,4	37,5	54,5	22,2	20,0	40,0	22,2	50,0	27,3	25,0	32,0
delež koz 2+ in več	30,8	25,0	18,2	33,3	20,0	20,0	33,3	8,3	9,1	25,0	22,0
delež mladih (mladiči, 1+) ne glede na spol	53,8	37,5	27,3	44,4	60,0	40,0	44,4	41,7	63,6	50,0	46,0

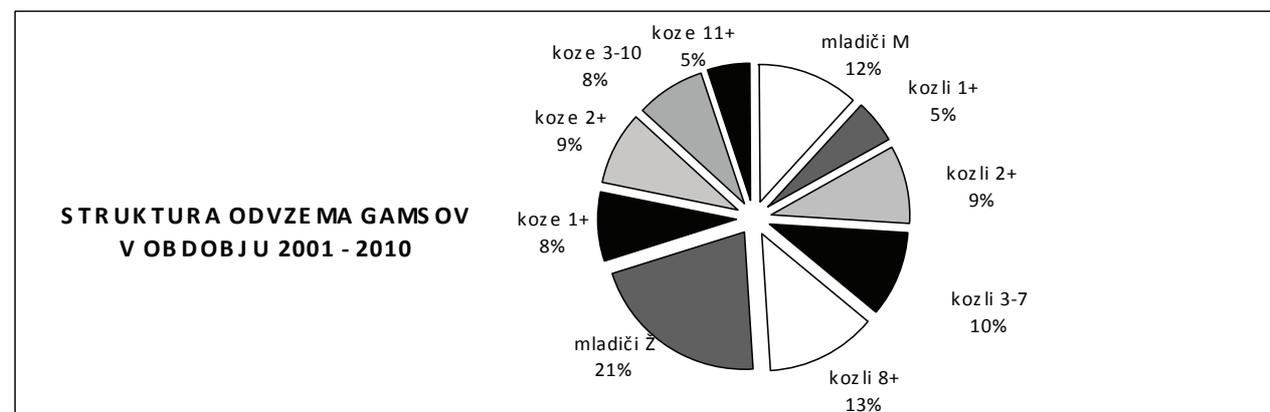
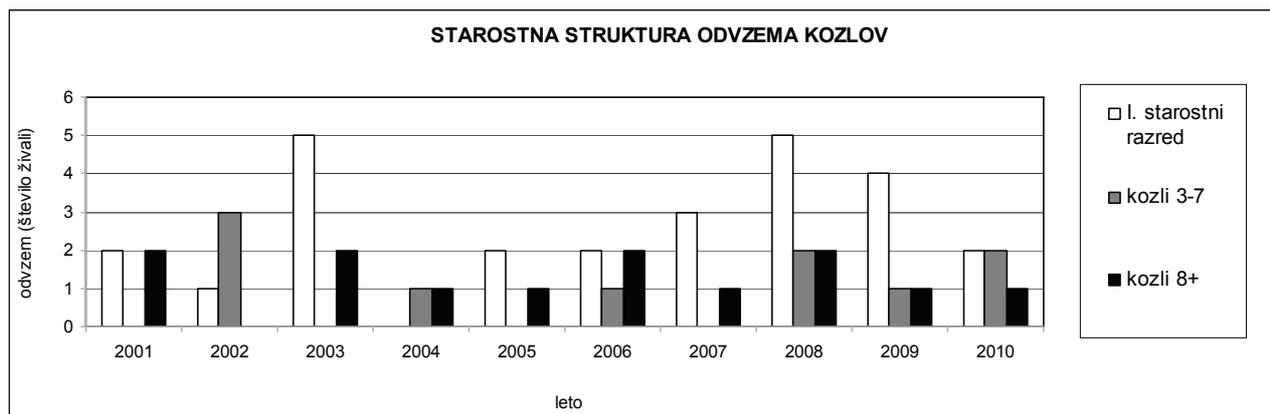
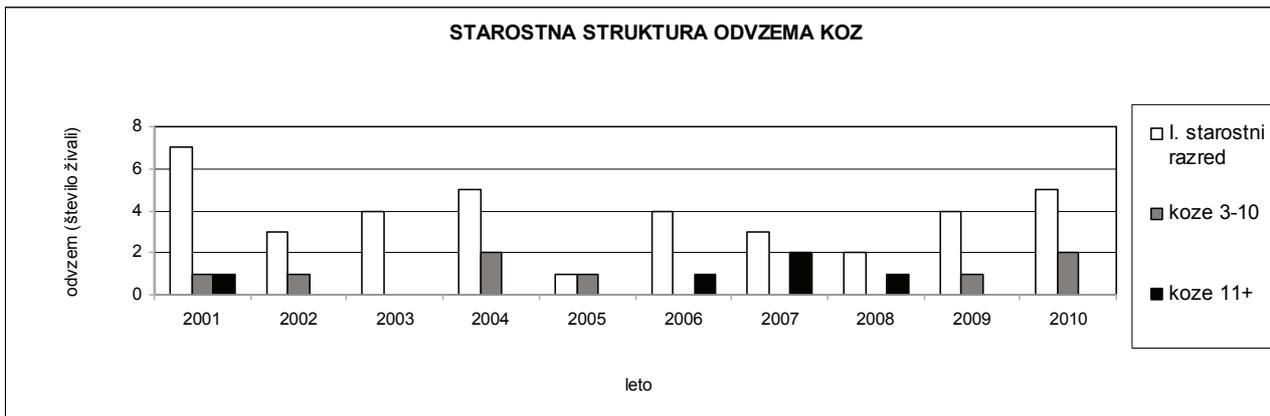
Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nendaravne izgube											0	0,0
naravne izgube								1		2	3	100,0
skupaj izgube	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	3	100,0
% izgub	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,0	16,7	3,0	
čisti odstrel	13	8	11	9	5	10	9	11	11	10	97	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan										1	1	33,3
2 bolezen								1		1	2	66,7

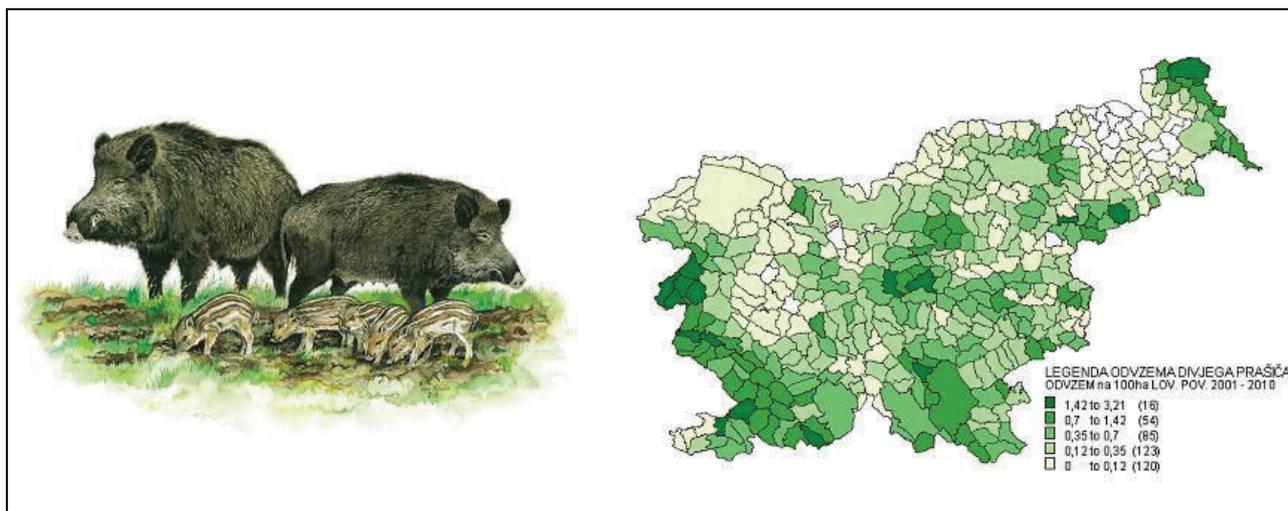
Telesne mase (biološka telesna masa) v kg

Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
mladiči M	9	8	7,5		9	8	5	7	9,5	10
indeks	100,0	88,9	83,3	0,0	100,0	88,9	55,6	77,8	105,6	111,1
kozli 1+					14,0		11,5	12	11,5	
indeks	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	82,1	85,7	82,1	0,0
kozli 2+						12	16	12	16	
indeks	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	133,3	100,0	133,3	0,0
kozli 3+ do 7+		18,2	18,1	23		15		16	18	22,5
indeks	0,0	100,0	99,5	126,4	0,0	82,4	0,0	87,9	98,9	123,6
kozli 8+ in več	26			23	22	19	20	26,5	31	
indeks	100,0	0,0	0,0	88,5	84,6	73,1	76,9	101,9	119,2	0,0
mladiči Ž	9,5	4,8	5,5	7,8	8,5	8,75	10	9	10	7,5
indeks	100,0	50,5	57,9	82,1	89,5	92,1	105,3	94,7	105,3	78,9
koze 1+	15			12,5		13	9		12,5	12
indeks	100,0	0,0	0,0	83,3	0,0	86,7	60,0	0,0	83,3	80,0
koze 2+	17	12	12,5	18		12	15			13
indeks	100,0	70,6	73,5	105,9	0,0	70,6	88,2	0,0	0,0	76,5
koze 3+ do 10+	22			16,3	17				13	15
indeks	100,0	0,0	0,0	74,1	77,3	0,0	0,0	0,0	59,1	68,2
koze 11+ in več	15,0					17	16	15	15	
indeks	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	113,3	106,7	100,0	100,0	0,0

7.6 DIVJI PRAŠIČ (*Sus scrofa* L.)

7.6.1 Prostorski okvir obravnave

Divji prašiči so prisotni povsod po gričevnatem in hribovitem svetu LUO, pa tudi v strnjenih nižinskih gozdnih kompleksih. Upravljanje z divjimi prašiči se načrtuje in izvaja v celotnem LUO. Glede na to, da je številčnost divjih prašičev različna po posameznih ekoloških enotah oz. skupinah lovišč, prav tako pa tudi življenjski pogoji za divjega prašiča (upoštevajoč možne konflikte s kmetijstvom), so v poglavjih predstavljeni podatki in ocene za te skupine lovišč. Za lovišča, za katere ocenjujemo, da upravljajo z istimi skupinami divjih prašičev, se v posameznem letu v sodelovanju z OZUL pripravi načrt odvzema, spremlja realizacija ter opravi morebitna prerazporeditev odvzema.

- Skupina 1, ki večinoma obsega območje Gorjancev in Krakovskega gozda: lovišča Mokrice, Čatež ob Savi, Cerklje ob Krki, Podbočje, Veliki Podlog, Raka in Kostanjevica na Krki.
- Skupina 2, ki obsega večji del ekološke enote Posavsko hribovje: lovišča Bučka, Krško, Studenec – Veliki Trn in Boštanj.
- Skupina 3, ki obsega območje Bohorja: lovišča Loka pri Zidanem Mostu, Zabukovje, Sevnica, Senovo, Brestanica in Veliki Kamen.
- Skupina 4, ki obsega območje Orlice: lovišča Videm ob Savi, Artiče, Pišece in Bizeljsko.
- Skupina 5, ki obsega območje Dobrave: lovišča Kapele, Dobova, Brežice in Globoko.

7.6.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

V preteklem obdobju je bilo v LUO odvzetih 2.732 divjih prašičev, kar znaša 90,6 % načrtovanega odvzema. Najvišji odzjem je bil leta 2010 (373 kosov), najnižji pa leta 2006 (216 kosov). V starostni strukturi odvzema so mladiči obeh spolov zastopani z 59,2 %, lanščaki 20,8 %, lanščakinje 12,2 %, merjasci 4,0 % in svinje 3,8 %. Po spolni strukturi je bil odzjem realiziran v razmerju M : Ž 54 : 46 %, če pa upoštevamo samo enoletne ter dve in več letne osebe, pa je bilo spolno razmerje odvzema 60,7 : 39,3 % v korist moškega spola, kar je posledica predvsem (pre)visokega odstrela lanščakov.

Izgube so znašale 2 % odvzema, največ izgub je bilo zaradi prometa (67,9 %).

V skupini 1 je bilo odvzetih 1.120 divjih prašičev oz. 41,0 % odvzema celotnega LUO. Odzjem na 1.000 ha lovne površine na leto je znašal 5,1 kos. Delež mladičev obeh spolov je znašal 50,2 %, lanščakov 28,4 %, lanščakinj 15,4 %, merjascev 3,0 % in svinj 2,9 %. V odvzemu je prenizek delež mladičev, merjascev in svinj, previsok pa je delež lanščakov. Spolno razmerje odvzema je bilo 57,1 : 42,9 % v korist moškega spola. Izgub je bilo 14 kosov oz. 1,3 % odvzema. Največji delež odvzema v skupini je bil v lovišču Kostanjevica na

Krki (34,9 %), kjer je bilo odvzetih 8,2 kosa na 1.000 ha lovne površine/leto. Za vsa lovišča, z izjemo Velikega Podloga (42 %) je značilna dokaj visoka stopnja realizacije načrtovanega odvzema in sicer med 71 in 133 %.

V skupini 2 je bilo odvzetih 845 divjih prašičev oz. 30,9 % odvzema celotnega LUO. Odvzem na 1.000 ha lovne površine na leto je znašal 5,3 kosa. Delež mladičev obeh spolov je znašal 66,3 %, lanščakov 12,0 %, lanščakinj 11,7 %, merjascev 4,1 % in svinj 5,9 %. Spolno razmerje odvzema je bilo 47,0 : 53,0 % v korist ženskega spola. V tej skupini je struktura odvzema najbližje načrtovani. Izgub je bilo 33 kosov oz. 3,9 % odvzema, večina v lovišču Boštanj in Krško. Lovišča so imela stopnjo realizacije načrta odvzema med 94 in 111 %.

V skupini 3 je bilo odvzetih 362 divjih prašičev oz. 13,3 % odvzema celotnega LUO. Odvzem na 1.000 ha lovne površine na leto je znašal 1,8 kosa. Delež mladičev obeh spolov je znašal 68,5 %, lanščakov 15,5 %, lanščakinj 7,7 %, merjascev 5,2 % in svinj 3,0 %. V strukturi odvzema je prenizek delež lanščakinj in svinj. Spolno razmerje odvzema je bilo 54,4 : 45,6 % v korist moškega spola. Izgube so predstavljale 1,1 % odvzema (4 kos). Realizacija načrtovanega odvzema je bila z izjemo lovišča Loka pri Zidanem Mostu (112 %) in lovišča Zabukovje (69 %) zelo nizka, med 10 in 29 %.

V skupini 4 je bilo odvzetih 364 divjih prašičev oz. 13,3 % odvzema celotnega LUO. Odvzem na 1000 ha lovne površine na leto je znašal 3,5 kosa. Delež mladičev obeh spolov je znašal 59,9 %, lanščakov 23,4 %, lanščakinj 9,1 %, merjascev 4,7 % in svinj 3,0 %. V odvzemu je prenizek delež lanščakinj in svinj ter previsok delež lanščakov, kar se odraža tudi v spolnem razmerju odvzema, ki je bilo 59,9 : 40,1 % v korist moškega spola. Izgube so predstavljale 0,5 % odvzema (2 kosa). Najvišja stopnja realizacije načrta odvzema je bila v lovišču Pišece (90 %), v drugih loviščih je bila med 44 in 59 %.

V skupini 5 je bilo odvzetih 41 divjih prašičev oz. 1,5 % odvzema celotnega LUO. Značilnost te skupine je stalna prisotnost divjega prašiča šele od leta 2009, saj je bilo v zadnjih dveh letih odvzetih 85 % divjih prašičev iz preteklega desetletja. Odvzem na 1.000 ha lovne površine na leto je znašal 0,5 kosa, če pa upoštevamo samo zadnji dve leti pa 2,1 kos. Delež mladičev obeh spolov je znašal 68,3 %, lanščakov 17,1 %, lanščakinj 2,4 % in merjascev 12,0 %. Odvzema svinj ni bilo, v odvzemu je pa prenizek delež lanščakinj ter previsok delež merjascev. Spolno razmerje odvzema je bilo 56,1 : 43,9 % v korist moškega spola. Izgube so predstavljale 7,3 % odvzema (3 kos). Najvišja stopnja realizacije načrta odvzema je bila v lovišču Kapele (92 %), v drugih loviščih je bila med 24 in 60 %.

Biološki kazalniki

Izrazitejših nihanj v telesnih masah uplenjenih divjih prašičev ne ugotavljamo. Telesne mase so predvsem odvisne od semenskega obroda nekaterih drevesnih vrst v posameznih letih, od časa uplenitve divjih prašičev (predvsem v kategoriji mladiči/ozimci) ter od deleža vodečih lanščakinj. Telesne mase divjih prašičev so v primerjavi z ostalimi LUO med najvišjimi.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Načrtovan odvzem je sledil cilju znižanja številčnosti divjega prašiča s postopnim višanjem odvzema in je bil navzgor neomejen v skladu z načrtovano spolno in starostno strukturo. Glede na podatke o realizaciji odvzema in o podatkih o izplačanih škodah po divjem prašiču ocenjujemo, da je bil načrtovan odvzem v preteklem obdobju primeren, odstopanja v spolni in starostni strukturi pa so predvsem posledica varovanja svinj in lanščakinj s strani upravljavcev lovišč, ki ponekod kljub načrtovanemu odvzemu v teh kategorijah tudi disciplinsko obravnavajo uplenitelje.

7.6.3 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

V skupini 1 so divji prašiči pogosti na celotnem območju, najštevilčnejši pa so v lovišču Kostanjevica na Krki in Podbočje. V skupini 2 so najštevilčnejši v lovišču Boštanj in Studenec - Veliki Trn, v drugih loviščih so manj pogosti. V skupini 3 so dokaj številčni v lovišču Loka pri Zidanem Mostu in tudi Zabukovje, v drugih loviščih se pojavljajo prehodno. V skupini 4 so najpogostejši v lovišču Pišece, nekoliko manj v lovišču Bizeljsko, v drugih loviščih se pojavljajo prehodno. V skupini 5 se pojavljajo v vseh loviščih, ob tem da je številčnost divjega prašiča močno narasla v zadnjih dveh letih (2009 in 2010), prej so se pojavljali zgolj prehodno.

Ocenjujemo, da je številčnost divjih prašičev v LUO še vedno dokaj visoka, vendar glede na podatke o izplačanih odškodninah relativno dobro usklajena z danostmi okolja. Glede na preteklo obdobje, razen spontane naselitve divjih prašičev na območje Dobrave v skupini lovišč 5, večjih sprememb v prostorski razporeditvi populacije divjih prašičev ni bilo.

Spolna in starostna struktura

Glede na višji odvzem moškega spola ocenjujemo, da je v populaciji večji delež ženskega spola. V populaciji je tudi premalo zrelih merjascev, kar je posledica previsokega odvzema lanščakov.

Zdravstveno stanje

Po razpoložljivih podatkih je zdravstveno stanje divjih prašičev dobro, kar je razvidno tudi iz strukture izgub (bolezni – 3 kosi). Pomembno je, da so v sosednji državi Hrvaški opazili pojav klasične prašičje kuge, kar zahteva poostren nadzor tudi nad zdravstvenim stanjem divjih prašičev pri nas in zahteva od upravljavcev lovišč še povečano pozornost.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Razmeroma visoka številčnost divjega prašiča lahko vpliva na druge vrste v prostoru, še posebej na tiste, ki valijo ali kotijo mladiče na tleh (srnjad, gozdni jereb).

7.6.4 Cilj upravljanja s populacijo

Želeni trend številčnosti s ciljno gostoto in prostorska razporeditev

Cilj upravljanja z divjim prašičem je stabilna, vitalna (viabilna) populacija naravne spolne in starostne strukture, ki mora biti usklajena z okoljem (kmetijstvo) in s populacijami drugih vrst divjadi ter zavarovanimi živalskimi vrstami. V delu LUO, kjer so večji gozdni kompleksi (Gorjanci, del Posavskega hribovja) želimo ohranjati oz. lokalno v primeru pojava večjih škod nekoliko znižati sedanjo številčnost divjega prašiča. V predelu skupin 3 in 4 želimo ohraniti sedanjo številčnost divjih prašičev in preprečiti prostorsko širitev v nižinske dele območja. Območje skupine 5 (Dobrava), kjer se zadržujejo tropi divjih prašičev, obsega okoli 1.300 ha gozda, ki je z vseh strani obdan s kmetijsko krajino, zato je velika možnost pojava škod v večjem obsegu. Prav tako je območje razkosano s cestami z visoko gostoto prometa, zato je tu visoka verjetnost trkov vozil z divjim prašičem, tako da želimo na tem območju številčnost divjih prašičev bistveno znižati.

Ciljna starostna, spolna in kakovostna struktura

Ciljna starostna struktura v populaciji divjih prašičev je 60-70 % mladičev, 20-30 % enoletnih in 10 % starejših. Za naslednje obdobje načrtujemo enakomerno poseganje med oba spola oz. nekoliko višje poseganje v ženski spol v primeru načrtovanega znižanja številčnosti. S primerno zadržanim poseganjem v razred lanščakov, želimo doseči višji delež zrelih merjascev.

Ciljno razmerje z ostalimi populacijami vrst divjadi

Ohranjanje sedanjih razmer.

7.6.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji

Starostni in spolni razredi:

Moški spol	Ženski spol
Mladiči/Ozimci	
Lanščaki*	Lanščakinje
Merjasci*	Svinje*

*Določitev dejanske starosti za prehod v višji starostni razred na podlagi pregleda zobovja.

Zaradi velike variabilnosti v času poleganja divjih prašičev (prek celega leta) se starostna kategorizacija vsake izločene živali (v kategorijah mladič/ozimec, lanščak in 2+ žival) opravi glede na določitev dejanske

starosti (v mesecih) na podlagi pregleda razvojne stopnje in izraženosti zobovja. Zaradi nezmožnosti prepoznavanja dejanske starosti živali, ki so na prehodu v višji starostni razred, pred samim odstrelom, se pri opredelitvi starostne kategorije v primeru dokončnega dvoma presoja v smislu izbora/določitve nižje starostne kategorije, in sicer:

- osebki do ocenjenega 12. meseca starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot mladiči, pri čemer se pri mejnih primerih (ocenjena starost 12.-13. mesecev logično upošteva tudi datum prehoda 31.3./1.4.);
- osebki med ocenjenim 13. in 24. mesecem starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot enoletne živali (lanščaki, lanščakinje);
- osebki med ocenjenim 24. in 27. mesecem ter uplenjeni do 31.3. tekočega leta se ne glede na dejansko starost ocenijo kot lanščaki/lanščakinje, s čimer se doseže primerljiva kategorizacija živali, ki so bile v istem letu poležene v zimskem, oziroma spomladanskem času.

Zaradi namenov kasnejših analiz se priporoča, da se za vse divje prašiče do ocenjene starosti 24 mesecev starost v mesecih ustrezno evidentira. Z namenom relevantnega določanja starosti divjih prašičev se priporoča ustrezno usposabljanje članov Komisij za oceno odstrela in izgub v LUO.

Starostna in spolna struktura odvzema (v %):

Starostni razred	Izhodiščna struktura*		
	M	Ž	Skupaj
Ozimci	min 50-70 %		min 50-70 %
Lanščaki / Lanščakinje	max 10-20 %	min 10-20 %	max 20-40 %
Merjasci 2+ / Svinje 2+	max 5 %	min 5 %	10 %
Skupaj	50 %	50 %	100 %

* Z načrti se v posameznem LUO določi načrtovan odvzem v konkretnih % in ne intervalno.

Načrtovanje odvzema pri cilju: uravnavanje (ohranjanje) številčnosti

Za uravnavanje številčnosti populacije je treba načrtovati predvsem dovolj veliko poseganje med vse kategorije divjega prašiča, še zlasti pa v kategorijo ozimcev, kjer sledimo cilju, da v razred enoletnih osebkov preraste minimalno število osebkov.

Načrtovanje odvzema pri cilju: zmanjševanje številčnosti (konkretna lovišča, za katera v določenem letu velja ta cilj, se določi z letnim lovsko upravljavskim načrtom)

Za doseganje zmanjševanja številčnosti populacije se mora poleg intenzivnega odstrela ozimcev v odvzemu povečati tudi delež ženskih osebkov (lanščakinje in svinje 2+), pri čemer je smiselno z načrtom predpisati vsaj minimalno število rodnih samic obeh kategorij, ki jih je potrebno odvzeti iz LUO.

Vendar je tudi pri tem cilju priporočeno, da je svinja vodnica tropa pri izvajanju lova »varovana« kategorija, saj lahko njen odstrel prek zrušitve socialne strukture povzroči še večji prirastek in škode na kmetijskih kulturah.

V primerih načrtovanega občutnega zmanjšanja številčnosti divjih prašičev se z načrti odvzema kategorije ozimcev in lanščakov obeh spolov praviloma ne ločuje in ne omejuje. Priporočljiv je tudi čim zgodnejši začetek odstrela ozimcev.

Kjer se pojavljajo (po fenotipu) očitni križanci z domačim prašičem (vpliv hibridizacije), se lahko odstreljuje vse spolne in starostne kategorije teh (križanih) divjih prašičev brez omejitev, pri čemer se odstrel izven lovne dobe obravnava kot izredni odstrel in mora biti izveden po ustreznih podzakonskih postopkih.

Časovna dinamika odvzema

Skupinski lovi na divje prašiče se praviloma izvajajo od 15.9. do 31.1. Priporočljivo je, da se z odstrelom mladičev prične čim prej, ne glede na velikost oz. telesno razvitost, saj se le tako lahko doseže dovolj visok odstrel v tej kategoriji, ki zagotavlja zgolj omejeno prehajanje osebkov v višje starostne razrede.

Ostalo

Dopustno odstopanje od načrta odvzema za divjega prašiča za lovišča, ki imajo **načrtovan odvzem 20 in več osebkov divjega prašiča**, je lahko po višini navzdol največ do 30 %, pri čemer se izračunane vrednosti odstopanja zaokrožujejo na najbližjo celo vrednost. V loviščih, kjer je načrtovano znatno zmanjšanje številčnosti divjih prašičev, je odvzem svinj 2+ po višini neomejen. V loviščih z načrtovanim odvzemom 20 in

več osebkov divjega prašiča mora biti tako realiziran odvzem vsaj 70 % načrtovanega števila ozimcev, lanščakinj ter svinj 2+, medtem, ko je realizacija odvzema merjascev in lanščakov lahko manjša in po višini ni obvezujoča. Navzgor odvzem količinsko ni omejen, praviloma pa mora biti skladen s spolno in starostno strukturo osnovnega načrta. To pomeni, da je pri preseganju načrtovanega odvzema ter tudi pri realizaciji odvzema v višini od 70 % do 100 %, delež ozimcev, lanščakinj ter svinj 2+ (svinj v primeru načrtovanega znatnega zmanjšanja številčnosti divjih prašičev) v strukturi odvzema vsaj tolikšen, kot je za posamezno kategorijo predviden z načrtom odvzema (minimalni delež). Delež lanščakov, merjascev ter potencialno tudi svinj 2+ (v loviščih, kjer je načrtovana ohranitev številčnosti divjih prašičev) pa je lahko enak ali manjši načrtovanemu deležu v odvzemu. Pri izračunu deleža svinj 2+ in merjascev 2+ v odvzemu po loviščih se za ti kategoriji upošteva tudi dovoljeno odstopanje +1 kos, ki se ga ustrezno upošteva pri načrtovanju odvzema v naslednjem/naslednjih letih.

Dopustno odstopanje od načrta odvzema za divjega prašiča za lovišča, ki imajo **načrtovan odvzem več kot 5 in do vključno 19 osebkov divjega prašiča**, je lahko po višini navzdol največ do 50 %, pri čemer se izračunane vrednosti odstopanja zaokrožujejo na najbližjo celo vrednost. V loviščih, kjer je načrtovano znatno zmanjšanje številčnosti divjih prašičev, je odvzem svinj 2+ po višini neomejen. V loviščih z načrtovanim odvzemom od 6 do 20 osebkov divjega prašiča mora biti tako realiziran odvzem vsaj 50 % načrtovanega števila ozimcev, lanščakinj ter svinj 2+, medtem ko je realizacija odvzema merjascev in lanščakov lahko manjša in po višini ni obvezujoča. Navzgor odvzem količinsko ni omejen, praviloma pa mora biti skladen s spolno in starostno strukturo osnovnega načrta. To pomeni, da je pri preseganju načrtovanega odvzema (ne pa tudi pri realizaciji odvzema v višini od 50 % do 100 %), delež ozimcev, lanščakinj ter svinj 2+ (svinj v primeru načrtovanega znatnega zmanjšanja številčnosti divjih prašičev) v strukturi odvzema vsaj tolikšen, kot je za posamezno kategorijo predviden z načrtom odvzema (minimalni delež). Delež lanščakov, merjascev ter potencialno tudi svinj 2+ (v loviščih, kjer je načrtovana ohranitev številčnosti divjih prašičev) pa je lahko enak ali manjši načrtovanemu deležu v odvzemu. Pri izračunu deleža svinj 2+ in merjascev 2+ v odvzemu po loviščih se za ti kategoriji upošteva tudi dovoljeno odstopanje +1 kos, ki se ga ustrezno upošteva pri načrtovanju odvzema v naslednjem/naslednjih letih.

Za lovišča, kjer je prisotnost divjih prašičev zgolj občasna ali je njihova številčnost majhna, se konkretne usmeritve za upravljanje navede v letnem načrtu LUO. Loviščem, ki imajo **načrtovan odvzem manjši ali enak 5 osebkom**, načrtovane višine odvzema praviloma ni treba dosegati (možno odstopanje do 100 %). Navzgor odvzem količinsko ni omejen, a se lahko struktura odvzema nad enoletnih osebkov z načrta dodatno omeji. Tudi v teh loviščih je dovoljeno odstopanje odvzema v primerjavi z načrtom v primeru svinj 2+ in merjascev 2+ po loviščih +1 kos, kar se ustrezno upošteva pri načrtovanem odvzemu v naslednjem/naslednjih letih.

Izjemoma, t.j. v primeru bistveno manjše številčnosti divjih prašičev v celotnem LUO ali delih LUO, je odstopanje lahko tudi večje od navedenih, pri čemer se odstopanja utemelji po postopkih, ki so skladni s podzakonskimi akti.

Lovske organizacije z internimi navodili na noben način ne smejo omejevati izvajanje načrta odvzema divjih prašičev (npr. omejevanje lova na privabljalnih krmiščih; določanje sankcij za uplenitev katerekoli kategorije divjega prašiča, ki je z načrtovanim odvzemom še dovoljena). V loviščih, kjer je načrtovano znatno zmanjšanje številčnosti divjih prašičev, tudi ni dovoljeno omejevanje skupinskih lovov v obdobju od 15.9. do 31.1.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Osnova za pridobivanje ocen o dogajanjih v populaciji so informacije, ki jih zbirajo upravljavci lovišč. S tesnejšim sodelovanjem in vpeljavo sistematičnosti v pridobivanje ocen je potrebno kvaliteto ocen o dogajanjih v populaciji dvigniti na zadovoljiv nivo.

V sodelovanju z VURS je potrebno pri določenem številu uplenjenih divjih prašičev odvzeti vzorce krvi za preiskave na prisotnost virusa klasične prašičje kuge (KPK) in boleznj Aujeszkega (BA). Upravljavci lovišč morajo biti še posebej pozorni na morebiten pojav obolelih, sumljivih ali poginulih divjih prašičev in taka opazovanja takoj javiti VURS.

Preglednica 15: Pregled podatkov o divjem prašiču za obdobje 2001 - 2010

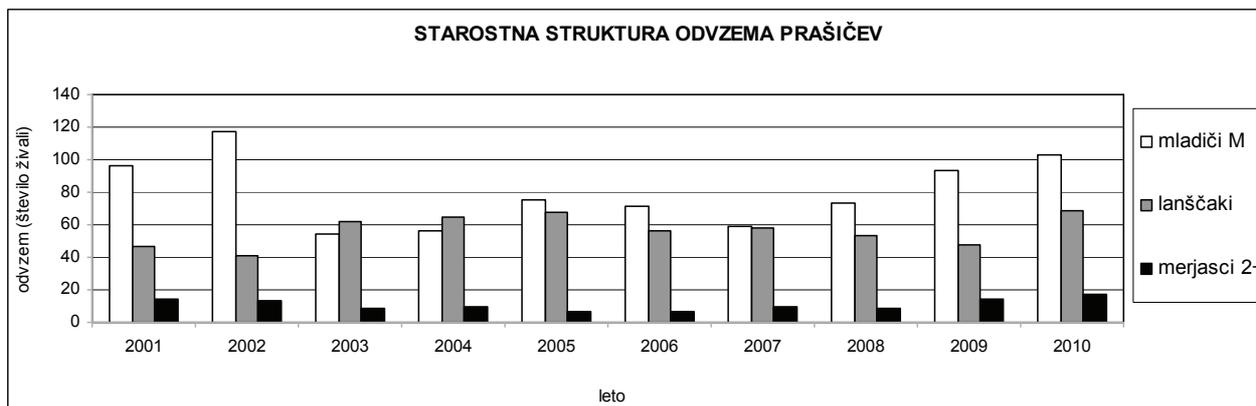
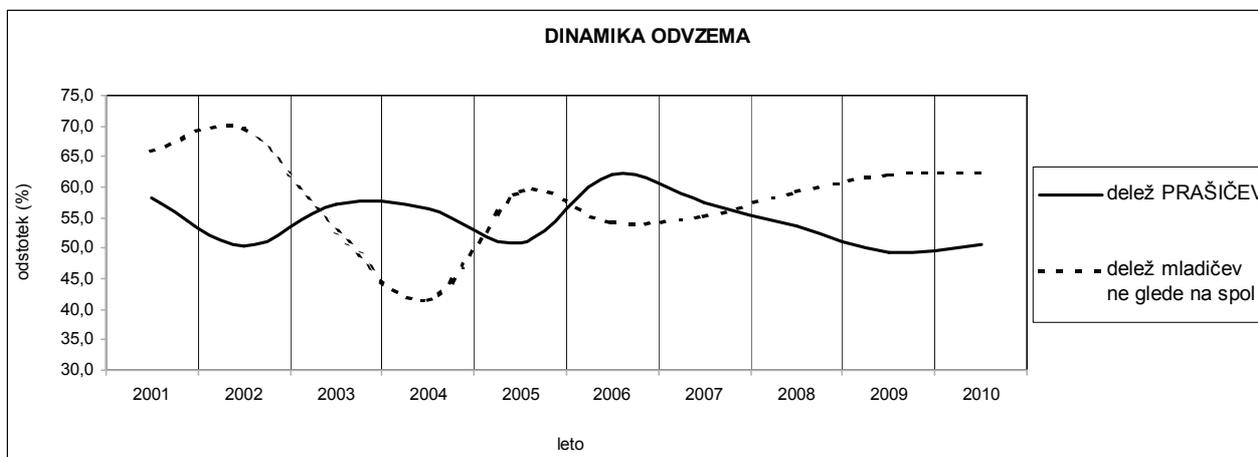
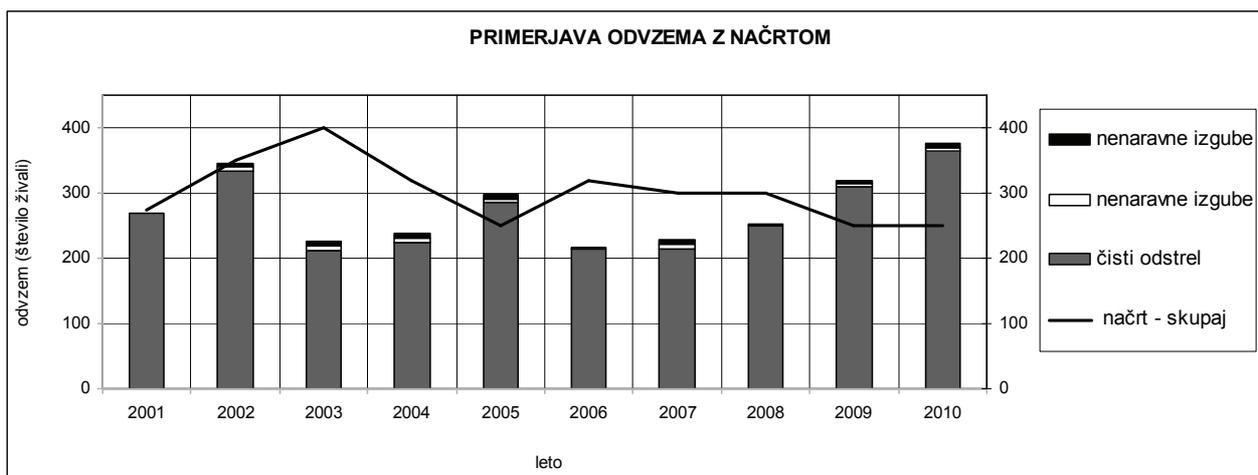
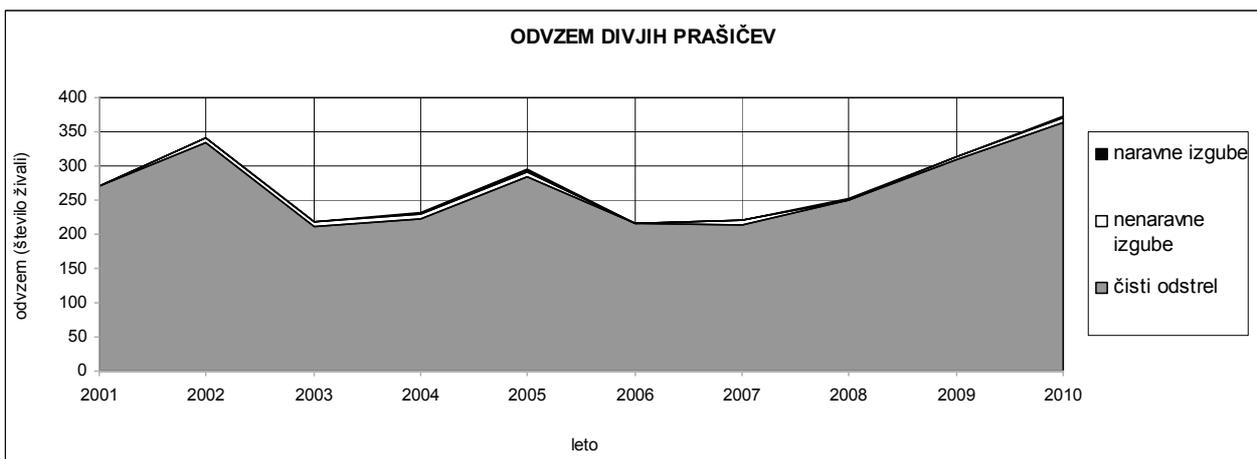
Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
mladiči M	96	117	54	56	75	71	59	73	93	103	797	54,1	29,2
lanščaki	47	41	62	65	68	56	58	53	48	69	567	38,5	20,8
merjasci 2+	14	13	9	10	7	7	10	9	14	17	110	7,5	4,0
skupaj PRAŠIČI	157	171	125	131	150	134	127	135	155	189	1474	100,0	54,0
mladiči Ž	82	120	61	40	100	46	63	76	102	129	819	65,1	30,0
lanščakinje	23	33	30	53	35	21	22	28	47	42	334	26,6	12,2
svinje 2+	8	16	3	8	10	15	9	13	10	13	105	8,3	3,8
skupaj SVINJE	113	169	94	101	145	82	94	117	159	184	1258	100,0	46,0
SKUPAJ odstrel in izgube	270	340	219	232	295	216	221	252	314	373	2732		100,0

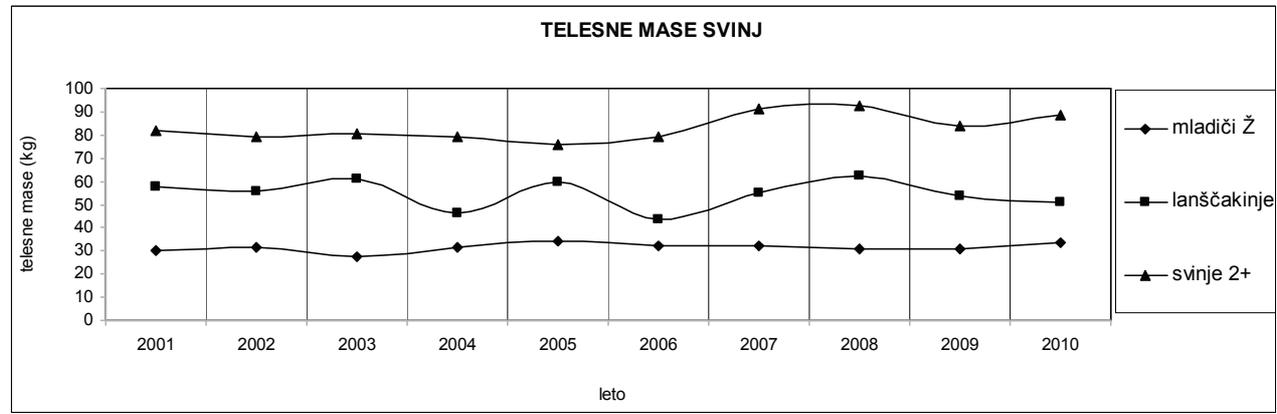
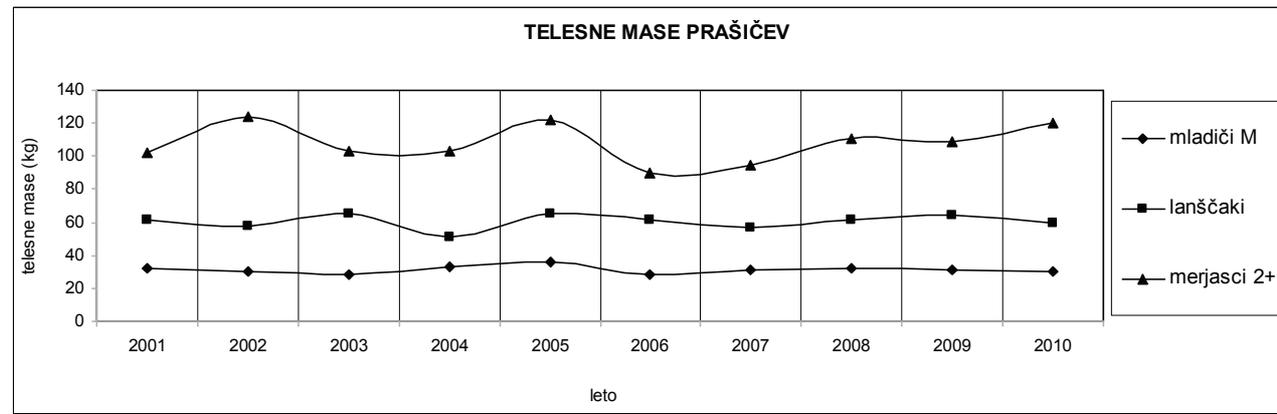
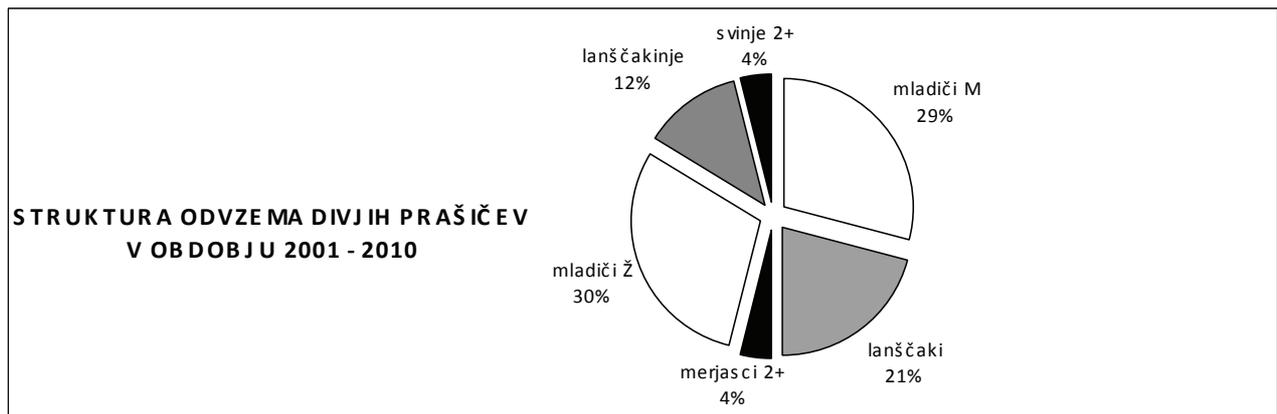
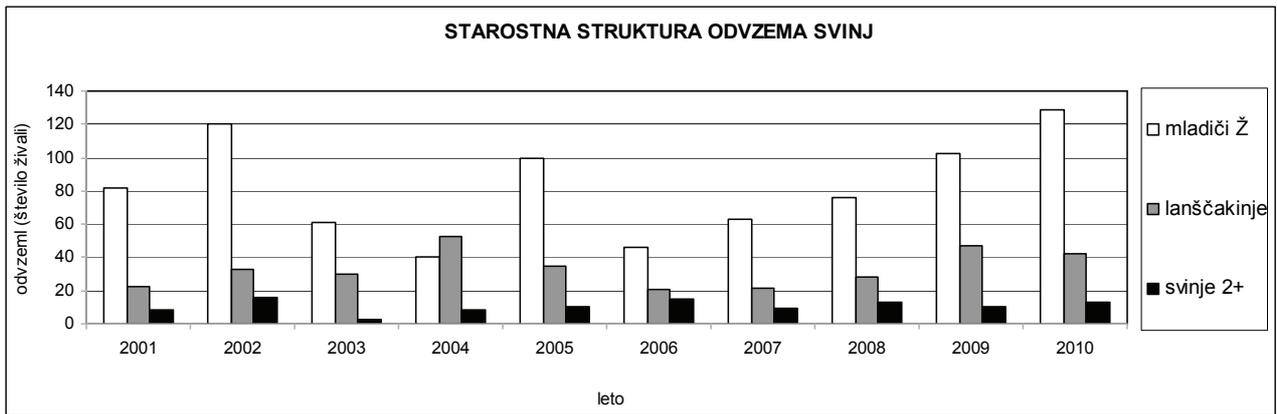
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom													
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj		
načrt - skupaj	275	350	400	320	250	320	300	300	250	250	3015		
odstrel in izgube / načrt	98,2	97,1	54,8	72,5	118,0	67,5	73,7	84,0	125,6	149,2	90,6		
delež PRAŠIČEV	58,1	50,3	57,1	56,5	50,8	62,0	57,5	53,6	49,4	50,7	54,0		
delež mladičev ne glede na spol	65,9	69,7	52,5	41,4	59,3	54,2	55,2	59,1	62,1	62,2	59,2		
delež lanščakov ne glede na spol	25,9	21,8	42,0	50,9	34,9	35,6	36,2	32,1	30,3	29,8	33,0		
delež večletnih - 2+ ne glede na spol	8,1	8,5	5,5	7,8	5,8	10,2	8,6	8,7	7,6	8,0	7,9		

Izgube in odvzem													
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%	
nenaravne izgube		6	7	7	6	1	7	1	5	6	46	82,1	
naravne izgube				2	4			1		3	10	17,9	
skupaj izgube	0	6	7	9	10	1	7	2	5	9	56	100,0	
% izgub	0,0	1,8	3,2	3,9	3,4	0,5	3,2	0,8	1,6	2,4	2,0		
čisti odstrel	270	334	212	223	285	215	214	250	309	364	2676		

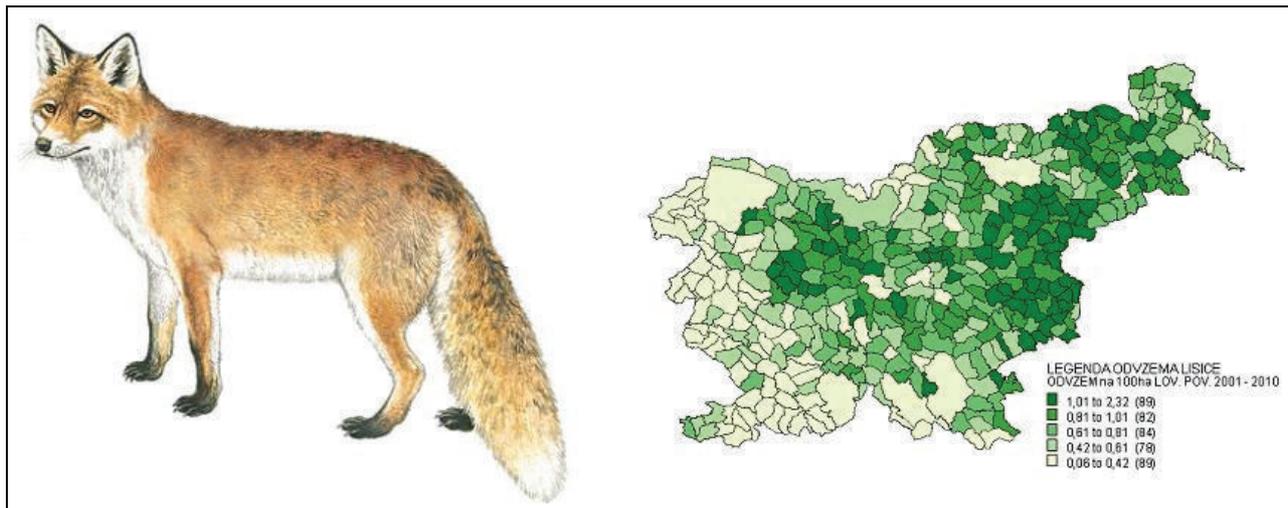
Vzroki izgub													
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%	
1 neznan				1	4		1	1	3	2	12	21,4	
2 bolezen				1		1				1	3	5,4	
3 krivolov			1								1	1,8	
4 cesta		6	6	6	6		6	1	2	5	38	67,9	
5 železnica				1						1	2	3,6	

Telesne mase (biološka telesna masa) v kg												
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010		
mladiči M	31,8	30,2	28,6	32,8	35,5	28,2	31,1	32,4	31,1	30,1		
indeks	100,0	95,0	89,9	103,1	111,6	88,7	97,8	101,9	97,8	94,7		
lanščaki	61,9	58,1	64,8	51,3	65,2	61,16	57	61,6	64,3	59,8		
indeks	100,0	93,9	104,7	82,9	105,3	98,8	92,1	99,5	103,9	96,6		
merjasci 2+	102,6	123,5	102,8	103,3	122,2	90,14	94,5	110,7	108,6	120,6		
indeks	100,0	120,4	100,2	100,7	119,1	87,9	92,1	107,9	105,8	117,5		
mladiči Ž	30,5	31,4	27,7	31,3	34,5	32,18	32,3	30,6	31,1	33,4		
indeks	100,0	103,0	90,8	102,6	113,1	105,5	105,9	100,3	102,0	109,5		
lanščakinje	58	55,7	60,8	46	59,9	43,76	55,1	62,3	53,7	50,8		
indeks	100,0	96,0	104,8	79,3	103,3	75,4	95,0	107,4	92,6	87,6		
svinje 2+	82	78,9	80,5	79,1	75,8	79,2	91	92,5	83,9	88,7		
indeks	100,0	96,2	98,2	96,5	92,4	96,6	111,0	112,8	102,3	108,2		

7.7 LISICA (*Vulpes vulpes* L.)

7.7.1 Prostorski okviri obravnave

Lisica je prisotna v vseh ekoloških enotah in v vseh loviščih v LUO.

7.7.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Načrtovan odvzem lisice ni bil omejen s predpisanimi odstopanji, dosežen pa je bil le leta 2002. Povprečen letni odvzem lisice v preteklem obdobju je znašal 764 živali. Skozi preteklo desetletje je odvzem vseskozi upadal in se zadnja leta ustalil pri okoli 500 odvzetih živali. Padec odvzema je poleg odstrela povzročil tudi pojav garij, ki je dodobra znižal številčnost vrste v LUO. Izgube po posameznih letih so znašale od 3,8 do 12,8 % odvzema, največ izgub je bilo zaradi prometa (80 %).

7.7.3 Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je populacija lisice, ki je v preteklem obdobju številčno upadla stabilna in dokaj usklajena z okoljem in drugimi živalskimi vrstami.

7.7.4 Cilj upravljanja s populacijo

Zaradi preprečevanja izbruha virusa stekline in garjavosti želimo populacijo lisice številčno zadrževati na sedanjem stanju, lokalno pa tudi znižati. Kjer ima vrsta pomemben redukcijski vpliv na malo divjadi (primarno nižinska in sredogorska lovišča Krško-Brežiške kotline) jo je potrebno držati na zelo nizki številčnosti in le-to še znižati od trenutne obstoječe številčnosti.

7.7.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Načrtovanje odvzema temelji na osnovi spremljanja številčnosti, zdravstvenega stanja in usklajenosti z življenjskim okoljem. Zato je pomembno dosledno voditi predpisane evidence, posebej pri izgubah s pravilno določitvijo vzroka izgube izločenega osebka.

Pri lovu na lisico na sploh ter še posebej v času polaganja vab za peroralno vakcinacijo je potrebno upoštevati navodila in izdelan letni program Veterinarske uprave RS.

Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je v višini navzdol do – 30 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 kosov, je dovoljeno odstopanje navzdol do –3 kose.

Priporoča se intenziven lov v loviščih z malo poljsko divjadjo in habitatih gozdnih ter poljskih kur.

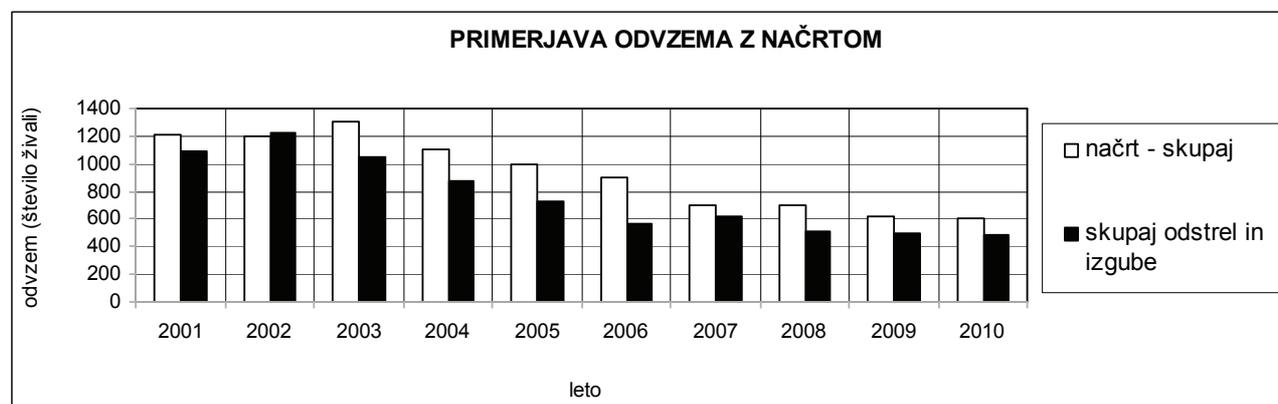
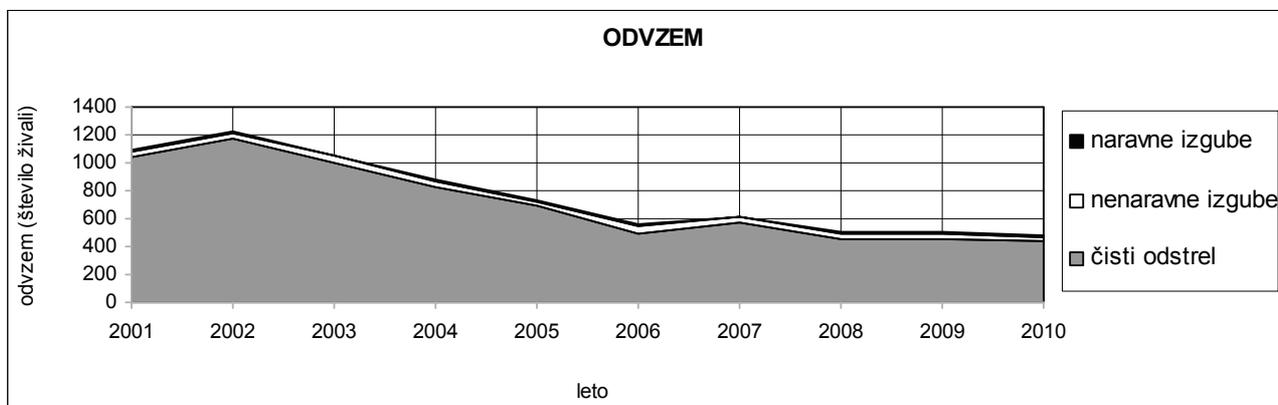
Številčnost se uravnava le s skupno višino odvzema, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne.

Preglednica 16: Pregled podatkov o lisici za obdobje 2001 - 2010

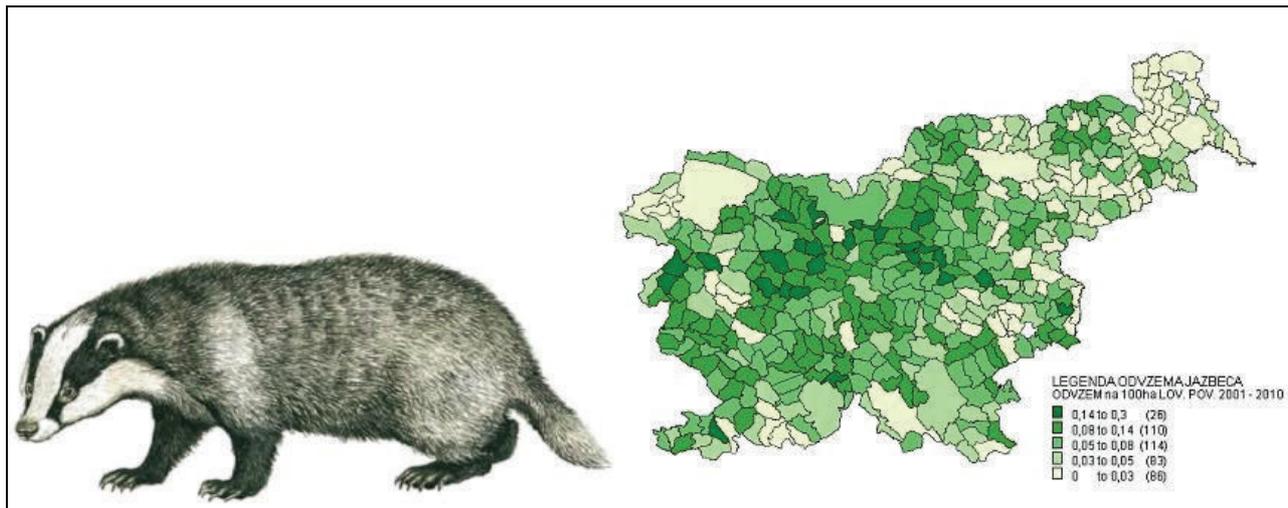
Odstrel in izgube											
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
samci	513	599	514	427	328	274	260	241	246	248	3650
samice	579	622	536	450	403	288	356	265	257	233	3989
skupaj odstrel in izgube	1092	1221	1050	877	731	562	616	506	503	481	7639
načrt - skupaj	1211	1200	1300	1100	1000	900	700	700	625	600	9336
odstrel in izgube / načrt	90,2	101,8	80,8	79,7	73,1	62,4	88,0	72,3	80,5	80,2	81,8

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	44	43	47	39	31	58	33	40	40	28	403	82,4
naravne izgube	12	4	3	10	5	14	5	10	12	11	86	17,6
skupaj izgube	56	47	50	49	36	72	38	50	52	39	489	100,0
% izgub	5,1	3,8	4,8	5,6	4,9	12,8	6,2	9,9	10,3	8,1	6,4	
čisti odstrel	1036	1174	1000	828	695	490	578	456	451	442	7150	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan	6	1	1			3	4	5	11	10	41	8,4
2 bolezen	4	3	2	10	5	3	1	2	3	1	34	7,0
4 cesta	44	43	43	37	31	57	32	38	30	25	380	77,7
5 železnica			4	2		1	1	1	2	3	14	2,9
7 psi									1		1	0,2
9 garje	2					8		4	5		19	3,9

7.8 JAZBEC (*Meles meles* L.)

7.8.1 Prostorski okviri obravnave

Jazbec je prisoten v vseh ekoloških enotah in loviščih v LUO. Sodeč po podatkih odvzema je pogostejši v hribovitem delu LUO.

7.8.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 378 jazbecev, kar pomeni 87,9 % realizacijo načrtovanega odvzema. Trend odvzema je v porastu. Pri jazbecu beležimo relativno visok delež izgub, ki znaša po posameznih letih od 10 do 45 % odvzema. Največ izgub je zaradi prometa.

7.8.3 Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da številčnost jazbecev nekoliko narašča. V letu 2010 je bilo v lovišču Loka pri Zidanem Mostu najdeno sedem poginulih jazbecev brez vidnih znakov poškodb. Po preiskavi enega osebka na Nacionalnem veterinarskem inštitutu pri Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani, je bilo ugotovljeno, da je vzrok pogina pregledanega jazbega sepsa, povzročena po bakteriji *Aeromonas hydrophilla*. Sklepajo na oslabilen imunski sistem, za preiskani primerek pa naj bi bil značilen hiter potek bolezni (žival ni imela časa oslabeti, izgubiti dlako, shujšati...). Z večjo gotovostjo pa bi tudi možne druge vzroke poginov lahko izključili le v primeru ustreznih preiskav večjega števila vzorcev.

7.8.4 Cilj upravljanja s populacijo

Ohranjanje okolju primerne številčnosti jazbega, ki bo usklajena do ostalih vrst (predvsem gozdne in poljske kure) in ne bo povzročala večjih škod v okolju.

7.8.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odzem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema. Zato je pomembno dosledno voditi predpisane evidence, posebej pri izgubah s pravilno določitvijo vzroka izgube izločenega osebka. V primeru, da se kjerkoli v LUO najdejo poginuli jazbeci (kot v lovišču Loka pri Zidanem mostu v letu 2010), priporočamo sprotne pošiljanje najdenih in odstreljenih jazbecev na pregled na Veterinarsko fakulteto v Ljubljani.

Načrtovanje odvzema temelji na osnovi spremljanja številčnosti, zdravstvenega stanja in usklajenosti z življenjskim okoljem.

Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je v višini navzdol do – 50 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 kosov, je dovoljeno odstopanje navzdol lahko do –5 kosov.

Priporoča se intenziven lov v loviščih z malo poljsko divjadjo in habitatih gozdnih ter poljskih kur.

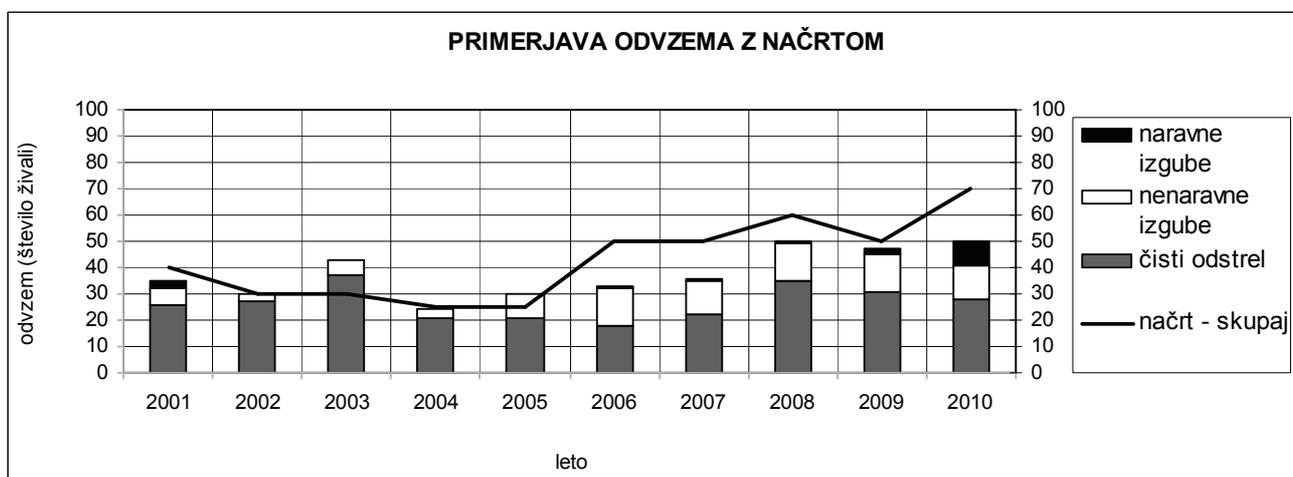
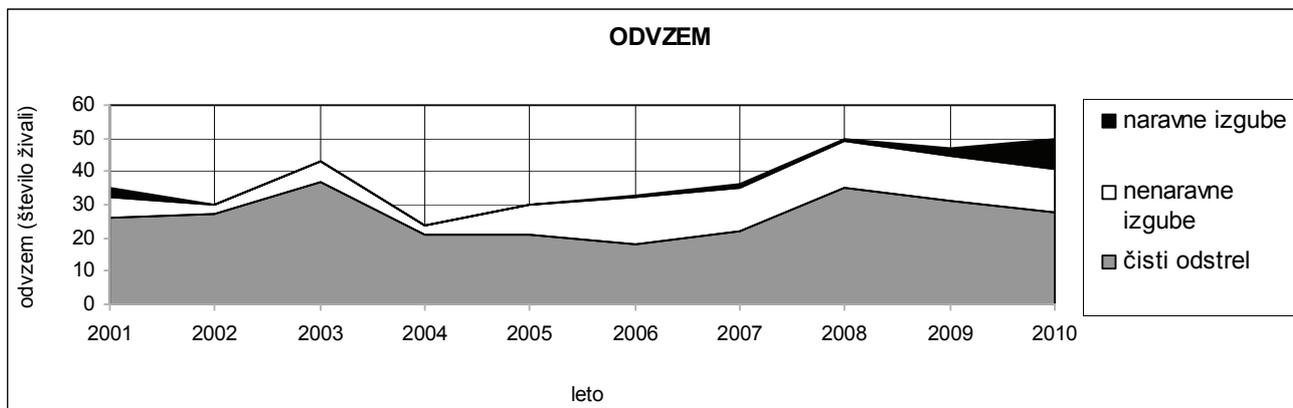
Številčnost se uravnava le s skupno višino odvzema, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne.

Preglednica 17: Pregled podatkov o jazbecu za obdobje 2011 - 2010

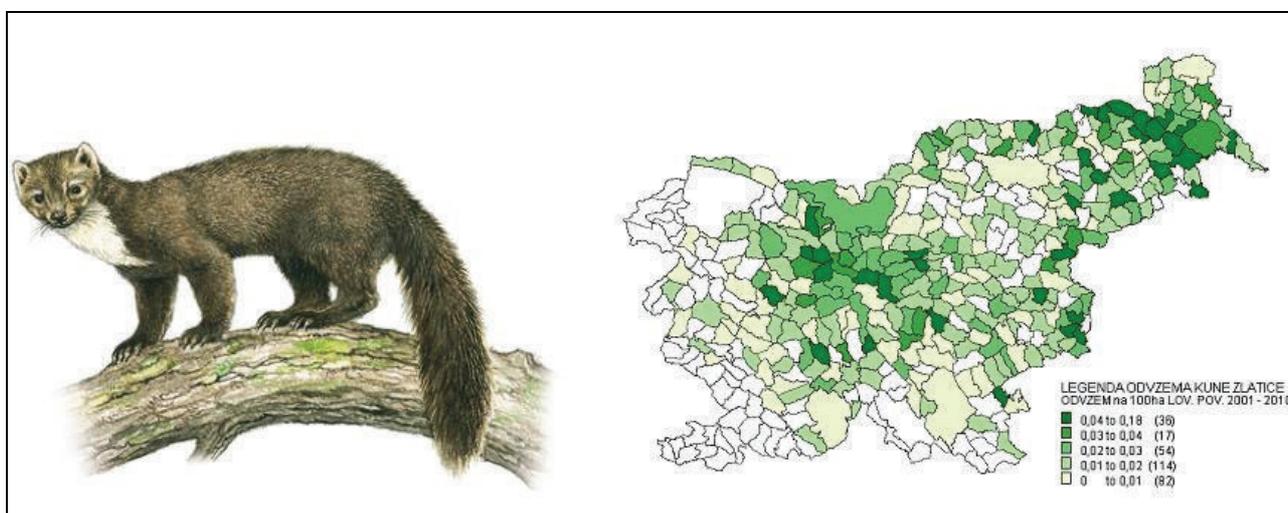
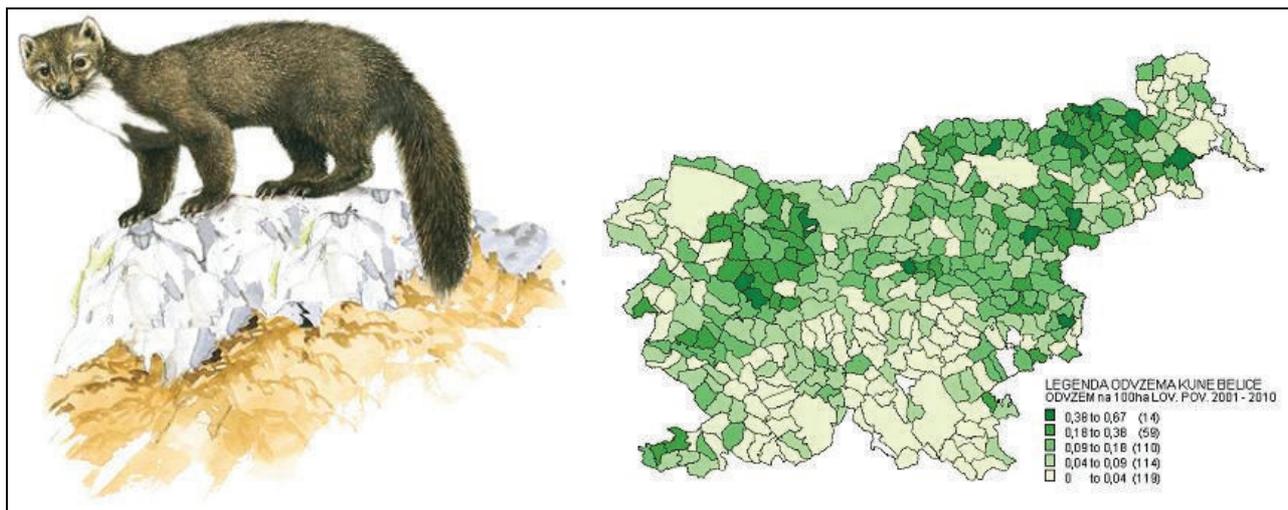
Odstrel in izgube											
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
samci	20	20	26	16	23	24	27	28	26	30	240
samice	15	10	17	8	7	9	9	22	21	20	138
skupaj odstrel in izgube	35	30	43	24	30	33	36	50	47	50	378
načrt - skupaj	40	30	30	25	25	50	50	60	50	70	430
odstrel in izgube / načrt	87,5	100,0	143,3	96,0	120,0	66,0	72,0	83,3	94,0	71,4	87,9

Izgube												
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	6	3	6	3	9	14	13	14	14	13	95	84,8
naravne izgube	3					1	1	1	2	9	17	15,2
skupaj izgube	9	3	6	3	9	15	14	15	16	22	112	100,0
% izgub	25,7	10,0	14,0	12,5	30,0	45,5	38,9	30,0	34,0	44,0	29,6	
čisti odstrel	26	27	37	21	21	18	22	35	31	28	266	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan						1		2	1	9	13	11,6
2 bolezen	3						1	1	2		7	6,3
4 cesta	6	3	6	3	9	14	12	11	13	11	88	78,6
5 železnica							1			2	3	2,7
7 psi								1			1	0,9

7.9 KUNA BELICA (*Martes foina* Erxleben.) in KUNA ZLATICA (*Martes martes* L.)

7.9.1 Prostorski okviri obravnave

Obe vrsti kune se pojavljata v vseh ekoloških enotah in loviščih v LUO.

7.9.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 107 kun zlatice in 657 kun belic. Realizacija načrta odvzema kune belice je bila 67,0 %, kune zlatice pa 47,6 %. Namenskega lova na kune v LUO je zelo malo. Odstrel se vrši bolj »slučajnostno«, ali namensko le tam, kjer povzročajo kune gospodarsko škodo (podstrešja vikendov, ipd...). Izgube pri obeh vrstah znašajo okoli petino letnega odvzema, velika večina izgub je nastala zaradi prometa.

7.9.3 Ocena stanja populacije

Številčnost kun v Posavskem prostoru je ustaljena in ne ugotavljamo večjih sprememb v številčnosti.

7.9.4 Cilj upravljanja s populacijo

Ohranjanje primerne številčnosti, v območjih z malo divjadjo in habitatih gozdnih kur je potrebno številčnost kun znižati.

7.9.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odzvem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema. Pomembno je dosledno voditi predpisane evidence, posebej pri izgubah s pravilno določitvijo vzroka izgube izločenega osebk.

Načrtovanje odvzema temelji na osnovi spremljanja številčnosti, zdravstvenega stanja in usklajenosti z življenjskim okoljem.

Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je v višini navzdol do – 50 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 kosov, je dovoljeno odstopanje navzdol lahko do –5 kosov.

Priporoča se intenziven lov v loviščih z malo poljsko divjadjo in habitatih gozdnih ter poljskih kur.

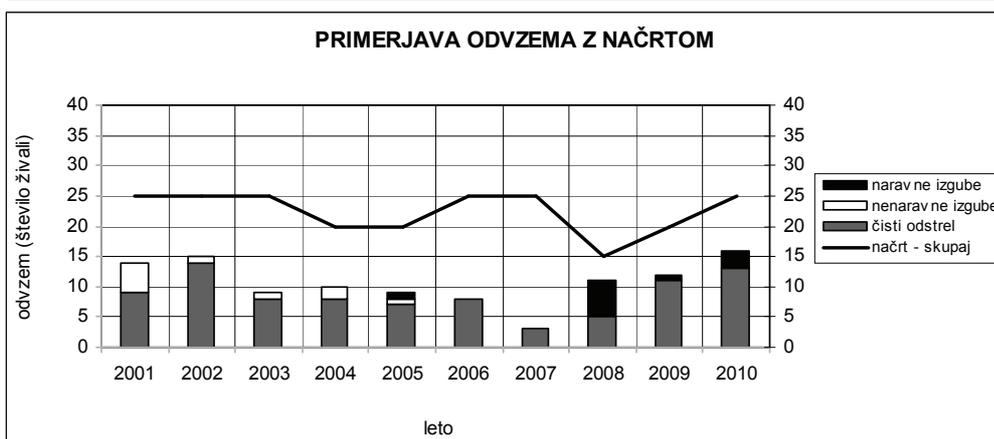
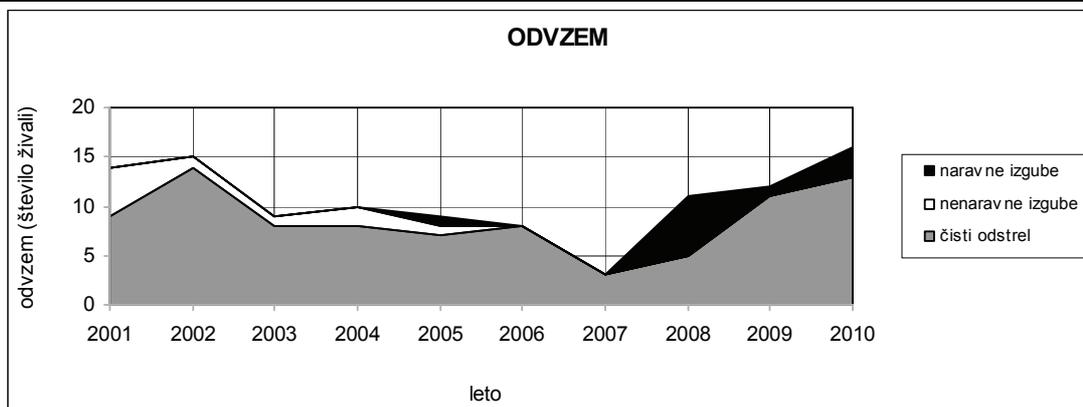
Številčnost se uravnava le s skupno višino odvzema, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne.

Preglednica 18: Pregled podatkov o kuni zlati za obdobje 2001 - 2010

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	14	15	9	10	9	8	3	11	12	16	107
načrt - skupaj	25	25	25	20	20	25	25	15	20	25	225
odstrel in izgube / načrt	56,0	60,0	36,0	50,0	45,0	32,0	12,0	73,3	60,0	64,0	47,6

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	5	1	1	2	1						10	47,6
naravne izgube					1			6	1	3	11	52,4
skupaj izgube	5	1	1	2	2	0	0	6	1	3	21	100,0
% izgub	35,7	6,7	11,1	20,0	22,2	0,0	0,0	54,5	8,3	18,8	19,6	
čisti odstrel	9	14	8	8	7	8	3	5	11	13	86	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
2 bolezni					1						1	4,8
4 cesta	5	1	1	2	1			6	1	3	20	95,2

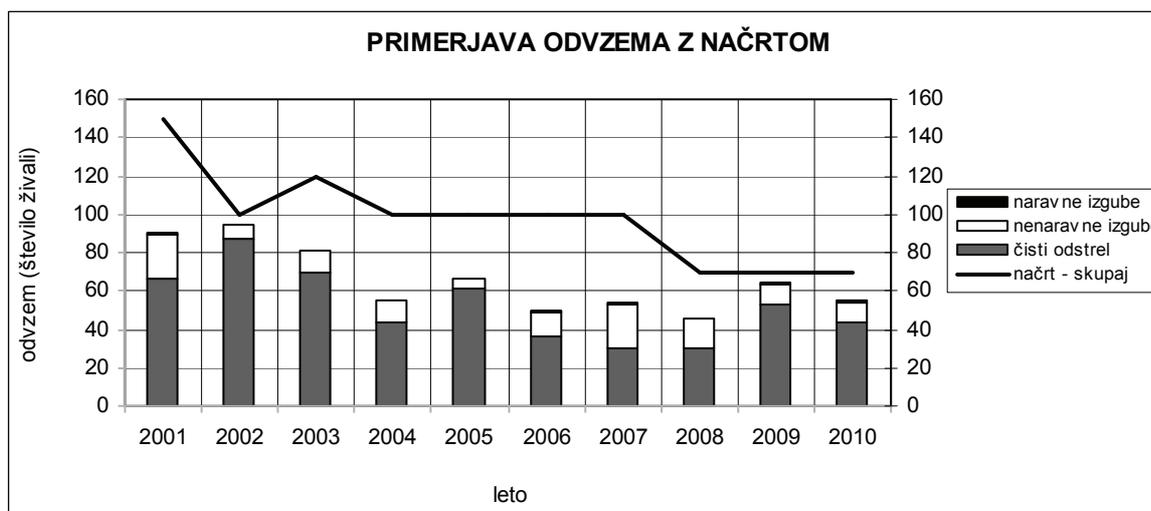
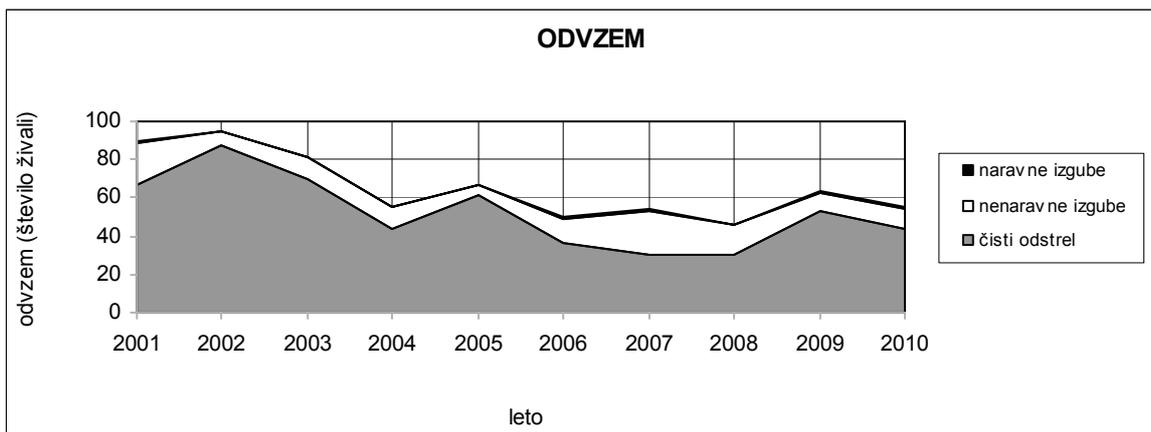

Preglednica 19: Pregled podatkov o kuni belici za obdobje 2001 - 2010

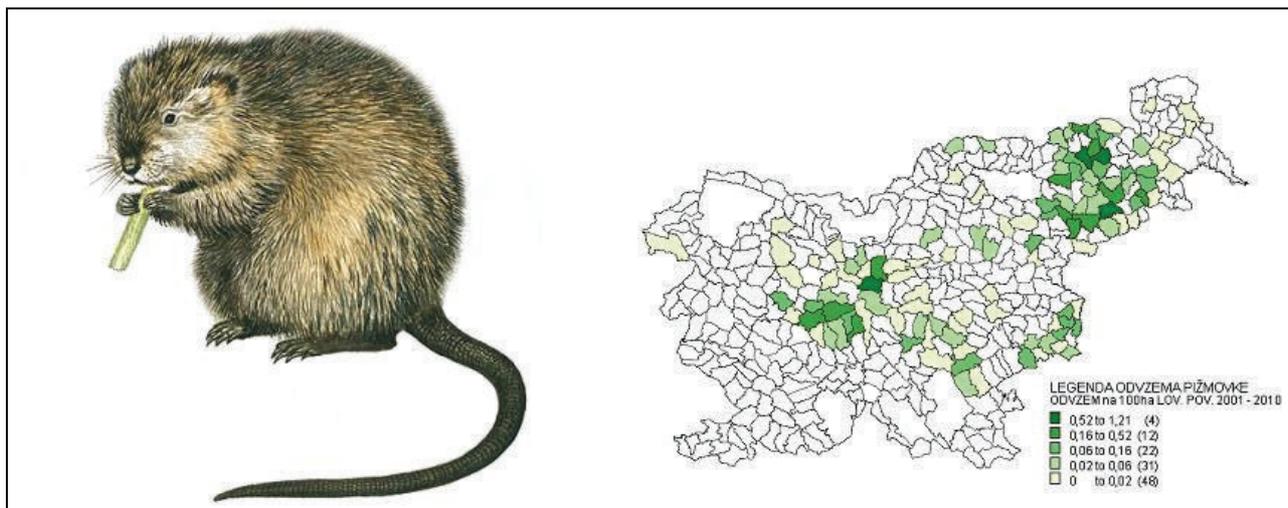
Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	90	95	81	55	67	50	54	46	64	55	657
načrt - skupaj	150	100	120	100	100	100	100	70	70	70	980
odstrel in izgube / načrt	60,0	95,0	67,5	55,0	67,0	50,0	54,0	65,7	91,4	78,6	67,0

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenevarne izgube	22	8	11	11	6	13	23	16	10	10	130	96,3
naravne izgube	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	5	3,7
skupaj izgube	23	8	11	11	6	14	24	16	11	11	135	642,9
% izgub	25,6	8,4	13,6	20,0	9,0	28,0	44,4	34,8	17,2	20,0	20,5	
čisti odstrel	67	87	70	44	61	36	30	30	53	44	522	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan							1			1	2	1,5
2 bolezen	1					1			1		3	2,2
4 cesta	22	8	11	11	6	13	23	15	10	10	129	95,6
5 železnica								1			1	0,7

7.10 PIŽMOVKA (*Ondatra zibethica* L.)

7.10.1 Prostorski okviri obravnave

Pižmovka se pojavlja vzdolž vodotokov v celotnem LUO.

7.10.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

Na začetku preteklega obdobja je bila pižmovka razširjena ob vodotokih v večjem delu LUO. V obdobju po letu 2000 je prišlo zaradi neznanega vzroka (inf. Prirodoslovni muzej) do izrazitega upada številčnosti pižmolk v Sloveniji in tudi v Posavskem LUO. Vrsta je sicer lovna, vendar realno gledano namenskega lova v večjem obsegu na to vrsto ni nikoli do sedaj bilo. V zadnjem obdobju interes za lov te vrste izrazito upada. V preteklem obdobju je bilo odvzetih le 64 pižmolk, po letu 2005 ni bilo več evidentiranega odstrela. V zadnjih petih letih sta bila zabeležena le dva odvzema pižmovke, ena je bila žrtev prometa v lovišču Boštanj, ena pa v lovišču Loka pri Zidanem Mostu.

7.10.3 Ocena stanja populacije

Vzrok skokovitega upada številčnosti je neznan.

7.10.4 Cilj upravljanja s populacijo

Vrsto ohraniti v zelo majhni številčnosti v Posavskem LUO (gre za tujerodno živalsko vrsto), poskusiti ugotoviti razloge za nenaden upad številčnosti.

7.10.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odzvem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

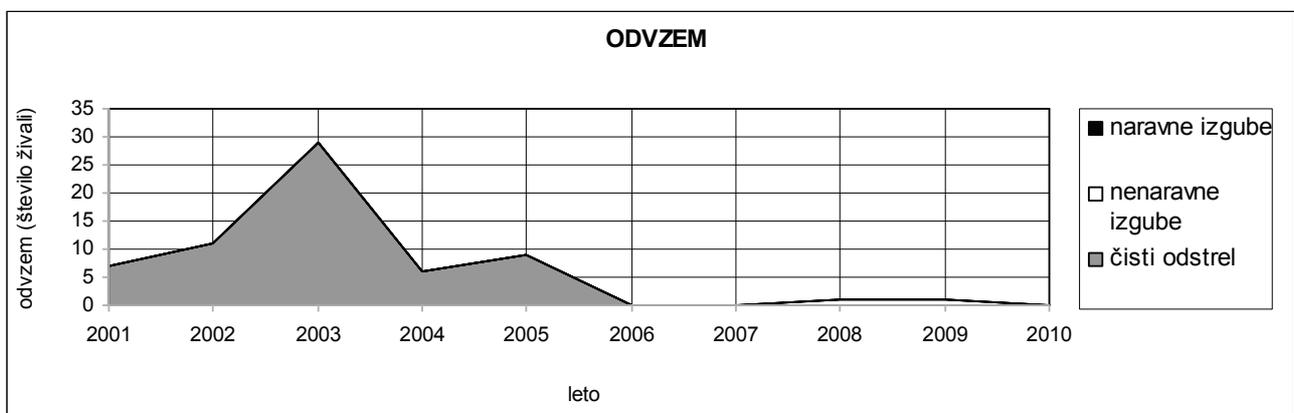
Načrtovanje odvzema temelji na osnovi spremljanja številčnosti, zdravstvenega stanja in usklajenosti z življenjskim okoljem.

Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je v višini navzdol do – 50 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 kosov, je dovoljeno odstopanje navzdol do –5 kosov.

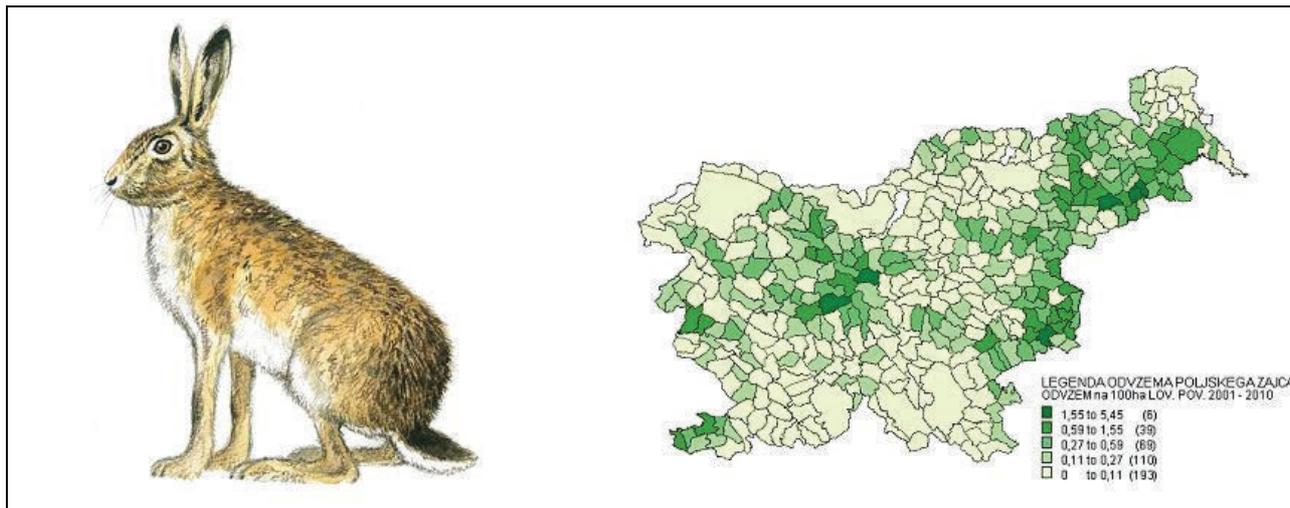
Preglednica 20: Pregled podatkov o pižmovki za obdobje 2001 - 2010

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	7	11	29	6	9	0	0	1	1	0	64
načrt - skupaj	123	0	20	20	20	10	10	10	8	8	229
odstrel in izgube / načrt	5,7		145,0	30,0	45,0	0,0	0,0	10,0	12,5	0,0	27,9

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube								1	1		2	100,0
naravne izgube											0	0,0
skupaj izgube	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	100,0
% izgub	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	8,0	0,0	7,2	
čisti odstrel	7	11	29	6	9	0	0	0	0	0	62	

7.11 POLJSKI ZAJEC (*Lepus europaeus* Pallas.)

7.11.1 Prostorski okviri obravnave

Prisoten v vseh ekoloških enotah v LUO. Številčno je zgoščen v nižinskem delu LUO v Krško-Brežiški kotlini.

7.11.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 2995 poljskih zajcev ali 108 % načrtovanega odvzema. V letu 2002 ni bilo načrtovanega odvzema poljskega zajca, kar se je izkazalo za pravilno odločitev, saj od tega leta naprej ugotavljamo postopno naraščanje številčnosti. Izgube predstavljajo 19,4 % odvzema, največ izgub je zaradi prometa.

7.11.3 Ocena stanja populacije

Ocene po posameznih loviščih kažejo, da se je številčnost poljskega zajca v območju popravila. O prisotnosti ali razmahu katere od zajčjih bolezni nimamo informacij ali ocen.

7.11.4 Cilj upravljanja s populacijo

Ohranitev številčnosti in trajnostno izkoriščanje populacije z lovom.

7.11.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odzem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všteto v realizacijo odvzema.

Na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča kjer se izvaja lova na poljskega zajca, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljevec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča.

Lov poljskega zajca v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja.

Dodajanje poljskega zajca v prosto naravo praviloma ni dovoljeno.

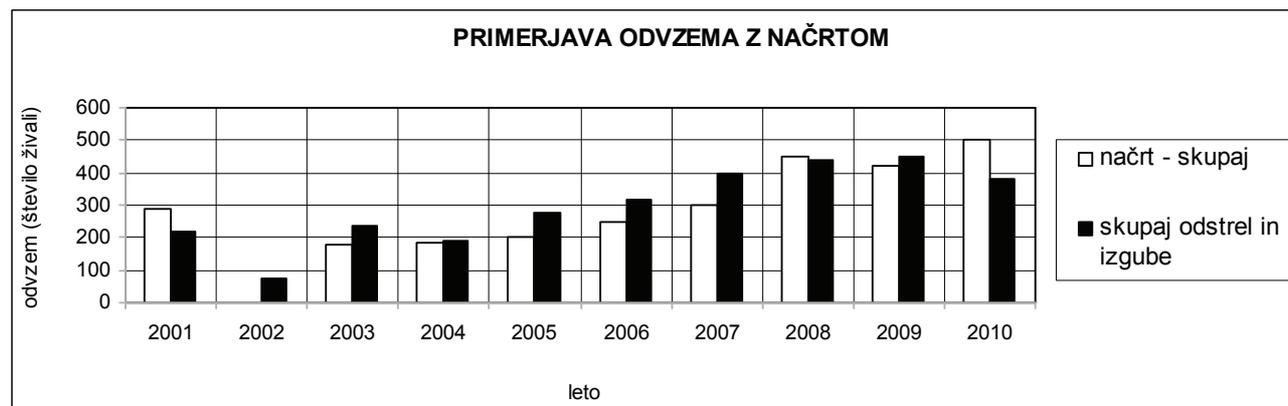
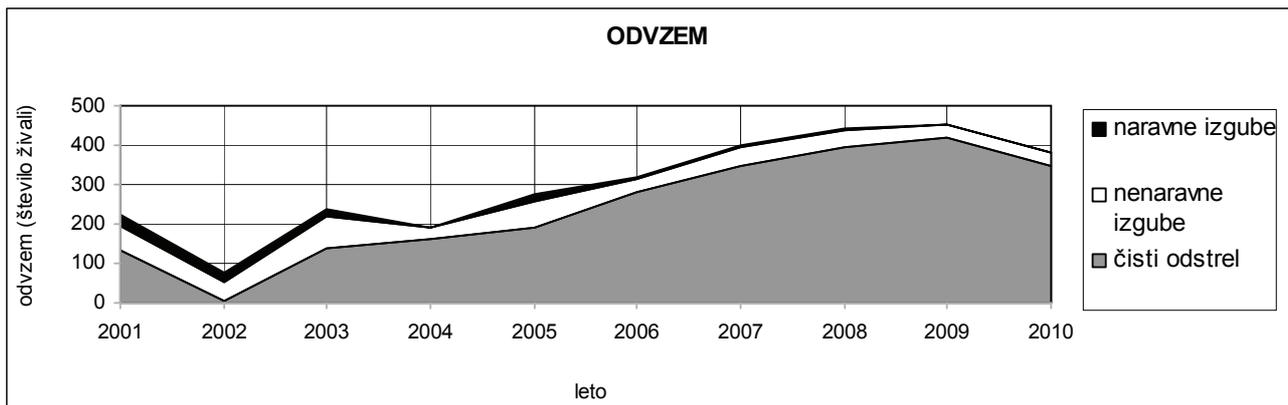
Načrtovane višine odvzema poljskega zajca ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % načrtovanega odvzema.

Preglednica 21: Pregled podatkov o poljskem zajcu za obdobje 2001 – 2010

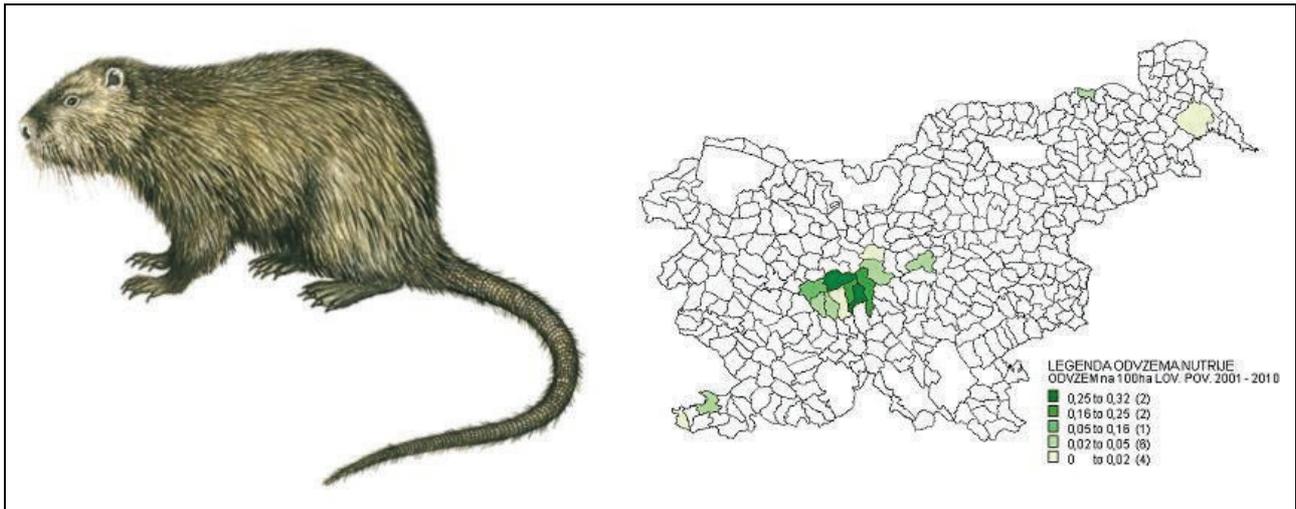
Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	222	76	239	191	276	319	398	441	451	382	2995
načrt - skupaj	290	0	180	184	200	250	300	450	420	500	2774
odstrel in izgube / načrt	76,6		132,8	103,8	138,0	127,6	132,7	98,0	107,4	76,4	108,0

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	64	48	81	30	63	37	45	44	34	34	480	82,6
naravne izgube	26	24	21		21	3	4	1		1	101	17,4
skupaj izgube	90	72	102	30	84	40	49	45	34	35	581	100,0
% izgub	40,5	94,7	42,7	15,7	30,4	12,5	12,3	10,2	7,5	9,2	19,4	
čisti odstrel	132	4	137	161	192	279	349	396	417	347	2414	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan	6	17	10		3	3	2			1	42	7,2
2 bolezen	6							1			7	1,2
4 cesta	52	48	65	26	55	37	45	44	34	31	437	75,2
6 plenilci	14	7	11		18		2				52	9,0
7 psi	2									1	3	0,5
8 kosilnica	10		16	4	8					2	40	6,9

7.12 NUTRIJA (*Myocastor coypus* Molina.)

Po informacijah (Veterinarsko higienska služba), naj bi bili v letu 2010 dve nutriji povoženi v okolici Boštanja (Radna), v predelu Črnega potoka med Sevnico in Bregom, pa naj bi obstajala kolonija nutrij. Prisotnost je zabeležena tudi v nekaterih sosednjih LUO, predvsem po pobegu iz vzrejališč v prosto naravo. Vrsta ima veliko sposobnost reprodukcije in osvajanja novih teritorijev.

Nutrija je tujerodna in invazivna vrsta, zato se v LUO načrtuje popolna izločitev.

Odvzema v celotni lovni dobi (vrsta nima delnega lovopusta) se ne omejuje, potrebno je odstreliti vse opažene osebkke.

7.13 NAVADNI POLH (*Glis glis* L.)

7.13.1 Prostorski okvir obravnave

Lov na polha se izvaja v majhnem obsegu po celotnem LUO.

7.13.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V zadnjih letih je bil zabeležen odvzem navadnega polha le v loviščih Kostanjevica na Krki (25 kos), Globoko (18 kos) in Boštanj (1 kos).

7.13.3 Ocena stanja populacije

Temeljitejše raziskave o etologiji in ekologiji polha v Posavju ni.

7.13.4 Cilj upravljanja s populacijo

Zmeren in usmerjan lov. Izhodišče je zagotavljanje primerne številčnosti polha.

7.13.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

V dopolnjenem Zakonu o divjadi in lovstvu (ZDLov_1A) je novost 43.a člen, ki opredeljuje način lova na polha. Lov polha je omogočen tudi nelovcem, ki niso člani lovskih organizacij. Za lov na polha pa je potrebna polharska dovolilnica, katero si prosilec pod določenimi pogoji pridobi od krajevno pristojnega upravljavca lovišča oz. prek njega od registriranega polharskega društva ter jo je temu istemu upravljavcu lovišča dolžan vrniti do 31.12. S tem se želi uvesti koordiniran in načrten lov na polha.

Številčne omejitve lova na polha ni, zato tudi z letnimi načrti LUO ne bo predpisan načrtovan količinski odvzem. Temu posledično tudi ni potrebno navajati dopustnih odstopanj pri realizaciji. Lov naj se izvaja skladno s trajnostno rabo, njegov uspeh pa je (bo) vezan izključno na pojav polhov v večji številčnosti ob letnem gozdnem obrodu zanj ključnih drevesnih in grmovnih vrst (bukev, leska).

7.14 RAKUNASTI PES (*Nyctereutes procyonoides* Gray.)

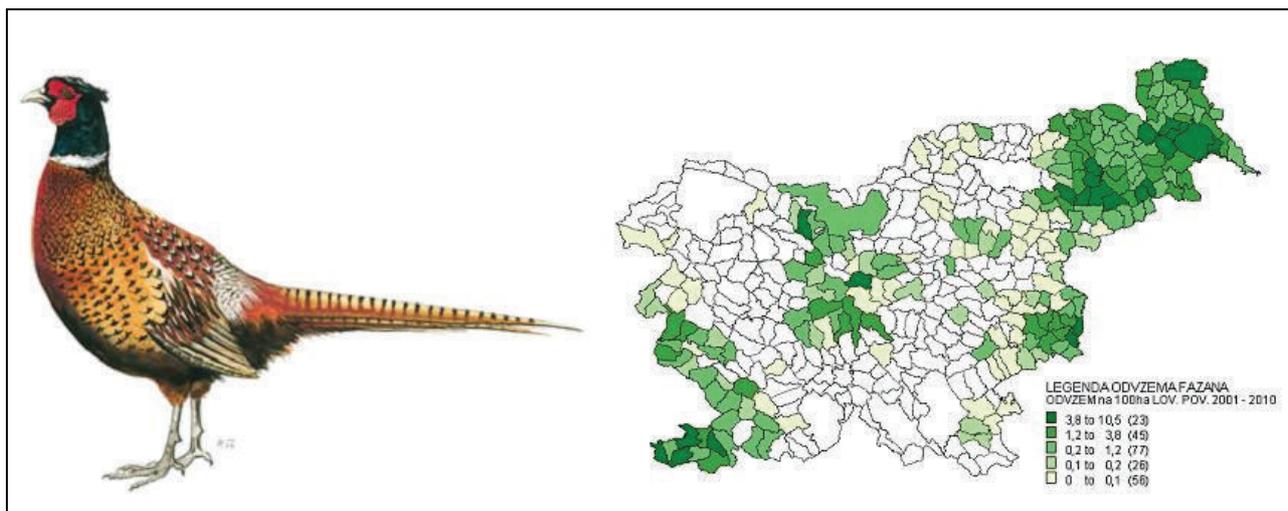

Rakunasti pes po sedanjih podatkih v LUO ni prisoten. Spomladi 2009 smo bili obveščeni o možnem pojavu v lovišču Bizeljsko. Po informacijah je bil pred leti v območju LUO (ekološka enota Posavsko hribovje) najden mladič rakunastega psa, ki pa je po nekaj dneh ušel. Determinacijo mladiča sta potrdila Prirodoslovni muzej in ZOO Ljubljana.

Ob morebitnem pojavu rakunastega psa, ki je tujerodna in invazivna vrsta, se v LUO načrtuje popolna izločitev.

Odvzema v lovni dobi se ne omejuje, potrebno je redukcijsko odstreliti vse opažene osebkke.

7.15 FAZAN (*Phasianus colchicus* L.)

7.15.1 Prostorski okviri obravnave

Fazan je prisoten v vseh ekoloških enotah v LUO. Številčno najpogostejši je v nižinskem delu LUO – ekološki enoti Krško-Brežiška kotlina. V ostalih ekoloških enotah se pojavlja le v predelih, kjer ima primeren življenjski prostor (do nadmorske višine 300 m na južnih legah in do nadmorske višine 200 m na drugih legah). Zaradi redkosti v nekaterih predelih se ga kljub prisotnosti v lovišču ne lovi.

7.15.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 6.730 fazanov, kar pomeni 85,5 odstotno realizacijo načrtovanega odvzema. Skozi obdobje je odvzem postopoma naraščal, dosegel najvišjo vrednost leta 2007 (897 kos), nato pa rahlo upadel. Izgube so znašale 4,2 % odvzema, največ izgub je zaradi plenilcev.

7.15.3 Ocena stanja populacije

Po opažanjih v loviščih se je številčnost fazana v zadnjih letih dvigala, v zadnjem letu pa je nekoliko upadla. Lovišča že nekaj časa v lovišča vlagajo fazane iz umetne vzreje in odvzemajo manj kot vlagajo. Zdravstveno stanje v prosti naravi živeče populacije fazana je po razpoložljivih podatkih dobro.

7.15.4 Cilj upravljanja s populacijo

Ohranitev številčnosti, pri čemer bi želeli povečati številčnost naravnih fazanov in zmanjšati delež vlaganj iz umetne vzreje ter trajnostno izkoriščanje populacije z lovom.

7.15.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča kjer se izvaja lova na naravnega fazana, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljevec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča. V primeru dodajanja fazana se lov na istih površinah lahko ponavlja.

Načrtovane višine odvzema fazana ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % načrtovanega odvzema.

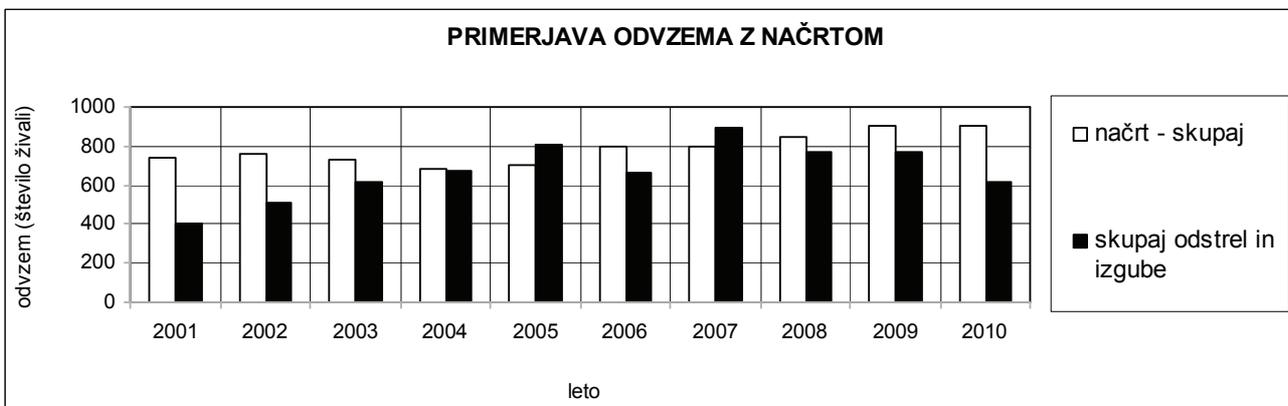
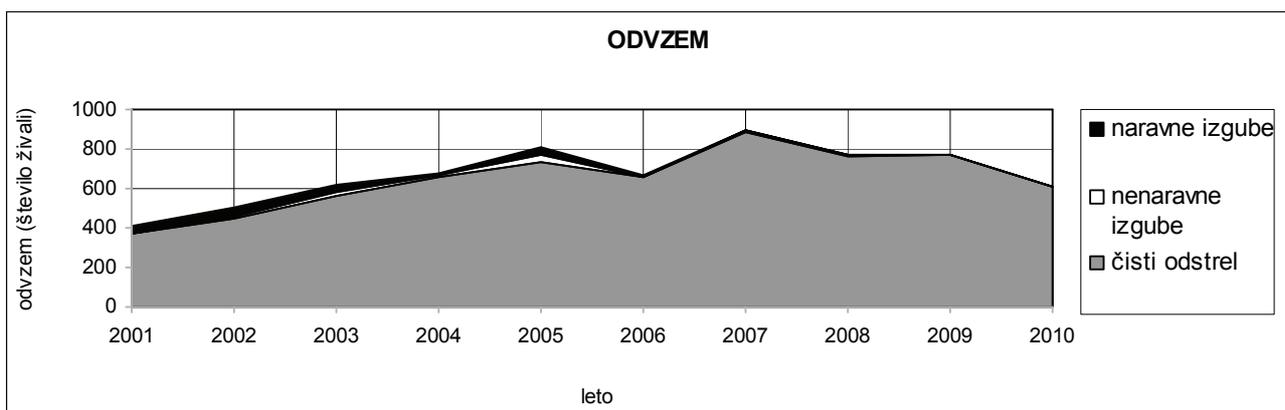
Dodajanje divjadi se po predlogu upravljavcev lovišč načrtuje z letnim lovsko upravljavskim načrtom. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje, to je Zakon o ohranjanju narave Ur.l. 56/99 (UPB 96/04) in Zakon o zaščiti živali Ur.l. 98/99 (UPB 20/04).

Preglednica 22: Pregled podatkov o fazanu za obdobje 2001 – 2010

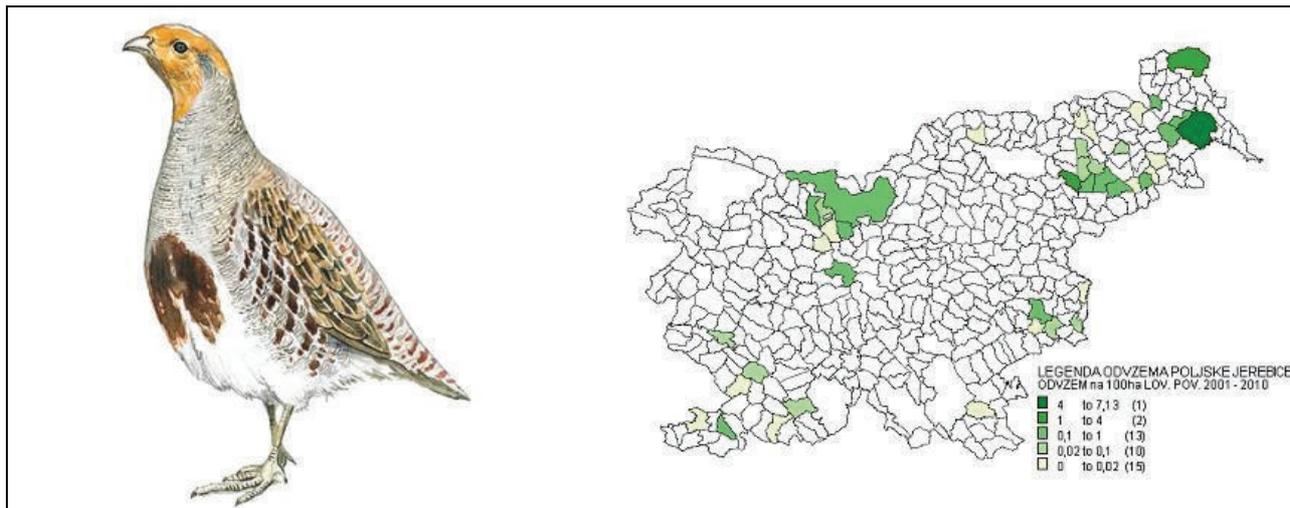
Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	405	508	615	673	810	663	897	773	774	612	6730
načrt - skupaj	742	760	730	685	700	800	800	850	900	900	7867
odstrel in izgube / načrt	54,6	66,8	84,2	98,2	115,7	82,9	112,1	90,9	86,0	68,0	85,5

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	6	11	25	11	38	5	12	7	6	3	124	43,4
naravne izgube	32	53	30	4	36	2		4	1		162	56,6
skupaj izgube	38	64	55	15	74	7	12	11	7	3	286	100,0
% izgub	9,4	12,6	8,9	2,2	9,1	1,1	1,3	1,4	0,9	0,5	4,2	
čisti odstrel	367	444	560	658	736	656	885	762	767	609	6444	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan		3			2	1		2			8	2,8
2 bolezen						1					1	0,3
3 krivolov	1										1	0,3
4 cesta	5	11	16	11	20	5	11	6	6	3	94	32,9
6 plenilci	29	53	30	4	34			3	1		154	53,8
7 psi							1				1	0,3
8 kosilnica			9		18						27	9,4

7.16 POLJSKA JEREBICA (*Perdix perdix* L.)

7.16.1 Prostorski okviri obravnave

Poljska jerebica ima ustrezne pogoje za življenje le v ekološki enoti Krško-Brežiška kotlina.

7.16.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V letu 2005 se je zaključil projekt repopulacije poljske jerebice v Posavskem LUO. Do leta 2008 lova na poljsko jerebico nismo načrtovali. Številčnost se je v prostoru LUO popravila do meje, ki že dovoljuje omejen lov v loviščih, kjer dodajajo poljsko jerebico. Največ izgub je zaradi plenilcev, sledi promet.

7.16.3 Ocena stanja populacije

Poljska jerebica je najpogosteje prisotna v loviščih Krško, Cerklje ob Krki, Veliki Podlog in Dobova. Pojavlja se tudi v drugih nižinskih loviščih v LUO. Ocenjujemo, da je številčnost nizka, vendar stabilna.

7.16.4 Cilj upravljanja s populacijo

V loviščih z dobrimi življenjskimi pogoji ohranitev in zvišanje številčnosti poljske jerebice.

7.16.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Načrtovane višine odvzema poljske jerebice ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % načrtovanega odvzema.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub po končani lovni dobi ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema ne štejejo kot kršitev določil načrta.

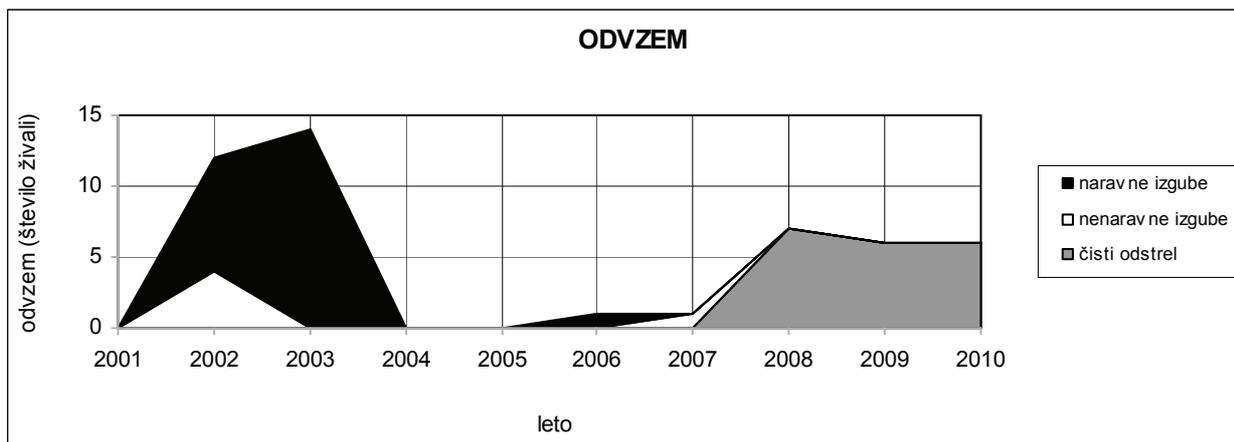
Lov poljske jerebice je z določili ZDLov-1 omejen samo na predhodno dodano divjad, t.i. »gojene poljske jerebice«. Dodajanje poljske jerebice se lahko izvaja v vrsti primerno okolje.

Preglednica 23: Pregled podatkov o poljski jerebici za obdobje 2001 – 2010

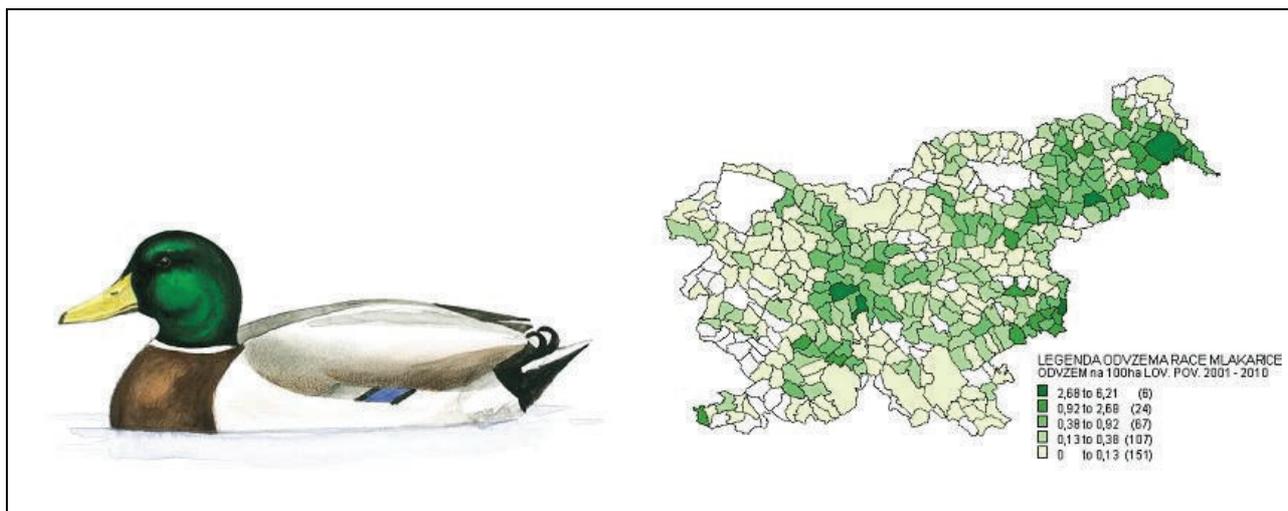
Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube		12	14			1	1	7	6	6	47
načrt - skupaj								10	15	10	35
odstrel in izgube / načrt								70,0	40,0	60,0	134,3

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nendaravne izgube		4				0	1	0	0	0	5	17,9
naravne izgube		8	14			1	0	0	0	0	23	82,1
skupaj izgube	0	12	14	0	0	1	1	0	0	0	28	100,0
% izgub		100,0	100,0			100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	59,6	
čisti odstrel	0	0	0	0	0	0	0	7	6	6	19	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan						1					1	3,6
4 cesta		4					1				5	17,9
6 plenilci		8	14								22	78,6

7.17 RACA MLAKARICA (*Anas platyrhynchos* L.)

7.17.1 Prostorski okviri obravnave

Prisotna na vseh večjih in srednjih vodotokih, vključno z odprtimi vodami (gramoznice, zajetja, ...). Nekatera lovišča imajo urejene račnjake (Krško, Brežice, Globoko), kjer se raca mlakarica dodaja v naravo in kjer se izvaja tudi druge ukrepe intenzivnega upravljanja z vrsto.

7.17.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 3.371 rac mlakaric. Do leta 2004 je odvzem naraščal, nato pa je postopoma upadal. Realizacija načrtovanega odvzema je bila 63,2 %, načrtovan odvzem je bil presežen le leta 2004. Izgube so znašale 2,1 % odvzema, največ jih je bilo zaradi plenilcev (51,4 %).

7.17.3 Ocena stanja populacije

Raca mlakarica spada med splošno razširjene vrste rac pri nas. Je pogosta ptica in zadovoljna tudi z onesnaženo vodo. Dodajanja race mlakarice v naravne vodotoke niso dovoljena, ker je naravna populacija dovolj številčna. Številčnost race mlakarice je zadovoljiva, nižji odvzemi so bolj posledica majhnega zanimanja za lov na to vrsto, kot pa zmanjšana številčnost.

7.17.4 Cilj upravljanja s populacijo

Ohranitev številčnosti in trajnostno izkoriščanje populacije z lovom.

7.17.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Načrtovane višine odvzema race mlakarice ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % načrtovanega odvzema.

Dodajanje rac na naravne vodotoke in druga vodna telesapriloma ni dovoljeno. Dodajanje rac je izjemoma dovoljeno le v njim primerno umetno ustvarjeno okolje (račnjake), na lokacijah in področjih urejenih za revitalizacijo populacije ali intenzivno gospodarjenje.

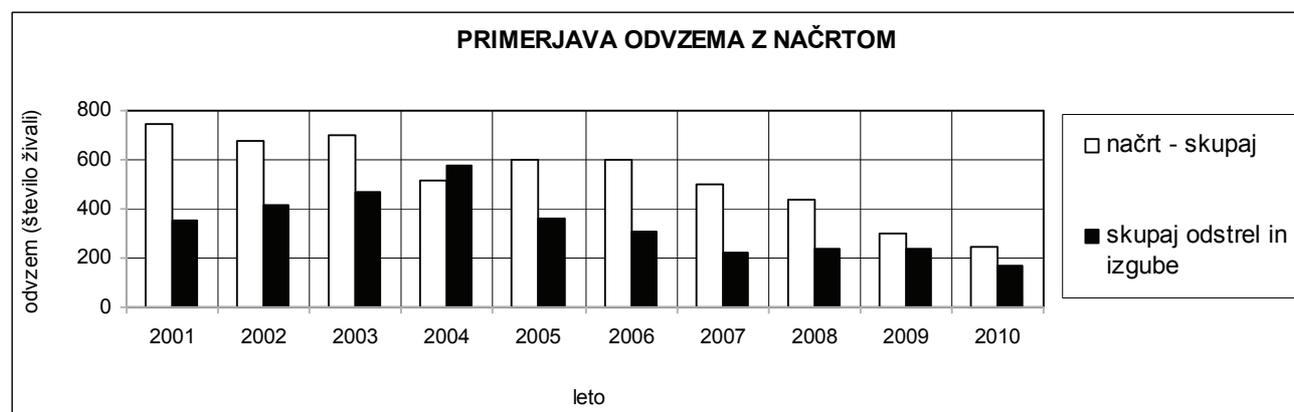
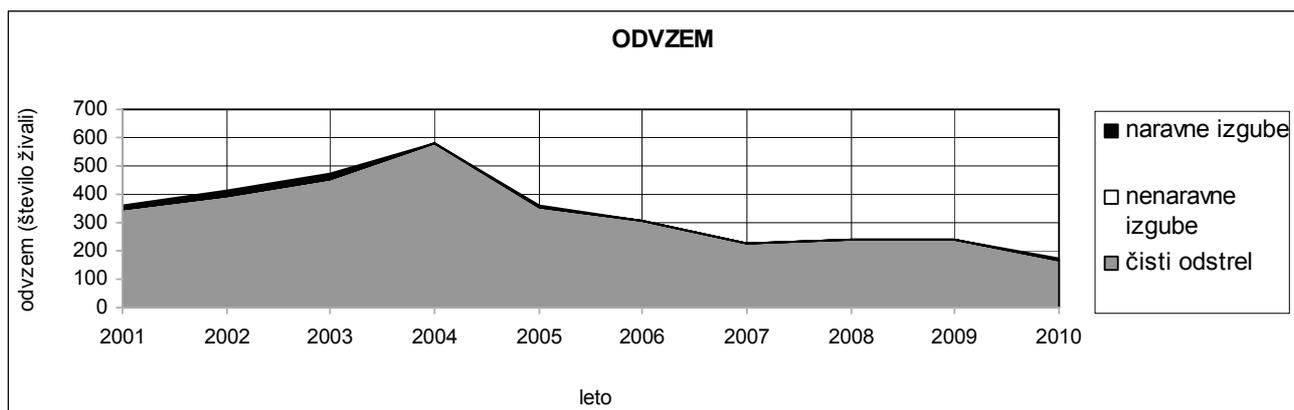
Lov na raco mlakarico se na določenih predelih območja ali vsem območju zaradi varstva rac in ostalih vodnih ptic pred vznemirjanjem lahko omeji na 2 dneva v tednu, katera skupaj dorečejo upravljavci lovišč združeni v OZUL.

Preglednica 24: Pregled podatkov o raci mlakarici za obdobje 2001 – 2010

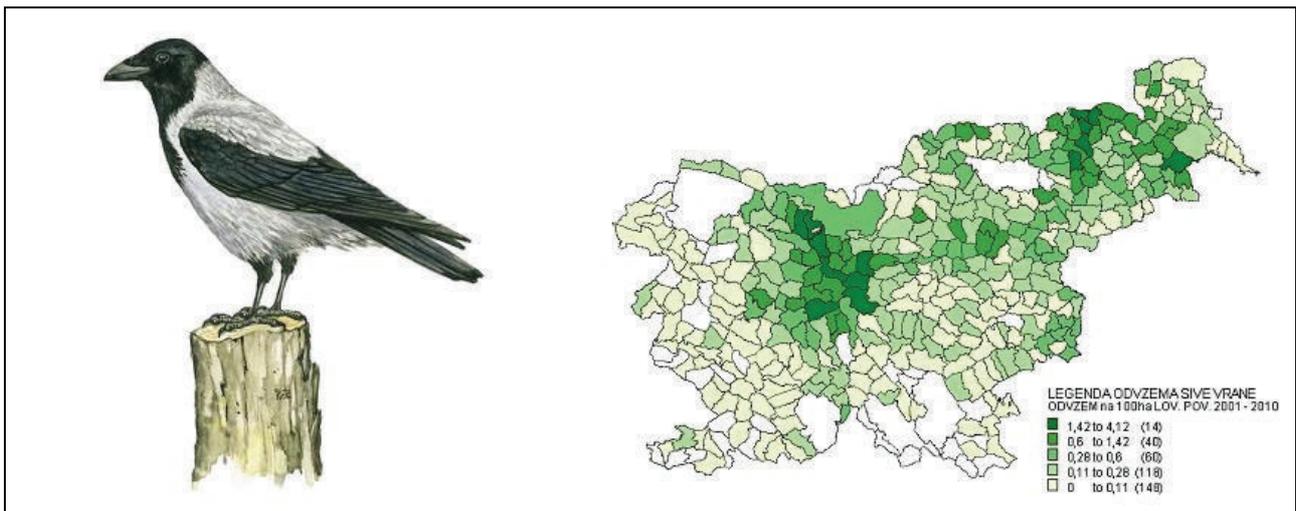
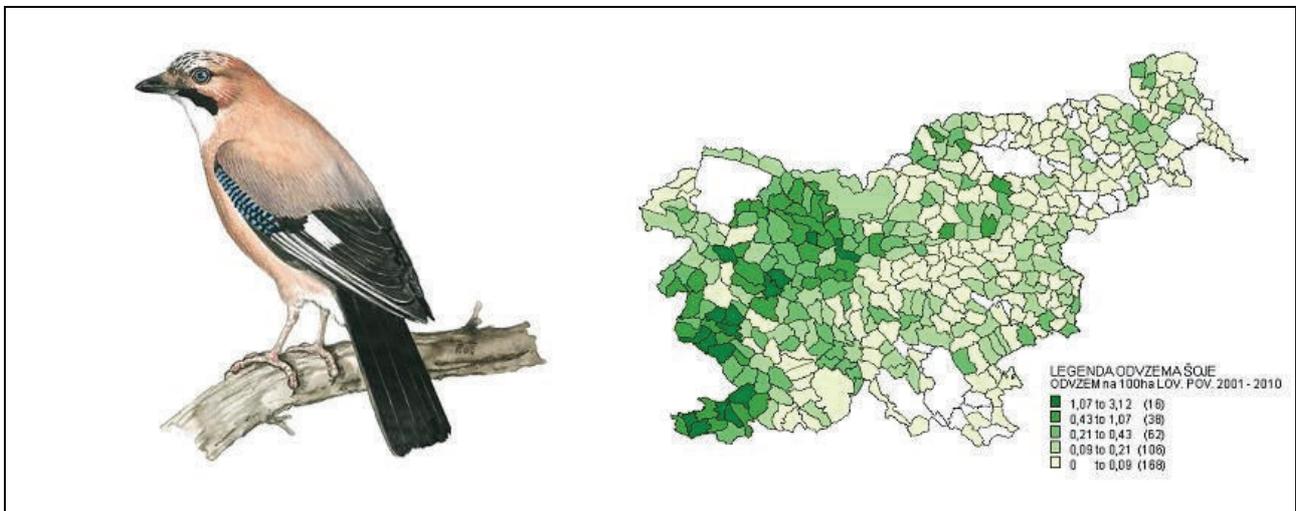
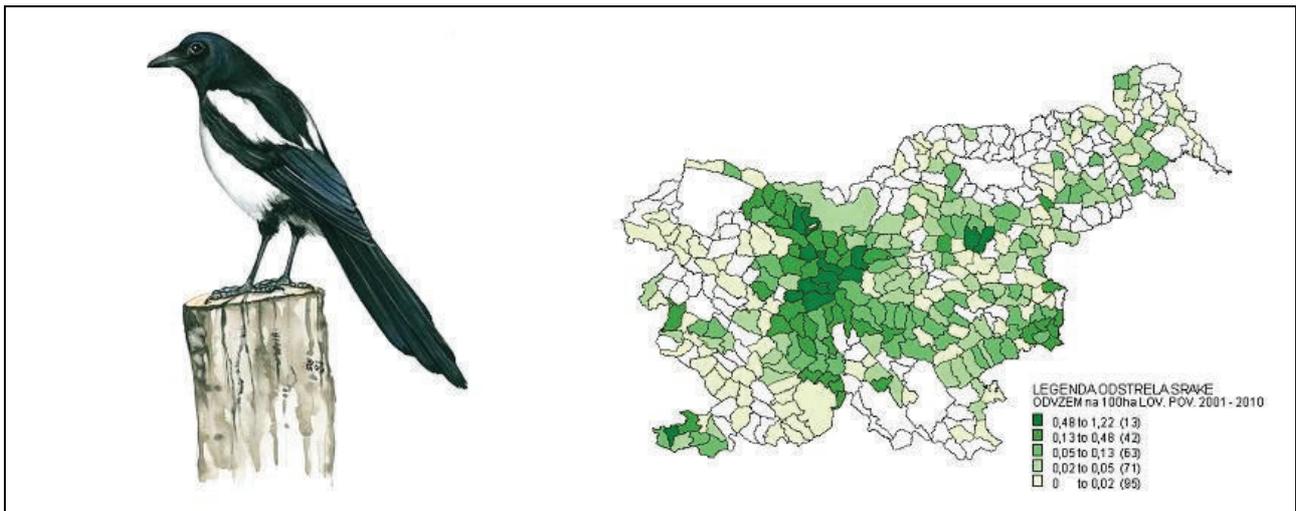
Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	
skupaj odstrel in izgube	357	416	472	579	363	309	226	237	240	172	3371	
načrt - skupaj	747	680	700	515	600	600	500	440	300	250	5332	
odstrel in izgube / načrt	47,8	61,2	67,4	112,4	60,5	51,5	45,2	53,9	80,0	68,8	63,2	

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	1			2	2	2			2	1	10	14,3
naravne izgube	10	21	17		7				1	4	60	85,7
skupaj izgube	11	21	17	2	9	2	0	0	3	5	70	100,0
% izgub	3,1	5,0	3,6	0,3	2,5	0,6	0,0	0,0	1,3	2,9	2,1	
čisti odstrel	346	395	455	577	354	307	226	237	237	167	3301	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan	2	4	2		3					1	12	17,1
2 bolezen		6			4				1	1	12	17,1
3 krivolov	1										1	1,4
4 cesta				2	2	2			2		8	11,4
5 železnica										1	1	1,4
6 plenilci	8	11	15							2	36	51,4

7.18 SRAKA (*Pica pica* L.), ŠOJA (*Garrulus glandarius* L.) in SIVA VRANA (*Corvus corone cornix* L.)

7.18.1 Prostorski okvir obravnave

Šoja je prisotna po celotnem območju LUO, siva vrana predvsem v nižinskem agrarnem delu, sraka pa v okolici večjih naselij.

7.18.2 Upravljanje v preteklem deset letnem obdobju

V preteklem obdobju je bilo odvzetih 251 srak, 451 šoj in 1.188 sivih vran. Načrtovanega odvzema šoje in srake ni bilo potrebno dosežati, načrtovan odvzem sive vrane pa je bil obvezen od leta 2007 naprej.

7.18.3 Ocena stanja populacije

Številčnost srake v zadnjih letih upada, vendar je še zmeraj dokaj pogosta. Najraje se zadržuje v naseljih ali v bližini naselij. Po ocenah je številčnost šoje zadovoljiva, številčnost sive vrane je dokaj visoka, lokalno se pojavljajo škode v kmetijstvu. Pri sivi vrani opazimo večje mešane jate vran (siva, poljska, črna vrana), ki se pojavljajo v nižinskem svetu LUO (ekološka enota Krško-Brežiška kotlina).

7.18.4 Cilj upravljanja s populacijo

Znižanje številčnosti sive vrane, ohranjanje številčnosti šoje in srake.

7.18.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Naštete vrste ptic iz družine vranov imajo pomembno vlogo razširjevalcev plodov in semen gozdnega drevja in grmovja, zato višine načrtovanega odvzema za srako in šojjo ni potrebno dosežati.

Odvzem srake in šoje se v osnovi načrtuje skladno s trajnostno rabo naravnih virov v minimalnem številu, praviloma pa le za primere preprečevanja povzročanja škode na človekovem premoženju.

Lov sive vrane se načrtuje v obsegu, ki ima za posledico čim manjši vpliv te vrste na okolje in se predvsem izvaja na tistih kmetijskih površinah, kjer prihaja ali bi lahko prišlo do škodnih primerov. Pri upravljanju s sivo vrano se tudi smiselno upoštevajo določila »Akcijskega načrta za reševanje problemov, povezanih s sivo vrano v Sloveniji«.

Odvzem se načrtuje le s skupno višino, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne.

Dopustno odstopanje realizacije načrtovanega odvzema po loviščih in za LUO je za sivo vrano po višini navzdol do – 30 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Na območjih, kjer se pojavljajo škode v večjem obsegu, je lahko preseganje načrta odvzema neomejeno, kar pa se določi z letnim načrtom.

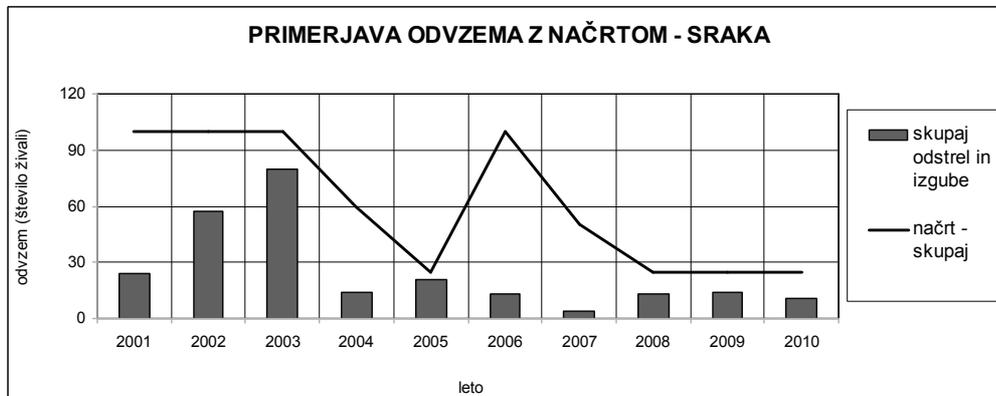
Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 kosov sive vrane, se kot dopustno odstopanje od načrta šteje realizacija - 3 kose, navzgor pa je preseganje realizacije možno do 100 % načrtovanega števila.

Višine načrtovanega odvzema šoj in srak ni potrebno dosežati, lahko pa se ga presega za 100 %.

Preglednica 25: Pregled podatkov o sraki, šoji in sivi vrani za obdobje 2001 – 2010

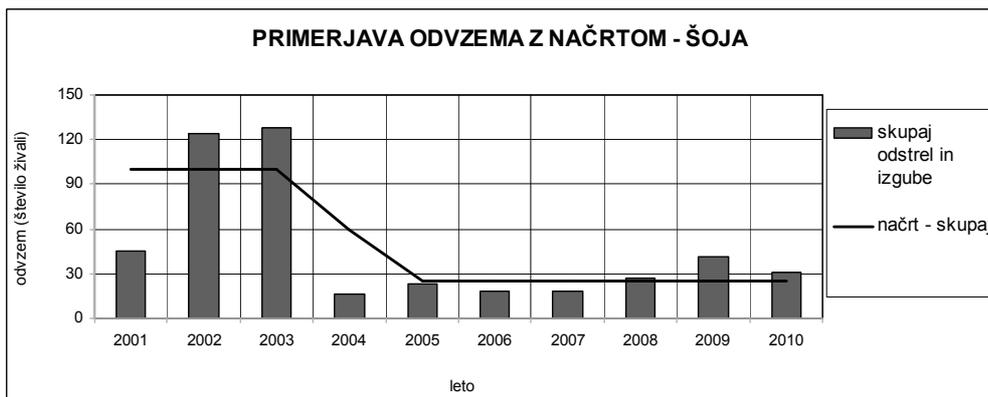
SRAKA

Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	
skupaj odstrel in izgube	24	57	80	14	21	13	4	13	14	11	251	
načrt - skupaj	100	100	100	60	25	100	50	25	25	25	610	
odstrel in izgube / načrt	24,0	57,0	80,0	23,3	84,0	13,0	8,0	52,0	56,0	44,0	41,1	

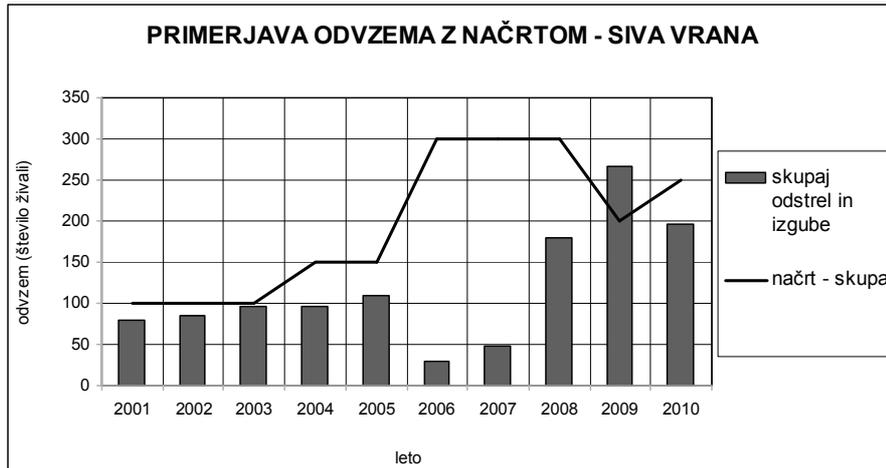
ŠOJA

Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	
skupaj odstrel in izgube	45	124	128	16	23	18	18	27	41	31	471	
načrt - skupaj	100	100	100	60	25	25	25	25	25	25	510	
odstrel in izgube / načrt	45,0	124,0	128,0	26,7	92,0	72,0	72,0	108,0	164,0	124,0	92,4	

SIVA VRANA

Odstrel in izgube												
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	
skupaj odstrel in izgube	80	86	97	97	109	29	48	179	267	196	1188	
načrt - skupaj	100	100	100	150	150	300	300	300	200	250	1950	
odstrel in izgube / načrt	80,0	86,0	97,0	64,7	72,7	9,7	16,0	59,7	133,5	78,4	60,9	

8 ZAKLJUČEK

Izdelava načrta je potekala v skladu s Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št.91/2010). Osnutek Lovsko upravljavskega načrta za VII. Posavsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011-2020 temelji na podatkih statističnih poročil lovskih organizacij za desetletje 2001 - 2010, na podatkih komisij za ocenjevanje odvzema, na podatkih lovskih organizacij o izvršenih delih v loviščih in podatkih ZGS OE Brežice.

Dela na sestavi osnutka so potekala v maju, juniju, septembru in oktobru 2011, dopolnitev baz odvzema in del v loviščih pa v aprilu in maju 2011.

Osnutek načrta je obravnaval in določil Svet ZGS na seji dne 14.10.2011.

Javna obravnava osnutka je bila dne 22.11.2011.

Predlog načrta je obravnaval in potrdil Svet ZGS dne 23.3.2012.

Lovsko upravljavski načrt za VII. Posavsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011-2020 je sprejela Vlada Republike Slovenije, dne 8.11.2012.

Načrt izdelal:

Gregor BOGOVIČ, univ. dipl. inž. gozd.

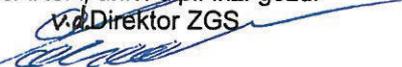
Marko JONOZOVIČ, univ. dipl. inž. gozd.
Vodja Oddelka za gozdne živali in lovstvo

Niko RAINER, univ. dipl. inž. gozd.
Vodja OE Brežice

Jošt JAKŠA, univ. dipl. inž. gozd.
Vodja Direktor ZGS

9 PRILOGE

9.1 Zavarovana območja z varstvenimi režimi

Območja:

EVID. ŠT	IME	STATUS	PREDPIS	OBJAVA	VARTSVENI REŽIM	POVRŠINA (ha)
615	Mokrice - grajski park	spomenik oblikovane narave	Odlok o razglasitvi grajskega kompleksa Mokrice z varovalnim območjem za naravno znamenitost in kulturni spomenik	(Uradni list SRS, št.42/88)	Varstveni režim in usmeritve so navedene v 6 in 7 členu odloka MOK.	16,7
1118	Rastišče Kluzijevega svišča na Lovrencu	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi rastišča Kluzijevega svišča na Lovrencu za botanižni naravni spomenik	(Uradni list RS, št.1/94)	Na območju je prepovedano: uničevati vegetacijo, pogozditev travnika, preoranje ledine, gnojenje ter izvajati posege, ki negativno vplivajo na samo rastišče.	4,4
1413	Kozjanski park	regijski park	Zakon o Spominskem parku Trebče	(Uradni list SRS, št.1/81)	Med drugim je celotnem območju spominskega parka je prepovedano: <ul style="list-style-type: none"> - odpirati in izkoriščati nove peskokope, kamnolome in drugo poseganje v prostor, ki bi nasprotovalo ohranitvi naravnih značilnosti, kulturnih in zgodovinskih ter drugih vrednot; - graditi ali rekonstruirati objekte v nasprotju z urbanističnimi in arhitekturnimi značilnostmi na tem območju; - presegati dovoljene ravni hrupa, določene s predpisi o varstvu pred hrupom; - postavljati šotore in prikolice za bivanje zunaj za to določenih mest; - odmetavati ali odlagati odpadke, postavljati vsakovrstne reklame za komercialne namene zunaj za to določenih in ustrezno urejenih mest; - puščati po opravljenih 	5845,6

					gradbenih delih neutrjene površine neozelenjene; - postavljati objekte, naprave, reklame ali napise, s katerimi bi zakrivali za območje spominskega parka značilne razglede ali razglede na zgodovinske spomenike. Na ožjem območju je poleg naštetih prepovedi prepovedano tudi: - površinsko odvajanje voda na zemljišča v splošni rabi ali ob njih.	
1656	Hrastov gozd v Krakovem pri Kostanjevici	naravni rezervat	Odločba o zavarovanju hrastovega gozda v Krakovem pri Kostanjevici na Dolenjskem	(Uradni list LRS, št.12/52)	V zavarovanem gozdu je prepovedana vsakršna sečnja brez poprejšnjega dovoljenja Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine	36,8
3901	Jovsi	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi območja Jovsi za naravni spomenik	(Uradni list RS, št.58/95)	Varstveni režim je podan v 6 členu odloka.	504

Cone:

EVID. ŠT	IME	STATUS	PREDPIS	VARSTVENI REŽIM	POVRŠINA (HA)
3901	Jovsi - širše območje	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi območja Jovsi za naravni spomenik	Prepovedana je gradnja kakršnih koli objektov, odstranjevanje obrežne vegetacije in posameznih dreves, grmov.	155
3984	Jovsi - ožje območje	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi območja Jovsi za naravni spomenik	Priporočena prva košnja po 15. juniju.	349

9.2 Naravne vrednote z varstvenimi režimi

Naravne vrednote:

ZVRST	OPIS ZNAČILNOSTI	NV-TOČKE	NV-OBMOČJA	NV-OBMOČJA (V)
Botanična	Na območju so izstopajoča predsem rastišča redkih vrst rumenega sleča, blagajevga volčina in jarice na Bohorju.	1	8 (1)	0
Drevesna	Evidentiranih več dreves izjemnih dimezij. Na stiku s kulturno krajino prevladujejo lipe, v gozdnem prostoru pa so tisa, bodika in cer.	14 (5)	0	0
Ekosistemska	Izpostavljen je predvsem pomen gozdnih rezervatov na območju Gorjancev, Orlice in Bohorja, nekateri sestoji tis, nižinska gozdna kompleksa Dobrava in Krakovskega gozda, na stiku s kulturno krajino pa visokodebelni sadovnjaki.	0	12	1
Geološka	Evidentiranih je več nahajališč mineralov, fosilov in redkih rudišč.	3	2 (2)	0
Geomorfološka	V okviru izjemnih oblik površja so za območje značilni slapovi pod Bohorjem ter skalni osamelci, ostenja in soteske v Posavskem hribovju.	6	19	4
Geomorfološka podzemeljska Jame	Za območje značilni otoki osemelega krasa s posameznimi kraškimi objekti na območju Krškega hribovja in Gorjancev. Med njimi so pomembnejši predvsem tisti kraški objekti, ki so habitat jamske favne - jamski hrošči, nižji vodni raki ali pa zatočišča netopirjev.	JAME: 71		
Hidrološka	Obravnavani so številni naravno ohranjeni odseki potokov v povirju Gorjancev, Krškega hribovja, Bohorja in Orlice ter nižinski odseki na območju Krakovskega gozda in reke Save.	10 (1)	51 (4)	7
Oblikovna naravna vrednota	Evidentiran je le eden drevored in dva grajska parka.	0	(2)	0
Zoološka	Kot območje z velikim habitatskim pomenom glede ogroženih rastlinskih in živalskih vrst izstopa Krakovski gozd, na stiku s kulturno krajino pa še habitat bobra in gnezdišče čebelarjev.	0	2 (1)	3

Konkretne usmeritve:

IDENT. ŠT.	IME	ZVRST	KONKRETNE USMERITVE	POVRŠINA (ha)
1499	Bizeljska vas - rastišče bavarske popkorese	BOT	Na območju naravne vrednote naj se ne postavlja lovske infrastrukture.	točka
1930	Bizeljsko - gnezdišče čebelarja	ZOOL, GEOL	Na območju naravne vrednote naj se ne postavlja lovske infrastrukture.	3,8
7713	Ravno - gnezdišče čebelarja	ZOOL, GEOL	Nad območje stene naj se ne postavlja lovske infrastrukture. V času gnezditve, ki traja od začetka maja do konca avgusta, naj se v bližini ne izvaja kakršnihkoli lovske dejavnosti.	0,06

7851	Armeško - ribniki	EKOS	Območje je pomembno kot preletna postaja vodnih ptic v zimskem obdobju. V tem času naj se ne izvaja lovskih dejavnosti in z dejavnostjo ne moti živali. V času gnezditve, ki traja od marca do oktobra naj se ne izvaja lova in omeji vse ostale lovske dejavnosti tako, da te ne bodo predstavljale motnje. Na območju naravne vrednote naj se ne postavlja lovske infrastrukture.	7,3

9.3 Ekološko pomembna območja z varstvenimi režimi

ID	IME	KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE	POVRŠINA (ha)
12100	Zasavsko hribovje	V času gnezdenja (februar-julij) naj se na kakršenkoli način ne vznemirja živali; - vegetacijske združbe sten naj se ohranja v obstoječem stanju; - v neposredni bližini gnezdišč naj se ne postavlja lovskih objektov kot so obore za divjad, krmišča, solnice, preže ali lovske koč;e; - posegov in dejavnosti, ki bi lahko poškodovale, razvrednotile, uničile ali prizadele svojevrstnost favne in flore naj se ne izvaja.	2321,3
12600	Bohor Vetrnik	- Ohranja naj se stara drevesa, dupline, grmovno in zeliščno podrast; - ohranja naj se obstoječe rastiščne razmere; - kjer so bivališča živali (gnezda, dupla, brlogi, jazbine,...) naj se ohranja obstoječe stanje in na kakršenkoli način ne vznemirja živali zlasti v času paritve, gnezdenja, poleganja jajc ali kotitve mladičev; - v spomladanskem obdobju naj se ne posega v drevesno mladje; - v plodonosno drevje naj se ne posega, zlasti v času zorenja plodov.	5344,2
14500	Tisovec - Orlica - Kunšperška gora	V času gnezdenja (februar-julij) naj se na kakršenkoli način ne vznemirja živali; - vegetacijske združbe sten naj se ohranja v obstoječem stanju; - v neposredni bližini objektov naravnih vrednot naj se ne postavlja lovskih objektov kot so obore za divjad, krmišča, solnice, preže ali lovske koč;e; - posegov in dejavnosti, ki bi lahko poškodovale, razvrednotile, uničile ali prizadele svojevrstnost naravnih vrednot naj se ne izvaja.	2086,7
61400	Gorjanci	Na vhodih v jame in v njihovi neposredni okolici jam in brezen naj se ne postavlja lovskih objektov kot so preže, solnice ali krmišča; - prav tako naj se na teh mestih ne postavlja lovskih pasti; - na vhodu v brezna in jame ter na njihovem vplivnem območju naj se ohranja obstoječa vegetacijska združba; - ohranja naj se stara drevesa, dupline, grmovno in zeliščno podrast; - ohranja naj se obstoječe rastiščne razmere; - kjer so bivališča živali (gnezda, dupla, brlogi, jazbine,...) naj se ohranja obstoječe stanje in na kakršenkoli način ne vznemirja živali zlasti v času - v spomladanskem obdobju naj se ne posega v drevesno mladje; - v plodonosno drevje naj se ne posega, zlasti v času zorenja plodov; - na travniških površinah naj se izvaja dosedanja ekstenzivna raba, kosi naj se čim kasneje, po možnosti šele konec avgusta in sicer ročno od sredine travišča navzven.	5674,5
61500	Krakovski gozd	Vzdržujejo naj se obstoječe življenjske razmere za živali. Ohranja naj se lesna vegetacija, zemlje ali kamninske podlage naj se ne odstranjuje. Mokrišč naj se ne nasipava; - gnezdiščem ter prostorom, kjer se živali prehranjujejo, razmnožujejo ali zadržujejo, naj se ne približuje. Lovske objekte naj se locira na ustrezno razdaljo od teh prostorov. - vzdržujejo naj se grmišča ter avtohtona obrežna vegetacija; - kosi naj se čim pozneje, po možnosti šele avgusta, in to od sredine travnika navzven.	3871,9

63300	Ajdovski a jama	Na vhodih v jame in v njihovi neposredni okolici jam in brezen naj se ne postavlja lovskih objektov kot so preže, solnice ali krmišča; - prav tako naj se na teh mestih ne postavlja lovskih pasti.	3949
63400	Šentjerna ejsko polje	Vzdržujejo naj se obstoječe življenjske razmere za živali. Ohranja naj se lesna vegetacija, zemlje ali kamninske podlage naj se ne odstranjuje. Mokrišč naj se ne nasipava; - gnezdiščem ter prostorom, kjer se živali prehranjujejo, razmnožujejo ali zadržujejo, naj se ne približuje. Lovske objekte naj se locira na ustrezno razdaljo od teh prostorov. - vzdržujejo naj se grmišča ter avtohtona obrežna vegetacija. - Kosi naj se čim pozneje, po možnosti šele avgusta, in to od sredine travnika navzven. - odstrel na območjih naj se izvaja izven gnezditvene sezone ptic, ki traja od marca do oktobra; - lov na race mlakarice se naj izvaja največ dvakrat tedensko; - sprotno naj se odstranjuje prazne tulce lovskih šibrnih nabojev v primeru odvzema lovnih vrst iz narave na območjih; - redna vzdrževalna dela naj se izvajajo v času izven gnezditvene sezone ter na najbolj možen sonaraven način in le tam, kjer je to nujno potrebno. - ohranja naj se obvodna vegetacija; - na suhih travniških površinah naj se izvaja dosedanja ekstenzivna raba, kosi naj se čim kasneje, po možnosti šele konec avgusta in sicer ročno od sredine travišča navzven;	638,2
63500	Jovski	Izvaja se dosedanja ekstenzivna raba obstoječih travniških površin, kosi naj se čim kasneje, po možnosti šele konec avgusta in sicer od sredine travišča navzven. - kjer so bivališča živali (gnezda, dupla, brlogi, jazbine, prezimovališča, gnezdišča...) naj se ohranja obstoječe stanje. Predvsem v času v času paritve, gnezdenja, poleganja jajc ali kotitve mladičev; naj se živali ne vznemirja	2757,3
63700	Sava od Radeč do državne meje	Vzdržujejo naj se obstoječe življenjske razmere za živali. Ohranja naj se lesna vegetacija, zemlje ali kamninske podlage naj se ne odstranjuje. Mokrišč naj se ne nasipava; - gnezdiščem ter prostorom, kjer se živali prehranjujejo, razmnožujejo ali zadržujejo, naj se ne približuje. Lovske objekte naj se locira na ustrezno razdaljo od teh prostorov. - vzdržujejo naj se grmišča ter avtohtona obrežna vegetacija; - lov na race mlakarice se naj izvaja največ dvakrat tedensko; - odstrel na območjih naj se izvaja izven gnezditvene sezone ptic, ki traja od marca do oktobra; - sprotno naj se odstranjuje prazne tulce lovskih šibrnih nabojev v primeru odvzema lovnih vrst iz narave na območjih; - vse vrste gradenj lovskih objektov naj se umaknejo iz poplavnega oz. vplivnega območja vodotokov; - redna vzdrževalna dela naj se izvajajo v času izven gnezditvene sezone ter na najbolj možen sonaraven način in le tam, kjer je to nujno potrebno. - ohranja naj se obvodna vegetacija.	2757,3

65100	Krka reka	<p>- Vzdržujejo naj se obstoječe življenjske razmere za živali. Ohranja naj se lesna vegetacija, zemlje ali kamninske podlage naj se ne odstranjuje. Mokrišč naj se ne nasipava</p> <p>- gnezdiščem ter prostorom, kjer se živali prehranjujejo, razmnožujejo ali zadržujejo, naj se ne približuje. Lovske objekte naj se locira na ustrezno razdaljo od teh prostorov.</p> <p>- vzdržujejo naj se grmišča ter avtohtona obrežna vegetacija;</p> <p>- odstrel na območjih naj se izvaja izven gnezditvene sezone ptic, ki traja od marca do oktobra;</p> <p>- lov na race mlakarice se naj izvaja največ dvakrat tedensko;</p> <p>- sprotno naj se odstranjuje prazne tulce lovskih šibrnih nabojev v primeru odvzema lovnih vrst iz narave na območjih;</p> <p>- vse vrste gradenj lovskih objektov naj se umaknejo iz poplavnega oz. vplivnega območja vodotokov;</p> <p>- redna vzdrževalna dela naj se izvajajo v času izven gnezditvene sezone ter na najbolj možen sonaraven način in le tam, kjer je to nujno potrebno;</p> <p>- ohranja naj se obvodna vegetacija.</p>	643,3
65500	Mirna	<p>Vzdržujejo naj se obstoječe življenjske razmere za živali. Ohranja naj se lesna vegetacija, zemlje ali kamninske podlage naj se ne odstranjuje. Mokrišč naj se ne nasipava;</p> <p>- gnezdiščem ter prostorom, kjer se živali prehranjujejo, razmnožujejo ali zadržujejo, naj se ne približuje. Lovske objekte naj se locira na ustrezno razdaljo od teh prostorov.</p> <p>- vzdržujejo naj se grmišča ter avtohtona obrežna vegetacija;</p> <p>- odstrel na območjih naj se izvaja izven gnezditvene sezone ptic, ki traja od marca do oktobra;</p> <p>- lov na race mlakarice se naj izvaja največ dvakrat tedensko;</p> <p>- sprotno naj se odstranjuje prazne tulce lovskih šibrnih nabojev v primeru odvzema lovnih vrst iz narave na območjih;</p> <p>- vse vrste gradenj lovskih objektov naj se umaknejo iz poplavnega oz. vplivnega območja vodotokov;</p> <p>- redna vzdrževalna dela naj se izvajajo v času izven gnezditvene sezone ter na najbolj možen sonaraven način in le tam, kjer je to nujno potrebno.</p> <p>- ohranja naj se obvodna vegetacija.</p>	27,8
65800	Brestanica	Zadoščajo splošne naravovarstvene usmeritve.	475,6
17300	Kamenški potok		138,3
18300	Ajdovska peč		55,1
18800	Raja peč		21,2
19200	Boštanj		7,4

9.4 Posebna varstvena območja (območja Natura 2000)

KODA	STATUS	OBMOČJE	POVRŠINA (ha)
SI3000051		Krakovski gozd	
SI3000054	SCI	Ajdovska jama - Brestanica	298,4
SI3000059	SCI	Mirna	517,0
SI3000074	SCI	Kostanjeviška jama	228,7
SI3000085	SCI	Boštanj	6,3
SI3000134	SCI	Ajdovska peč	47,1
SI3000135	SCI	Raja peč	13,7
SI3000191	SCI	Ajdovska jama	1706,0
SI3000227	SCI	Krka	1339,1
SI3000234	SCI	Vrbina	144,9
SI3000266	SCI	Kamenški potok	127,4
SI3000267	SCI	Gorjanci - Radoha	11607,3
SI3000268	SCI	Dobrava - Jovsi	2902,4
SI3000273	SCI	Orlica	3772,8
SI3000274	SCI	Bohor	6792,6
SI3000280	SCI	Veliko Kozje	652,6
SI3000282	SCI	Gračnica - spodnja	5,0
SI5000012	SPA	Krakovski gozd - Šentjernejsko polje	6216,2
	OIP		3316,9
SI5000022	SPA	Kozjansko - Dobrava - Jovsi	10874,3
SI5000026	SPA	Posavsko hribovje - ostenje	2673,4

Konkretne varstvene usmeritve:

ID	OBMOČJE	CONA HT	USMERITEV	POVRŠINA (LUO)	
SI3000051	Krakovski gozd	3-051-HT91L0	Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (Erythronio-Carpinion)	V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne naseljuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranja naj se gozdni rob.	2250,2
		3-051-SP4014	močvirski krešič (<i>Carabus variolosus</i>)	Ohranja naj se majhne vodne in močvirne biotope kot so mlake, luže in kaluže. - V njih naj se ne vnaša soli. - V radiju vsaj 50 metrov od njih naj se ne postavlja solnic, obstoječe pa naj se prestavi.	1888,4

		3-051-SP1167	veliki pupek (<i>Triturus carnifex</i>)	Ohranja naj se majhne vodne in močvirne biotope kot so mlake, luže in kaluže. - V njih naj se ne vnaša soli. - V radiju vsaj 50 metrov od njih naj se ne postavlja solnic, obstoječe pa naj se prestavi.	3412,4
		3-051-SP1193	hribski urh (<i>Bombina variegata</i>)	Ohranja naj se majhne vodne in močvirne biotope kot so mlake, luže in kaluže. - V njih naj se ne vnaša soli. - V radiju vsaj 50 metrov od njih naj se ne postavlja solnic, obstoječe pa naj se prestavi.	3412,4
SI3000074	Kostanje viška jama	3-074-HT9110	Bukovi gozdovi (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne naseljuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranja naj se gozdni rob.	7,9
		3-074-HT8310	Jame, ki niso odprte za javnost	Upošteva se varstveni režim v jami (18. člen Zakona o varstvu podzemnih jam). - V jame se ne vnaša organskih snovi. - Pred vhodi v jame se ne postavlja novih krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	113,9
		3-074-SP1304, 3-074-SP1305	veliki podkovernjak (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>), južni podkovernjak (<i>Rhinolophus euryale</i>)	Ohranja naj se majhne vodne in močvirne biotope kot so mlake, luže in kaluže. - V njih naj se ne vnaša soli. - V radiju vsaj 50 metrov od njih naj se ne postavlja solnic, obstoječe pa naj se prestavi.	228,7
SI3000134	Ajdovska peč	3-134-HT8310	Jame, ki niso odprte za javnost	Upošteva se varstveni režim v jami (18. člen Zakona o varstvu podzemnih jam). - V jame se ne vnaša organskih snovi. - Pred vhodi v jame se ne postavlja novih krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	46,8
SI3000135	Raja peč	3-135-HT8310	Jame, ki niso odprte za javnost		13,7

SI300022 7	Krka	3-227- HT831 0	Jame, ki niso odprte za javnost	Upošteva se varstveni režim v jami (18. člen Zakona o varstvu podzemnih jam). - V jame se ne vnaša organskih snovi. - Pred vhodi v jame se ne postavlja novih krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	8,4
		3-227- HT326 0	Vodotoki v nižinskem in montanskem pasu z vodno vegetacijo zvez Ranunculion fluitantis in Callitricho-Batrachion	Površinske in podzemne vode se ne onesnažuje, na obrežju se ne uporablja mineralnih gnojil in pesticidov, itd. - Čiščenje brežin se ne opravlja v razmnoževalnem času živali, temveč jeseni; opravlja se na način, ki najmanj poškodujejo življenjske prostore. - Ohranjajo se obvodni pasovi vegetacije. - Na območje habitatnega tipa ali v njegovo neposredno bližino (manj kot 50 m od habitatnega tipa) naj se ne postavlja novih solnic, krmišč in mrhovišč, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	189,3
SI300023 4	Vrbina	3-234- HT651 0	Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	Izvaja se takšna raba, ki ohranja habitate grmišč in travišč: - Košnja naj se izvaja prvič po odcvetu večine travniških rastlin. Košnji naj sledi spravilo. Izvaja naj se upočasnjena košnja od sredine navzven, vsaj 5 cm nad tlemi. - Na območju se praviloma ne gnoji, če pa že, naj se gnoji le s hlevskim gnojem. - Travišč naj se ne požiga. - Ohranja in vzdržuje naj se najmanj obstoječa dolžina linijskih vegetacijskih struktur (omejki, žive meje, protivetni pasovi, obvodna vegetacija, v kmetijski krajini). - Ohranja naj se gozdni rob.	43,4
		3-234- HT621 0	Prioritetni HT ob prisotnosti orhidej. Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (Festuco Brometalia) (* pomembna rastišča kukavičevk)		27,9

SI300026 7	Gorjanci Radoha	3-267- HT911 0	Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)	V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne naseljuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranja naj se postopen gozdni rob.	29,8
		3-267- HT91 K0	Ilirski bukovi gozdovi (Fagus sylvatica (Aremonio- Fagion))		1431,9
SI300026 8	Dobrava - Jovsi	3-268- HT911 0	Bukovi gozdovi (Luzulo- Fagetum)	V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne naseljuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranja naj se postopen gozdni rob.	253,1
		3-268- HT91 K0	Ilirski bukovi gozdovi (Fagus sylvatica (Aremonio- Fagion))		2872,0
		3-268- HT91L 0	Ilirski hrastovo- belogabrovi gozdovi (Erythronio- Carpinion)		921,8
		3-268- SP116 7	veliki pupek (<i>Triturus carnifex</i>)	Ohranja naj se majhne vodne in močvirne biotope kot so mlake, luže in kaluže. - V njih naj se ne vnaša soli. - V radiju vsaj 50 metrov od njih naj se ne postavlja solnic, obstoječe pa naj se prestavi.	2841,2

		3-268-SP1188	nižinski urh (<i>Bombina bombina</i>)	Ohranja naj se majhne vodne in močvirne biotope kot so mlake, luže in kaluže. - V njih naj se ne vnaša soli. - V radiju vsaj 50 metrov od njih naj se ne postavlja solnic, obstoječe pa naj se prestavi.	2841,2
		3-268-SP1193	hribski urh (<i>Bombina variegata</i>)	Ohranja naj se majhne vodne in močvirne biotope kot so mlake, luže in kaluže. - V njih naj se ne vnaša soli. - V radiju vsaj 50 metrov od njih naj se ne postavlja solnic, obstoječe pa naj se prestavi.	2841,2
SI3000273	Orlica	3-273-HT9110	Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)	V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne naseljuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranja naj se gozdni rob.	356,2
		3-273-HT91K0	Ilirski bukovi gozdovi (<i>Fagus sylvatica</i> (Aremonio-Fagion))		1058,7
		3-273-HT8210	Karbonatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok	Na območju habitatnega tipa goličav se ne postavlja novih, lovskih prež, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	1,8
		3-273-HT6210	Prioritetni HT ob prisotnosti orhidej. Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (<i>Festuco Brometalia</i>) (* pomembna rastišča kukavičevk)	Izvaja se takšna raba, ki ohranja habitate grmišč in travišč: - Košnja naj se izvaja prvič po odcvetu večine travniških rastlin. Košnji naj sledi pravilo. Izvaja naj se upočasnjena košnja od sredine navzven, vsaj 5 cm nad tlemi. - Na območju se praviloma ne gnoji, če pa že, naj se gnoji le s hlevskim gnojem. - Travišč naj se ne požiga. - Ohranja in vzdržuje naj se najmanj obstoječa dolžina linijskih vegetacijskih struktur (omejki, žive meje, protivetрни pasovi, obvodna vegetacija, v kmetijski krajini). - Ohranja naj se postopen gozdni rob.	1632,0

		3-273- SP130 3	mali podkovnjak (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	Ohranja naj se majhne vodne in močvirne biotope kot so mlake, luže in kaluže. - V njih naj se ne vnaša soli. - V radiju vsaj 50 metrov od njih naj se ne postavlja solnic, obstoječe pa naj se prestavi.	143,6
SI300027 4	Bohor	3-274- HT911 0	Bukovi gozdovi (Luzulo- Fagetum)	V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne naseljuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranja naj se gozdni rob.	944,5
		3-274- HT91 K0	Ilirski bukovi gozdovi (<i>Fagus sylvatica (Aremonio- Fagion)</i>)		1443,9
		3-274- HT651 0	Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (<i>Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis</i>)	Izvaja se takšna raba, ki ohranja habitate grmišč in travišč: - Košnja naj se izvaja prvič po odvetu večine travniških rastlin. Košnji naj sledi spravilo. Izvaja naj se upočasnjena košnja od sredine navzven, vsaj 5 cm nad tlemi. - Na območju se praviloma ne gnoji, če pa že, naj se gnoji le s hlevskim gnojem. - Travišč naj se ne požiga. - Ohranja in vzdržuje naj se najmanj obstoječa dolžina linijskih vegetacijskih struktur (omejki, žive meje, protivettni pasovi, obvodna vegetacija, v kmetijski krajini). - Ohranja naj se gozdni rob.	624,8
		3-274- HT621 0	Prioritetni HT ob prisotnosti orhidej. Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (<i>Festuco Brometalia</i>) (* pomembna rastišča kukavičevk)		624,8
		3-274- HT641 0	Travniki s prevladujo stožko (<i>Molinia spp.</i>) na karbonatnih, šotnih ali glineno- muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>)		3268,0

SI3000280	Veliko Kozje	3-280-HT91K0	Ilirski bukovi gozdovi (Fagus sylvatica (Aremonio-Fagion))	<p>V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti.</p> <p>- Alohtonih živalskih vrst naj se ne naseljuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum.</p> <p>- Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst.</p> <p>- Ohranja naj se gozdni rob.</p>	567,9
SI3000085	Boštanj	3-085-SP4093	rumeni sleč (<i>Rhododendron luteum</i>)	<p>Na rastišču rumenega sleča naj se ne postavlja novih krmišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se odstrani.</p> <p>Na rastišču rumenega sleča naj se ne nadeluje novih poti.</p>	6,3

9.5 Kronologija nastanka načrta

Datum	Opravilo
2010, ½ 2011	Ureditev baz podatkov (odvzem, dela v okolju, škode, popis objedenosti...)
November in december 2010	Zbiranje pobud zainteresirane javnosti v zvezi z ON
December 2010	Izdaja obvestila o nameri izdelave ON na MOP
Januar 2011	Priprava in uskladitev enotne predloge za tekstovni in tabelarni del ON – LUN
Marec – junij 2011	Pridobitev in uskladitev naravovarstvenih smernic z ZRSVN
21. 4. 2011	Sodelovanje na delavnici o ON na BF – Oddelku za gozdarstvo
24. 5. 2011	Dokončna izdelava in uskladitev Navodil za usmerjanje razvoja divjadi, ki so vgrajena v tekst vseh ON – LUN, s predstavniki znanstveno – raziskovalnih institucij ter Lovsko zvezo Slovenije in OZUL-i
Januar – junij 2011	Izdelava osnutkov ON – LUN in priprava poglavja o živalskem svetu ter medsebojni usklajenosti živalske in rastlinske komponente za ON - GGO
2. 6. 2011	Javna obravnava na MOP glede morebitne potrebne izdelave CPVO
Junij 2011	Pregled osnutkov ON – LUN za vseh 15 LUO na Oddelku za gozdne živali in lovstvo ter posredovanje pripombe načrtovalcem na OE ZGS;
21. 6. 2011	Določitev osnutkov ON na strokovnem svetu ZGS - prvič
24. 6. 2011	Oddaja osnutkov ON v nadaljnjo proceduro sprejemanja na MKGP in glede potrebnosti CPVO na MOP
September 2011	Pridobitev in pregled recenzijskih poročil na ON – LUN, ki so jih posredovali izbrani recenzenti s strani MKGP iz BF in GIS
September in oktober 2011	Priprava drugih osnutke načrtov ON skladno s pripombami recenzentov in priprava poročila o (ne)upoštevanju pripomb le-teh
Avgust 2011	Priprava kompendija za vse ON – LUN na ravni Slovenije
14. 9. 2011	Pridobitev odločbe MOP o nepotrebnosti CPVO za vse ON
14. 10. 2011	Določitev osnutkov ON na strokovnem svetu ZGS - drugič
17. 10. 2011	Oddaja osnutkov ON na MKGP – drugič in vloga za odreditev javnih razgrnitev
10. – 24. 11. 2011	Izpeljava enotne javne obravnave in javne predstavitve ON, skupaj s kolegi iz Oddelka za gozdno gospodarsko načrtovanje
Januar 2012	Ureditev zbirnika prispelih pripomb na ON – LUN ter opredelitev do potrebnih popravkov osnutkov načrtov, ki bodo predlagani Svetom OE ZGS v obravnavo
10. 2. 2012	Svet OE ZGS, opredelitev do pripomb na ON
23. 3. 2012	Svet ZGS, določitev predloga ON
April 2012	Oddaja ON na MKO v potrditev Vladi RS